

Philip Roth

Hošça Kal, Columbus ve Beş Öykü

ÖYKÜ

Çevirenler: Ülkü Tamer - Deniz Koç

HOŞÇA KAL, COLUMBUS ve Beş Öykü

Philip Roth İkinci Dünya Savaşı sonrası Amerikan edebiyatının en üretken ve saygı gören romancılarından olan Roth 1997'de yayımladığı *Pastoral Amerika*'yla (Ayrıntı Yayınları, Çeviren: Orhan Yılmaz) Pulitzer Ödülü kazandı. 1998'de Beyaz Saray'da düzenlenen bir törenle Ulusal Sanat Nişanı'nı (National Medal of Arts) aldı. 2002'de ise kurmaca alanında Amerikan Sanat ve Edebiyat Akademisi'nin en saygın ödülü olan ve daha önce John Dos Passos, William Faulkner ve Saul Bellow gibi yazarlara verilen altın madalyaya layık görüldü. Ulusal Kitap Ödülü (National Book Award) ve Ulusal Eleştirmenler Ödülü'nü (National Book Critics Circle Award) ikiye kez kazanan yazar, PEN/Faulkner Ödülü'nü de (üçüncüsü *Sokaktaki Adam*'la olmak üzere) tam üç kez kazanmıştır. 2005'te *The Plot Against America* adlı tarihi romanıyla Amerikan Tarihçileri Derneği Ödülü'nü alan Roth 2006'da PEN/Nabokov Ödülü'ne, 2007'de ise PEN/Saul Bellow Ödülü'ne layık görülmüştür. Philip Roth, Toplu Eserleri kendisi hayattayken Library of America tarafından yayımlanan ilk yazardır ve toplam dokuz cildin sonuncusu 2013 yılında yayımlanmıştır.

Türkçedeki diğer kitapları: *Portnoy'un Feryadı* (Ayrıntı Yayınları, Çeviren: Özden Arıkan), *Shylock Operasyonu: Bir İtiraf* (Ayrıntı Yayınları, Çeviren: Aysun Babacan), *Aldatma* (Ayrıntı Yayınları, Çeviren: Didem Hızkan), *Bir Komünistle Evlendim* (Ayrıntı Yayınları, Çeviren: Orhan Yılmaz), *Ölen Hayvan* (Ayrıntı Yayınları, Çeviren: Can Kantarcı).

Ülkü Tamer 1937'de Gaziantep'te doğdu. İstanbul'da Robert Koleji bitirdi (1958). Gazetecilik Enstitüsü'nde okudu, oyunculuk ve çevirmenlik yaptı. Milliyet, Karacan Yayınları'nı yönetti.

Şiirlerini *Yanardağın Üstündeki Kuş* adıyla, hikâyelerini *Alleben Öyküleri* adıyla bir araya topladı. Anılarının bir bölümü *Yaşamak Hatırlamaktır* adıyla kitaplaştı (YKY, 1998). Ülkü Tamer ayrıca yetmişin üstünde kitap çevirdi; şiir antolojileri hazırladı. Edith Hamilton'dan *Mitologya* çevirisiyle TDK 1965 Çeviri Ödülü'nü kazandı.

Deniz Koç 1978 doğumlu. Ankara Üniversitesi Amerikan Kültürü ve Edebiyatı mezunu. İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde Kültürel İncelemeler okudu. Çeşitli yayınevlerinde editör olarak çalıştı, kitap çevirmenliği yapıyor.

*Philip Roth'un
YKY'deki kitapları*

Sokaktaki Adam (2011)

Nemesis (2012)

Öfke (2012)

Hoşça Kal, Columbus ve Beş Öykü (2013)

PHILIP ROTH

Hoşça Kal, Columbus

ve Beş Öykü

Çevirenler:
Ülkü Tamer-Deniz Koç

Öykü

Yapı Kredi Yayınları

Yapı Kredi Yayınları - 3999
Edebiyat - 1132

Hoşça Kal, Columbus ve Beş Öykü / Philip Roth
Özgün adı: Goodbye, Columbus and Five Short Stories
Çevirenler: Ülkü Tamer - Deniz Koç

Kitap editörü: Darmin Hadzibegovic
Düzeltili: Fulya Tükel

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Pasifik Ofset Ltd. Şti.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Haramidere - Avcılar / İstanbul
Telefon: (0 212) 412 17 77
Sertifika No: 12027

Çeviriye temel alman baskı: Vintage, Londra, 2006
Bu kitapta yer alan "Hoşça Kal, Columbus" adlı uzun öykü daha önce
ayrı bir kitap olarak Milliyet Yayınları tarafından aynı adla yayımlanmıştır.
1. baskı: İstanbul, Kasım 2013
ISBN 978-975-08-2660-3

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2011
Sertifika No: 12334
© 1959, 1987, Philip Roth

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 142 Odakule İş Merkezi Kat: 3 Beyoğlu 34430 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Anneme ve babama

İÇİNDEKİLER

Hoşça Kal, Columbus • 11
Yahudilerin Dinden Dönüşü • 129
İman Muhafızı • 149
Epstein • 189
İnsanı Söylediği Şarkıya
Bakarak Tanıyamazsın • 217
Fanatik Eli • 233

Kalp yarı peygamberdir.
Yidiş Atasözü

Hoşça Kal, Columbus

1

Brenda'yı ilk görüşümde, gözlüğünü tutmamı söyledi bana. Sonra da trampenin ucuna kadar yürüyüp buğulu gözlerle havuza baktı; suyu boşaltılmış olsaydı bile, miyop Brenda fark edemeyecekti bunu. Çok güzel daldı, bir an sonra havuzun kenarına doğru yüzmekteydi, kısacık kesilmiş kestane rengi saçlarıyla uzun bir sapın ucundaki güle benzeyen başı ileriye uzanmıştı, dimdikti. Kayarcasına havuzun kenarına geldi, yanıma. "Teşekkür ederim," dedi, gözleri ıslaktı ama sudan değildi bu ıslaklık. Gözlüğünü almak için elini uzattı ama dönüp uzaklaşınca kadar takmadı. Gidişini izledim. Elleri kalçalarının yanında belirdi ansızın. Başparmağıyla işaretparmağını kullanıp mayosunun altını tuttu, aradan görülen et parçasını yerine soktu. İçim bir tuhaf oldu.

O gece yemekten önce telefon ettim ona.

Yengem Gladys, "Kime telefon ediyorsun?" diye sordu.

"Bugün gördüğüm bir kıza."

"Doris mi tanıştırdı?"

"Doris havuzun suyunu boşaltan herifle bile tanıştırmaz beni, Gladys Yenge."

"Öyle konuşma. Kuzen kuzendir. Nasıl tanıştınız?"

"Tanışmadık ki. Gördüm sadece."

"Kimmiş?"

"Soyadı Patimkin."

Gladys Yenge, Green Lane Country Club'daki herkesi tanırmış gibi, "Patimkin, bilmiyorum," dedi. "Hem tanımıyor-sun hem de telefon edeceksin."

"Evet," dedim. "Kendimi tanıtırım."

"Kazanova," dedi, dayımın yemeğini hazırlamaya gitti. Birlikte yemek yemezdik hiç: Gladys Yenge beşte, kuzenim Susan beş buçukta, ben altıda, amcam da altı buçukta yerdik. Bir sebebi yoktu bunun, yengem kaçığın biriydi, o kadar.

Telefon sehpasının altına sıkıştırılmış bütün rehberleri çıkardıktan sonra "Banliyö rehberi nerede?" diye sordum.

"Ne?"

"Banliyö rehberi. Short Hills'e telefon edeceğim."

"O ince rehber mi? Evi hiç kullanmadığım şeylerle mi dolduracağım bir de?"

"Nerede?"

"Tuvalet masasının altında, ayağı çıkmış ya, orada."

"Tam da koyacak yeri bulmuşsun," dedim.

"Danışmaya sorsana. Bağırıp duracağına, ortalığı altüst edeceğine. Rahat bırak beni, amcan birazdan gelir. Daha sana bile yemek vermedim."

"Gladys Yenge, bu akşam hep birlikte yemek yesek. Hava sıcak, senin için de daha kolay olur."

"Ne kolay olur ya, aynı anda dört değişik yemek hazırlamak. Sen salçalı et yiyorsun, Susan peynir yiyor, Max da biftek. Ne yapayım, cumaları biftek yer hep. Ben de tavuk söğüş yiyorum. Yirmi kere oturup kalkayım mı? Hamal mı var burada?"

"Peki, hepimiz biftek yesek, ya da tavuk söğüş..."

"Ben yirmi yıllık ev kadınıyım. Sen telefonunu et hadi."

Telefon ettiğimde, Brenda Patimkin evde yoktu. Bir kadının sesi, kulüpte yemek yemeye gittiğini söyledi. Yemekten sonra dönecek mi (sesim, kilise korosunda şarkı söyleyen bir çocuğunkinden iki oktav daha yüksekti)? Bilmiyorum, dedi kadın, belki golf oynamaya gider. Kim arıyordu? Bir şeyler mırıldandım – hiç kimse tanımazsınız ben sonra ararım hayır mesajım yok teşekkür ederim özür dilerim rahatsız ettim... Sözü'n burasında bir yerlerde telefonu kapadım. Sonra yengem seslendi, yemeğe saldırdım.

"Ne içersin? Meyve suyu var, ağaç çileği, seltzer var, bir şişe de meyveli gazoz var, istersen onu açayım."

"İstemem, teşekkür ederim."

"Su ister misin?"

"Yemekte bir şey içmem. Gladys Yenge, bir yıldır her gün söylüyorum..."

"Max ciğer ızgarayla koca bir kasayı içip bitirir. Bütün gün çalışa çalışa canı çıkıyor. Sen de öyle çalışsan sen de içerdin."

Ocağın başında bir tabağı etle, salçayla, haşlanmış patatesle, bezelyeyle, havuçla doldurdu. Tabağı önüme koydu sonra, yemeğin sıcaklığını yüzümde duyabiliyordum. Sonra da iki dilim çavdar ekmeği kesip masaya, önüme koydu.

Bir patatesi çatalla ikiye bölüp yedim, Gladys Yenge karşıma oturmuş beni seyrediyordu. "Ekmek yemezsin," dedi "boşuna fazla kesmeyeyim, bayatlar."

"Ekmek yerim," dedim.

"Anasonlusunu pek sevmezsin, değil mi?"

Dilimlerden birinin yarısını koparıp yedim.

"Et nasıl?" dedi.

"İyi. Güzel."

"Karnını patatesle, ekmekle doyuracaksın, kalan eti de atmak zorunda kalacağım."

Ansızın iskemleden fırladı. "Tuz!" Masaya dönünce tuz-

luğu önüme koydu – biber yenmiyordum evde: Radyoda Galen Drake'in programında biberin kana karışmadığını duymuştu, yemekte verdiği herhangi bir şeyin de boğazdan, mide- den, bağırsaklardan sırf iş olsun diye geçip gitmesi Gladys Yenge'nin hiç mi hiç hoşlanmadığı bir şeydi.

"Bezelyeleri hep seçecek misin böyle? Seçeceksen bileyim de havuç alırken boşu boşuna bezelye de almayayım."

"Havuca bayılırım," dedim. "Bayılırım." Bayıldığımı göstermek için yarısını mideme indirdim, yarısını da pantolonuma döktüm.

"Domuz," dedi.

Tatlıyı, hele meyveyi çok severdim ama canım istemedi. O sıcak gecede konserve mi yoksa taze meyve mi yiyeceğim konusunda tartışmaya girmek istemiyordum; konserve istesem taze meyve, taze meyve istesem konserve bulunacaktı buzdolabında, çalınmış elmaslar gibi. "Konserve şeftali istiyor, buzdolabı ise atılacak üzümle dolu..." Gladys Yenge için hep bir şeyleri atmaktı hayat, en sevdiği şeyler çöpleri dökmek, kileri boşaltmak, Filistin'deki Zavallı Yahudiler diye adlandırdığı kimselere eski püskü bohçalar hazırlamaktı. Öldüğünde buzdolabı boş olur inşallah, yoksa öteki dünyayı zehir eder herkese; öyle ya, aşağıda peynirler küflenecek, portakalların içi geçecek.

Max Amca eve geldi, ben Brenda'yı ararken mutfakta açılan gazoz şişelerinin seslerini duydum. Telefondaki ses tiz, kuru, yorgundu bu keresinde: "Alo."

Makineli gibi konuşmaya başladım. "Alo-Brenda-Brenda-beni-bilmezsin-yani-adımı-bilmezsin-ama-bugün-öğleden-sonra-kulüpte-gözlüğünü-tutmuştum... Sen-öyle-istemiştin-ben-üye-değilim-kuzenim-Doris-üye-Doris-Klugman-senin-kim-olduğunu-da-ona-sordum..." Bir soluk alıp konuşma fırsatı verdim ona, sonra da telefonun öteki ucundaki sessizliği yanıtladım: "Doris mi? Hep *Savaş ve Barış*'ı okuyan biri var

ya, işte o. Yazın geldiğini de Doris'in *Savaş ve Barış*'ı okumasından anlarım zaten." Brenda gülmedi; böyle şeylerden etkilenen bir kız değildi.

"Adın ne?" dedi.

"Neil Klugman. Hatırladın mı, trampende gözlüğünü tutmuştum."

Bir soruyla cevap verdi; öyle bir soruydu ki bu, yakışıklıydı da, çirkini de utandırırdı. "Nasıl birisin?"

"Şey... esmerim."

"Zenci misin?"

"Değilim," dedim.

"Peki, nasıl birisin öyleyse?"

"Bu gece gelip göstereyim sana."

"Oooo." Güldü. "Bu gece tenis oynuyorum."

"Ben golf oynuyorsun sanmıştım."

"Oynadım."

"Tenisten sonra?"

"Ter içinde olurum," dedi Brenda.

Burnuma bir mandal takıp kaçmamı istemediği apaçık ortadaydı; basit bir gerçektir ve belli ki pek rahatsız etmiyordu Brenda'yı, bilmemi istemişti sadece.

Ne çok titiz ne de böyle şeylere hiç mi hiç aldırılmazmış gibi görünmeye çalışarak "Zararı yok," dedim. "Gelip alabilir miyim seni?"

Bir dakika kadar cevap vermedi; "Doris Klugman, Doris Klugman..." diye mırıldandığını duydum. "Peki," dedi sonra, "Briarpath Hills, sekizi çeyrek geçe."

"Altımda," yılını söylemedim, "açık kahverengi bir Plymouth olacak. Arabadan tanırsın beni. Peki, ben seni nereden tanıyacağım?" Tatsız, berbat bir kahkaha attım.

"Ben kan-ter içinde olacağım," dedi, telefonu kapadı.

* * *

Newark'tan çıkıp da Irvington'ı, demiryolu geçitlerini, makasçı kulübelerini, odun depolarını, Dairy Queens'i, eski otomobil mezarlıklarını geçince hava serinledi. Newark'ın altmış metre yüksekindeki banliyölere çıkarken insan gökyüzüne yaklaşıyordu sanki, daha da büyüyordu güneş, alçalıyor, daha da yuvarlak oluyordu; biraz sonra, kendi kendilerini sularmış gibi görünen uzun çimenlikleri, önlerinde kimsenin oturmadığı evleri geçtim; ışıkları yanıyordu hepsinin, ama bütün pencereler kapalıydı, çünkü hayatın dokusunu biz dışarıdakilerle paylaşmak istemeyen içeridekiler, ciltlerine gerekli nemi makinelerle ölçerek ayarlamışlardı. Saat sekizdi daha, erken gitmek istemiyordum; sokaklarda dolaşıp durdum, doğudaki üniversitelerin adını taşıyordu çoğu, sanki belediye yıllarca önce sokaklara ad koyarken burada oturanların çocukları ileride hangi okullara gidecek, onu kararlaştırmıştı. Gladys Yenge'yle Max Amca'yı düşündüm, daracık sokaklarının kül rengi karanlığında şezlonglara uzanmışlardı herhalde; her esinti, hayat sonrasının habercisi gibi tatlı geliyordu onlara; bir süre sonra, Brenda'nın tenis oynadığı küçük parka giden taşlık yola saptım. Torpido gözünde duran *Newark Şehrinin Sokakları* haritası cırcırböceklerine dönüşmüştü sanki, o kısacık yan sokakların farkında bile değildim; gecenin sesleri, şakaklarımda zonklayan kanın sesi kadar yüksek geliyordu bana.

Arabayı üç meşe ağacının koyu yeşil gölgeliğine bırakıp tenis toplarının sesine doğru yürüdüm. Bitkin bir sesin "Yine berabere," dediğini duydum. Brenda'nın sesiydi, kanter içinde kalmış gibi konuşuyordu. Çakallı yolu tırmandım. Brenda'nın sesini duydum yine: "Servis bende." Yolu dönüp bir böğürtlen dalı kopardım. "Avantaj!" Raketini havaya fırlatıp tuttu, tam o sırada ben göründüm.

"Merhaba," diye seslendim.

"Merhaba, Neil. Şimdi bitiyor," diye seslendi Brenda. Böyle konuşması karşısındaki kıızı, onun kadar uzun boylu olma-

yan, kahverengi saçlı güzel kızı sinirlendirdi; yanından geçen topu aramayı bırakıp Brenda'yla bana pis pis baktı. Sebebinin öğrenmekte gecikmedim bunun: Brenda beş-dört öndeydi, maçı kazanacağına inanıyordu; bu inanç da, karşısındaki kızda ikimize karşı bir öfke yaratıvermişti.

Sonunda Brenda kazandı maçı, umduğu kadar çabuk bitiremedi ama kazandı işte. Simp midir nedir, buna benzer bir adı olan öteki kız altıda bitirmek istedi maçı, ama Brenda bırakmadı, koştu, sıçradı, zıpladı; gözlüğünün parıltısını görüyordum karanlıkta, kemerinin tokasını, çoraplarını, şortunu, arada bir de topu görüyordum. Hava karardıkça hırsı arttı Brenda'nın, fileye yaklaşarak oynamaya koyuldu, doğrusu garipti bu, çünkü hava aydınlıkken geride oynadığını, ancak mecbur kalırsa fileye yaklaştığını, bundan da pek hoşlanmışa benzemediğini fark etmişim daha önce. Kazanma tutkusu büyüktü ama güzelliğini koruma tutkusu daha da büyüktü. Tenis topunun yanağında bırakacağı kırmızı iz, yaptığı bütün maçları kaybetmekten daha çok acıtacaktı canını, bana öyle geldi. Karanlık bastıkça hırsı arttı, sonunda Simp perişan oldu. Maç bitince arabayla eve bırakmak istedim Simp'i, Katherine Hepburn'ün eski filmlerinden kalma bir tavırla bu teklifimi reddetti, kendi başına gidebileceğini söyledi, evinin hemen oracıkta, biraz ötedeki güllüğün yanında olduğunu sonradan öğrendim. Pek hoşlanmamıştı benden, ben de ondan, ama eminim ki ben bu durumu ondan daha çok kafaya taktım.

"Kim bu?"

"Laura Simpson Stolowitch."

"Niye Stolo demiyorsun?" diye sordum.

"Bennington'da Simp diyorlar. Salak."

Terini kurutmak için eteğini tenine bastırıyordu. "Hayır. Boston'da gidiyorum okula."

Cevaptan hoşlanmadım. Biri çıkıp da hangi okula gittiğimi sorarsa cevabı yapıştırırım: Rutgers Üniversitesi'nin Newark Koleji bölümüne. Belki biraz sesim çatlayarak, fazla hızlı, fazla kararsız söylüyorum, ama söylüyorum işte. Bir an, Montclairli piçleri hatırladım, Brenda köpek suratlı o salakları hatırlattı bana, kitaplıkta çalıştığım sıralarda gelip karşıma dikilirler, ben kitaplarını damgalarken boyunlarındaki uzun eşarpları çekiştire çekiştire ayak bileklerine kadar indirirler, hangi okula gittiklerini doğru dürüst söylemezler, "Boston'a" ya da "New Haven'a" derlerdi sadece.

Ağaçlara bakarak, "Boston Üniversitesi'ne mi?" diye sordum.

"Radcliffe'e."

Tenis kortundaydık hâlâ, beyaz çizgilerin arasında. Kortun arkasındaki çalılıklarda ateşböcekleri uçuşuyordu, diken kokuyordu hava; gece ansızın bastırırken ağaçların yaprakları bir an ansızın parıldayıverdi üstlerine yağmur yağmış gibi. Yürüyüp korttan çıktı Brenda, ben bir adım arkasından gittim. Karanlığa alışmışım şimdi, artık sesini duymuyordum sadece, kendisini de belli belirsiz görüyordum, "Boston" konusundaki öfkem geçmişti, yine hoşlanmaya başladım ondan. Kalçalarına değmiyordu elleri; haki bermudasının altında bile güzeldi gövdesi, güzel olduğu belliydi. Küçük halkalı beyaz gömleğinin arkasında ıslak iki üçgen vardı; kanatları olsaydı, o üçgenlerin bulunduğu yerden çıkardı. Yün bir kemer vardı belinde, ayaklarında da beyaz çoraplar, beyaz tenis ayakkabıları vardı.

Yürürken raketinin kılıfını geçirdi.

"Hemen eve mi dönmek istiyorsun?" dedim.

"Hayır."

"Şöyle oturalım. Güzel bir yer burası."

"Peki."

Bir yamaca, çimenlerin üstüne oturduk, fazla eğilmeden arkamıza yaslanabiliyorduk; kutsal bir olayı seyretmek üze-

reydik sanki, yeni bir yıldızın vaftiz törenini ya da yarımayın şişerek dolunay haline gelişini. Brenda konuşurken tenis raketinin kılıfındaki fermuarı bir açıp bir kapıyordu durmadan; tedirgindi. Tedirginliği benimkini yatıştırdı; önce olmasa da olur gibi görünen buluşmamıza, büyümlü bir şekilde, hazırдық artık.

"Kuzenin Doris nasıl biri?" diye sordu.

"Esmer."

"Yoksa..."

"Zenci değil," dedim. "Çillidir, kapkara saçları vardır, çok uzun boyludur."

"Hangi okula gidiyor?"

"Northampton'a."

Cevap vermedi; okulun adını niye söylemediğimi anlamış mıydı, bilmiyorum.

Bir süre sonra, "Galiba tanımıyorum onu," dedi. "Yeni üyelerden mi?"

"Galiba. Livingston'a birkaç yıl önce taşındılar."

"Yaa."

Beş dakika yeni yıldız filan belirmedi gökyüzünde.

"Gözlüğünü tutmuştum, hatırladın mı beni?" dedim.

"Şimdi hatırladım," dedi. "Sen de mi Livingston'da oturuyorsun?"

"Hayır. Newark'ta."

"Ben çocukken biz de Newark'ta otururduk," dedi.

"Eve gitmek ister misin?" Ansızın öfkelenmişim.

"Hayır. Yürüyelim."

Bir taşı tekmeledi Brenda, bir adım önümde yürüyordu.

"Karanlık basınca niye yaklaştın fileye?" dedim.

Dönüp gülümsedi. "Demek farkına vardın? Salak Simp farkında bile değil bunun."

"Niye yaklaştın?"

"Pek yaklaşmam aslında, top çarpar diye çekinirim."

"Niye?"

"Burnum yüzünden."

"Anlamadım?"

"Burnum yüzünden. Düzelttirdim de."

"Efendim?"

"Ameliyat ettirdim burnumu."

"Nesi vardı?"

"Kemerliydi."

"Çok mu?"

"Hayır," dedi. "Güzeldim. Şimdi daha güzelim. Ağabeyim de sonbaharda düzelttirecek."

"O da mı daha güzel olmak istiyor?"

Cevap vermedi, önümde yürümeye devam etti.

"Alay etmek için sormadım. Meraktan sordum."

"Canı öyle istiyor... jimnastik öğretmeni olmazsa düzelttirecek burnunu... ama olacağı yok zaten," dedi. "Hepimiz babamıza benziyoruz."

"O da düzelttirecek mi burnunu?"

"Niye bu kadar kötüsün?"

"Değilim. Özür dilerim." Burnundan sonraki sorumu, ilgileniyormuş gibi görünmek, dolayısıyla uygar sıfatını yeniden kazanmak için sordum; ama umduğum gibi çıkmadı sesim – bağırarak söyledim kelimeleri: "Kaça patlıyor bu?"

Bir an durdu Brenda, sonra cevap verdi: "Bin dolara. Kasabın birine gitmezsen tabii."

"Bakayım bin dolara değmiş mi?"

Yine döndü; bir sıranın yanında durup raketini üstüne koydu. "Kendimi öptürürsem bu kadar kötü olmayı bırakacak mısın?"

Çekingenliğimizi atmak için biraz çaba göstermek zorunda kaldık önce, sonra kendimizi bırakıp öpüştük. Elini enseme duydum, kendime çektim onu, galiba biraz hızlı çektim, kollarının altına götürdüm ellerini, sırtını okşadım,

kürek kemiklerindeki ıslaklığı duydum, hafif bir çarpıntı vardı kemiklerinin altında, göğüslerinde bir şeyler çırpınıyor gibiydi, ta sırtından duyuluyordu. Kanat çırpıntısı gibiydi, göğüsleri büyüklüğünde küçücük kanatların çırpıntısı gibi. Kanatların küçüklüğü tedirgin etmedi beni – Short Hills gecelerini Newark gecelerinden daha serin yapan o altmış metre yüksekliği çıkarmak için bir kartal gerekli değildi bana, daha küçük kanatlar da yeterdi.

2

Ertesi gün Brenda'nın gözlüğünü yine tuttum, ama geçici bir uşak değildim bu keresinde, konuğuydum; hem uşak hem konuktum belki, ama bu da bir gelişmeydi. Siyah bir mayo vardı üstünde, ayakları çıplaktı; öteki kadınların arasında, Küba terlikleri, balenli mayolar, kocaman pizza tabaklarına benzeyen ve güneşten iyice yanmış bir kadının dediği gibi "Barbados'a çıkınca ufacak bir *shvartze*'den" alınmış hasır şapkalar giyen, iri yüzükler takan o kadınların arasında Brenda o kadar gösterişsizdi ki, denizcilerin hayalini kurduğu Polinezyalı kızlara benziyordu; tek farkı, dereceli bir güneş gözlüğü takması, bir de soyadının Patimkin olmasıydı. Suları yarararak havuzun kenarına geldi, ıslak elleriyle ayak bileklerimi sımsıkı yakaladı.

Şaşılarak, "Gelsene," dedi. "Oynarız."

"Gözlüğün," dedim.

"Kır at o Allahın belası şeyi. Nefret ediyorum ondan."

"Gözlerini de düzelttirsene."

"Yine başladın."

"Özür dilerim," dedim. "Doris'e vereyim."

Doris, yaz şaşkınlığı içinde, Prens Andrey'in karısından ayrılışını geride bırakmıştı, düşünceli düşünceli oturuyordu,

zavallı Prenses Liza'nın yalnızlığı değil, kendi omuzlarının soyulması kurcalıyordu kafasını.

"Brenda'nın gözlüğüne bakar mısın?" dedim.

"Peki," dedi. Küçük, saydam deri parçaları fırlattı havaya. "Allah kahretsin."

Gözlüğü verdim.

"Allah aşkına," dedi, "gözlüğü elimde tutmayacağım ya. Yere bırak. Burada onun uşağı yok."

"Biliyor musun Doris, iyice sıkmaya başladın artık." Orada, oturduğu yerde Laura Simpson Stolowitch'e benziyordu biraz, Simp de karşıda, havuzun başındaydı zaten, Brenda'yla benden kaçıyordu; belki bir gece önce Brenda'ya yenildiği (bu iyiydi işte), belki de benim varlığımdan hoşlanmadığı için (bu da kötü mü kötüydü). Bir kere benzetmiştim ya Doris'i, bu benzetiş ister istemez kabullenmek zorunda kalacaktı.

"Teşekkürler," dedi. "Ben seni havuza davet edeyim, sen böyle konuş."

"Dündü o."

"Geçen yıl?"

"Doğru, geçen yıl da etmiştin, annen söylemişti sana – Esther'in oğlunu da götür, mektup yazarsa kendisiyle ilgilenmediğimizi söylemesin diye. Her yaz bir kere davet edersin."

"Sen de gitseydin onlarla. Suç bizde mi? Bir de senin yükünü mü çekeceğiz?" Böyle der demez anladım: Mutlaka evde duymuştu bunu; ya da Stowe'dan, Darthmouth'dan veya erkek arkadaşıyla birlikte duş yaptıkları o haftasonu Lowell House'tan Northampton'a dönüşünde bir pazartesi günü bulunduğu mektupta okumuştur.

"Söyle babana, canını sıkmasın. Ben kendi başımın çaresine bakarım." Sonra koşup havuza atladım, yunus gibi süzülerek Brenda'nın bacakları arasından kayıp su yüzüne çıktım.

"Doris nasıl?" dedi.

"Soyuluyor," dedim. "Adamakıllı yanacak."

"Yapma," dedi, iyice daldı, elleriyle tabanlarını yakaladı.

Çekilip ben de daldım, suyun dibinde, yarışlar için havuzu bölen o siyah çizgilerin on beş santim kadar yukarısında birbirimizin dudaklarını suda baloncuklar çıkararak öptük. Gülümsüyordu, Green Lane Country Club'ın yüzme havuzunun dibinde bana gülümsüyordu Brenda. Tepemizde bacaklar dolaşıyordu, bir çift yeşil palet geçti: Kuzenim Doris'in istediği kadar soyulsun derisi, Gladys Yengem isterse yirmi yemek hazırlasın akşamları, annemle babam o Arizona denen fırında istedikleri kadar pişsinler, astımlarını kurutsunlar, o beş parasız kaçaklar – hepsi vızgelirdi, Brenda'dan başkasına aldırışım yoktu artık. Tam su yüzüne çıkacağı sırada kendime çektim onu; elimi mayosunun önüne attım, mayonun üstü çıkıverdi. Göğüsleri pembe burunlu birer balık gibi yaklaştı yanıma, onları tuttum, Brenda bir şey demedi. Derken ikimizi de öpüverdi güneş, su yüzündeydik, birbirimize gülümseyecek kadar keyifliydik. Brenda saçlarının ıslaklığını yüzüme bıraktı; o damlalarla yaz için, hatta daha sonrası için bazı umutlar, bazı ipuçları veriyordu sanki.

"Güneş gözlüğünü ister misin?"

"Bu kadar yakından görebiliyorum seni," dedi. Kocaman, mavi bir şemsiyenin altındaydık, plastik kaplaması mayolarımızı, tenlerimizi yakan iki şezlonga uzanmıştık yan yana; Brenda'ya bakmak için başımı çevirdim, omzumun derisinde o tatlı, o belli belirsiz yanık kokusunu duydum. Güneşe döndüm sırtımı, Brenda da döndü, biz konuştukça, daha da ısındıkça, kapalı gözkapaklarımm altında renkler parçalanıyordu.

"Ne çabuk oluverdi," dedi.

"Bir şey olmadı ki," dedim usulca.

"Evet. Olmadı galiba. Ama sanki bir şeyler olmuş gibi."

"On sekiz saat içinde mi?"

Bir süre sonra, "Evet. Sanki... kovalanıyormuşum gibi geliyor bana," dedi.

"Beni buraya çağırın *sensin* Brenda."

"Benimle niye hep böyle kötü konuşuyorsun?"

"Kötü mü konuştum? Onu demek istemedim. Sahi söylüyorum."

"Kötü konuştun tabii! 'Beni buraya çağırın sensin, Brenda.' Çağırdımsa çağırdım," dedi. "Ben onu söylemiyorum zaten."

"Özür dilerim."

"Bırak özür dilemeyi. O kadar alışmışsın ki buna, aslında özür dilediğin filan yok. Laf olsun diye söylüyorsun."

"Şimdi de sen kötü konuşuyorsun," dedim.

"Hayır. Ben gerçeği söylüyorum. Tartışmayalım. Senden hoşlanıyorum." Başını çevirdi, kendi tenindeki yaz kokusunu duymak istermişçesine bir saniye durdu. "Görüntünden hoşlanıyorum." O kadar olağan bir sesle söyledi ki bunu, utanmaktan kurtuldum.

"Niye?" dedim.

"O güzel omuzları nasıl edindin? Spor mu yapıyorsun?"

"Hayır," dedim. "Büyüdüm sadece, benimle birlikte onlar da büyüdüler."

"Vücudundan hoşlanıyorum. Çok güzel."

"Sevindim," dedim.

"Sen de benimkinden hoşlanıyorsun, değil mi?"

"Hoşlanmıyorum."

"Öyleyse ona sahip olamayacaksın," dedi.

Elimin tersiyle saçlarını kulaklarına iyice yapıştırarak düzelttim, bir süre ikimiz de sustuk.

"Brenda," dedim, "benim hakkımda hiçbir şey sormadın bana."

"Nasıl hissettiğini mi? Nasıl hissettiğini mi sorayım?"

Bir kapı aralanmıştı bana, o aralıktan girdim, onun istediği biçimde girmedim belki, ama girdim işte, "Evet," dedim.

"Ne istiyorsun peki?"

“Yüzmek istiyorum.”

“Olur,” dedi.

İkindiyi hep suda geçirdik. Havuz boyunca çizilmiş o uzun çizgilerden tam sekiz tane vardı, hepsinin üstünde durakladık, o kadar yakınlarındaydık ki ellerimizi uzatsak dokunacaktık çizgilere. Şezlonglarımıza döndük sonra, birbirimiz için neler hissettiğimizi belirtmek için ürkek, pırıl pırıl, sıkılğan, ince dizeler söyledik. Aslına bakılırsa, bu konuyu açmıca kadar öyle duygulara kapılmış değildik, hiç olmazsa ben değildim; konuşurken yarattık o duyguları, o duyguları konuşurken benimsedik. Yabancılığımızla yeniliğimizi bir potada karıştırıp aşka benzer bir şey çıkardık ortaya; ama çok da üstüne varmadık, çok konuşmadık, çarpıcılığını yitirirdi belki, bayatlardı. Şezlonglardan suya, konuşmadan sessizliğe gidip gidip geldik; Brenda’nın yanındaki o sarsılmaz tedirginliğim ve Brenda’yla kendi hakkında bildikleri arasında yükselen bencilliğin payandalarla ayakta duran o yüksek duvarı göz önünde tutulursa, hiç de kötü sonuç almadık doğrusu.

Saat dört sularında, havuzun dibindeyken, Brenda ansızın uzaklaşır benden, su yüzüne çıktı. Ben de arkasından fırladım.

“Ne oldu?” diye sordum.

Alnına dökülmüş saçlarını geriye attı önce. Sonra elini havuzun dibine doğru uzattı.

“Ağabeyim,” dedi, yuttuğu suları öksürerek çıkardı.

Ansızın, denizden yükselen kısacık saçlı bir Proteus gibi, biraz önce yüzdüğümüz derinliklerden Ron Patimkin çıkıverdi; bütün iriliğiyle önümüzdeydi şimdi.

“N’aber Bren,” dedi, avucuyla suya vurdu, okyanusta kabaran dalgaların küçük çapta örnekleri Brenda’yla bana çarptı.

“Niye o kadar keyiflisin?” dedi Brenda.

“Yankeeler iki maçı da aldılar.”

“Mickey Mantle geliyor mu yemeğe?” dedi Brenda, sonra bana dönerek, “Yankeeler ne zaman kazansa masaya bir iskemle de Mickey Mantle için koyarız,” dedi. ylesine rahat duruyordu ki suda, altındaki klorin mermere dönmüştü sanki.

“Yarışmak ister misin?” diye sordu Ron.

“İstemem, Ronald. Sen tek başına yarış.”

Kimse benim için tek laf etmemişti. Tanıştırılmamış üçüncü bir kişi olarak bir kenarda ağızımı bile açmadan duruyor, olacakları bekliyordum. Öğleden beri yüzmekten yorulmuştum, iki kardeşin gevezeliği bir an önce bitsin istiyordum. Neyse, Brenda tanıştırdı bizi. “Ronald, bu Neil Klugman. Bu da ağabeyim, Ronald Patimkin.”

Beş metre derinliğindeki suda yapacak başka bir şey yokmuş gibi, Ron elini uzattı. Ben de uzattım, tokalaştık, galiba onun umduğu kadar sert sıkmamıştım elini, eneme kadar suya battım, soluğum kesildi.

Ron bütün sevimliliğini takınarak “Yarışmak ister misin?” diye sordu bana.

“Hadi, Neil, yarış onunla. Ben de eve telefon edip yemeğe geleceğini söyleyeyim.”

“Yemeğe mi? Yengeme telefon edeyim öyleyse. Daha önce söylemedin ki. Elbiselerim...”

“Yemeğe *au naturel* otururuz.”

“Ne?” dedi Ronald.

Brenda, “Hadi yavrum, yüz,” dedi ona, yanağından öptü, bu da iime işledi biraz.

Telefon etmem gerektiğini söyleyerek yarışmaktan kurtuldum, havuzun mavi mozaikli kıyısına varınca dönüp arkama baktım, kocaman kulaçlarla yüzüyordu Ron. Öyle bir duygu uyandırıyordu ki insanda, sanki havuzda altı kere gidip gelirse içindeki bütün suyu içmeye hak kazanacaktı; o da

Max Amca gibi içti mi küp dolusu iç, işedi mi uzun işerdi herhalde.

Gladys Yenge, o gece sadece üç kişilik yemek hazırlamasını söylediğimde, pek keyiflenmedi. Telefonda ettiği tek söz, "Çapkın bacaksız," oldu.

Yemeği mutfakta yemedik; altımız da –Brenda, ben, Ron, Mr. Patimkin, Mrs. Patimkin, Brenda'nın kız kardeşi Julie– yemek odasındaki masaya oturduk; yemekleri, kulaklarında küpe delikleri olan ama küpe takmayan Navaho Kızılderilisi suratlı zenci hizmetçi Carlota getirip götürdü, Brenda'nın yanında oturuyordum ben, kendine göre *au naturel* giyinmişti: Daracık bir bermuda, beyaz bir polo gömleği, tenis lastikleri, beyaz çoraplar. Karşımda Julie vardı, on yaşındaydı Julie, yüzü yuvarlaktı, pırıl pırıldı; yemekten önce öteki kızlar sokakta delikanlılarla, çocuklarla, birbirleriyle oyun oynarken o arka bahçede babasıyla golf çalışmaları yapmıştı. Mr. Patimkin babamı hatırlattı bana, ama babam gibi her heceyi bir espriyle süslemeye kalkmıyordu. Uzun boylu, güçlü kuvvetli, sözlerini pek tartmadan konuşan, korkunç iştahlı bir adamdı. Fransız sosuna buladığı salatasına saldırınca, bileklerinin damarları şişti. Üç tabak salata yedi, Ron dört, Brenda'yla Julie ikişer tabak yediler, sadece Mrs. Patimkin'le ben birer tabak yedik. Mrs. Patimkin içimizde en insana benzeyeniydi, ama hoşlanmadım ondan. Korkunç nazik davrandı bana; mor gözleri, siyah saçları, iri, çekici yapısıyla öyle bir duygu uyandırdı ki bende, sanki tutsak edilmiş bir güzel, yabani bir prenesti, terbiye edilmiş, kralın kızının –yani Brenda'nın– yanma hizmetçi olarak verilmişti.

Pencereden arka bahçeyi görebiliyordum, iki meşe ağacı vardı bahçede. Laf olsun diye meşe diyorum aslında, spor eşyası ağacı demem daha doğru olur belki. Diplerinde, dallarından düşmüş olgun yemişler gibi, iki golf sopası, bir golf topu, birkaç tenis topu, bir beysbol sopası, bir basketbol topu,

bir beysbol eldiveni, bir de kamçı duruyordu. Daha ileride, Patimkinlerin evini çevreleyen çalılıkların yanında, küçük basketbol kortunun hemen önünde, tam ortasına beyaz bir O dikilmiş dörtköşe, kırmızı bir battaniye yeşil çimenlerin üstünde alev alev yanıyor gibiydi. Galiba meltem esiyordu dışarıda, basketbol potasının ağırları sallanmaktaydı çünkü; içeride, Westinghouse'un serinliğinde yemek yiyorduk. Sıkılmıyordum, ama o iriyarı insanlar arasında omuzlarım on santim daralmış, boyum sekiz santim kısalmış gibiydi, biri de kaburga kemiklerimi söküp almıştı sanki, göğsüm de gidip sırtıma dayanıvermişti.

Yemekte pek konuşulmadı; yavaş, düzenli, ciddi bir şeydi yemek yemek; tuz isterken, tabakları verirken konuşulanlar, dolu ağızlarda eriyip giden kelimeler, lokmalar yutulurken yarım kalan cümleler bir yana bırakılırsa, şuna benzer sözler edildi:

RON'A: Harriet ne zaman telefon edecek?

RON: Beşte.

JULIE: Beş olmadı mı?

RON: Onların saatine göre.

JULIE: Milwaukee'de saatler niye geri? İnsan uçağa binip bütün gün gidip gelse. Hiç yaşlanmaz.

BRENDA: Doğru söylüyorsun şekerim.

MRS. P. Niye yalan yanlış şeyler öğretiyorsun çocuğa? Okula bunun için mi gidiyor?

BRENDA: Okula niye gittiğini biliyorum.

MR. P. (*sevgiyle*): Kolejli kız.

RON: Carlota nerede? Carlota!

MRS. P.: Carlota, biraz daha ver Ronald'a.

CARLOTA (*seslenerek*): Ne vereyim?

RON: Her şeyden ver.

MR. P.: Bana da.

MRS. P: Golf oynarken yuvarlaya yuvarlaya götürmek zorunda kalacaklar seni.

MR. P. (*gömleğini yukarı sıyırıp esmer, yağlı göbeğine vurarak*):

Ne diyorsun sen? Şuna bak.

RON (*gömleğini sıyırarak*): Şuna bak asıl.

BRENDA (*bana*): Sen de göbeğini açar mıydın?

BEN (*yine korodaki çocuklardan biri gibi*): Hayır.

MRS. P.: Bravo, Neil.

BEN: Teşekkür ederim.

CARLOTA (*omzumun üstünden, çağrılmamış bir ruh gibi*): Siz de ister miydiniz?

BEN: Hayır.

MR. P.: Kuş gibi yiyor.

JULIE: Bazı kuşlar çok yer.

BRENDA: Hangileri?

MRS. P.: Yemekte hayvanlardan konuşmayalım. Brenda, niye yapıyorsun bunu?

RON: Carlota nerede, bu gece maçım var.

MR. P.: Bileğini sarmayı unutma.

MRS. P.: Nerede oturuyorsun, Bill?

BRENDA: Neil.

MRS. P.: Neil demedim mi?

JULIE: "Nerede oturuyorsun, Bill?" dedin.

MRS. P.: Başka bir şey düşünüyordum herhalde.

RON: Bileğimi sarmaktan nefret ederim. Bileğini sarınca maçta hiçbir halt edemez insan.

JULIE: Düzgün konuş.

MRS. P.: Doğru söylüyorsun.

MR. P.: Mantle kaç sayı yaptı?

JULIE: Üç yüz yirmi sekiz.

RON: Üç yüz yirmi beş.

JULIE: Yirmi sekiz!

RON: Ne yirmi sekizi be, yirmi beş! Son maçtaki sayılar Minoso'nun hakkıydı.

JULIE: Sen öyle san.

BRENDA (*bana*): Görüyorsun ya.

MRS. P.: Neyi görüyor?

BRENDA: Ben Bill'le konuşuyordum.

JULIE: Neil'la.

MR. P.: Kapa çeneni de yemeğini ye.

MRS. P.: Biraz daha az konuş, küçükhanım.

JULIE: *Ben* bir şey demedim ki.

BRENDA: Şekerim, benimle konuşuyordu o.

MP. P.: O mu? O mu diyorsun şimdi annene? Tatlı ne var?

Telefon çalar, tatlıları beklememize rağmen yemek bitmiş gibidir, Ron odasına koşar, Julie, "Harriet!" diye bağırır, Mr. Patimkin bütün çabasına rağmen geçirmekten kendini alamaz, ama gösterdiği çabadan çok çabanın boşa gitmiş olması beni ona daha da ısındırır. Mrs. Patimkin, gümüş et takımlarıyla gümüş sütlü takımlarını birbirine karıştırmamasını söylemektedir Carlota'ya, Carlota onu dinlerken bir şeftali yemektir; Brenda masanın altından parmaklarıyla baldırıma dokunur. Karnım adamakıllı doymuştur.

Mr. Patimkin basketbol kortunda Julie'yle oynarken biz de büyük meşe ağacının altında oturduk. Ron, araba yolunda Volkswagen'in motorunu çalıştırıyordu. Öfkeyle, "Biri şu Chrysler'ı arkamdan çekse!" diye bağırdı. "Zaten geç kaldım."

Brenda ayağa kalkarak, "Şimdi geliyorum," dedi.

"Chrysler'ın arkasında da ben varım galiba," dedim.

"Gidelim," dedi.

Ron maça yetişsin diye arabaları çektik. Sonra yeniden park edip Mr. Patimkin'le Julie'yi seyretmeye döndük.

"Sevdim kardeşini," dedim.

"Ben de severim," dedi Brenda. "Bakalım nasıl biri olacak."

"Sana benzeyecek," dedim.

"Bilmem," dedi. "Daha iyi olur belki." Sonra, "Belki de daha kötü," diye ekledi. "Bilinmez ki. Babam iyi davranıyor ona, ama annemin yanında üç yıl daha kalsın... Bill," dedi alayla.

"Bana öyle demesini kafama takmadım," dedim. "Annen çok güzel bir kadın."

"Onu annem olarak düşünemiyorum bile. Nefret eder benden. Öteki kızlar eylülde eşyalarını toplarken anneleri yardım eder onlara. Benim annem etmez. Ben bavulumu hazırlarken o Julie'nin kalemelerini açıp kutusuna yerleştiriyor olacak. Sebebi açıkça ortada. Hastalık gibi bir şey."

"Neymiş sebebi?"

"Kıskanır. Öyle bir şey ki bu, söylemeye utanıyorum. Biliyor musun, annem New Jersey'nin en iyi tenisçisiydi. Erkek olsun, kadın olsun, ondan iyi tenis oynayan yoktu. Gençlik fotoğraflarını bir görsen. Öyle sağlıklı, öyle diri bir görünüşü var ki. Ama öyle iriyarı değil. Bir inceliği var. O resimlerine bayılıyorum. Bazen ne kadar güzel olduğunu söylüyorum o resimlerin. Hatta birini büyüttürüp okula götürmek istedim. 'Zaten bir sürü şeye ihtiyacımız var, paramızı eski fotoğraflara mı harcayacağız bir de?' Paraymış! Para içinde yüzüyor babam, ama ne zaman bir pardösü almaya kalksam annem açar ağzını. 'Gidip Bonwit'ten alman şart mıydı, Ohrbach'ın kumaşları çok daha sağlam.' Sanki sağlam kumaş isteyen var da! Sonunda istediğimi alırım tabii, ama annemle mutlaka takışırız bir kere. Para israftan başka bir şey değil onun için. Paranın tadını çıkarmasını bile bilmiyor. Newark'ta oturduğumuzu sanıyor hâlâ."

"Ama istediğini alıyorsun sen," dedim.

"Evet. Babam." Mr. Patimkin'i gösterdi; tam o sırada bir sayı yapmıştı Mr. Patimkin, Julie de bundan hoşlanmamış, ayaklarını yere vurarak o güzelim çocuk bacaklarının çevresinde bir toz bulutu kaldırmıştı.

“Pek zeki bir adam değil ama tatlı bir insan hiç olmazsa. Ağabeyime bana davrandığı gibi davranmıyor. Neyse, onların sözünü etmekten bıktım. Liseye başladığımdan beri her konuşmayı onların sözünü ederek, anne ve babaların ne berbat şeyler olduğunu söyleyerek bitiriyorum. Herkes için böyle bu. İşin kötüsü, annelerle babalar bilmiyorlar bunu.”

Julie’yle Mr. Patimkin’in gülüşlerinden anlaşıldığına göre, hiç de herkes için böyle değildi bu; ama Brenda’ya göre öyleydi – her kaşmir kazak, annesiyle bir savaş demekti; yumuşacık kumaşlar aramakla geçen hayatı, Yüz Yıl Savaşları sırasında yaşanıyor gibiydi...

Brenda’nın yanında otururken bu tür şeyler düşünmek, Mrs. Patimkin’in tarafında yer almak gibi bir niyetim yoktu, ama o koca kafamdan da “Newark’ta-oturduğumuzu-sanıyor-hâlâ” sözünü silip atamıyordum. Yine de bir şey demedim, yemek sonrasının o rahatlığını, o yakınlığını bozmaktan korkuyordum çünkü. Havuzda, derilerimizin bütün gözeneklerine işleyen suyun içinde bir yakınlığın kurulması öylesine kolay olmuştu ki; o yakınlığı sonradan güneşin altında da sürdürmüştük, duygularımız uyuşmuştu sanki; şimdi gölgede, onların bahçesinin serinliğinde giyinik otururken, örtüyü kaldırarak, Brenda’ya karşı gizli kötü duygularımı, aşkın altında yatan o duyguları ortaya çıkaracak bir söz söylemek istemiyordum. Tabii, hep aşkın altında yatıp kalmayacaktı o duygular; neyse, bunu geçelim şimdi.

Ansızın Julie geldi yanımıza. “Oynar mısın?” dedi. “Babam yoruldu.”

“Hadi,” diye seslendi Mr. Patimkin. “Benim yerime sen bitir.”

Çekindim –ortadan beri basket topu almamıştım elime– ama Julie bileğimden yakalamış, çekiyordu beni, Brenda da üsteledi: “Hadi.”

Mr. Patimkin bana fırlattı topu, o sırada başka yere ba-

kıyordum, top gelip göğsüme çarptı, ayın gölgesine benzer tozlu bir leke bıraktı gömleğimde. Deliler gibi güldüm.

"Tutamıyor musun topu?" dedi Julie.

İnsanı sinirlendiren, güç duruma düşüren sorular sormakta o da ablası gibi hünerliydi.

"Tutarım."

"Sıra sende," dedi. "Babam kırk yediye otuz dokuz geride. İki yüzde biter."

Bir an, yıllardır aşına aşına çukurlaşıp faul çizgisi haline gelmiş çizgiye ayağımı koyarken, beni zaman zaman yoklayan, arkadaşlarımın deyiimiyle "gözlerime perde indiren" düşlere kapıldım yine: Güneş batmıştı, cırcırböcekleri gelip gitmişlerdi, yapraklar kararmıştı, Julie'yle ben hâlâ oynuyorduk bahçede, sayı yapmaya çalışıyorduk; "Beş yüzde biter," diye sesleniyordu Julie, beş yüz yapınca da "Yetiş bakalım," diyordu, yetişiyordum, bu kere de, "Sekiz yüzde biter," diye bağırıyordu, oynuyorduk, bin yüzde bitiyordu oyun, devam ediyorduk oynamaya, sabah olmuyordu.

"At bakalım," dedi Mr. Patimkin. "Benim yerimdesin."

İşte bu kafamı karıştırmıştı, ama topu attım, sayı yapamadım tabii. Tanrı'nın ve meltemin yardımıyla, ikinci atışta durumu biraz olsun kurtardım.

"Kırk bir. Sıra bende," dedi Julie.

Mr. Patimkin kortun kenarında çimenlere oturdu. Gömleğini, fanilasını çıkardı, sabahtan beri uzamış sakalıyla kamyon şoförüne benziyordu. Brenda'nın eski burnu tam oturmuştu yüzüne. Kemerliydi; kemerin altına küçücük, sekiz köşeli bir elmas yerleştirilmiş gibiydi. Mr. Patimkin'in o elması çıkartıp attırmayacağı besbelliydi; ama Brenda'nın elmasının çıkarılıp Fifth Avenue Hastanesi'nin tuvaletlerinden birine atılması için gerekli parayı keyifle, böbürlenerek vermişti.

Julie sayı yapamadı; ne yalan söyleyeyim, içim sevinçle titredi usul usul.

"Biraz döndürerek atacaksın," dedi Mr. Patimkin.

Julie, "Tekrarlayabilir miyim?" diye sordu bana.

"Peki." Babasının antrenörlüğü, benim de gönülsüz ince-
liğim yüzünden, artık Julie'ye yetişmeme imkân kalmamış
gibiydi. Kazanmak istedim ansızın, kazanmak, küçük Julie'yi
perişan etmek istedim. Brenda ağacın altında, dirseğine da-
yanmış, bir yaprağı çiğneyerek bize bakıyordu. Evde, mutfak
penceresinin perdesi açıktı –daha batmamıştı güneş, ışıklar
yakılmamıştı– ve Mrs. Patimkin pencerede durmuş bizi sey-
rediyordu. Arka merdivenlerde Carlota göründü, şeftali yi-
yordu, öteki elinde de çöp tenekesi vardı. O da maçıma sey-
retmek için durdu.

Sıra bendeydi yine. Sayı yapamadım, gülerek Julie'ye dö-
nüp sordum: "Tekrarlayabilir miyim?"

"Hayır!"

Demek böyle oynuyorlardı. Mr. Patimkin yıllardır boyun
eğmişti kızlarına, istedikleri zaman atışları tekrarlayabiliyor-
lardı; Mr. Patimkin'in pek bir şey yitirdiği yoktu nasıl olsa.
Ama Sport Hills'teki ev sahiplerinin, uşakların, hizmetçilerin
yabancı gözleri önünde Mr. Patimkin gibi, yitireceğim bir şey
yokmuş gibi davranamazdım ben. Ama ne yapalım, davran-
mak zorundaydım, davrandım da.

Cırcırböcekleri ortaya çıkıp oyun da 100'de bitince, "Te-
şekkürler, Neil," dedi Julie.

"Bir şey değil."

Brenda, ağaçların altında gülümsedi. "Bilerek verdin
oyunu, öyle değil mi?"

"Galiba," dedim. "Pek emin değilim."

Sesimde öyle bir hava vardı ki, Brenda beni rahatlatmak
gereğini duydu. "Julie'yle oynarken Ron bile bilerek kaybeder."

"Julie için fark etmez," dedim.

Ertesi sabah, Washington Street'te, kütüphanenin tam karşısında arabamı park edecek bir yer buldum. Yirmi dakikam vardı daha, gidip işe başlamaktansa parkta bir gezinti yapmaya karar verdim; biliyordum, hafta sonunda Asbury Park'ta içtikleri portakal sularının kokusu üstlerinden hâlâ çıkmayan arkadaşlarım cilt odasında sabah kahvelerini yudumluyorlardı şimdi, onlara katılmaya hiç de meraklı değildim doğrusu. Bir sıraya oturup Broad Street'i, sabah kalabalığını seyrettim. Kuzeye doğru birkaç sokak öteden Lackawanna trenleri geçiyordu, onların gürültüsüne kulak verdim – pencereleri hep açık duran o eski, tertemiz, ıslık ıslık, yeşil vagonların gürültüsüne. Bazı sabahlar, işe gitmeden önce öldürecek vaktim olursa, demiryoluna gidip o açık pencerelerin geçişine bakardım; Maplewood'dan, Orange'lardan, daha öteki banliyölerden şehre inen işadamlarının çantalarıyla yazlık elbiselerin dirsekleri görünürdü pencerelerde, onları seyrederdim.

Batısında Washington, doğusunda da Broad Street bulunan park boştu, gölgeliydi, ağaç kokuyordu, gece kokuyordu, köpek pislikleri kokuyordu; hafif bir nem kokusu da vardı havada, koca bir suaygırına benzeyen temizlik arabası sokakları sulayarak geçip gitmişti anlaşılan. Washington Street'in aşağısında, tam arkamda, Newark Müzesi vardı – hiç bakmadan görebiliyordum onu: Önünde, bir racanın tükürük hokkası olmaya yaraşır, doğudan gelme iki vazo, yanında da okulda okurken otobüslere binip gezmeye gittiğimiz küçük yapı. Tuğla bir yapıydı bu, eskiydi, sarmaşıklarla kaplıydı duvarları, bana hep New Jersey'nin tarihteki yerini hatırlatırdı, George Washington –çocukken o küçük tunç levhada okumuştuk– yarım yamalak ordusunu şimdi oturduğum parkta eğitmişti. Parkın öteki ucunda, müzenin arkasında, banka vardı; eskiden okuldu orası, Rutgers

Üniversitesi'nin bir bölümüydü. Şimdi banka müdürünün bekleme odası olan yerde Çağdaş Ahlak diye bir ders verildi bize. Yazdı şimdi, üniversiteyi bitireli üç yıl olmuştu, ama öteki öğrencileri, arkadaşlarımı kolayca hatırlayabiliyordum, akşamları Bamberger'de, Kresge'de çalışırlar, modası geçmiş kadın ayakkabılarını okutup aldıkları komisyonları laboratuvar ücreti olarak yatırırlardı. Sonra Broad Street'e baktım yine. Bir kitabevinin kasvetli vitriniyle dandik bir sandviççinin arasında küçücük bir sanat sinemasının tentesi sıkışmıştı – o tentenin altında durup Hedy Lamarr'ın *Ecstasy* filminde çıplak yüzüşünü görmek için yaşım ile ilgili yalan söyleyeli kaç yıl geçmişti aradan; ve sonra, biletçinin eline fazladan bir çeyreklik sıkıştırdıktan sonra, Hedy Lamarr'ın o Slav güzelliğinin donukluğu düpedüz hayal kırıklığına uğratmıştı beni... Orada parkta otururken Newark hakkında derin bir bilgiye sahip olduğumu anladım; öylesine köklü bir bağdı ki bu, sevgiye dönüşmüştü.

Ansızın dokuz oluverdi saat, bir koşuşmadır başladı. Titrek topuklu kızlar yolun karşısındaki telefon binasının kapılarından dönerek girdiler; korna sesleri kesilmek bilmiyordu; polisler bağırdılar, düdük çaldılar, el salladılar. St. Vincent's Kilisesi'nin kocaman kara kapıları açıldı; sabah duası için erkenden kalkmış olanların kıpkırmızı gözleri ışıktan kamaştı. Kilisenin merdivenlerinden inenler masalara, dolaplara, sekreterlere, patronlara seğirttiler sokaklarda; Tanrı'nın biraz olsun rahatlık bağışladığı kimseler de serin yazıhanelerine koşular. Kalkıp kitaplığa yollandım. Brenda bu saatte uyanmış mıydı acaba?

Soluk renkli beton aslanlar, kütüphanenin merdivenlerinde insana pek güven vermeyen birer nöbetçi olarak duruyorlardı yine; sekiz aydır önlerinden geçiyordum onların, dikkatimi bile çekmiyorlardı; o sabah da çekmeyeceklerdi, ama aslanların birinin önünde duran küçük bir zenci çocuk

yüzünden dönüp o heykellere baktım. Aslan, küçücük avcılarının katıldığı bir safaride bütün tırnaklarını yitirmişti geçen yaz; şimdi de karşısında bir küçük avcı daha duruyordu; diz çökmüştü çocuk, kükrüyordu. Bir süre kükreyecek, durup kulak kabartacak, sonra uzun uzun kükreyecekti yine. Sonra da doğrulup başını sallayacak, aslana "Amma da korkakmışsın be yavrum..." diyecekti. Sonra bir kere daha kükreyecekti.

O gün de öteki günler gibi başladı. Salondaki sıranın arkasından, diri göğüslü kızların geniş mermer merdivenden okuma salonuna çıkışlarına baktım. Merdiven, Versailles'daki merdivenlerden birine benzetilerek yapılmıştı, ama İtalyan dericilerin, Polonyalı bira fabrikası işçilerinin, Yahudi kürkçülerin bu pantolonlu, süveterli kızları pek düşese benzemiyorlardı. Brenda'ya da benzemiyorlardı, sıkıntılı gün boyunca içimde küçücük bir istek uyandıysa bile sadece vakit geçirmek için, iş olsun diye uyandı. Sık sık saate baktım, Brenda'yı düşündüm, öğle yemeğini bekledim; yemekten sonra yukarıya çıkıp başvuru masasına oturacak, John McKee'nin yerini alacaktım, daha yirmi bir yaşında olmasına rağmen kolluklar takan John McKee de büyük bir ciddiyetle aşağıya inecek, benim yerime kitap damgalamaya başlayacaktı. Newark State Teachers College'da son yılıydı John McKee'nin, Dewey Ondalık Sistemi'ni çalışlıyordu, bu işe adamıştı ömrünü. Ben ise ömrümü kütüphanede geçirecek değildim, biliyordum bunu. Ama, Mr. Scapello'dan –sesini erkek sesine benzetmeyi nasılsa başaran o yaşlı hadımdan– öğrendiğime göre, yaz tatili sona erince kütüphanenin Referans bölümünde çalışmaya başlayacaktım; daha önce Martha Winney baklıyordu o bölüme; Ansiklopedi Odası'nda bir tabureden düşmüş, onun yarı yaşındaki bir kadında kalça dediğimiz şeyi meydana getiren incecik kemiklerini kırmıştı.

Garip arkadaşlarım vardı kitaplıkta; aslına bakılırsa, niye kitaplıkta çalışmaya başladığımı ya da bu işi niye sürdürdüğümü ben de pek bilmiyorum. Ama sürdürüyordum işte, sigara içmek için erkekler tuvaletine gideceğim saati sabırla beklemeye koyuluyor, sigaramı yakıp da dumanını aynaya üfleyince kendimi inceliyordum, sararmış oluyordu benzim; McKee'deki, Scapello'daki, Miss Winney'deki gibi benim de kanımla etimin arasında incecik bir hava tabakası bulunuyordu hep. Birisi o hava tabakasını bir kitap damgaladığım sırada oraya pompalamıştı, öyle sanıyordum, ve hayat benim için Gladys Yenge'de olduğu gibi bir atma, Brenda'da olduğu gibi bir toplama değil, bir sekme, bir uyuşukluk olup çıkıyordu. Korkuyordum bundan, ama yine de, kendimi işime dirençsizce verişimle, Miss Winney'nin *Britannica*'ya yanaştığı gibi ben de farkında olmadan, sessizce bu hayata yanaşıyordum. Miss Winney'nin iskemlesi boştu şimdi, beni bekliyordu.

Yemekten biraz önce, aslan terbiyecisi, gözleri faltaşı gibi açılmış, kitaplığa geldi. Bir an hiç kıpırdamadan durdu, sadece parmakları oynuyordu, önündeki mermer basamakları sayarmışçasına. Sonra mermer döşemede yürüdü, ayak sesleri tavanda yankılar yapıyordu, buna da pek aldıracağı yoktu galiba. Otto, kapıdaki görevli, yürürken daha az gürültü yapmasını söyledi, ama çocuk tınmadı bile. Otto'nun sağladığı bu olanaktan yararlanmak istermişçesine, ayaklarını vura vura yürüdü. Yanıma geldi.

"Hey," dedi. "Renkli kitaplar nerede?"

"Nasıl kitaplar?" dedim.

"Renkli kitaplar. Öyle kitap yok mu sizde?"

"Nasıl renkli?"

"Canım, boyalı kitaplar. Resim kitabı. Nerede?"

"Resim kitapları. Röprodüksiyonlar yani?"

Bu çok heceli kelimeyi olduğu gibi kabullendi. "Hah, işte onlardan."

"Birkaç yerde var," dedim. "Hangi ressamın?"

Çocuğun gözleri kısıliverdi, bütün suratı kapkara görünüyordu şimdi. Aslanın yanından uzaklaşır gibi gerilemeye başladı. "Hepsinin..." diye mırıldandı.

"Peki," dedim. "Çık, hangilerine istersen bak. Üstümüzdeki katta. Okla Üçüncü Bölüm diye gösterilen yere gidersin. Unutma, Üçüncü Bölüm. Yukarıda sorarsın..."

Hareket etmedi; zevkleriyle ilgili sorularımı bir çeşit vergi sorgusu gibi sıkıcı görüyordu anlaşılan. "Hadi," dedim, yüzüme bir gülümseme yerleştirerek, "yukarıdalar..."

Kurşun gibi fırlayıp rengârenk kitaplar bölümüne gitti.

Öğle yemeğinden sonra yerime döndüğümde John McKee beni bekliyordu, açık mavi bir pantolon, siyah ayakkabılar, berber gömleğine benzeyen bir gömlek giymiş, kolluklarını takmıştı, kocaman, yeşil bir kravat vardı boynunda, konuştukça oynayıp duruyordu. Soluğu briyantın, saçları soluk kokuyordu; bir şey söylerken ağzının kenarlarında tükürük birikiyordu. Sevmezdim onu, zaman zaman tuttuğum gibi dışarı fırlatmak, Otto'nun, aslanın önünden sokağa atmak isterdim.

"Küçük bir zenci çocuk geçti mi buradan? Sabahtan beri resim kitaplarının arasında saklanıyor. Çocukların orada ne yaptıklarını bilirsin."

"Geldiğini gördüm, John."

"Ben de gördüm. Gitti mi, ben onu soruyorum."

"Farkında değilim. Herhalde gitmiştir."

"O kitaplar çok pahalı."

"O kadar sinirlenme, John. İnsanların onlara dokunması yasak değil ki."

John, çok önemli bir şey söylemiş gibi, "Dokunmadan dokunmaya fark var," dedi. "Biri gidip baksa iyi olacak. Ben burayı bırakamadım. Biliyorsun, otursunlar diye verdiğimiz evleri bile nasıl kullanıyorlar."

“Verdiğiniz evleri mi?”

“Yani belediyenin verdiği. Seth Boyden’ı ne hale getirmişler, gördün mü? O koca bira şişelerini çimenlerin üstüne fırlatmışlar. Şehri ellerine geçirecekler.”

“Sadece zenci mahallelerini.”

“Sen gül bakalım, onların yakınında oturmuyorsun ki. Mr. Scapello’ya telefon edeyim de Resim Bölümü’ne bir baksın. Bacak kadar çocuk resimden ne anlarmış ki?”

“Yumurtalı sandiviçini daha yeni yedi, Mr. Scapello’nun ülserini azdıracaksın yine. Ben bakarım, zaten yukarıya çıkıyorum.”

“Orada ne yaptıklarını biliyorsun,” dedi John.

“Sıkma canını, Johny. Bir şey yaparlarsa onların başı derde girer, senin değil.”

“O kitapların kaç para ettiğini...”

Mr. Scapello tebeşirli parmaklarıyla çocuğun üstüne çullanmasın diye Üçüncü Bölüm’e çıktım, elli bir yaşında bir çocuk olan sulu gözlü Jimmy Boylen’in kitap arabasından ciltler indirdiği odayı geçtim; okuma salonuna geçtim, Mulberry Street’in ipsizleri, *Herkes İçin Mekanik* ciltlerinin üstünde uykuya dalmışlardı; sigara içilen koridoru geçtim, Hukuk Fakültesi’nin yaz dönemi öğrencileri terli alınlarıyla dinleniyorlardı, bazıları sigara içiyor, bazıları da parmak uçlarındaki sarı lekeleri silmeye çalışıyorlardı; sonra da gazete odasını geçtim, Upper Montclair’den arabalarla gelmiş birkaç yaşlı kadın vardı, *Newark News*’un eski sayılarındaki dedikoduları burunlarının üstlerine iliştirdikleri gözlüklerin arkasından okuyorlardı. Üçüncü Bölüm’de çocuğu buldum, yere oturmuştu, bir kitap vardı kucağında, öylesine büyüktü ki kitap, dizlerine dayamadan tutamıyordu. Arkasındaki pencereden gelen ışıktaki yüzlerce siyah tirbuşona, minicik tirbuşona benzeyen saçlarının arasındaki yüzlerce boşluğu gördüm. Simsiyah bir çocuktü, pırıl pırıldı, başka renk değildi dudakla-

rı, sadece son cilası çekilmemiş gibiydi. Ağzı açıktı, faltaşına benziyordu gözleri, kulaklarını da en küçük sesleri bile duymak istermişçesine dikmişti. Kendinden geçmiş görünüyordu – beni fark edinceye kadar. John McKee sandı beni.

Kımıldamasına bile fırsat vermeden, "Rahatsız olma," dedim. "Ben şöyle bir geçiyordum. Okumana bak."

"Okuyacak bir şey yok ki burada, hepsi resim."

"İyi." İş yapıyormuş gibi alt rafları biraz karıştırdım.

Bir dakika sonra, "Hey, bayım," dedi çocuk, "neresi burası?"

"Neresi?"

"Bu resimlerin olduğu yer. Şu adamlara bak, amma da sakın hepsi. Bağırıp çağırdıkları yok, akıllı uslu oturuyorlar."

Göreyim diye kitabı kaldırdı. İçinde Gauguin röprodüksiyonları olan büyük boy, pahalı bir kitaptı bu. Baktığı sayfada 18x24 boyunda renkli bir resim vardı, gültrengi bir derede dizlerine kadar suya girmiş üç yerli kadının resmi. Çocuk haklıydı, gerçekten sakın bir resimdi bu.

"Tahiti. Pasifik Okyanusu'nda bir ada."

"Gidilecek bir yer değil yani? Sayfiye gibi."

"İsteyen gider. Çok uzakta. Orada yaşayan insanlar da var..."

"Hey, bak bak, şuna bak." Sayfaları çevirip kahverengi derili gencecik bir kızın resmini gösterdi; kız, saçlarını kurularmışçasına, dizlerinin üstüne çöküp öne eğilmişti, "Yaa," dedi çocuk, "anasını sattığımın hayatı." Bu sözü John, Mr. Scapello –ya da, Tanrı korusun, hastanede yatan Miss Winney– duysaydı, çocukcağız Newark Halk Kütüphanesi'ne de, kütüphaneye bağlı bütün kurumlara da ömrü boyunca bir daha adımını atamazdı.

"Kim çekmiş bu resimleri?" diye sordu.

"Gauguin. Çekmemiş, yapmış. Paul Gauguin. Fransız."

"Zenci mi, beyaz mı?"

"Beyaz."

Çocuk gülümsedi, neredeyse bir kahkaha atacaktı keyifle. "Yaa. Biliyordum zaten. Hiçbir zenci böyle resim çekemez. Esaslı fotoğrafçı... Bak bak, şuna bak. Anasını sattığımın hayatı. Öyle değil mi?"

"Öyle," deyip oradan ayrıldım.

Bir süre sonra, işlerin yolunda gittiğini McKee'ye söyleyin diye Jimmy Boylen'ı aşağıya gönderdim. O gün başka olay olmadı. Başvuru masasında oturup Brenda'yı düşündüm, o akşam Short Hills'e gitmeden önce benzin almam gerektiğini sık sık hatırlattım kendime; şimdi de görebiliyordum Short Hills'i, alacakaranlıkta akan gülrengi bir Gauguin deresi gibi geçiyordu gözlerimin önünden.

O gece Patimkinlerin evine gittiğimde, Julie'den başka herkes sundurmada beni bekliyordu: Mr. ve Mrs. Patimkin, Ron, Brenda; üstünde bir elbise vardı Brenda'nın. Onu daha önce hiç elbiseli görmemiştim, bir an aynı kız değilmiş gibi geldi bana. Sürpriz bu kadarla da bitmiyordu üstelik. Kolejli kızlara sadece şort yakışır sanıyordum. Yanılmışım. Brenda, ömrü boyunca ne şort, ne mayo, ne pijama giymişe benziyordu, sanki bütün hayatı böyle uçuk renkli elbiseler içinde geçmişti. Çimenlerin yanından yürüdüm, salkım söğütü geride bırakıp Patimkinlerin yanına gittim; bu arada, keşke arabamı yıkasaydım, diye düşünüyordum. Ron ileri çıkıp beni karşıladı, elimi kavradığı gibi bütün gücüyle sıktı, sanki yıllardır görüşmemiştik. Mrs. Patimkin gülümsedi, Mr. Patimkin bir şeyler geveledi, ellerini kavuşturarak hayalî bir golf sopasını salladı, kafasındaki golf topunu Orange Dağları'na fırlattı. Dağlar bu adı herhalde, kentten vuran ışıklardan sadece tuncuya bürünmedikleri için almışlardı.

"Şimdi geliriz," dedi Brenda. "Sen Julie'yle otur biraz. Carlota izinli."

"Peki," dedim.

"Ron'u havaalanına götüreceğiz."

"Peki."

"Julie gelmek istemiyor. Ron bugün öğleden sonra havuza itmiş onu. Seni bekliyorduk, uçağı kaçırmayalım. Tamam mı?"

"Tamam."

Mr. Patimkin, Mrs. Patimkin, Ron yürüyüp gittiler; Brenda'ya bir göz attım. Uzanıp elimi tuttu bir an.

"Beğendin mi beni?" dedi.

"İnsan dadılık edince sana etmeli. İstediğim kadar süt içip pasta yiyebilir miyim?"

"Kızma şekerim. Şimdi döneceğiz." Bir an bekledi, ağzını bile açmadım, öyle bir bakış baktı ki bana. "Bu elbiseyle beğendin mi beni, onu sormuştum!" Sonra, uzun topuklarının üstünde tay gibi sekerek Chrysler'a doğru koştu.

Eve girince, tel örgülü kapıyı çarptım.

İncecik bir ses, "Öteki kapıyı da kapa!" diye bağırdı. "Havalandırma çalışıyor."

Boyun eğerek öteki kapıyı da kapadım.

"Neil?" diye seslendi Julie.

"Evet."

"Merhaba. Basket oynar mısınız?"

"Hayır."

"Niye?"

Cevap vermedim.

"Ben televizyon odasındayım," diye seslendi.

"İyi."

"Benimle mi kalacaksın?"

"Evet."

Ansızın yemek salonunun kapısında belirdi. "Bir kitap özeti çıkardım, okumak ister misin?"

"Sonra."

“Ne yapmak isitiyorsun şimdi?” dedi.

“Hiçbir şey, güzelim. Televizyon seyretsene sen.”

Hayal kırıklığı içinde, “Öyle olsun,” deyip televizyon odasına geçti.

Bir süre holde kaldım, sessizce sınışımak istedim evden, arabama atlayıp Newark’a dönmek, sokakta oturup alıştığım şeyleri yapmak istedim. Carlota gibiydim o anda; hayır, daha rahatsızdım. Sonunda holden ayrılıp giriş katındaki bütün odaları teker teker dolaştım. Oturma odasının yanında çalışma odası vardı; çırallı çamdan yapılmış küçük bir odaydı bu, maroken koltuklarla, *Information Please Almanac*’larla doluydu. Duvarda üç tane fotoğraf asılıydı; hani fotoğraflar vardır, ister neşeli, ister kederli, ister yaşlı, ister genç kişiler olsun, yanaklar hep pembedir, dudaklar hep ıslak, dişler hep inci gibidir, hep pırıl pırıldır saçlar, duvardakiler de o çeşit fotoğraflardandı işte. Ron’un, Brenda’nın, Julie’nin fotoğrafları, aşağı yukarı on dört, on üç, iki yaşlarında çekilmiş. Kestane rengi uzun saçları vardı Brenda’nın, burnuna o elmas kakılıydı, gözlüğü yoktu; gözleri yeni yeni açılmaya başlamış on üç yaşında bir çocuk gibiydi kısacası. Ron biraz daha topluydu ondan, saçları kısaydı, çocuksu gözlerinde yuvarlak nesnelerin, çizgili kortların sevgisi parlıyordu. Zavallı Julie ise, fotoğrafçının platonik çocukluk anlayışında kaybolup gitmişti; minicik kişiliği pembelerin, beyazların arkasında kalıvermişti.

Başka resimler de vardı odada, fotoğrafları koca koca büyütme moda olmadan önce Brownie Reflex’le çekilmiş küçük resimler. At sırtında bir resmi vardı Brenda’nın, hemen yanında Ron’un bar mitsva* kıyafetleri içinde çekilmiş bir resmi duruyordu; aynı çerçeve içinde iki fotoğraf daha: Güzel, solgun bir kadın, gözlerinden anlaşıldığına göre Mrs. Patimkin’in annesi, öteki de Mrs. Patimkin, saçları toplanmış,

* Musevilerde, erkek çocukları dini açıdan yükümlü sayılmaya başladıkları zaman yapılan tören. (ed. n.)

gözleri pırıl pırıl, yaşlanmakta olan bir annenin gözlerine hiç benzemiyordu.

Kemerin altından geçip yemek salonuna girdim, bir süre spor eşyaları ağacına baktım. Bitişikteki televizyon odasında, *This Is Your Life*'ı dinliyordu Julie. Öteki yandaki mutfak boştu, Carlota izinliydi, anlaşıldığına göre Patimkinler de kulüpte yemek yemişlerdi. Patimkinlerin yatak odası evin tam ortasında, holün aşağısında, Julie'nin odasının hemen yanındaydı, o devlerin yattıkları yatağı görmek istedim bir an –yüzme havuzu gibi kocaman bir şeydi herhalde– ama Julie evdeydi, bu yüzden sonraya bıraktım araştırmamı, mutfaktan bodruma açılan kapıya gittim.

Bodrumun değişik bir serinliği vardı eve göre; ortalığı, yukarıda hiç duymadığım bir koku sarmıştı. Mağara gibi bir yerdi, ama rahattı, yağmurlu günlerde çocukların dolaplarında, battaniye altlarında, yemek masalarının ayakları arasında yaptığı mağaralara benziyordu. Merdivenin dibindeki düğmeyi çevirip ışığı yaktım, çamdan yapılma lambriyi, bambu eşyaları, pinpon masasını, aynalı barı görünce hiç şaşırmadım; her çeşit, her boy bardak, buz kovası, sürahi, mikser, ölçek vardı barda, hiçbirine dokunulmamıştı, hepsi düzen içinde, yerli yerindeydi, başkalarına hiç içki ikram etmeyen, kendi de içmeyen, kırk yılda bir yemekten önce bir kadeh yuvarlarsa karısının dik bakışıyla karşılaşan zengin bir adamın barıydı bu, ancak öyle birinin olabilirdi. Barın arkasına geçtim, alüminyum bir küvet ilişti gözüme, hiç kirli bardak görmemişti anlaşılan, Patimkin'in çocuklarından biri evleninceye ya da nişanlanıncaya kadar da görmeyeceğe benziyordu. Dadılığıma karşılık bir kadeh içmek istedim, ama viski şişelerinden birini açmaya çekindim. Hiçbiri açılmamıştı çünkü. Barın arkasındaki rafta iki düzine –daha doğrusu tam yirmi üç tane– Jack Daniel's'ın üstünde fotoğraflar: Ron'un gazeteden büyütülmüş bir resmi, elinde üzüm gibi duran bir basketbol

topu tutarken; resmin altında, “*Pivot*, Ronald Patimkin, Millburn High School, Boy: 1.88, Kilo: 98) yazılıydı. Brenda’nın at sırtında bir resmi daha, yanındaki kadife panoya iliştirilmiş kurdeleler, madalyalar: Essex Konkurhipikleri 1949, Union County Konkurhipikleri 1950, Garden Fuarı 1952, Morristown Konkurhipikleri 1953, sürüp gidiyordu bunlar – hepsi Brenda için, atıyla engelleri aştığı, dörtnala gittiği, genç kızlar ne için kurdele kazanıyorlarsa onları yaptığı için. Koca evde Mr. Patimkin’in tek fotoğrafına rastlamadım.

Lambriyle bölünmüş yerin arkasında, beton duvarlı, muşamba döşeli bir bölme vardı, sayısız elektrikli araç göze çarpıyordu bu bölmede; bir köşede, içinde bir Eskimo ailesini barındırabilecek büyüklükte bir derin dondurucu duruyordu. Dondurucunun yanına kocaman, eski bir buzdolabı konulmuştu; buzdolabının varlığı, Patimkinlerin Newark’taki köklerini hatırlattı bana. Aynı buzdolabı, dört kişilik bir ailenin oturduğu dairenin mutfağında durmuştu bir zamanlar, ben de bütün çocukluğumu o dairenin yakınlarında geçirmiştım herhalde, önce anne babamla, sonra da, onlar çekip Arizona’ya gidince yengem ve amcamla yaşamıştım. Pearl Harbor’dan sonra Short Hills’e taşınmıştı buzdolabı; Patimkin’in banyo ve mutfak küvetleri savaşa gitmişti: Tamam olması için her barakaya Patimkin Küvetleri’nden koymak gerekiyordu tabii. Eski buzdolabının kapısını açtım; boş değildi. Tereyağı, yumurta, krema, balık salatası gibi şeyler yoktu içinde, meyveyle doldurulmuştu, her rafı, her köşesi renk renk, çeşit çeşit meyveyle doluydu. Can erikleri, siyah erikler, kırmızı erikler, kayısılar, şeftaliler, sarı, siyah, kırmızı üzüm salkımları, kuttularından taşıp her yeri kızıla boyayan vişneler. En üst rafta kavunlar vardı, yanlarında yarım karpuz duruyordu, karpuzun üstüne ıslak bir dudak gibi incecik bir yağlı kâğıt yapıştırılmıştı. Ah Patimkin! Buzdolaplarında meyve yetiştiriyor, ağaçlarından spor eşyaları dökülüyordu!

Bir avuç vişneyle bir kayısı alıp kayısıyı ağzıma attım.

"Yıkasan iyi olacak, yoksa miden bozulur."

Julie arkamda duruyordu. O da bermudasını, beyaz polo gömleğini giymişti. Brenda'ya benziyordu, ama giydikleri biraz dar geliyordu kendisine.

"Ne?" dedim.

"Daha yıkanmadılar," dedi Julie, konuşmasında öyle bir hava vardı ki buzdolabının çevresi yasak bir bölgeydi sanki.

"Zararı yok," dedim, kayısıyı yiyip çekirdeğini cebime koydum, buzdolabının bulunduğu bölmeden çıktım. Vişneleri ne yapacağımı bilmiyordum hâlâ. "Şöyle bir bakıyordum," dedim.

Julie cevap vermedi.

Vişneleri cebime, anahtarlarla bozuk paraların yanma atarak, "Nereye gidiyor Ron?" diye sordum.

"Milwaukee'ye."

"Çok mu kalacak?"

"Harriet'i görmeye gidiyor. Birbirlerini seviyorlar."

Uzun süre birbirimize baktık. "Harriet'i mi?" diye sordum.

"Evet."

Sanki bana değil de arkama, ötelere bakıyordu Julie; ansızın anladım: Ellerim arkamdaydı, görünmüyorlardı. Ellerimi arkamdan çektim, yemin ederim bir şey yürütmüş müyüm diye bakmıştı.

Karşı karşıyaydık yine, tehdit edercesine bakıyordu.

Sonra konuştu: "Pinpon oynar mısınız?"

"Tabii," dedim, iki adımda masanın yanma vardım. "Sen başla."

Julie gülümsedi, oynamaya başladık.

Bundan sonra olanlarda hiç suçum yok. Kazanmaya başladım, bu da hoşuma gitti.

"Yeniden yapabilir miyim bu atışı?" dedi Julie. "Dün parmağımı incittim, acıdı."

"Hayır."

Kazanmaya devam ettim.

"Ama haksızlık bu, Neil. Ayakkabımın bağı çözüldü, yenisinden..."

"Hayır."

Oynadık, ben hırsla oynuyordum.

"Neil, masaya eğildin. Kuralların dışına çıktın."

"Eğilmedim, kuralların dışına da çıkmadım."

Vişneler, bozuk paraların arasında hoplayıp duruyordu.

"Neil, bir sayımı çaldın. Sen on dokuzsun, ben on bir..."

"Yirmiye on," dedim. "Servis sende!"

Topu attı, öyle bir vurdum ki topa, masaya çarpıp buzdolabının yanına gitti.

"Hile yapıyorsun!" diye bağırdı Julie. "Hile yapıyorsun!" O güzelim başının üstünde ağır bir şey taşıyormuş gibi çenesi titriyordu. "Nefret ediyorum senden!" Raketini fırlatıp attı, gidip bara çarptı raket, aynı anda dışarıda Chrysler'in sesini duydum.

"Oyun bitmedi," dedim.

"Hile yapıyorsun! Meyve de çalıyordun üstelik!" dedi, kazanmama fırsat vermeden kaçıp gitti.

O gece geç vakit, ilk defa seviştik Brenda'yla. Televizyon odasındaki divanda oturuyorduk, on dakikadır tek kelime söylememiştik birbirimize. Julie ağlayarak yatağına gideli çok olmuştu, ağlaması konusunda kimse bir şey dememişti bana, bir süre önce tuvalete attığım vişneler konusunda kimseye bir şey söylemiş miydi, öğrenemedim.

Televizyon açıldı, sesini kapatmıştık, ev sessizdi, odanın öteki ucunda gri görüntüler oynayıp duruyordu. Konuşuyordu Brenda, ayaklarını altına almıştı, elbisesi dizlerini örtüyordu. Bir süre oturduk orada, hiç konuşmadık. Sonra mutfağa

gitti, dönünce herkesin uyuduğunu söyledi. Bir süre oturup televizyonda sessiz insanların sessiz bir lokantada sessizce yemek yemelerini seyrettik. Elbisesinin düğmelerini çözme-ye başladığımda karşı koydu, kendisine çok yakıştığını bili-yordu. Ama zaten güzeldi Brenda, elbiseyi dikkatle katlayıp kaldırdık, birbirimize sarıldık, usulca, gülümseyerek uzandı Brenda, üstüne eğildim.

Brenda'yla sevişmeyi nasıl anlatabilirim? Öylesine tatlıydı ki sonunda o yirmi birinci sayıyı yapmışım gibi geldi bana.

Eve dönünce telefon ettim ona, yengem sesimi duyup yatağından kalktı.

"Bu saatte kime telefon ediyorsun? Doktora mı?"

"Hayır."

"Ne telefonu bu, saatin birinde?"

"Şşşş!" dedim.

"Şuna bak, şşş diyor bir de, gece yarısı ne telefonu bu, san-ki verdiğimiz telefon parası az gelmiş gibi." Yatağına döndü sonra; biliyorum, uykuya karşı kahramanca direndi bir süre, kapımın kapandığını duyuncaya kadar.

Telefona Brenda cevap verdi.

"Neil?" dedi.

"Evet," diye fısıldadım. "Yataktan çıkmadın ya?"

"Hayır," dedi. "Telefon başucumda."

"İyi. Nasıl yatağın?"

"İyi. Sen de yatakta mısın?"

Yalan söyledim: "Evet." Sonra telefonun kordonunu yata-
tak odama doğru çekebildiğim kadar çektim.

"Yatakta seninle yatıyorum," dedi.

"Evet," dedim, "ben de seninle yatıyorum."

"Perdeleri çektim, odam karanlık, seni görmüyorum."

"Ben de seni görmüyorum."

"O kadar güzeldi ki, Neil."

"Evet. Uyu şekerim, ben buradayım." Birbirimize hoşça kal demeden telefonu kapadık. Sabahleyin, önceden kararlaştır-

tırdığımız gibi yine telefon ettim, ama doğru dürüst konuşmadık, Gladys Yenge'yle Max Amca o gün öğleden sonra bir işçi derneğinin düzenlediği kır gezisine gideceklerdi çünkü, telaş içindeydiler, buzdolabındaki üzüm sularından biri de akmış, yeri yapış yapış yapmıştı. Brenda yataktaydı hâlâ, oyunumuzu biraz olsun başarıyla sürdürdük, kendimi onun yanında sanmak için duyularımın bütün perdelerini çekmek zorunda kaldım. Geceleri birlikte yatacağımız, sabahları birlikte uyanacağımız günlerin gelmesi için bütün kalbimle dua ettim, sonunda geldi o günler.

4

Bundan sonraki bir buçuk hafta içinde hayatımda sadece iki kişi vardı: Brenda, bir de Gauguin'den hoşlanan zenci çocuk. Sabahları kütüphane açılmadan gelip dayanıyordu kapıya, bazen aslanın sırtına oturup bekliyor, bazen karnının altına yatıyor, bazen de yelesine çakıl taşları fırlatıyordu. Sonra içeri girip ayakkabılarını yere vurarak yürüyor, Otto sert sert bakınca ayak uçlarına basarak mermer merdivene, Tahiti'ye yöneliyordu. Öğleye kadar kalmıyordu her zaman, ama bir keresinde, çok sıcak bir gün, sabah ben geldiğimde oradaydı ve ben gece çıkarken o da arkamdan çıkmıştı. Onun ertesi günü görünmedi, onun yerine burnuyla çenelerinin damarları simsiyah görünen, okalıptüs kokan beyaz bir ihtiyar geldi. "Resim kitapları nerede?"

"Üçüncü Bölüm'de," dedim.

Birkaç dakika sonra, kocaman, kahverengi ciltli bir kitapla döndü. Sıranın üstüne koydu kitabı, parasız, uzun cüzdanından kitaplık kartını çıkardı, damgalamam için bana uzattı. "Kitabı almak mı istiyorsunuz?" dedim.

Gülümsedi.

Kartını alıp damga makinesine soktum, ama damgalamadım. "Bir dakika," dedim. Sıranın altından bir bloknot çıkarıp birkaç sayfa çevirdim, bütün hafta o bloknotta amiral battı oynamıştım kendi kendime. "Affedersiniz ama bu kitap ayrılmış."

"Ne olmuş?"

"Ayrılmış. Biri telefon edip bu kitabı ayırtmış, alacakmış. Bana adınızı, adresinizi verin, geri getirince biz size bildiririz..."

Böylece kitabı yerine götürmeyi başardım, biraz kızarak da olsa. O gün zenci çocuk uğradığında, kitabı bir gün önce bıraktığı yerde buldu.

Brenda'ya gelince, her akşam görüyordum onu; Mr. Patimkin'in uyumayıp televizyon başından ayrılmamasını sağlayan bir gece maçı ya da Mrs. Patimkin'in bir iskambil partisi olmadığı zamanlarda –Mrs. Patimkin'in eve ne zaman döneceği belli olmazdı çünkü– sessiz televizyonun önünde sevişiyorduk. Kasvetli, bulutlu bir gece, kulübe yüzmeye götürdü Brenda beni. Havuzda sadece ikimiz vardık, bütün iskemleler, kabinler, ışıklar, trampelenler sadece bizim içindi sanki, suyun kendisi bile. Işığın altında mor görünen, suda bazen yeşile, bazen siyaha çalan mavi bir mayo giymişti Brenda. Gece geç vakit golf alanından rüzgâr esmeye başladı; koca bir havluya sarındık, iki şezlongu yan yana çektik, havuza bakan bar penceresinin önünde dolaşıp duran barmene aldırmadan birbirimize sarılıp yattık. Derken barın ışığı, sonra da havuzun çevresindeki ışıklar söndü. Kalbim daha hızlı çarpmaya başladı galiba, Brenda aklımdan geçenleri anladı – *gitsek artık* diye düşünüyordum.

"Zararı yok," dedi.

Hava çok karanlıktı, bulutlar alçalmıştı, yıldız yoktu gökyüzünde; trampeleni bir süre sonra seçebildim, bir ton daha

açıkta gecedem; havuzu çevreleyen şezlongları da sudan kolay kolay ayıramadım.

Mayosunu indirmeye çalıştım Brenda'nım, olmaz dedi, bir santim kadar uzaklaştı benden, onu tanıdığımdan beri, iki haftadan beri yani, ilk olarak benim hakkımda bir soru sordu bana.

"Annenle baban nerede?" dedi.

"Tucson'da," dedim. "Niye?"

"Annem sordu da."

Havuz görevlisinin iskemlesini görebiliyordum şimdi, bembeyazdı neredeyse.

"Sen niye buradasın? Niye onların yanında değilsin?" diye sordu.

"Artık çocuk değilim, Brenda." İsteddiğimden daha sert çıkmıştı sesim. "Annemle babam nereye giderse ben de oraya gidemem."

"Öyleyse ne diye amcanla yengenin yanında kalıyorsun?"

"Annemle babam değil ki onlar."

"Daha mı iyiler?"

"Hayır. Daha kötüler. Niye kalıyorum onlarla, *bilmiyorum*."

"Niye?" dedi.

"Niye mi? Bilmiyorum."

"Niye kalıyorsun bilmiyorsun demek?"

"İşim yüzünden herhalde. Burası daha rahat, daha ucuz, üstelik annemle babamın da hoşuna gidiyor böylesi. Yengem iyidir aslında... Niye burada oturduğumu annene açıklamak zorunda mıyım?"

"Annem için sormuyorum. Kendim için sordum. Niye annenle babanın yanında değilsin, bilmek istedim, o kadar."

"Üşüdün mü?" diye sordum.

"Hayır."

"Eve gitmek ister miydin?"

"Hayır, sen gitmek istiyorsan o başka. Bir şeyin mi var, Neil?"

"Bir şeyim yok." Benim hâlâ ben olduğumu anlaması için kollarımın arasında sıktım onu, ama isteksizce.

"Neil?"

"Evet?"

"Kütüphane ne olacak?"

"Bunu öğrenmek isteyen kim?"

"Babam," diye güldü.

"Sen?"

Bir süre cevap vermedi. Sonunda, "Ben de," dedi.

"Nasıl ne olacak? Sevip sevmediğimi mi soruyorsun? İdare ediyor işte. Bir zamanlar ayakkabı satardım, kütüphane daha iyi. Askerlikten sonra birkaç ay emlakçılık yaptırmak istediler bana, Aaron Amca'nın yanında –Doris'in babası– ama kütüphane daha iyi..."

"Orada işi nasıl buldun?"

"Üniversitedeyken bir ara çalışmıştım kütüphanede, Aaron Amca'nın yanından ayrılınca, ne bileyim ben, buldum işte..."

"Kolejde ne okudun?"

"Rutgers Üniversitesi'nin Newark Koleji'nde felsefe okudum. Yirmi üç yaşındayım. Üstelik..."

"Niye kötüleştin yine?"

"Kötüleştim mi?"

"Evet."

Özür dilemedim.

"Hep kütüphanede çalışmayı mı tasarlıyorsun?"

"Bren, hiçbir şey tasarladığım yok. Üç yıldır hiçbir şey tasarlamadım. Askerliğimi bitirdiğimden beri. Askerliğimi yaparken hafta sonlarında çıkmayı tasarlardım. Önceden hiçbir şey tasarlamam ben." Bütün bu doğru sözlerden sonra o son

yalana gerek var mıydı, bilmiyorum. "Hayat adamıyım ben. İçimde yaşama sevgisi var."

"Benim içimde de karaciğer var," dedi.

"Benim içimde de..."

Beni öperek bu saçmalığa son verdi; ciddi olmak istiyordu.

"Beni seviyor musun, Neil?"

Cevap vermedim.

"Sevsen de sevmesen de seninle yatacağım, söz, onun için doğruyu söyle bana."

"Bu bayağı kabaydı."

"O kadar da mızımız olma."

"Yani bana böyle bir şey söylemiş olman kaba bir davranış."

"Anlamıyorum," dedi, gerçekten anlamamıştı; anlamaması canımı yaktı; ama Brenda'nın duygusuzluğunu affederrek durumu biraz kendi lehime çevirdim.

"Seviyor musun?" dedi.

"Hayır."

"İstiyorum sevmeni."

"Kütüphane ne olacak?"

"Nasıl ne olacak?" dedi.

Kabalık mı ediyordu yine? Etmiyordu, çünkü "Beni seversen her şey yolunda gidecek," dedi Brenda.

Gülümsedim. "Öyleyse severim tabii."

"Biliyorum seveceğini," dedi. "Hadi, suya gir, ben gözlerimi kapayıp beklerim seni, gelince ansızın beni ıslatırsın. Hadi."

"Oyundan hoşlanıyorsun, değil mi?"

"Hadi. Gözlerimi kapıyorum."

Havuzun kenarına gidip suya daldım. Biraz soğumuştusu, dibe dalarken korkuya kapıldım birdenbire. Su yüzüne çıkıp havuz boyunca yüzmeye başladım, sonuna kadar gi-

dip geri döndüm, ansızın bir düşünce takıldı kafama: Brenda gitmişti. Bu berbat yerde tek başıma kalacaktım. Havuzun kenarına yüzüp yukarı çıktım, şezlongların yanma koştum, Brenda oradaydı, dudaklarından öptüm.

Ürperdi. "Çok kalmadın."

"Biliyorum."

"Sıra bende," dedi. Ayağa kalktı, bir saniye sonra su sesini duydum, sonra bir şey duymadım. Bir süre hiç ses duymadım.

"Bren," diye seslendim usulca, "iyisin ya?" Kimse cevap vermedi.

Yanımdaki iskemlede gözlüğünü buldum, elime aldım. "Brenda?"

Cevap alamadım.

"Brenda?"

"Seslenmek yok," dedi, beni sıırıslıkla ıslattı. "Sıra sende," dedi.

Bu keresinde suyun altında daha çok kaldım, su yüzüne çıktığımda ciğerlerim patlayacak gibiydi. Hava almak için başımı arkaya atınca gökyüzünü gördüm, üstüme bastıran bir ele benziyordu, baskıdan kurtulmak istermişçesine yüzmeye başladım. Yanma dönmek istiyordum Brenda'nın, suda çok kalırsam belki gider diye korkuyordum – korkacak bir şey yoktu aslında, ama korkuyordum. Keşke gözlüğünü yanıma alsaydım diye düşünüyordum, o zaman eve gitmek için beni beklemek zorunda kalırdı. Biliyordum, delice düşüncelerdi bunlar, ama kulübün karanlığında, yabancılığında pek yersiz değildi böyle şeyler düşünmem. Havuzdan nasıl seslenmek istedim, ama cevap vermeyecekti, kendimi zorlayıp karşıya kadar üçüncü, sonra dördüncü kere yüzdüm, beşinci kere sinde havuzun tam ortasına gelmişim ki büyük bir korkuya kapıldım yine, Brenda'nın yanma gider gitmez, ikimizin de beklemediği bir güçle sımsıkı kollarımın arasına aldım onu.

"Bırak, bırak," diye güldü, "sıra bende..."

"Ama, Brenda..."

Ama Brenda gitmişti, hiç dönmeyecekmiş gibi gitmişti sanki. Sırtüstü uzanıp güneşin doğmasını beklemeye koyuldum, ışığı yüzünden istiyordum güneşi, doğsun diye dua ettim, Brenda yanıma gelince bırakmadım onu, gövdesinin soğuk ıslaklığı benim gövdeme geçti, ürperdim. "Yeter artık, Brenda. N'olursun, oyun yok bundan böyle," dedim, sonra sımsıkı sardım onu, gövde mi onun gövdesinin içine gömecektim neredeyse, "Seni seviyorum," dedim, "seviyorum."

Yaz böyle geçiyordu. Her akşam görüyordum Brenda'yı: Yüz-meye gidiyorduk, yürüyüşe çıkıyorduk, arabayla dolaşıyorduk, öyle uzaklara gidiyorduk ki bazen, dönüşümüzde dağ-ları sis basmış oluyordu, ağaçların arasından yola yayılıyordu sis, direksiyonu sımsıkı kavırıyordum, Brenda gözlüğünü takıp yoldaki beyaz çizgiyi kolluyordu. Durmadan bir şeyler atıştırıyorduk – içinde meyvelerin bulunduğu buzdolabını ilk görüşümden birkaç gece sonra Brenda beni dolaba kendisi götürmüştü. Çorba tabaklarını vişneyle dolduruyor, bonfile tabaklarına karpuz dilimleri yığıyorduk. Sonra bodrumun arka kapısından arka bahçeye çıkıyor, spor eşyaları ağacının altında oturuyorduk, tek ışık televizyon odasından gelen ışıktı. Tek ses de çekirdekleri tükürürken çıkardığımız ses. "Şu çekirdekler bir gece içinde ağaç olurse, sabahleyin bahçede bir sürü karpuz, bir sürü vişne bulsak."

"Ağaç yerine buzdolabı yetiştirdi o zaman." Sonra çabucak ekliyordum: "Kötü konuşmuyorum." Brenda gülüyordu, canının erik istediğini söylüyordu, ben de bodruma iniyordum, çorba tabağı erik tabağı oluyordu şimdi, sonra kayısı tabağı, sonra da şeftali tabağı oluyordu, tabii bağırsaklarım bozuluyordu sonra, ertesi geceyi tuvalette geçirmek zorun-

da kalıyordum. Gidip etli sandviç, pizza, karides, hamburger yiyorduk bazen, bira içiyorduk. Lions Club Fuarı'na gittik bir gece, Brenda atışta bir Lions Club tablası kazandı. Ron Milwaukee'den dönünce, yaz liglerinde basketbol oynayışını seyrettik onun; o geceler bir yabancı gibiydim Brenda'ya, bütün oyuncuların adlarını biliyordu, çoğu ahmak ve hantal heriflerdi, içlerinden biri Luther Ferrari'ydi ve ne ahmak ne de hantaldı, aslında Brenda eskiden, lisede okurken bir süre ilişkileri olmuştu. Ron'un yakın arkadaşıydı, *Newark News*'dan hatırlıyordum adını: Ünlü Ferrari kardeşlerden biriydi, hepsi de en aşağı iki spor dalında bizim eyaletin karmasında oynuyorlardı. Brenda'ya ceylan diyordu, herhalde Brenda'nın kurdele ve madalya kazandığı günlerden kalma bir takma isimdi bu. Ferrari de Ron gibi son derece terbiyeliydi, herhalde bir seksen beşin üstünde olanların bir özelliği idi bu; bana da Brenda'ya da incelikle davranıyordu; bir süre sonra, "Gidip Ron'u seyredelim," dendiği zaman irkilmeye başladım. Sonra bir gece, Hilltop Sineması gişecisinin saat on birde evine gittiğini, müdürün de yazıhanesinde bulunmadığını keşfettik; o yaz en aşağı on beş filmin son çeyreğini seyrettik; Brenda'yla eve dönerken –yani Brenda'nın evine giderken– filmlerin başlarının nasıl olabileceğini konuşuyorduk hep. Filmlerin son çeyrekleri arasında en sevdiğimiz *Ma and Pa Kettle in the City*'ninkiydi, en sevdiğimiz meyve caneriği, en sevdiğimiz, tek sevdiğimiz insan birbirimizdik. Zaman zaman başkalarına da rastlıyorduk tabii, bazen Brenda'nın, arada bir de benim bir iki arkadaşına. Bir ağustos gecesini Laura Simpson Stolowich ve nişanlısıyla Route'daki bir bara bile gittik, sıkıcı bir geceydi. Brenda'yla ben başkalarıyla konuşma alışkanlığımızı yitirmiştik, onun için durmadan dans ettik, daha önce de hiç dans etmemiş olduğumuzun farkına vardık. Laura'nın arkadaşı durmadan içiyordu, Simp de –Brenda ona Stolo dememi istiyordu ama Simp diyordum ben– hafif bir kokteyli yudum-

luyordu. Masaya ne zaman dönsek, Simp'i "dans"tan, nişan-
lısını da "film"den konuşur buluyorduk, sonunda "Hangi
film?" diye sordu Brenda, bar kapanmıca kadar dans ettik.
Brenda'nın evine dönünce de bir tabağı vişneyle doldurup te-
levizyon odasına geçtik, bir süre vişne yedik, sonra da diva-
nın üstünde seviştik, daha sonra banyoya gittiğimde çıplak
tabanlarımla vişne çekirdeklerine basıyordum. Eve döndüm,
o gece ikinci kere soyunurken ayaklarımda kırmızı lekeler
gördüm.

Annesiyle babası nasıl karşılıyordu bunu? Annesi gülüm-
semeye devam ediyordu, babası da kuş kadar yemek yediği-
mi söylemeye. Yemeğe çağrılınca, keyfi olsun diye yiyebilece-
ğimin iki katını yiyordum, ama iştahım konusunda yargıya
varmıştı bir kere, artık o yargıyı değiştirmeyi düşünmüyordu.
Yediğimin on katını bile yesem, yemekten karnım bile patla-
sa bir erkek olarak görmeyecekti beni, hâlâ bir serçe olarak
görecekti. Kimse varlığımdan tedirgin olmuşa benzemiyor-
du, ama Julie epey soğumuştur benden; ağustos sonunda yıl-
lık iznim vardı, Brenda iznimin bir haftasını kendi evlerinde
geçirip geçiremeyeceğimi sordu babasına, Mr. Patimkin bir
an düşündü, ölçtü biçti, sonunda peki dedi. Brenda, Patimkin
Küvetleri'nin bu kararını annesine söyledikten sonra, Mrs.
Patimkin'in elinden bir şey gelmezdi artık. Ben de Brenda'nın
ustalığı sayesinde Patimkinlere çağrıldım.

Son çalışma günüm olan o cuma sabahı, Gladys Yenge
eşyalarımı hazırladığımı gördü, nereye gittiğimi sordu. Söy-
ledim. Cevap vermedi, saygıya benzer bir şey gördüm gözle-
rinde – telefonda bana "Çapkın bacaksız" dediği günden beri
durumumda epey ilerleme olmuştu.

"Söyle de ne kadarlığına gidiyorsun bileyim, ona göre
alışveriş edeyim bari. Buzdolabını boşu boşuna sütle doldur-
mayayım, hepsi ekşir, dolabı kokutur..."

"Bir haftalığına," dedim.

"Bir haftalığına mı?" dedi. "Bir haftalığına ayıracak odaları var demek?"

"Gladys Yenge, bir dükkânın üst katında oturmuyorlar ki."

"Ben oturdum bir dükkânın üst katında, bundan da utanmadım, Tanrı'ya şükürler olsun başımızın üstünde bir dam vardı hep. Bugüne kadar sokaklarda hiç dilenmedik," dedi, ben yeni aldığım bermudayı katlıyordum. "Max Amca'nın ömrü uzun olsun, kuzenin Susan'ı da üniversitede okutacağız. Ağustosta kampa gönderemedik onu, canı çekince ayak-kabı alamıyor, çekmecesini süveterle dolu değil, ama yine de..."

"Ben bir şey demedim ki Gladys Yenge."

"Burada karnın doymuyor mu? Bazen tabağında o kadar çok yemek bırakıyorsun ki, Max Amca'na gösteriyorum, yazık. Senin bıraktığın yemekle Avrupa'da bir çocuk günde dört kere karnını doyurur."

"Gladys Yenge." Yanına yaklaştım. "Ne istersem buluyorum burada. Canım tatil yapmak istedi. Hakkım değil mi tatil yapmak?"

Beni kucakladı, titriyordu. "Annene söyledim, sen merak etme, ben Neil'a bakarım dedim. Sen de kalkmış kaçıyorsun..."

Kollarımı boynuna dolayıp alnından öptüm. "Hadi hadi," dedim, "saçmalama. Kaçan yok. Bir haftalığına tatil yapmaya gidiyorum, o kadar."

"Telefon numaralarını bırak bari, hastalanırsın filan."

"Peki."

"Milburn'de oturuyorlar ha?"

"Short Hills'te. Bırakırım numaralarını."

"Ne zamandan beri Short Hills'te oturuyor Yahudiler? İnan bana, bunlar Yahudi değil."

"Yahudi," dedim.

"Görmeden inanmam." Ben bavulun fermuarını kapatırken önlüğünün kenarıyla gözlerini sildi. "Bavulu kapatma daha. Sana biraz meyve vereyim, götürürsün."

“Peki, Gladys Yenge.” O sabah işe giderken, bavula koyduğuş portakalla iki şeftaliyi yolda yedim.

Birkaç saat sonra Mr. Scapello yanıma geldi, iznim bitip de kitaplığa dönünce Martha Winney’nin taburesine tüneyeceğimi bildirdi. Söylediğine göre, kendisi de on iki yıl önce aynı görevi yüklenmiş; anlaşılan, ben de sabredersem Mr. Scapello olup çıkacaktım. Aylığıma sekiz dolar zam yapılıyordu, bu da Mr. Scapello’nun yıllar önce aldığı zamdan beş dolar fazlaydı. Elimi sıktı, sonra ceketinin arkasından fıçı gibi fırlayan kıcıyla yüksek mermer merdivenleri tırmanmaya başladı. Yanımdan ayrılır ayrılmaz burnuma bir okalıptüs kokusu çarptı, başımı kaldırdım, burnuyla çenesinin damarları simsiyah görünen ihtiyarla karşılaştım.

Tatlı bir sesle, “Merhaba, delikanlı,” dedi. “Kitabı getirdiler mi?”

“Hangi kitabı?”

“Gauguin’i. Alışverişe çıkmıştım, sormak için bir uğrayayım dedim. Kartınızı almadım daha. İki hafta oldu.”

“Evet,” dedim, Mr. Scapello’nun merdivenlerde durduğunu gördüm o anda, dönmüş bana bakıyordu, söylemeyi unuttuğu bir şeyi hatırlamış gibiydi. “Bakın,” dedim ihtiyara, “bu günlerde getirirler.” Kabalığın sınırına dayanmış bir kesinlikle söylemişim bunu, korktum, olacakları gözümün önüne getirdim: ihtiyarın gürültü koparması, Scapello’nun merdivenlerden inmesi, Scapello’nun yukarıya, resim kitaplarının yanına fırlaması, Scapello’nun olay çıkarması, Scapello’nun bağırıp çağırması, Scapello’nun Miss Winney’nin görevine benim yerime John McKee’yi getirmesi. İhtiyara döndüm, “Telefon numaranızı bırakın, kitabı bugün öğleden sonra size ulaştırmaya çalışayım...” Ama ilgi göstermekte geç kalmıştım galiba, ihtiyar homurdandı, be-

lediye hizmetleri, belediye başkanına bir mektup, terbiyesiz gençler konularında bir şeyler söyledi, sonra da kitaplıktan ayrıldı; neyse ki, Scapello gelmeden bir saniye önce ayrılmıştı; Scapello, Miss Winney'ye bir hediye alacaklarını, herkesin biraz para verdiğini, istersem benim de yarım dolarla katılabileceğimi söyledi.

Öğle yemeğinden sonra zenci çocuk geldi. Merdivenlere doğru giderken ona seslendim. "Gel buraya," dedim. "Nereye gidiyorsun?"

"Renkli kitapların oraya."

"Hangi kitabı okuyorsun?"

"Mr. Go-again'in kitabını. Bana bak, kötü bir şey yapmadım ben. İçine yazı filan yazmadım. İstersen arayabilirsin."

"Biliyorum yazmadığını. O kadar sevdinse niye kitabı alıp eve götürmüyorsun? Kütüphane kartın var mı?"

"Hayır efendim, hiçbir şey almadım."

"Yok, kütüphane kartı alırsan kitapları evine götürebilirsin. Her gün buraya gelmek zorunda kalmazsın. Okula gidiyor musun?"

"Evet. Miller Street Okulu'na. Ama yazın okul tatil. Okulu asmiyorum. Okul kapalı şimdi."

"Biliyorum. Okula gidiyorsan kütüphane kartı alabilirsin. Kitabı da eve götürebilirsin."

"Niye hep aynı şeyi söylüyorsun? Eve götürürsem belki yırtarlar."

"Bir yere saklarsın, çekmeceye filan..."

Yüzüme şaşkınlıkla bakarak, "Hey," dedi. "Buraya gelmemi neden istemiyorsun?"

"Gelme demedim ki sana."

"Hoşuma gidiyor burası. Merdivenler hoşuma gidiyor."

"Benim de gidiyor," dedim. "Ama bakarsın, kitabı bir gün alıp evine götürür biri."

Gülümsedi. "Merak etme sen," dedi. "Bugüne kadar heveslenen olmadı." Sonra merdivenleri çıkıp Üçüncü Bölüm'e gitti.

O gün öyle terledim ki! Yazın en serin günüydü, ama akşamleyin işten ayrılırken gömleğim sırtıma yapışmıştı. Arabaya girince bavulumu açtım, Washington Street'te trafik tıkanınca yeni bir gömlek geçirdim sırtıma, Sport Hills'e vardığımda pırıl pırıl olmak istiyordum. Ama Central Avenue'dan geçerken yapacağım tatili düşünemedim, arabaya da veremedim kendimi: Gereksiz yere vites değiştirdim, yaya geçitlerinden hızla geçtim, yayaları, bazı şoförleri korkuttum, kırmızı ışıklarda da yeşil ışıklarda da durakladım. Hep kütüphane vardı kafamda, o ihtiyar namussuz döner, çocuğun kitabını alıp gider, ben de yeni işimden olurum diye düşünüyordum, sadece yeni işimden olsa neyse, eski işimi de kaybederdim – gerçi ne zararı vardı, zaten ömrüm boyunca kütüphanede çalışmayacaktım ki.

5

Ben kapıda görünür görünmez "Ron evleniyor!" diye bağırdı Julie. "Ron evleniyor!"

"Hemen mi?" dedim.

"İşçi Bayramı'nda!* Harriet'la evleniyor, Harriet'la evleniyor." İp atlarken tutturduğu bir şarkı gibi söylüyordu bunu. "Görümce oluyorum!"

"Merhaba," dedi Brenda, "görümce oluyorum."

"Duydum. Ne zaman oldu bu iş?"

"Bugün öğleden sonra söyledi bize. Dün gece şehirlerarası telefonda tam kırk dakika konuştular. Önümüzdeki hafta

* ABD'de her eylül ayının ilk pazartesi günü kutlanan ulusal bayram. (ed. n.)

uçakla geliyor, koca bir düğün yapılacak. Annemle babam koşturup duruyorlar. Bir iki gün içinde her şeyi düzenlemek zorundalar. Babam da Ron'u işe alıyor – başlangıçta iki yüz dolar haftalık verecek, sonra artıracak. Artık ekimde artar haftalığı."

"Jimnastik öğretmeni olacaktı hani?"

"Olacaktı. Ama artık bazı sorumluluklar yüklendi..."

Yemekte, sorumluluklar ve gelecek üstüne bir söylev verdi Ron.

"Bir oğlumuz olacak," dedi, bunu duyunca pek keyiflendi annesi. "Oğlumuz altı aylık olunca önüne bir basketbol, bir futbol, bir de beysbol topu koyacağım, hangisine uzanırsa o dalda yetiştireceğiz."

"Ya hiçbirine uzanmazsa?" dedi Brenda.

"Saçmalama," dedi Mrs. Patimkin.

Şarkı söyler gibi, "Hala olacağım," dedi Julie, Brenda'ya dilini çıkardı.

Mr. Patimkin, ağız dolusu patatesler arasından, "Ne zaman geliyor Harriet?" diye sordu.

"Altı gün sonra."

"Benim odamda kalabilir mi?" diye bağırdı Julie. "Kalabilir mi?"

"Hayır, misafir odasında..." diye söze başladı Mrs. Patimkin, sonra beni hatırladı – o mor gözleriyle yan yan baktı bana, "Tabii," dedi.

Evet, kuş gibi yedim. Yemekten sonra bavulumu misafir odasına götürdüm; Ron'un odasının tam karşısındaydı misafir odası, Brenda'nın odasının da biraz ilerisinde. Brenda gelip yol gösterdi bana.

"Yatağını göreyim Bren."

"Sonra," dedi.

"Şey... orada olabilir mi?"

"Olabilir," dedi. "Ron kütük gibi uyur."

"Geceleyin de kalabilir miyim?"

"Bilmem."

"Sabahleyin erkenden kalkıp buraya dönerim. Çalar saati kurarız."

"Herkes uyanır sonra."

"Kurmayız öyleyse. Ben kalkarım."

"Ben artık aşağıya insem iyi olacak," dedi Brenda. "Annenin yüreğine inecek. Zaten buraya gelmeden tedirgin oldu galiba."

"Ben de oldum. Pek tanımıyorum onları. Bir hafta kalmam şart mı burada?"

"Bir hafta mı? Harriet geldikten sonra burası öyle karışacak ki muhtemelen iki ay bile kalabilirsin."

"Sahi mi?"

"Evet."

"İster misin kalmamı?"

"Evet," dedi, annesinin içini rahatlatmak için aşağı indi.

Bavulumu açıp eşyalarımı bir çekmeceye bıraktım, çekmece boştu, bir paket elbise örtüsüyle bir lise yıllığı vardı içinde. Ben bavulumu boşaltırken, Ron gürültüyle yukarı geldi.

"Merhaba," diye seslendi odama.

"Tebrikler," dedim. Başka bir şey söylesem elimi sıkmaya kalkardı belki; odasında yapacağı işi bırakıp benim odama geldi.

"Teşekkürler." Beni dürtükledi. "Teşekkürler."

Sonra yatağımın üstüne oturup eşyalarımı yerleştirme baktı. Brooks Brothers etiketi taşıyan bir tek gömüğüm var, bir süre yatağın üstünde bıraktım onu, Arrowları hemen çekmeceye tıktım. Ron oturmuş bileğini ovuyor, bir yandan da sırtıyordu. Bir süre sonra da sessizlik sinirime dokunmaya başladı.

"Eh," dedim, "bu da bir şey."

"Doğru," dedi, ama neye dedi, bilmiyorum.

Yine uzun bir sessizlikten sonra, "Nasıl?" diye sordum.

"Daha iyi. O kadar acımıyor şimdi. Ferrari yüzünden oldu."

"İyi," dedim. "Evlenecek olmak nasıl?"

"Ah, iyidir herhalde."

Masaya yaslanıp halıdaki dikiş yerlerini saydım.

Ron sonunda bir konu açmayı göze aldı. "Müzik konusunda bir şeyler bilir misin?" diye sordu.

"Eh, bir şeyler bilirim işte."

"İstersen benim pikabı çalabilirsin."

"Teşekkürler, Ron. Müzik sevdiğini bilmiyordum."

"Severim tabii. Andre Kostelanetz'in bütün plakları var bende. Mantovani'yi sever misin? Onlar da var. Yarı klasik müziğe bayılırım. İstersen Columbus plağımı da çalabilirsin..." Sonunda elimi sıkıp ayrıldı.

Aşağıda Julie şarkı söylüyordu. "Hala olacağım yakındaaa." Mrs. Patimkin, "Hayır, şekerim, görünmce olacaksın, öyle söyle," dedi, ama Julie, "Hala olacağım yakındaaaa," demeye devam etti, biraz sonra Brenda da katıldı şarkıya: "Hala olacağız yakındaaaa." Sonunda Mrs. Patimkin, Mr. Patimkin'e seslendi: "Söyle Brenda'ya, Julie'yi azdırmaasın..." Düet de sona erdi.

Sonra Mrs. Patimkin'in sesini duydum yine. Ne söylediğini anlayamadım ama Brenda cevap verdi. Sesler gittikçe yükseldi; her kelimeyi duyabiliyordum artık. "Tam böyle bir sırada evin tıklım tıklım olması şart mıydı sanki?" Mrs. Patimkin'di. "Sana sordum, anne." "Babana sordun. Önce bana sormalıydın. Bunun benim için ne büyük bir yük olacağını nereden bilir baban?.." "Carlota'yla Jenny var ya evde." "Carlota'yla Jenny her şeyi yapamaz ki. Düşkünler evi mi burası?" "Bu da ne bok demek oluyor?" "Sözlerine dikkat et, genç hanım. Okul arkadaşlarınla konuşmuyorsun." "Ah, saç-

malama anne." "Benimle konuşurken bağırma öyle. Ev işlerine bir kerecik olsun yardım ettin mi?" "Hizmetçi değilim ben... Bu evin kızıyım." "Ev işinin ne demek olduğunu artık öğrensen iyi olacak." "Niye?" dedi Brenda. "Niye?" "Tembelisin de ondan," diye cevap verdi Mrs. Patimkin, "herkes senin için çalışır sanıyorsun." "Bu da nereden çıktı?" "Para kazanıp kendi elbiselerini kendin almalısın artık." "Niye? Babam artık kılını bile kıpırdatmasa ömrü boyunca rahat rahat yaşayabilir. Ne diye yakınıp duruyorsun?" "Bir kerecik olsun bulaşık yıkadın mı?" Brenda patladı: "Carlota yıkıyor ya bulaşıkları!" "Bağırma öyle!" "Ah, anne." Brenda ağlıyordu. "Niyeböylesin bilmiyorum." "Ağla bakalım," dedi Mrs. Patimkin. "Herkesin önünde ağla bakalım..." "Ağlarsam ağlarım," dedi Brenda. "Gidip ona da bağırırsana... herkes niye bu kadar kötü davranıyor bana?.."

Koridordan Andre Kostelanetz'in orkestrasını duydum, binlerce keman "Night and Day"e başlamıştı. Ron'un kapısı açıktı, baktım, boylu boyunca yatağa uzanmıştı, plakla birlikte şarkı söylüyordu. "Night and Day"ın sözleriydi bunlar, ama o kadar kötü söylüyordu ki Ron, söylediklerinin müzikle ilgisi yoktu. Bir dakika sonra telefonu açıp Milwaukee'de bir numara yazdırdı. Telefondaki kız numarayı bağlarken pikabı iyice açtı, plağın sesi dokuz yüz mil batıdan duyulsun diye.

Aşağıda Julie'nin sesini duydum. "Ha ha, Brenda ağlıyor, ha ha, Brenda ağlıyor."

Brenda koşarak çıktı merdivenlerden. "Senin de sıran gelecek, piç kurusu!" diye bağırdı.

"Brenda!" diye seslendi Mrs. Patimkin.

"Anneciğim!" diye bağırdı Julie. "Brenda küfretti bana!"

"Ne oluyor orada?" diye kükredi Mr. Patimkin.

"Beni mi çağırdınız, Mrs. P.?" diye bağırdı Carlota.

Ron, karşıki odada "Merhaba, Har, söyledim onlara..." dedi.

Brooks Brothers gömleğimin üstüne oturup yüksek sesle kendi adımı söyledim.

Odamı bir aşağı bir yukarı adımlarken, "Allah kahretsin bu kadını!" dedi Brenda.

"Bren, eğer gitmem gerekiyorsa..."

"Şşş..." Oda kapısına gidip kulak kabarttı. "Neyse, misafirliğe gidiyorlar."

"Brenda..."

"Şşş... Gittiler."

"Julie de mi?"

"Evet," dedi. "Ron odasında mı? Kapısı kapalı."

"Çıktı."

"Kimsenin kımıldayışını bile duyamazsın bu evde. Herkes sinsi sinsi hareket eder. Oh, Neil."

"Bren, söyledim sana, yarın da kalayım, öbür gün giderim."

"Kızdığını sen değilsin ki."

"Huzurunu kaçırdım."

"Onun huzurunu Ron kaçırdı aslında. Evleneceğini duyunca aklı başından gitti. Benim de gitti. Şimdi o melek gibi Harriet geliyor ya eve, annem benim varlığımı bile unuttur."

"İyi ya işte. Öyle değil mi Bren?"

Pencereye gidip dışarıya baktı. Hava karanlıktı, serindi; yapraklar hışırdıyor, sanki kurumak için asılmış çamaşırlar gibi çarpıyordu. Dışarıda her şey, eylülün gelişini bildiriyordu, Brenda'nın okula gidişine ne kadar az kaldığını fark ettim ilk olarak.

"Öyle değil mi?" Ama dinlemiyordu beni.

Yürüyüp karşı duvardaki kapıya gitti. Açtı.

"Ben dolap sanıyordum bunu," dedim.

"Gel buraya."

Kapıyı eliyle tuttu, karanlığa eğildik, rüzgârın saçaklardaki sesini duyabiliyorduk buradan.

"Ne var burada?" dedim.

"Para."

Brenda odaya girdi. Altmış mumluk ampul yanınca, odanın eski eşyalarla dolu olduğunu gördüm – arkası briyantın lekesiyle kararmış iki koltuk, ortası çökmüş bir divan, bir briç masası, kumaşları yırtılmış iki briç iskemlesi, sırtı dökülmüş bir ayna, abajursuz ampuller, ampulsüz abajurlar, üstünün camı çatlamış bir kahve sehpası, üst üste yığılmış bir sürü abajur.

"Ne bu?" dedim.

"Sandık odası. Eski eşyalarımız."

"Ne kadar eski?"

"Newark'tan kalma," dedi. "Gel buraya." Divanın önüne diz çöküp kumaşını kaldırdı, altına baktı.

"Brenda, ne yapıyoruz burada? Üstün kirlenecek."

"Burada değil."

"Ne burada değil?"

"Para. Söyledim ya."

Koltuklardan birine oturdum, biraz toz kalktı. Dışarıda yağmur başlamıştı, sandık odasının karşı duvarını boydan boya kaplayan panjurlar arasından ıslaklığını hissedebiliyorduk yağmurun. Yerden kalkıp divana oturdu Brenda. Dizleriyle bermudası kirlenmişti, saçlarını eliyle arkaya atınca alnı da kirlendi. Bütün o karışıklık, o pislik içinde *ikimizi de* gördüm, sanki dışarıdan seyreder gibi: Yeni bir daireye taşınmış genç evlilere benziyorduk; eşyalarımızın, para hesaplarının, gelecek kaygılarının içine düşüvermiştik ansızın, yaşadığımızı hatırlatan tek şey o yağmur kokusuydu, ama o da karnımızı doyurmuyordu.

"Ne parası?" dedim yine.

"Yüz dolarlık banknotlar. Ben küçücük bir kızdım, o günlerden kalma..." derin derin soluk aldı. "Ben küçüktüm,

Newark'tan yeni taşınmıştık, günün birinde babam buraya getirdi beni. Bu odaya getirip, kendisine bir şey olursa, sakladığı parayı almamı söyledi. Kimsenin değilmiş para, benimmiş, kimseye söylememeliymişim, Ron'a bile. Anneme bile."

"Ne kadardı?"

"Üç tane yüz dolarlık banknot. Hiç yüz dolarlık görmemiştim daha önce. Dokuz yaşındaydım, aşağı yukarı Julie kadar. Buraya geleli bir ay bile olmamıştı galiba. Evde Carlota'dan başka kimse yokken haftada bir bu odaya çıkar, paranın yerinde olup olmadığına bakardım. Hep yerinde olurdu para. Daha sonra bir kere bile sözünü etmedi. Hiç."

"Nerede peki? Belki biri çalmıştır."

"Bilmem, Neil. Belki de geri aldı."

"Para yok olunca," dedim, "niye söylemedin babana? Belki Carlota..."

"Yok olduğunu bilmiyordum ki, şimdi gördüm. Bir süredir bakmıyordum... unutmuşum. Aklıma bile gelmiyordu. Yani her zaman param vardı demek istiyorum, bu paraya ihtiyacım yoktu. Belki de günün birinde, bu paraya artık ihtiyacım olmayacağını düşünerek babam almıştır."

Tozlu pencereye gitti, cama adının ilk harflerini yazdı.

"Şimdi niye istedin?" dedim.

"Bilmem..." dedi, ampulün yanma gidip söndürdü.

Koltuktan kalkmadım, Brenda birkaç adım ötede, daracık şortu ve gömleğiyle çıplakmış gibi duruyordu. Omuzlarının titrediğini gördüm ansızın. "Parayı bulup yırtmak, küçücük parçalara ayırmak, sonra da o parçaları annemin cüzdanına koymak istedim! Bulsaydım yapacaktım bunu, yemin ederim yapacaktım."

"Yaptırmazdım, Bren."

"Yaptırmaz mıydın?"

"Hayır."

"Seviş benimle, Neil. Hemen şimdi."

“Nerede?”

“Seviş! *Burada*, bu kirli, kirli, kirli divanın üstünde.”

Ona boyun eğdim.

Ertesi sabah Brenda ikimize kahvaltı hazırladı. Ron işe gitmişti, ilk günüydü – odama döndükten bir saat sonra duşun altında şarkı söylediğini duymuştum onun; aslına bakılırsa, patronla oğlu Chrysler’ı garajdan çıkarıp Newark’a, Patimkin şirketine yollandıklarında hâlâ uyanıktım. Mrs. Patimkin de evde değildi; arabasına atlayıp Haham Kranitz’le düğün işini konuşmaya gitmişti. Julie arka bahçede oynuyor, çamaşır asan Carlota’ya yardım ediyordu.

“Bu sabah ne yapmak istiyorum, biliyor musun?” dedi Brenda. Bir greyfurt yiyorduk, daha doğrusu paylaşıyorduk greyfurtu, Brenda bıçak bulamamıştı, biz de portakal gibi soyup dilim dilim yiyorduk.

“Ne yapmak istiyorsun?” dedim.

“Koşmak,” dedi. “Koşar mısın hiç?”

“Pistte mi yani? Tabii. Lisedeyken her ay bir buçuk kilometre koşmak zorundaydık. Anamızın kuzusu olmayalım diye. İnsanın ciğerleri ne kadar büyük olursa annesinden o kadar nefret ediyor herhalde.”

“Koşmak istiyorum,” dedi. “Senin de koşmanı istiyorum. Olur mu?”

“Oh, Brenda...”

Bir saat sonra, bir başka greyfurtla ettiğimiz kahvaltıdan sonra (koşucular sabahları başka bir şey yememeliydi anlaşılan) Volkswagen’e atlayıp liseye, yarım kilometrelik pistin oraya gittik. Pistin ortasında bazı çocuklar bir köpekle oynuyorlardı, uzakta, korunun yanında, kenarları yırtmaçlı bir şort giymiş gömleksiz biri dönüyor dönüyor, sonra da gülle atıyordu. Gülle elinden çıktıktan sonra da sekiyor, uzaklara bakıyordu.

“Biliyor musun,” dedi Brenda, “sen de bana benziyorsun. Yalnız daha irisin.”

Aynı giyinmiştik, lastikler, çoraplar, bermudalar, fanillalar, ama Brenda giyinişimizdeki rastlantıdan söz etmiyor gibi geldi bana – rastlantıysa tabii. Kendi istediği gibi bir insan olup çıkıyordum. Yani kendisi gibi bir insan.

“Bakalım kim daha hızlı koşuyormuş,” dedi, sonra pistte koşmaya başladık. Pistin yarısını alırken, köpeklerle çocuklar peşimizden koştu. Köşeyi dönerken gülleci el salladı bize; Brenda, “Merhaba!” diye bağırdı, ben de gülümsedim, ciddi bir yarışmada yapılmaması gereken saçma şeylerdi bunlar. Başladığımız noktaya gelmiştik ki çocuklar peşimizi bırakıp çimenlere uzandılar, köpek dönüp öteki yana doğru koşmaya başladı, böğrümüne incecik bir bıçak saplanıverdi. Yine de Brenda’nın önündeydim, ikinci tura başladık, gülleciye yine, “Merhaba,” diye seslendi Brenda; gülleci yere yatmış, elindeki gülleyi billur bir top gibi okşuyordu. İşte, diye düşündüm, sportmen bir adam.

Soluk soluğa, “Gülle atsak,” dedim.

“Sonra,” dedi Brenda; baktım, kulaklarının yanından ter sızıyordu. Bir kilometreye yakın koşmuştuk ki Brenda ansızın yarışı bırakıp çimenlerin üstüne attı kendini; yarışı bırakması şaşırtmıştı beni, hâlâ koşuyordum.

“Hey, Bob Mathias,” diye seslendi, “güneşte yatalım...”

Ama duymamış gibi yaptım, kalbim boğazımda atıyordu sanki, ağızım kupkuruydu, ama bir tur daha dönecektim, yemin ettim buna. Güllecinin yanından üçüncü kere geçerken, “Merhaba,” diye bağırdım.

Sonunda, Brenda’nın yanına uzanınca bayağı heyecanlandı. “İyisin,” dedi. Ellerimi kalçalarımaya dayamış yere bakıyor, olanca gücümle havayı içime çekiyordum, daha doğrusu hava çekiyordu beni. Pek bir şey diyemedim.

“Eh işte,” diye soludum.

"Her sabah yapalım bunu," dedi. "Sabahleyin kalkıp iki greyfurt yeriz, sonra da gelip koşarsın. Ben saat tutarım. İki haftada epey fark eder, öyle değil mi şekerim? Ron'un kronometresini alırım." Öyle heyecanlıydı ki – çimenlerin üstüne diz çöküp çoraplarımla ayak bileklerimi, baldırlarımı ovdu. Dizimi ısırdı.

"Peki," dedim.

"Sonra da dönüp adamakıllı bir kahvaltı ederiz."

"Peki."

"Sen kullan arabayı," dedi, ansızın ayağa kalkıp koşmaya başladı, arabaya gittik.

Ertesi sabah, ağzımda greyfurtun acısı, piste gittik yine. Ron'un kronometresiyle bir havlu almıştık yanımıza, koşuktan sonra kurulamak için.

"Bacaklarım biraz ağrıyor," dedim.

"Biraz ısınma hareketi yap," dedi Brenda. "Birlikte yapalım." Havluyu çimenlere atıp yanıma geldi, biraz ısındık. Mutluydum.

"Bugün iki tur koşacağım, Bren. Bakalım derecem ne olacak?.." Brenda kronometreye bastı, fırladım, arkamdan tüylü bir kuyruk gibi geliyordu bulutlar, Brenda yere uzanmış dizlerini ovuşturuyor, bir yandan kronometreye, bir yandan da bana bakıyordu. Bizden başka kimse yoktu ortalıkta, at yarışlarını anlatan filmler vardır hani, onları hatırladım. Walter Brennan gibi bir ihtiyarla yakışıklı bir delikanlı, güzel bir Kentucky sabahında genç bir kızın atını koşturur, saat tutarlar, o filmleri hatırladım. Arada bazı farklar vardı tabii, söz gelişi, bir tur koşmuştum ki, Brenda, "Bir dakika on dört saniye," diye bağırdı bana; tatlı, güzel, tertemiz bir koşu oldu, bitirdiğimde Brenda ayakta beni bekliyordu. İpi göğüsledim, Brenda'nın güzel kucağına attım kendimi, beni sevdiğini ilk defa söyledi.

Koştuk –ben koştum–, her sabah koştum, hafta sonunda bir buçuk kilometreyi 7 dakika 2 saniyede alıyordum, her

koşunun sonunda kronometrenin sesiyle Brenda'nın kucakları beni bekliyordu.

Geceleri pijamamı giyip kitap okuyordum, Brenda da kendi odasında okuyordu, Ron'un uyumasını bekliyorduk. Bazı geceler çok beklemek zorunda kalıyorduk; dışarıda yaprakların hışırtısını dinliyordum o zaman; havalar ağustos sonuna doğru serinlemişti, geceleri havalandırma kapatılıyordu, hepimiz pencerelerimizi açabiliyorduk. Sonunda Ron yatmaya hazır olabiliyordu. Bir süre odasında dolaşır, şortu ve fanilasıyla kapıya çıkıp banyoya gidiyor, şırıltıyla işiyor, dişlerini fırçalıyordu. Dişlerini fırçaladıktan sonra ben gidip dişlerimi fırçalıyordum. Koridorda karşılaşıyorduk, içten bir "İyi geceler" çekiyordum her keresinde. Banyoya girer girmez aynanın önüne geçip hayran hayran yanık tenimi seyreliyordum bir süre; arkamda, duşun sıcak-soğuk musluklarında Ron'un süspansuarı asılmış oluyordu, kurumak için bırakılıyordu oraya. Kimse bu garip süse bir şey demiyordu, birkaç gece sonra artık dikkatimi bile çekmemeye başladı.

Ron dişlerini fırçalarken, ben yatağa uzanmış sıramı beklerken hep pikap çalıyordu Ron'un odasında. Genellikle, basketbol maçından döndüğü zamanlar, Harriet'a telefon ediyordu -bizden sadece birkaç gün uzaktaydı Harriet-, sonra da *Sports Illustrated* ve Mantovani'yle kendini odasına kapatıyordu; ama akşamları banyoya giderken Mantovani çalmıyordu odasında, bir başka plak çalıyordu, pek bir şey çıkaramıyordum aslında. Çan sesleri duyuyordum, sonra marşa benzer bir müzik, hepsinin üstünde de Edward R. Murrow'unkine benzer kasvetli bir ses: "*Hoşça kal, Columbus,*" deniyordu şarkıda, "*...hoşça kal, Columbus... hoşça kal...*" Sonra sessizlik çöküyordu, odasına dönüyordu Ron; ışık sönüyordu, birkaç dakika geçiyordu aradan, Ron'un canlı, dinç, vitamin dolu bir uykuya daldığını duyuyordum, bütün atletlerin hoşlandığı bir uykuya.

Bir sabah, Brenda'nın odasından sıvışma vaktim yaklaşıırken bir rüya gördüm, uyandığımda şafak sökmek üzereydi, Brenda'nın saçının rengini ancak seçebileceğim bir ışık kaplamıştı odayı. Uykusunda dokundum Brenda'ya, rüya beni allak bullak etmişti çünkü: Bir gemi görmüştüm, eski bir gemi, filmlerdeki korsan gemilerine benzer bir yelkenli. Gemideydim, yanımda kütüphanedeki o zenci çocuk vardı – ben kaplandım, o da miço, bizden başka kimse yoktu gemide. Bir ara çok tatlıydı rüya; Pasifik'te bir adanın limanına demirlemiştik, hava güneşliydi, pırıl pırıldı. Kapıda çıplak, güzel zenci kadınlar vardı, hiçbiri kımıldamıyordu; ama *biz kımıldayıverdik*, gemimiz limandan uzaklaşmaya başladı, zenci kadınlar ağır ağır kıyıya geldiler, arkamızdan bir şeyler fırlatarak bir şarkı tutturdular: "Hoşça kal, Columbus... hoşça kal, Columbus... hoşça kal..."; çocuk da, ben de gitmek istemiyorduk, gemi gidiyordu ama elimizden bir şey gelmiyordu, çocuk bütün suçun bende olduğunu söyledi, ben de ona yükledim suçu, kütüphane kartı yoktu, suç ondaydı, bağırdım, soluğumuzu boşuna tüketiyorduk, gittikçe uzaklaşıyorduk adadan, sonunda yerlileri göremez olduk. Hiçbir şeyin oranı yoktu rüyada, her şey daha önce görmediğim biçimdeydi, köşeliydi, galiba bu yüzden uyan-dım. Brenda'nın yanından ayrılmak istedim o sabah, bir süre ensesiyle oynadım, saçlarını kesildiği yerle. Gerektiğinden çok kaldım Brenda'nın yanında, sonunda odama dönerken az kalsın Ron'la karşılaşırıyordum, Patimkin Mutfak ve Banyo Kuvetleri'nde geçireceği güne hazırlanmakta olan Ron'la.

6

O sabah Patimkinlerin evinde geçireceğim son sabahtı aslında; ama bir gün önce geç vakit eşyalarımı bavulumla yerleştirmeye başladığım sırada Brenda yanıma gelmiş, boşuna

uğraşmamamı söylemişti – annesiyle babasından nasılsa bir haftalık izin daha koparabilmişti, İşçi Bayramı'na kadar kalabilecektim onlarda, Ron evleninceye kadar; sonra, ertesi sabah Brenda okula, ben de işimin başına dönecektim. Yazın son ânına kadar birlikte olabilecektik böylece.

Sevinçten havalara uçmam gerekirdi bunu öğrenince, ama Brenda evdekilerle birlikte Harriet'ı karşılamak için havaalanına yollanırken pek keyifli değildim, tedirgindim, Brenda Radcliffe'e döndüğünde her şey bitmiş olacaktı çünkü. Miss Winney'nin taburesi bile Boston'u görebileceğim kadar yüksek değildi. Yine de eşyalarımı çekmeceye attım, Brenda'yla ilişkimizin biteceğine dair bir ipucu olmadığına kendimi inandırdım: Her çeşit kuşkuyu, tedirginliği kendim yaratıyordum. Sonra Ron'un odasına gidip yengeme telefon ettim.

"Alo," dedi.

"Gladys Yenge," dedim, "nasılsın?"

"Hastasın."

"Hayır, eğleniyorum. Söylemek istedim sana, bir hafta daha kalıyorum."

"Niye?"

"Dedim ya, burada eğleniyorum. Mr. Patimkin, İşçi Bayramı'na kadar kalmamı istedi."

"Temiz çamaşırın var mı?"

"Geceleri yıkıyorum. İyiyim, Gladys Yenge."

"Elle yıkanınca pek temizlenmez."

"Yeterince temizleniyor. Bak, Gladys Yenge, çok güzel vakit geçiriyorum."

"Güzel vakit geçiriyormuş."

"Max Amca nasıl?" diye sordum.

"Nasıl olacak? Max Amca tıpkı Max Amca gibi. Bana bak, sesin bir tuhaf."

"Niye? Çamaşırlarım kirli gibi mi çıkıyor sesim?"

"Aman ne zekâ! Günün birinde anlarsın."

"Neyi?"

"Ne demek *neyi*? Anlarsın. Orada o kadar uzun zaman kalırsan bizi beğenmezsin artık."

"Saçmalıyorsun, sevgilim," dedim.

"Görürüz bakalım saçmalıyor muyum?"

"Newark'ta hava soğuk mu Gladys Yenge?"

"Kar yağıyor," dedi.

"Geçen hafta soğuk muydu?"

"Kazık gibi oturup durursan elbette soğuk. Bana hiç de soğuk gelmiyor."

"Peki, Gladys Yenge. Herkese selam."

"Annenden mektup var sana."

"İyi. Gelince okurum."

"Bir ara gelip okusana."

"Zararı yok. Bir kart atarım onlara. Anla beni, bir tanem," dedim.

"Çorapların nasıl?"

"Yalınayak dolaşıyorum. Hoşça kal, şekerim." Telefonu kapattım.

Aşağıda mutfakta, Carlota yemeği hazırlıyordu. Ev işi yapmak hayatının bir parçası olmuştu onun. Fırından bulaşık makinesine uzanıyor, düğmelere basıyor, ibreleri çeviriyor, fırının penceresinden içeriye bakıyor, zaman zaman da küvette duran bir salkımdan kocaman bir kara üzüm tanesi koparıyordu. Durmadan çiğniyor, şarkı söylüyor, üzüm kabuğuyla çekirdeklerini çöp tenekesine tükürüyordu. Arka kapıdan çıkarken merhaba dedim ona, cevap vermedi, ama bir yakınlık vardı aramızda, Patimkinlerin meyvesini paylaşmış kişiler arasında doğan bir yakınlık.

Bahçede bir süre kendi kendime basket oynadım; sonra biraz golf çalıştım; sonra bir futbol topuyla meşe ağacına şut attım; sonra da baskete döndüm yine. Hiçbir şey ilgimi

çekmiyordu, midem bomboştu, aylardır yemek yememiştim sanki, içeri girip bir salkım üzümle çıktım, aç değildim aslında, Brenda'dan uzakken bir boşluk kaplıyordu içimi. Yakında ayrılacağımız düşüncesi epeydir kafamı kurcalıyordu, ama geceleyin gördüğüm rüya daha da karamsar yapmıştı beni. Bu karamsarlığın nedense Harriet'la bir ilgisi var gibiydi; ansızın farkına vardım: Hep Harriet'ın gelişini konuşmuş, Harriet'ın gelişini beklemiştik, o gün gelip çatıvermişti işte, Brenda'nın ayrılacağı günün gelivereceği gibi.

Ama sadece bu kadar değildi: Harriet'la Ron'un birleşmeleri, ayrılığın sürekli bir ayrılık olması gerekmediğini de hatırlatmıştı bana. İnsanlar birbirleriyle evlenebilirlerdi, genç olsalar bile! Brenda'yla ben evliliği hiç konuşmamıştık, yalnız bir kere, havuz kenarında geçirdiğimiz o gece, "Beni seversen her şey yoluna girer," demişti. Evet, artık seviyordum onu, o da beni seviyordu, ama her şey yolunda değildi. Yoksa yine kötümser olmaya mı başlamıştım? Epeyce gelişme vardı durumumuzda; orada, bahçede, ağustos göğü altında her şey öylesine güzeldi ki, gerektiğinden fazla güzeldi belki, geçiciydi; Brenda'yla evlenmek istiyordum. Ama on beş dakika sonra arabasıyla gelince evlenmenin sözünü bile etmedim. Bunu teklif etmek cesaret isterdi, o cesaret de bende yoktu. Ancak koca bir "Evet!" sevindirirdi beni, başka türlü bir "Evet"e ya da "Hayır"ın herhangi bir çeşidine dayanamazdım. "Biraz bekleyelim, sevgilim," türüsünden bir cevap sonum olurdu. Onun için şimdilik bıraktım bu teklifi, ileride sandığımdan da cesur davranacağımı aklıma bile getirdiğim yoktu tabii.

"Harriet'm uçağı gecikti, ben de geldim," diye seslendi Brenda.

"Ötekiler nerede?"

"Bekliyorlar, yemeği havaalanında yiyecekler, Carlota'ya söyleyeyim." İçeri girdi.

Birkaç dakika sonra sundurmada göründü. Önü adamakıllı açık, sarı bir elbise giymişti. Göğüslerinin üstünde bronzlaşmış teni görünüyordu. Bahçeye çıkınca ayakkabılarını fırlatıp attı, çimenlerde yalınayak yürüyerek yanıma, meşe ağacının altına geldi.

"Hep yüksek topuklu ayakkabı giyen kadınların yumurtalıkları eğri olurmuş," dedi.

"Kim söyledi?"

"Hatırlamıyorum. İçimde her şeyin yerli yerinde olmasını isterim."

"Brenda, bir şey sormak istiyorum sana..."

Üstünde kocaman bir O olan battaniyeyi çekip üstüne oturdu.

"Ne?" dedi.

"Yersiz bir şey belki, ama değil aslında... Bir spiral al. Bir doktora gidip spiral taktır."

Gülümsedi. "Merak etme şekerim, dikkatliyiz. Her şey yolunda."

"Ama en sağlamı bu."

"Sağlam gidiyoruz zaten. Boşu boşuna para vermiş olacağız."

"Bazı şeyleri göze almak niye?"

"Göze aldığımız yok ki. Sen bir şeyler kullanıyorsun ya."

"Şekerim, sadece işi sağlama alalım diye söylemiyorum," dedim.

"Benim de bir şeyim olsun istiyorsun, öyle mi? Baston gibi, kukuleta gibi..."

"Brenda, taktır istiyorum... Zevk için."

"Zevk mi? Kimin zevki? Doktorun mu?"

"Benim," dedim.

Cevap vermedi, parmaklarını köprücük kemiğine götürdü, orada ansızın birikivermiş ter damlacıklarını sildi.

"Hayır, Neil, saçma bir şey bu."

"Niye?"

"Niye mi? Saçma da ondan."

"Saçma diyorsun, Brenda – çünkü bunu yapmanı *ben* istedim senden."

"Bu daha da saçma."

"Sen benden böyle bir şey isteseydin, hemen telefon rehberinin sarı sayfalarını açar, cumartesi öğleden sonraları açık bir doktor bulurduk."

"Senden böyle bir şey istemezdim, yavrum."

"Doğrusu bu," dedim, gülümsüyordum. "Doğrusu bu."

"Değil," dedi, ayağa kalkıp basketbol kortuna gitti, Mr. Patimkin'in bir gün önce çizdiği beyaz çizgilerin üstünde yürümeye başladı.

"Gel buraya," dedim.

"Neil, saçma bir şey bu, artık bırakalım bunu, konuşmayalım."

"Niye bu kadar bencilsin?"

"Bencil mi? Asıl sensin bencil. Kendi zevkin için..."

"Doğru. Kendi zevkim için. Niye olmasın?"

"Yükseltme sesini. Carlota..."

"Gel öyleyse buraya," dedim.

Çimenlerin üstünde beyaz ayak izleri bırakarak yanıma geldi. "Şehvet düşkününü biri olduğundan haberim yoktu," dedi.

"Sahi mi?" dedim. "Bilmen gereken bir şey var. Benim bahsettiğim şeyin şehvetle bir ilgisi yok."

"Neden bahsediyorsun öyleyse, anlamıyorum. Niye yoruyorsun kafanı? Kullandığımız yeterli değil mi?"

"Doktora gidip spiral taktırmanı istiyorum sadece. O kadar. Sebebi yok. Git yap bu işi. Ben istediğim için."

"Pek mantıklı davranmıyorsun..."

"Allah kahretsin!"

"Seni kahretsin!" dedi, eve girdi.

Gözlerimi yumup arkama dayandım, on beş dakika, belki de daha az zaman sonra birinin golf oynadığını duydum. Brenda'ydı, şort ve bluz giymişti, yine yalınayaktı.

Birbirimizle konuşmadık, ama golf sopasını kulağının arkasına kadar götürüp sallayışını, topun gidişiyle birlikte çenesinin havada bir eğri çizişini seyrettim.

"Beş yüz metre," dedim.

Cevap vermedi, bir başka vuruşa hazırlandı.

"Brenda. Lütfen buraya gel."

Sopayı çimenlerde sürüyerek yanıma yaklaştı.

"Ne var?"

"Seninle tartışmak istemiyorum."

"Ben de istemiyorum," dedi. "İlk kavgamız."

"Çok mu kötü bir şey istedim senden?"

Başını evet anlamında salladı.

"Bren, böyle bir şey istediğime şaşırdın belki. Aslında ben de şaşırdım. Ama çocuk değiliz."

"Neil, istemiyorum bunu. Sen istiyorsun diye istemiyor değilim. Sen öyle sanıyorsun."

"Niye istemiyorsun peki?"

"Birçok sebebi var. Bir kere öyle şeyler takacak kadar büyük bulmuyorum kendimi."

"Yaşın ne ilgisi var bununla?"

"Yaştan bahsetmiyorum. Kendimden bahsediyorum ben. Önceden tasarlanarak yapılmış bir şey olur bu."

"İyi ya işte. İkimiz de değişiriz."

"Ben değişirim."

"Biz. İkimiz."

"Neil, gidip bir de doktora yalan mı söyleyeyim istiyorsun?"

"New York'a, Margaret Sanger'a gidebilirsin. Orada soru filan sormuyorlar."

"Daha önce yaptın mı bunu?"

"Hayır," dedim. "Ama biliyorum. Mary McCarthy okudum."

"Tamam işte. Onun romanlarından çıkmış biri gibi hissedirim kendimi."

"O kadar büyütme," dedim.

"Asıl büyüten sensin. İşin içine bir çeşit gönül macerası tadı katılacak o zaman. Sence. Geçen yaz bir orospuyla işi pişirdim, diyeceksin, kalkıp doktora yolladım onu..."

"Ah, Brenda, ne kadar bencilsin! 'Geçen yaz' diyen de sensin, bitmesini istiyorsun bunun. Aslına bakarsan, bütün isteğin bu..."

"Evet, bencilim. Bitmesini istiyorum bunun. Bir hafta daha onun için kal istedim, kendi evimde onun için yattım seninle. Neyin var senin? Sırayla saldırsanıza üstüme - bir gün annem, bir gün sen..."

"Saçmalama!"

"Hepinizin canı cehenneme!" dedi Brenda, ağlıyordu, kaçıp gittiğinde onu bütün gün göremeyeceğimi anladım, görmedim de.

Harriet Ehrlich, başkalarını da kendisini de pek tanımayan bir genç kız etkisi bıraktı bende. Her şeyin sadece yüzeyini gören bir insandı, Ron ve Patimkinler için biçilmiş kaftandı. Mrs. Patimkin, Brenda'nın önceden söylediği gibi davrandı: Brenda'nın annesi Harriet'ı kanadının altındaki sıcak bölgeye, asıl Brenda'nın sokulmak isteyeceği bölgeye aldı. Harriet'la Brenda'nın vücut yapıları birbirine benziyordu, ama göğüsleri biraz daha iriydi Harriet'ın, karşısındaki konuşurken de durmadan başını sallıyordu. Arada bir, söylediğiniz cümleleri o da sizinle birlikte tamamlıyordu, ama pek sık olmuyordu bu, ellerini birbirine kenetleyip başını sallıyordu. Bütün akşam, Patimkinler, yeni evlilerin nerede oturacağını, nasıl

eşyalar alacağını, ne zaman çocuk yapmaları gerektiğini konuştular – konuşmalar boyunca Harriet'in beyaz eldivenler giydiğini düşündüm hep, ama giymiyordu.

Brenda'yla ben birbirimize ne baktık ne de tek kelime söyledik; oturup dinledik sadece, Brenda benden de sabırsızdı. Konuşmanın sonlarına doğru Harriet, Mrs. Patimkin'e "Anne" demeye başladı, bir kere de "Patimkin Anne" dedi, işte tam o sırada Brenda yatmaya gitti. Ben kaldım, hipnotize edilmiş gibiydim. Sonunda, Mr. Patimkin'le Mrs. Patimkin de yataklarına çekildiler; iskemlesinin üstünde uyuyup kalmış olan Julie'yi de Ron odasına götürdü. Patimkinlerden olmayan iki kişi karşı karşıyaydık şimdi.

"Ron'un söylediğine göre işiniz çok ilgi çekiciymiş."

"Kütüphanede çalışıyorum."

"Okumayı eskiden beri severim."

"Ron'la evlenmeniz iyi olacak öyleyse."

"Ron müzikten hoşlanır."

"Evet," dedim. Ne demiştim ben?

"Çoksatanları hemen okuma fırsatını buluyorsunuzdur öyleyse," dedi.

"Bazen," dedim.

Ellerini dizlerine vurarak, "Eh," dedi, "hepimiz iyi vakit geçireceğiz. Umuyoruz ki, Brenda'yla siz de yakında bize katılırsınız."

Gülümsedim. "Bu gece değil, yakında. Affedersiniz, ben odama gidiyorum."

"İyi geceler. Brenda'yı çok seviyorum."

"Teşekkürler," dedim, merdivenlerden çıktım.

Brenda'nın kapısına usulca vurdum.

"Uyuyorum."

"Gelebilir miyim?" diye sordum.

Kapısı iki santim aralandı. "Ron kalkar şimdi," dedi.

"Açık bırakırız kapıyı. Konuşmak istiyorum sadece."

Beni içeri aldı, yatağın karşısındaki iskemleye oturdum.

"Gelininizi sevdin mi?"

"Daha önce görmüştüm onu."

"Brenda, bu kadar ters olmak zorunda değilsin."

Cevap vermedi, oturduğum yerde perdenin ipiyle oynadım.

"Hâlâ kızgın mısın?" diye sordum sonunda.

"Evet."

"Olma," dedim. "Söylediklerimi unut. Sonu böyle olacaksa değmez."

"Nasıl olacaktı peki?"

"Bilmem. Söylediğimin bu kadar korkunç olacağı aklıma gelmemişti."

"Benim gibi düşünmüyorsun, belki ondandır."

"Belki."

"Belkisi yok."

"Peki," dedim. "Neye kızdığını bir anlasam. Aslında söyledime kızmadın, Brenda."

"Öyle mi? Neye kızdım peki?"

"Bana."

"Yine başlama, n'olursun. Nasıl olsa hiçbir isteğim yerine gelmez."

"Gelir," dedim. "Geldi bile."

Kapıyı kapatıp odadan çıktım.

Ertesi sabah aşağıya indiğimde ortalıkta büyük bir hareket vardı. Oturma odasında Mrs. Patimkin'in Harriet'a bir liste okuduğunu duydum, Julie de odadan odaya koşup patenlerini arıyordu. Carlota halıyı süpürüyordu o arada; mutfaktaki her alet titreyerek, oynayarak, sarsılarak çalışmaktaydı. Brenda tatlı bir gülümseyişle karşıladı beni, arka bahçeye ve havaya bir göz atmak için yemek odasına geçtim, gelip omzumu öptü.

"Merhaba," dedi.

"Merhaba."

"Bu sabah Harriet'la gitmem gerekiyor," dedi. "Birlikte koşamayacağız. İstersen sen yalnız git."

"İstemem. Oturur bir şey okurum. Nereye gidiyorsunuz?"

"New York'a gidiyoruz. Alışveriše. Düğün elbisesi alacak. Gelinlik değil. Düğünden sonra giymek için."

"Sen ne alacaksın?"

"Ben de bir elbise alacağım. Nedime elbisesi. Harriet'la gidersem Bergdorf'dan alabilirim, annemle gidersem Ohrbach'dan almak zorunda kalırım sonra."

"Benim için de bir şey al, olur mu?" dedim.

"N'olursun Neil, yine başlama!"

"Şaka ediyordum sadece. O mesele aklımdan bile geçmiyordu."

"Niye söyledin öyleyse?"

"Hay Allah!" dedim, dışarı çıkıp arabama atladım, Millburgn Center'a gidip kahve içtim, yumurta yedim.

Döndüğümde Brenda gitmişti, evde sadece Carlota, Mrs. Patimkin, bir de ben vardık. Onların oturduğu odalara girmek istemedim, sonunda Mrs. Patimkin'le televizyon odasında karşı karşıya kaldık. Elindeki kocaman bir kâğıtta bazı adları işaretliyordu; yanındaki masada incecik iki telefon rehberi duruyordu; zaman zaman rehberlere bakıyordu.

"Yorgunlara rahat yok," dedi.

Bu özdeyişi koca bir gülümseyişle karşıladım, sanki ilk defa duyuyordum. "Evet. Tabii," dedim. "Yardım etmemi ister miydiniz? Belki listeyi kontrol edebilirim."

Başını iki yana sallayarak, "Hayır," dedi. "Hadassah* için bu."

"Ya," dedim.

* Yahudi kadınların gönüllü olarak görev aldığı, eğitim, sağlık ve anti-semitizm konularında aktif, ABD kökenli bir sivil toplum kuruluşu. (ed. n.)

Oturup ona baktım. "Annen Hadassah'ta mı?" diye sordu.

"Şimdi Hadassah'ta mı bilmiyorum. Newark'tayken üyeydi."

"Aktif üyelerden miydi?"

"Galiba birileri için İsrail'de ağaç dikiyordu boyuna."

"Sahi mi?" dedi Mrs. Patimkin. "Adı ne?"

"Esther Klugman. Şimdi Arizona'da. Orada da Hadassah var mı?"

"Nerede Yahudi kadın varsa, orada Hadassah vardır."

"Üyedir öyleyse. Babamla birlikte şimdi. Astımları var, onun için gittiler. Ben Newark'ta kalıyorum, yengem Gladys'le, ama o Hadassah'ta değil. Yengem Sylvia Hadassah'tadır ama. Tanır mısınız onları, Aaron Klugman'la Sylvia? Kulübünüzde üyeler, bir de kızları var, kuzenim Doris..." Kendimi durduramıyordum artık. "Livingston'da oturuyorlar. Belki de Sylvia Yenge Hadassah'ta değildir. Bir tüberküloz kurumundadır. Ya da kanser. Hastalıkların biriyle ilgilendiğini biliyorum."

"Çok güzel," dedi Mrs. Patimkin.

"Evet."

"İyi çalışıyorlar."

"Biliyorum."

Mrs. Patimkin bana ısınmaya başladı, diye düşünüyordum; bir süre dünyaya çevirdi menekşe rengi gözlerini, kâğıttan ayırdı. "B'nai B'rith'le* ilgileniyor musun?" diye sordu. "Ron evlenir evlenmez üye oluyor."

"Ben de evleninceye kadar beklerim herhalde," dedim.

Küser gibi oldu Mrs. Patimkin, listelerine eğildi, onun bu Yahudi meselelerine alaycılıkla yaklaşmamın biraz aptalca bir şey olduğunu fark ettim. Mümkün olduğu kadar ilgili görünerek, "Sinagogda da aktif olarak görev alıyorsunuz herhalde," dedim.

* Dünya çapında, Yahudilerin haklarını savunmak için faaliyet gösteren bir organizasyon. (ed. n.)

"Evet,"

Bir süre sonra, "Sen hangi sinagoga gidiyorsun?" diye sordu.

"Hudson Street Sinagogu'na giderdik. Annemle babam gideli beri benim pek uğradığım yok."

Mrs. Patimkin bu cevabımda bir terslik sezdi mi, bilmiyorum. Ben kendi hesabıma durumu idare etmişim, öyle sanıyordum, annemle babamın gidişinden önceki putperestlik dönemim geldi aklıma, durumu idare ettiğime iyice inandım. Mrs. Patimkin, hiç vakit geçirmeden –belki beni kıstırmak için–sordu: "Cuma gecesi tapınağa gidiyoruz. Sen de gelsene. Ortodoks musun, muhafazakâr mı?"*

Düşündüm. "Epeydir gittiğim yok... arada gidip geliyorum gibi bir şey..." Gülümsedim. "Ben Yahudiyim sadece." Kötülük olsun diye söylememiştim bunu, ama Mrs. Patimkin hemen listesine eğildi yine. Dinsiz olmadığımı onu inandırmak için çabaladım, uzun uzun düşündüm. Sonunda sordum: "Martin Buber'in eserlerini okudunuz mu?"

Elindeki listeye bakarak, "Buber... Buber," dedi. "Ortodoks mu, tutucu mu?" diye sordu.

"... Filozof."

"Reformistlerden mi?" diye sordu; sesinde bir güceniklik vardı yine: Benim kaçamak cevabıma mı, yoksa Buber'in cuma gecesi ayinlerine şapkasız katılması ve Mrs. Buber'in bütün yiyecekler için aynı yemek takımını kullanması ihtimaline mi gücenmişti, anlamadım.**

Belli belirsiz bir sesle, "Ortodoks," dedim.

"Güzel," dedi.

* Ortodoks Yahudiler, kutsal metinlerinin Tanrı tarafından Musa'ya indirildiğine inanıp dini kurallara birebir uyulması gerektiğini savunurken, muhafazakâr Yahudiler kutsal metinlerin ortaya çıkışında insan faktörünü de dikkate alır ve dini kuralların, gerektiğinde, içinde yaşanan kültüre uyum sağlayabileceğini kabul eder. (ed. n.)

** Reformist Yahudiler kutsal Musevi metinlerinin Tanrı tarafından değil, insanlar tarafından meydana getirildiğine inanırlar; et ve süt ürünlerini aynı kaplarda pişirip aynı öğünde tüketmenin yasak olduğunu belirten koşer kurallarına uymazlar. (ed. n.)

"Evet."

"Hudson Street Sinagogu da ortodoks, değil mi?" diye sordu.

"Bilmiyorum."

"Oraya gidiyorsun sanmıştım."

"Bar-mitsva'm orada yapıldı."

"Ortodoks olup olmadığını bilmiyor musun?"

"Evet. Biliyorum. Ortodoks."

"Öyleyse sen de ortodokssun."

"Evet, ortodoksum tabii," dedim. Alı al kesilerek, "Siz de ortodoks musunuz?" diye sordum.

"Ben ortodoksum. Kocam muhafazakâr." Bu cevaptan, kocasının böyle şeylere pek aldırmadığı sonucunu çıkardım. "Brenda ise hiçbir şey değil, belki biliyorsun."

"Öyle mi?" dedim. "Bilmiyordum."

"İbranice öğrenenler içinde en iyisiydi," dedi Mrs. Patimkin. "Ama sonra böyle şeylere aldırılmaz oldu."

Ne diyeceğimi bekliyormuş gibi bana baktı. "Pek bilemiyorum. Brenda galiba muhafazakâr, belki biraz da reformist..." diye söze başladım.

Neyse, o arada telefon çaldı da bu güç durumdan kurtuldum, sessizce bir ortodoks duası ettim Tanrı'ya.

"Alo," dedi Mrs. Patimkin. "...hayır... gelemem, daha listedekilere telefon edeceğim..."

Kapalı pencereler hiç ses geçirmiyordu içeriye, ama dışarıda kuşların şakımalarını dinliyormuş gibi yaptım.

"Ronald getirsin... ama bekleyemeyiz, zamanında hazır olamayız sonra."

Mrs. Patimkin bana bir göz atıp telefonun ahizesini bir eliyle kapadı. "Benim için Newark'a kadar gider miydin?"

Ayağa kalktım. "Giderim tabii."

Yine, "Alo?" dedi telefona. "Neil gelip alacak... Hayır, Neil Brenda'nın arkadaşı... Evet... Güle güle."

"Mr. Patimkin bana bazı gümüş takımlar göstermek istiyor. Gidip alır mıydın onları?"

"Tabii."

"Dükkânın nerede olduğunu biliyor musun?"

"Evet."

Bir anahtarlık uzatarak, "Al," dedi, "Volkswagen'la gidersin."

"Arabam dışarıda."

"Al şunu," dedi.

Patimkin Mutfak ve Banyo Küvetleri, Newark'ın zenci mahallesinin tam göbeğindeydi. Yıllarca önce, büyük göç sırasında Yahudi mahallesiydi burası, atalarımın yirminci yüzyıl başında yemek yediği, yıkandığı balıkçı dükkânları, küçük lokantalar, hamamlar hâlâ duruyordu. Kokuları bile geliyordu insanın burnuna: Balık kokusu, et kokusu, ekşi domates kokusu – ama hepsinin üstünde, otomobil tamircilerinden gelen yağ kokusu, birahanenin ekşi kokusu, bir de bir deri fabrikasının geniz yakan kokusu vardı ortalıkta; sokaklarda da Yahudi çocuklarının yerine, süpürge sopası ve yarım topla beysbol oynayan zenci çocukların çığlıkları duyuluyordu. Sokaklar bayağı değişmişti: Büyükbabama benzeyen ihtiyar Yahudiler çabalaya çabalaya ölmüşlerdi, çocukları ise çabalaya çabalaya yaşamışlar, batıya, hep batıya, önce Newark'ın kenar mahallelerine, sonra Orange Dağları'nın yamaçlarına taşınmışlardı durmadan; sonunda dağın tepesine varmışlar, öteki yanına inmeye başlamışlardı. Aynı göçü zenciler yapıyordu şimdi, Yahudilerin izinden yürüyorlardı, mahallede kalanlar berbat bir hayat yaşıyor, kaskatı şiltelerinde uyurken rüyalarında Georgia gecelerinin çam kokularını duyuyorlardı.

Bir an merak ettim, kitaplıktaki çocuğu burada, sokaklarda görebilecek miydim? Göremedim tabii, ama içlerine durmadan köpeklerin, çocukların, önlüklü kadınların girip

çıktığı bu yıkık dökük evlerden birinde oturduğuna emin-
dim. Üst katların pencereleri açıldı, o uzun merdivenlerden
sokağa inemeyecek kadar ihtiyar olanlar, oturdukları yerler-
de, perdesiz pencerelerde, dizlerini yassı yastıklara dayayıp
başlarını uzatarak aşağıya, çocukların, gebelerin, işsizlerin
itişip kakışmalarına bakıyorlardı. Zencilerden sonra kimler
gelecekti? Kim kalmıştı geride? Hiç kimse, diye düşündüm,
günün birinde bu sokaklar, büyükannemin eski bir fincan-
dan sıcak çay içtiği bu sokaklar bomboş kalacaktı, hepimiz
Orange Dağları'nın tepesinde bulacaktık kendimizi; o zaman
ölüler tabutlarını tekmelemeyi bırakacaklar mıydı acaba?

Volkswagen'ı koca bir garaj kapısının önüne çektim, kapı-
da şunlar yazılıydı:

PATIMKIN MUTFAK VE BANYO KÜVETLERİ

Her Boy – Her Çeşit

İçeri girince camekânlı bir yazıhane gördüm; koca bir depo-
nun tam ortasındaydı. Arkada iki kamyonu yük yükleniyor-
du; Mr. Patimkin, ağzında bir puro, birine bağırırmaktaydı.
Ron'du bu, beyaz bir fanila giymişti, fanılanın önünde Ohi-
oStateAthleticAssocation yazılıydı. Mr. Patimkin'den uzundu
boyu, neredeyse onun kadar da yapılıydı, ama elleri yanma
sarkmıştı, küçük bir çocuk gibi tıpkı; Mr. Patimkin purosunu
lokomotif gibi tüttürüyordu ağzında. Altı zenci telaşlı hare-
ketlerle bir kamyonu yüklemekteydiler, birbirlerine küvetleri
atıyorlardı, ödüm koptu.

Ron Mr. Patimkin'in yanından ayrılıp zencilerin başına
gitti. Kollarını sallayıp durdu, kafası epey karışmış gibiydi,
ama yüklenen küvetler yere düşer diye korktuğu yoktu.
Kendimi onun yerine koydum – bir saat içinde ülserli biri
olur çıkardım. Küvetlerin yere düşüp parçalanışını gözümün
önüne getirdim. Kendi sesimi duyar gibi oldum: "Dikkat

edin, çocuklar. Dikkatli olun biraz! Hey! N'olursunuz dikkat edin! Dikkat! Ah!" Ya Mr. Patimkin yanıma gelip, "Peki yavrum, kızım ile evlenmek istiyorsun, görelim bakalım marifetini," deseydi? Görürdü marifetimi: Parçalanmış mozaiklerden bir döşeme haline gelirdi yer, her yan küvet parçalarıyla dolardı. "Klugman, ne biçim işçisin sen? Yediğin yemeğe göre çalışıyorsun!" "Doğru, doğru, ben bir serçeyim, bırakın beni gideyim." "Daha yük yüklemeyi bile bilmiyorsun!" "Mr. Patimkin, soluk almak bile tedirgin ediyor beni, uyku bile beni yoruyor, bırakın beni gideyim, bırakın beni gideyim..."

Mr. Patimkin çalan telefona cevap vermek için akvaryuma benzeyen yazıhanesine gitti, ben de kendimi bu tatsız düşüncelerden sıyrıp arkasından gittim. Yazıhaneye girince, Mr. Patimkin kafasını kaldırıp bana baktı; purosu elindeydi. Elini salladı, selamladı yani. Dışarıdan Ron'un yüksek sesle söylenişi duydum: "Hepiniz aynı anda gidemezsiniz yemeğe. Bu işi bir an önce bitireceğiz, vaktimiz yok!"

"Otur," dedi Mr. Patimkin, konuşmaya devam etti; baktım, bir tek iskemle vardı yazıhanede, kendi iskemlesi. Patimkin Küvetleri'nde oturmak diye bir şey yoktu – herkes uğraşadidine, ayakta çıkarıyordu ekmek parasını. Dolapların üstüne asılmış takvimlere bakarak oyalandım; takvimlerde kadın resimleri vardı, çizen öyle iri göğüslü, öyle geniş kalçalı çizmişti ki kadınları, insanda en ufak heyecan uyandırmıyorlardı. "Lewis İnşaat Şirketi", "Earl Kamyon ve Oto Tamirhanesi" ve "Grossman ve Oğlu, Mukavva Kutular" takvimlerine kadın resimleri çizen ressam o güne kadar hiç rastlamadığım üçüncü bir insan cinsi çıkarmıştı ortaya.

Mr. Patimkin, "Tabii, tabii, tabii," dedi telefona. "Yarın, bana yarın filan deme. Yarın ne olacağı belli olmaz."

Öteki uçtan biri bir şeyler söyledi. Kimdi acaba? İnşaat şirketinden Lewis mi? Kamyon tamirhanesinden Earl mü?

"Burası ticarethane, Grossman, düşünler evi değil."

Demek telefonda paparayı yiyen Grossman'dı.

"Bırak palavrayı," dedi Mr. Patimkin. "Şehirde tek adam sen değilsin dostum." Bana göz kırptı sonra.

Demek Grossman'a karşı birleşmiştik. Mr. Patimkin'le ben. Becerebildiğim kadar gülümsedim.

"Peki öyleyse, beşe kadar buradayız... Fazla beklemem."

Bir kâğıda bir şeyler karaladı. Baktım, koca bir X'ti bu.

"Oğlum burada olacak," dedi. "Evet, o da yanımda çalışıyor."

Artık Grossman ne dediyse. Mr. Patimkin güldü. Güle güle bile demeden telefonu kapadı.

Ron'un ne yaptığına bakmak için başını çevirdi. "Dört yıl üniversite okudu, bir kamyon nasıl yüklenir, hâlâ bilmiyor."

Ne diyeceğimi şaşırdım, ama sonunda doğruyu seçtim. "Ben de yükleyemem herhalde."

"Öğrenebilirsin. Ben nasıl öğrendim? Dâhi değilim ya. Öğrendim işte. Zor iş adamı öldürmez."

Bu sözü kabul ettim.

Mr. Patimkin purosuna baktı. "İnsan çalışa çalışa bir yere varır. Öyle kıçüstü oturmakla bir şey elde edilmez... Bu memleketin en büyük adamlarının bile çalışa çalışa canı çıkmıştır, inan bana. Rockefeller'ın bile. Başarıya kolay varılmaz..." Bunları söylerken bir yandan da deposuna bakıyordu. Çok konuşan bir adam değildi aslında, galiba bu genellemeler sağanağının sebebi, Ron'un iş performansı ile benim orada bulunuşumun aynı zamana denk gelmesiydi – bir yabancıydım şimdilik, ama günün birinde bu deponun adamlarından biri olacaktım belki. Acaba Mr. Patimkin bunu düşünerek mi böyle konuşmuştu? Bilmiyordum. Tek bildiğim, bu birkaç sözün, kendisi ve ailesi için kurmayı başardığı hayat karşısında duyduğu tatmin ve hayreti ifade etmek için yetersiz olduğuydu.

Ron'a baktı yine. "Şuna bak, basketbolu da böyle oynasaydı hemen atarlardı takımdan." Bunu söylerken gülümsüyordu.

Kapıya yöneldi. "Ronald, bırak da yemeğe gitsinler."

Ron bağırarak, "Bazılarını şimdi, bazılarını da birazdan göndersem daha iyi olur sanmıştım," diye cevap verdi.

"Niye?"

"O zaman hep burada birileri..."

"Yeni icat çıkarma," diye bağırdı Mr. Patimkin. "Herkes yemeğe gidecek, hemen şimdi."

Ron arkasına döndü. "Peki çocuklar, herkes yemeğe!"

Babası bana gülümsedi. "Zeki çocuk, ha?" Kafasına vurdu. "Her şey akılla olur sanıyor. Mideyi hiç taktığı yok. İdealist." Sonra benim varlığımın farkına vardı ansızın. "Tabii idealist olmanın bir zararı yok, öğretmenlik yapıyorsan ya da senin gibi biriysen, yani öğrenciysen filan. Burada çalışırken bir parça *gonif* olman gerekir. Bu ne demek, biliyor musun? *Gonif*?"

"Hırsız," dedim.

"Benim çocuklarımdan daha iyi biliyorsun. Benimkiler *goyim*,* akılları o kadar eriyor."

Yazıhanenin önünden geçen zencilere baktı. "Bir saat kaç dakikadır, biliyorsunuz değil mi? Bir saat sonra burada olun!" diye bağırdı.

Ron yazıhaneye geldi, tabii elimi sıktı.

"Mrs. Patimkin'in takımları hazır mı?" diye sordum.

"Ronald, gümüş takımları getir." Ron uzaklaştı. Mr. Patimkin, "Evlendiğim zaman tenekeden takımlar vardı bizim evde. Bu çocuğu ise altından aşağısı kurtarmıyor," dedi; ama sesinde öfke filan yoktu, hiç yoktu.

O gün öğleden sonra kendi arabamla dağlara çıktım, bir süre tel örgülerin arkasından geyikleri seyrettim; GEYİKLERE YİYECEK VERMEYİN, Güney Dağlık Bölgesi Rezervasyonu'nun

* Yahudilerin, Yahudi olmayanlar için kullandıkları ifade. (ed. n.)

emri tabelalarının koruyuculuğu altında sıçrayıp duruyorlardı. Yanımda, tel örgülerin orada, düzinelerle çocuk vardı, ellerindeki patlamış mısırları geyiklere uzatıyorlar, geyikler avuçlarını yalayarak mısırları yedikçe de gülüyor, çığlık atıyorlardı; onların çığlıklarından ürken geyikler kaçıyorlardı, bu da çocukları üzüyordu tabii. Az ileride çikolata rengi anneler, dağ yolundan kıvrıla kıvrıla akan trafiği seyretmekteydiler. Benden birazcık yaşlı genç anneler de vardı, beyaz derililer; arabalarına kurulmuş çene çalıyorlar, arada bir de çocuklarına bakıyorlardı. Brenda'yla ben bazı günler öğleden sonra bir sandviç yemek için çıktığımızda ya da öğle yemeği yemeye gittiğimizde görmüştüm onları: Üçer dörder kişilik kümeler halinde sandviççilerde oturup çocuklarını seyrederdiler yine, ellerindeki hamburgerleri yutarcasına yiyen çocuklarını. Para verirlerdi onlara, diledikleri plakları çalabilsinler diye. Çocukların hiçbiri okuma yazma bilmezdi gerçi, ama şarkı adlarını sökmeyi nasılsa becerebiliyorlardı. Bu arada anneler –bazılarını liseden tanıyordum– güneş yağlarını, mağazaları, tatil yerlerini karşılaştırırlardı konuşurken. Oturdukları yerde ölümsüz gibiydiler. Saçlarının rengi diledikleri gibiydi, elbiselerinin biçimi, deseni nefisti, eğer modaysa evlerinde İsveç stili eşyalar bulunurdu, kocaman barok eşyalar moda olursa kısa bacaklı o uzun sehpa gider, yerlerine On Dördüncü Louis gelirdi. Birer tanrıça gibiydiler; ben Paris olsam içlerinden hiçbirini seçemezdim, aralarındaki farklar öylesine mikroskobikti. Kaderleri hepsini birbirine benzetmişti. Sadece Brenda sıyrılıyordu aralarından. Para ve rahatlık onun tekliğini silememiştir –şimdilik silememiştir belki, yoksa silmiş miydi? Sevdiğim kimse nasıl bir insandı, öyle uzun uzun kafa yormaktan hoşlanmadığım için, avucumu bir geyik yavrusuna uzattım, düşüncelerimi yalayıp aldı.

Patimkinlerin evine döndüğümde Brenda oturma odasında, her zamankinden güzel görünüyordu. Yeni elbise-

lerini annesiyle Harriet'a göstermekteydi. Mrs. Patimkin bile yumuşamıştı; ağzıyla gözlerinin çevresindeki, Brenda'dan nefret eden kaslara yatıştırıcı bir iğne yapılmıştı sanki.

Brenda, gözlüksüz, tam bir modele benziyordu; sisli, yarı kapalı gözleriyle bana baktı, herkes uykusuzluk der geçerdii buna, benim damarlarımda ise bir çeşit şehvet duygusu uyandırdı. Mrs. Patimkin, aldığı elbisenin güzel olduğunu söyledi, Brenda'nın çok güzel olduğunu söyledim ben, Harriet da güzel olduğunu söyledi Brenda'nın, gelinin aslında o olması gerektiğini ileri sürdü, bir süre tedirgin bir sessizlik kapladı ortalığı, hepimiz güveyin kim olacağını düşünmeye koyulduk.

Sonra, Mrs. Patimkin Harriet'ı mutfığa götürünce, Brenda yanıma gelip, "Gelin ben olmalıydım aslında," dedi.

"Evet, sevgilim." Onu öptüm, ansızın ağlamaya başladı.

"Neyin var canım?" dedim.

"Dışarı çıkalım."

Bahçeye çıktık, Brenda ağlamıyordu artık, ama sesi çok yorgundu.

"Neil, Margaret Sanger Kliniği'ne telefon ettim," dedi. "New York'tayken."

Cevap vermedim.

"Neil, evli olup olmadığımı sordular. Telefondaki kadın annemdi sanki..."

"Sen ne dedin?"

"Değilim dedim."

"O ne dedi?"

"Bilmem. Telefonu kapattım." Uzaklaştı, meşe ağacının çevresinde döndü. Ayakkabılarını çıkarmıştı ayaklarından, bir eliyle ağacın dalına tutunmuştu.

"Yine telefon edebilirsin," dedim.

Başını iki yana salladı. "Hayır, edemem. Zaten ne diye ettim, onu bile bilmiyorum. Alışveriş ediyorduk, bir ara ayrıldım, rehberde numarayı bulup telefon ettim."

"Bir doktora da gidebilirsin."

Yine salladı başını.

"Bak, Bren," diye üsteledim, "birlikte gideriz, bir doktora yani. New York'ta..."

"Öyle ufacık, pis bir muayenehaneye gitmek istemem."

"Gitmeyiz. New York'un en ünlü doktoruna gideriz. Bekleme odasında *Harper's Bazaar* dergileri bulunduranına. Nasıl?"

Alt dudakını ısırıldı.

"Sen de gelecek misin benimle?" diye sordu.

"Geleceğim."

"Muayenehaneye?"

"Şekerim, insanın kocası muayenehaneye kadar gitmez ki."

"Gitmez mi?"

"İşinde olur."

"Ama sen işte değilsin ki."

"Tatildeyim," dedim, ama yanlış soruya cevap vermişim. "Bren, ben beklerim, işin bitince gidip bir kadeh bir şey içeriz. Yemeğe gideriz sonra."

"Neil, Margaret Sanger'a telefon etmemeliydim – doğru değildi bu."

"Doğruydu, Brenda. Yapılacak en iyi şey buydu." Biraz uzaklaştı, yalvarmaktan yorulmuştum. Biraz daha ustaca davransam kandırabilirdim onu, öyle sanıyordum; ama onu ustalık yoluyla etkilemek istemiyordum. Biraz sonra yanıma geldi, konuşmadım, ağzımı bile açmadım, bu yüzden o konuşmak zorunda kaldı sonunda: "Anneme sorayım, belki Harriet'ı da götürmemizi ister..."

New York'a gittiğimiz o ikindinin sıcaklığını, boğuculuğunu hiç unutamam. Margaret Sanger'a telefon edişinden dört gün sonraydı – gitmeyi hep geciktirmişti Brenda, ama Ron'un düğününden üç, kendi ayrılışından da dört gün önce, tuğla duvarlı bir cehenneme benzeyen Lincoln Tüneli'nden geçiyorduk işte, her zamankinden uzun, her zamankinden dumanlı gibiydi tünel. Sonunda New York'a vardık, o ağır hava içinde boğulmaya başladık yine. Ceketsiz trafik polisinin yanından geçip arabayı park etmek için Port Authority'nin üst katma çıktım.

"Taksi paran var mı?" dedim.

"Benimle gelmiyor musun?"

"Barda beklesem daha iyi olur belki. Burada, aşağıda."

"Central Park'ta bekle istersen. Muayenehanesi parkın tam karşısında."

"Bren, ne parkı..." Ama Brenda'nın bakışını gördükten sonra, o serin bardan vazgeçip onunla gitmeye karar verdim. Bindığımız taksi şehri boydan boya geçerken bir yağmur boşandı ansızın, sonra dindi, yapış yapış, pırıl pırıl oldu sokaklar; kaldırımların altından metronun gürültüsü geliyordu, metroya binmek bir aslanın kulağından girmek gibi bir şeydi.

Doktorun muayenehanesi Squibb Building'deydi, Bergdorf Goodman'ın, Brenda'nın gardırobuna yeni elbiseler ekleyebileceği o mağazanın tam karşısında. Nedense Newark'ta bir doktora gitmeyi hiç mi hiç aklımızdan geçirmemiştik, küçük bir çevre olduğu için duyulur diye çekinmiştik belki. Brenda döner kapıya varınca başını çevirip bana baktı; gözleri yaşarmıştı, gözlüğünün altından bile belli oluyordu; hiçbir şey söylemedim, tek kelime bile söylemeye çekindim. Saçlarını öptüm, elimle plaza çeşmesini

gösterip orada bekleyeceğimi belirttim, sonra döner kapıdan geçip içeride kayboluşunu seyrettim; rutubet hareketleri ağırlaştıran bir duvardı sanki. Çeşme bile fokurdayan bir su gibiydi, ağır ağır kaynıyordu. Karşıya geçmemeye karar verdim, döndüm, tüten kaldırım boyunca St. Patrick'e doğru yürüdüm. Kuzey merdivenlerine birtakım insanlar toplanmıştı, fotoğrafı çekilen bir modele bakıyorlardı. Limon rengi bir elbise giymişti model, balerinler gibi ayak parmaklarının ucunda duruyordu, kiliseye girerken bir kadının "Günde on kere köy peyniri yeseydim bile bu kadar sıska olmazdım," dediğini duydum.

Kilisenin içi daha serin değildi aslında, ama mum alevlerinin hafifçe titreyişi yüzünden daha serin sandım. Arkalarda bir sıraya oturdum, diz çökmedim, ellerimi kavuşturunca gözlerimi yumdum. Katoliğe benzeyip benzemediğimi merak ettim, o merak içinde kendi kendime küçük bir söylev çektim. Dua mıydı bu? Ne olursa olsun, Tanrı'nın huzurunda söyledim söyleyeceklerimi. Tanrım, dedim, yirmi üç yaşındayım. Her şey çok iyi olsun istiyorum. Brenda'yla evlenmek istiyorum, iyi mi bu, pek bilmiyorum. Sevdiğim nedir Tanrım, kimdir? Kimi seçtim? Brenda kim? Her zaman çabuk hareket eden kazanır. Durup düşünmeli miydim yoksa?

Cevap alamıyordum, ama devam ettim: Günün birinde karşılaşırsak, Tanrım, önüne Senin yarattığın bir insanoğlu olarak çıkacağım, şehvete ve dünya malına düşkün bir insanoğlu olarak. Şehvete düşkünüm ve Senin bunu onayladığını biliyorum, biliyorum işte. Ama ne kadar şehvetli olabilirim? Mala mülke düşkünüm. Bu düşkünlüğümle hangi tarafa döneyim şimdi? Nerede karşılaşacağız? Elde edeceklerimin hangisi Sensin, Tanrım?

Aptalca düşüncelerdi bunlar, ansızın utandım. Kalkıp sokağa çıktım. Fifth Avenue'nun gürültüsü beni bir cevapla karşıladı:

Salak herif, hangisi sanıyorsun? Altın takımlar, spor eşyaları ağaçları, meyveler, çöp tenekeleri, kemersiz burunlar, Patimkin Küvetleri...

Tanrım, gerçekten Sensin!

Tanrı, o soytarı, güldü sadece.

Çeşmeyi çevreleyen basamaklardan birine oturdum, güneşin sular arasında yarattığı küçücük bir gökkuşağı altına. Biraz sonra, Brenda'nın Squibb Building'den çıktığını gördüm. Elinde bir şey yoktu, vitrinleri seyretmekten dönen bir kadın gibiydi, istediğimi yerine getirmemiş olmasına sevindim.

Brenda sokağı geçerken kendime geldim yine.

Yanıma geldi, bana baktı, derin bir soluk aldı, sonra soluğunu bıraktı: "Uff!"

"Nerede?" dedim.

Simp'le yaptığı maçı kazanmış gibi baktı bana, tepeden baktı. Sonunda, "Taktırdım," dedi.

"Ah, Bren."

"Sarayım mı, yoksa takacak mısınız diye sordu."

"Ah, Brenda, seni seviyorum."

O gece yine yattık, yeni oyuncağımızdan ötürü öylesine heyecanlı, öylesine tedirgindik ki çocuk bahçesindeki bebekler gibi beceriksizdik. Ertesi gün birbirimizi pek göremedik, düğünün son hazırlıkları, telgraf çekmeler, telefonlar, bağırıp çağırmlar, ağlamalar, koşuşmalar, sözün kısası bütün delilikler o güne birikmişti sanki. Yemekler bile Patimkin yemeği olma özelliklerini yitirmişlerdi, kaşar peyniriyle, bayat böreklerle, kurumuş salamla, meyve salatasıyla idare ettik. Hafta sonu da öyle geçti, kimsenin gözüne çarpmamaya çalıştım; Ron beceriksizdi, durmadan gülümsüyordu, Harriet herkese yakınlık gösteriyor, her şeyle ilgileniyordu, gittikçe

daha da kenetleniyorlardı birbirlerine. Pazar gecesi, yorgunluk bu deliliklere egemen olmuştu artık, bütün Patimkinler, Brenda dahil, erkenden yattı. Ron, dişlerini fırçalamak için banyoya girince gidip ben de fırçalamak istedim dişlerimi. Küvete eğildiğimde, Ron süspansuvarını yokladı, ne kadar ıslak olduğuna baktı; sonra muslukların üstüne astı onu, plak dinlemek isteyip istemediğimi sordu. İstediğimi söyledim, sıkıntıdan ya da yalnızlıktan istememiştim bunu; orada sabunların, suların, fayansların arasında bir şey sezmiştim: Ron, bekârlığının son anlarını bir başka bekârla paylaşmak istiyordu. Bu düşüncemde yanılmıyorsam, Ron erkekliğini ilk defa kabul ediyor demektir. Nasıl karşı koyabilirdim?

Kullanılmamış yatağın üstüne oturdum.

"Mantovani dinlemek ister misin?"

"Tabii," dedim.

"Hangisini daha çok seviyorsun, onu mu, Kostelanetz'i mi?"

"İkisini de."

Ron plak dolabına gitti. "Hey, Columbus plağını dinletiyim istersen. Brenda çaldı mı sana?"

"Hayır. Galiba çalmadı."

Plağı zarfından çıkardı, deniz kabuğuyla oynayan bir dev gibi pikaba koydu usulca. Sonra gülümsedi, yatağa oturup arkasına yaslandı. Ellerini başının arkasında kavuşturmuş, gözlerini tavana dikmişti. "Bütün mezunlara veriyorlar bunu. Yıllıkla birlikte..." Plak başlar başlamaz sustu. Ron'u seyrederek plağı dinlemeye koyuldum.

Davullar çalındı önce, sonra sessizlik, sonra yine davullar – sonra hafifçe başlayan bir marş, biliyordum melodiyi. Marş bitince çan sesleri duydum, yükselen, sonra kaybolan çan sesleri. Sonra bir ses konuşmaya başladı, faşizmin çıkışını anlatan belge filmlerindeki seslere benziyordu.

"Yıl, 1956. Mevsim, sonbahar. Yer, Ohio Üniversitesi..."

Bombardıman! Mahşer Günü! Tanrı, sanki ruhlarını kurtarmaları buna bağılıymış gibi çırpınırcasına marş söyleyen koroyu yönetiyordu. Ama umutsuzca bir çırpınıştı bu, unutuluşun derin uçurumlarında yitip gitti, ses yeniden başladı:

"Yapraklar, ağaçlarda kızarmaya başladı. Tepede dumanlı ateşler yakılıyor, yere düşmüş yapraklar sisli kümeler halinde bahçelere yığılıyor. Eski yüzler yeni yüzleri selamlıyor şimdi, yeni yüzler eski yüzlerle karşılaşılıyor, bir ders yılı daha başladı..."

Müzik. Koronun dönüşü. Sonra ses: "Yer, Olentangy kıyıları. Olay, dönüş maçı. 1956. Rakip, her zaman tehlikeli Illini..."

Seyircilerin gürültüsü. Yeni ses – Bill Stern: "Top Illini oyuncularında. Kaptık. Linday pas verir gibi yaptı, vermiyor, uzattı topu – TOP OHIO'NUN 434 NUMARASINDA, HERB CLARK'TA! Clark karşısındakini geçti, orta sahada, birini daha geçti, karşı kaleye iniyor..."

Clark, Bill Stern'ü heyecanlandırırken Ron da yatağına oturmuş, Herb Clark'ın golünü alkışladı.

"21-19. Ne maç!"

Tarihin Sesi yine başladı: "Ders yılı ilerliyordu, bahçelere ilk kar düştüğünde önemli bir maç daha vardı..."

Ron gözlerini yumdu.

Yeni, tiz bir ses, "Minnesota maçı," dedi. "Son sınıf öğrencilerinden bazıları kırmızı-beyaz formaya bu maçla veda edecekler... Oyuncular sahaya çıkıyor. Gelecek yıl aramızda olmayacaklar var aralarında, seyirciler onları çılgınca alkışlıyor. İşte Larry Gardner, 7 numara, Akron, Ohio'dan Koca Larry..."

"Larry!" diye bağırdı biri; seyirciler tekrarladı: "Larry!"

"İşte Short Hills, New Jersey'den Ron Patimkin, 11 numara. Koca Ron'un son maçı bu. Buckeye taraftarları onu unutamayacaklar..."

Koca Ron, pikapta ismini duyunca yatağında doğruldu. Öteki oyuncuların adları da belirtildi, basketbol maçları bitti, Din Haftası başladı, sonra son sınıf balosu (Billy May'in ortalığı çınlatan sesi), Eğlence Gecesi, E.E. Cummings'in öğrencilere şiir okuması (şiir, sessizlik, alkış); sonra da diploma töreni:

"Okul, günlerin en önemlisine hazır. Birkaç bin delikanlı ve genç kız için, bugün günlerin en sevinçlisi, aynı zamanda en kederlisi. Anne babaları için de bir kahkaha ve bir gözyaşı günü bugün. Pırıl pırıl, yemyeşil bir gün, bin dokuz yüz elli yedi yılının yedi haziranı, bu genç Amerikalılar için hayatlarının en heyecanlı günü. Aralarından bazıları kampüsü, Columbus'u yıllarca görmeyecekler artık. Hayat bizi çağırıyor, hayat yollarına atılıyor, bu sarmaşıklı duvarların arkasındaki eğlenceli günlerden uzaklaşıyoruz. Ama anılarımızı birlikte götürüyoruz. Ömrümüz boyunca taşıyacağız o anıları. Kocalarımız, karılarımız olacak, işlerimiz, evlerimiz olacak, çocuklarımız, torunlarımız olacak, ama seni unutmaya-
cağız, Ohio. İleride senin anılarını hep içimizde taşıyacağız, Ohio..."

Ohio Üniversitesi Bandosı ağır ağır, usulca bir marş çalmaya başladı yine. Usulca çalıyordu, usulca, çünkü bahardı.

Ses devam ederken, Ron'un damarlı kollarındaki tüyler diken diken oldu. "Kendimizi sana adıyoruz dünya, hayatı aramak için senin kucağına geliyoruz. Ohio, sana, Columbus, sana, teşekkür ediyoruz sizlere, hoşça kalın. Sizi arayacağız, sonbaharda, kışta, ilkbaharda, ama bir gün döneceğiz size. Öyleyse, o zamana kadar, hoşça kal, Ohio, kırmızı-beyaz, hoşça kal, hoşça kal, Columbus... hoşça kal, Columbus... hoşça kal..."

Ron'un gözleri kapanmıştı. Bando, son hüzünlü notaları çalıyordu şimdi, '57 mezunlarından 2163 öğrenciyle birlikte, ayaklarının ucuna basarak odadan çıktım.

Kapımı kapadım, sonra açıp Ron'a baktım yine: Yatağının üstünde bir şeyler mırıldanıyordu hâlâ. Sen! diye düşündüm, ey kayınbiraderim!

Düğün.

Akrabalardan başlayayım.

Mrs. Patimkin'in akrabaları vardı: Kız kardeşi Molly, şişmiş ayakları ayakkabılarından taşan besili bir tavuk, Ron'un düğününü ömrü boyunca hatırlayacaktı muhakkak, hiç olmazsa giydiği uzun topuklu ayakkabılar yüzünden; Molly'nin sıska kocası Harry Grossbart, servetini içki yasağı olan günlerde arpa ve mısırdan kazanmış bir adam. Dinsel çalışmaları vardı, Brenda'yı ne zaman görse poposuna vuruyordu, herhalde aile içindeki yakınlığı belirtmek için yapılan bir hareketti bu. Mrs. Patimkin'in ağabeyi vardı sonra, Marty Kreiger, sosis kralı, iriyarı bir adam, çenesindeki gıdılar kadar midesi vardı mutlaka, elli beşindeydi, gıdılarıyla midelelerinin toplamı kadar da kalp krizi geçirmişti. Catskills'teki bir sağlık yurdundan dönüyordu, söylediğine göre aç kalmış ve kumarda 1500 dolar kazanmıştı. Yanlarına bir fotoğrafçı gelip de resim çekmek isteyince, elini karısının kocaman göğüslerine koydu Marty, "Hey, böyle bir resme ne dersin!" diye sordu. Karısı Sylvia, incecik bir kadın, kemikleri insan kemiği değil de kuş kemiği sanki. Tören boyunca ağladı, Ron'la Harriet, "Tanrı'nın önünde ve New Jersey yasalarına göre" karı-koca ilan edildiğinde hıçkırıklarını herkes duydu. Daha sonra yemekte biraz sertleşmişti, kocasının puroya uzanan eline bir tokat attı. Ama kocası, elini onun göğsüne götürünce bir şey demedi, sesi soluğu kesildi.

Mrs. Patimkin'in ikiz kardeşleri de vardı düğünde, Rose ile Pearl, ikisinin de beyazdı saçları, Lincoln spor arabalarının rengi gibi, genizden konuşuyorlardı, kocaları onları hiç

yalnız bırakmıyor, ama hep birbirleriyle çene çalıyordı, kardeş kardeşle, koca da kocayla evlenmiş gibiydi. Kocalar, Earl Klein'la Manny Kartzman, törende, sonra yemekte hep yan yana oturdular, orkestra bir parça çalarken birbirleriyle dans edecekmiş gibi ayağa kalktılar, ama yürüyerek karşıya, duvarın dibine gittiler. Sonradan öğrendim, halıcılıkla uğraşıyormuş Earl, Hotel Pierre halılarını ondan almaya kalkarsa kaç para kazanacağını hesaplıyormuş hep.

Mr. Patimkin'in akrabalarından sadece Leo vardı, üvey kardeşi. Bea adlı bir kadınla evliydi Leo, karısıyla da kim-senin konuştuğu yoktu. Bea yemek boyunca hopladı durdu, çocukların masasına gitti boyuna, küçük kızı Sharon'ın ne âlemde olduğuna baktı. "Çocuğu getirme dedim. Bu gecelik bir dadı bulalım, ona bırakalım dedim." Bunları Leo söyledi bana, o arada Brenda, Ron'un nikâh şahidi Ferrari'yle dans ediyordu. "Ne cevap verdi, biliyor musunuz? Biz milyoner miyiz, dedi. Hayır, değiliz tabii, ama kardeşimin oğlu evleniyor, biraz eğlenelim. Yok, mutlaka çocuğu da taşıyacağız. İş çıkarıyor başına!.." Salona bir göz attı. Sahnede Harry Winters (Wienberg), orkestrasına *My Fair Lady*'den bir parça çaldırıyordu; pisttte her boy, her cins, her çeşit insan dans ediyordu. Mr. Patimkin, Julie'yle dans etmekteydi, elbisesinin sırtı açılmıştı Julie'nin, ufacık omuzları, Brenda'nın boynuna benzeyen uzun boynu ortaya çıkmıştı. Kızının ayaklarına basmamak için bütün çabasını harcıyordu Mr. Patimkin. Herkesin dediği gibi güzel bir gelin olan Harriet, babasının kollarındaydı. Ron, Harriet'in annesiyle, Brenda da Ferrari'yle dans ediyordu, ben de Leo'nun yanındaki boş iskemlede oturuyor, Mrs. Patimkin'in gözüne ilişmemeye çalışıyordum; olayların gidişine göre, anlaşılan onunla dans etmek zorunda kalacaktım, bundan kaçınmaya uğraşıyordum.

"Demek sen Brenda'nın arkadaşısın? Ha?" dedi Leo.

Başımı salladım – ah al moru mor açıklamalar yapmayı akşamın erken saatlerinde bırakmıştım.

"Sakın vazgeçme, yavrum," dedi Leo, "direnmeye bak."

"Brenda çok güzel bir kız," dedim.

Leo kendine bir kadeh şampanya doldurdu, köpüklenir, taşar sandı önce, köpük möpük göremeyince ağzına kadar doldurdu kadehi.

"Güzel olsun olmasın, ne fark eder? Ben pratik bir adamım. Öyle yükseklerde değilim, onun için de pratik olmam gerek. Aly Khan'san sinema yıldızlarıyla evlenmeyi düşünürsün. Dünkü çocuk değilim ben... Evlendiğimde kaç yaşımıdaydım, biliyor musun? Otuz beş. Acelem neydi, bilmiyorum." Kadehini dipleyip yeniden doldurdu. "Sana bir şey söyleyeyim mi, bir tek güzel şey oldu hayatımda. Belki iki. Amerika'ya gelmeden önce karımdan bir mektup aldım – o zaman karım değildi. Kaynanam bizim için Queens'te bir daire kiralamış. Ayda altmış iki buçuk dolara. Hayatımda son güzel şey buydu işte."

"İlki neydi?"

"Ne ilki?"

"İki şey demiştiniz de," dedim.

"Hatırlamıyorum. İki diyorum, çünkü karıma bakılırsa alaycı, sinsi herifin biriyim ben. İki dersem paçayı biraz kurtarıyorum."

Brenda'yla Ferrari'nin ayrıldıklarını gördüm, özür diyeyip Brenda'nın yanına doğru yürüdüm, ama tam o sırada Mr. Patimkin de Julie'den ayrıldı, iki adam eş değiştirecekler gibiydi, ama pistin ortasında duruyorlardı, yanlarına vardığımda gülüyorlardı, Julie "Ne var bunda o kadar gülecek?" diyordu. Ferrari, "Merhaba!" dedi bana, Julie'yi kaptığı gibi uzaklaştı, Julie de katıla katıla gülmeye başladı yine.

Mr. Patimkin bir elini Brenda'nın sırtına dayamıştı, öteki elini de ansızın benim sırtıma dayadı. "Eğleniyor musunuz?" dedi.

Üçümüz birden, "Get Me to the Church on Time"ın melodisine ayak uydurarak sallanmaya başladık.

Brenda babasını öptü. "Evet," dedi. "Öyle sarhoşum ki başım omuzlarımdan üstünde durmuyor sanki, boyuna dönüyor."

"Güzel bir düğün oluyor, Mr. Patimkin."

Mr. Patimkin de çakırkeyifti. "Bir istediğiniz varsa, çekinmeyin, söyleyin," dedi. "İkiniz de iyi çocuklarsınız... Nasıl, ağabeyinin evlenmesi hoşuna gitti mi?.. Ha?.. Nasıl kız ama?"

Brenda gülümsedi, babası bu sözü kendisiyle ilgili söylüyor sanmıştı, ama eminim Harriet'ı kastetmişti Mr. Patimkin.

"Düğünleri sever misin, baba?" dedi Brenda.

"Çocuklarımdan düğünlerini severim..." Sırtıma vurdu. "Siz ikiniz bir şey istiyor musunuz benden? Eğlenin. Unutma," dedi Brenda'ya, "sen bir tanemsin benim..." Sonra bana baktı. "Kızımın her isteği benim için emirdir. Onun için yapamayacağım şey yoktur dünyada."

Gülümsedim, ötede şampanyasını yudumlayarak bizi seyretmekte olan Leo'ya takıldı gözüm; kendisine baktığımı görünce parmaklarını birleştirerek "Aferin, aferin!" gibisinden bir işaret yaptı.

Mr. Patimkin ayrıldıktan sonra Brenda'yla ben sımsıkı sarılarak dans ettik, garsonların yemek servisine başladıkları âna kadar da oturmadık. Baş masa gürültülüydü, hele bizim oralar; Ron'un okul arkadaşları sarmıştı çevremizi, durmadan börek yiyorlardı, eh, aşağı yukarı hepsi sporcuydu ne de olsa. Düğün için Toledo'dan uçakla gelen Tank Feldman, Ron'un oda arkadaşı, garsondan habire börek, zeytin, salatalık istiyordu, karısı Gloria Feldman da katıla katıla gü-lüyordu buna; Gloria durup durup, sanki altında bir inşaat varmış gibi, elbisesinin göğsüne bakıyordu. Gloria'yla Tank bizim tarafın kaptanlarıydılar sanki, tabii kendi kendilerini kaptan ilan etmişlerdi. Kadeh kaldırıyor, bağıra bağıra şarkı

söylüyor, Brenda'yla bana da "muhabbetkuşları" diyorlardı. Bunu duydukça gülümsüyordu Brenda, ben de kalbimin derinliklerinden çıkardığım neşeli bir bakışı gözlerime ilıştir-meye çalışıyordum.

Gece böyle devam etti: Yedik, içtik, dans ettik – Rose'la Pearl birbirleriyle çarliston yaptılar (bu arada kocaları tahta işlemelerle avizeleri incelediler), sonra ben çarliston yaptım, hem de Gloria Feldman'la, dans ederken nazlı nazlı bak-tı bana. Düğünün sonlarına doğru, bir süredir Leo Amcası gibi şampanya içmekte olan Brenda, kendi kendine bir Rita Hayworth tangosu yaptı, Julie baş masadan yürüttüğü eğrel-tiotlarını salonun bir köşesine serdi, üstlerine yatıp uykuya daldı. Damağımın uyuştüğunu hissettim birdenbire, saat üç olmuştu, herkes hâlâ dans ediyordu, çıplak ayaklı kadınlar çocukları için peçetelere düğün pastası sarıyorlardı, Gloria Feldman masaya, yanımıza geldi.

"Söyle bakalım, Radcliffe bozuntusu," dedi, "bütün yaz ne yaptın bakalım?"

"Babafingo büyüttüm."

Gloria gülümsedi, döndü, geldiği hızla uzaklaştı, Brenda ise tek kelime bile söylemeden kadınlar tuvaletine gitti, çok içmenin karşılığını ödemek için. O gider gitmez Leo geldi ya-nıma, bir elinde kadeh, bir elinde de yeni bir şampanya şişesi vardı.

Yan yan bakarak, "Gelinle damat nerede?" dedi. Sessiz harflerin çoğunu söyleyemiyordu artık, upuzun, ıslak, sesli harflerle idare etmeye çalışıyordu. "Eh, sıra sende evlat, falın-da gördüm... İş var sende..." Şişenin ağzıyla böğrüme vurdu, kiralık smokinimi şampanya içinde bıraktı. Doğruldu sonra, kadehe ve eline şampanya döktü, birdenbire durdu. Masanın önündeki çiçekler arasına gizlenmiş ışıklara bakıyordu. Kö-pürtmek istermiş gibi şişeyi salladı. "Şu floresanı icat eden eşşoğlu eşşegin canı cehenneme!" Şişeyi bırakıp içkisini içti.

Sahnedeki Harry Winters müziği kesmişti. Davulcu ayağa kalktı, gerindi, bütün çalgıcılar çalgılarını toplamaya başladılar. Pistte akrabalar, arkadaşlar, meslektaşlar birbirlerinin bellerine, omuzlarına sarılmış duruyorlardı, küçük çocuklar annelerinin, babalarının bacaklarına saldırdılar. İki çocuk bağıra bağıra koşuyordu, sonunda büyüklerden biri duruma el koydu, çocuklardan birini yakalayarak kıcına bir tokat attı. Çocuk ağlamaya başladı, çiftler pisti boşalttılar. Bizim masanın üstü buruşuk peçeteler, dişlenmiş meyveler, koparılmış çiçeklerle doluydu; boş viski şişeleri, sarkık eğretiler, geçen saatlerle yapış yapış olmuş tatlılar da göze çarpıyordu. Masanın başında Mr. Patimkin karısının elini tutmuş oturuyordu. Karşılıklarına da Mr. Ehrlich'le Mrs. Ehrlich çökmüşlerdi. Birbirlerini sanki yıllardır tanıyorlarmış gibi akıllı uslu konuşuyorlardı. Her şey ağırlaşmış, yavaşlamıştı şimdi, zaman zaman Patimkinlerle Ehrlichlerin yanına birtakım insanlar geliyor, onlara *mazel tov** diyor, sonra ailecek eylül gecesine çıkıyorlardı, birinin söylediğine göre serindi hava, rüzgârlıydı, kış uzaklarda değildi, yakında kar yağacaktı.

"Sen de biliyorsun ya, şunlar hiç eskimiyor." Çiçekler arasında parlayan floresanları gösteriyordu Leo. "Yıllarca eskimiyor, isteseler hiç eskimeyen bir araba bile yapabilirler. Yazın denizde, kışın karda gidebilen bir araba. Ama yapmaz o namussuzlar... Bana bak," dedi Leo, elbisesini şampanya içinde bıraktı yine. "Ben ampul satarım. Hem de ne ampul. Öyle her yerde bulamazsın. Birinci sınıf maldır. Ama küçük adamın biriyim. Arabam bile yok. Kardeşiyim, otomobilim bile yok. Gideceğim yere trenle giderim. Her kış üç çift lastik papuç eskitirim. Çoğu insan, eski lastiklerini kaybedince gidip bir çift yeni lastik alır. Ben almam, eskitinceye kadar giyerim. Bak," dedi bana yaslanarak, "istesem boktan ampuller de satarım, kimse de bir şey diyemez. Ama iş ahlakına sığmaz bu."

* (İbranice) Tebrikler. (ed. n.)

Ehrlichlerle Patimkinler ayağa kalkıp uzaklaştılar, yalnız Mr. Patimkin yanımıza geldi.

Leo'nun sırtına vurdu. "Eh, nasılsın bakalım, serseri?"

"İyiyim, Ben. İyiyim..."

"Eğleniyor musun?"

"Güzel bir düğün yaptın Ben, epey pahalıya patlamıştır..."

Mr. Patimkin güldü. "Gelir vergimi hesaplayacağım vakit gidip Leo'yu görürüm. Ne harcadığımı o benden iyi bilir..." Bana döndü: "Bizimle gelmek ister misin eve?"

"Hayır, teşekkür ederim. Brenda'yı bekliyorum. Arabamı getirdim."

"İyi geceler," dedi Mr. Patimkin.

Piste inip çıkış kapısına doğru yürümeye başladı. Salon-da -daha doğrusu salonun yıkıntılarında- sadece ben, Leo, Leo'nun karısı, bir de çocuğu kalmıştık; Leo'nun karısıyla çocuğu, başlarını, yastık gibi katladıkları bir masa örtüsüne koymuş, uyuyorlardı. Brenda hâlâ ortalarda yoktu.

Leo, parmaklarını birbirine sürterek, "İnsan büyük balık olunca büyük balık gibi konuşur tabii," dedi. "Benim gibi küçük balıkların ne yeri var dünyada? Satıcıymış, herkes sura-tımıza tükürecek neredeyse. Koca koca mağazalar var şimdi, gittin mi ne istersen alıyorsun. Karım bir mağazadan alışveriş ediyor. Mağaza da ne mağaza ya! Güya bakkal! Bakkalmış, yastık yüzüyle çarşaf bile satıyor! Ben bir tek benzin istasyon-larına, fabrikalara, küçük işyerlerine satış yapabiliyorum. İstesem boktan ampuller de satabilirim. Ama herif bir hafta sonra yeni bir ampul taktığı zaman adımı pek hayırla anmaz. Ben öyle şey yapmam, birinci sınıf ampul satarım hep. Bir ay dayanır, beş hafta bile dayandığı olur, hem sonra öyle birden-bire sönmez, titrer, insana işaret verir beni yenile diye. Sen de birdenbire karanlıkta kalmazsın. İnsanlar gündüz gibi aydınlıktayken birdenbire karanlıkta kalıvermekten hoşlan-

mazlar. Birkaç gün belki loş ışıkta idare ederler ama o arada yeni bir ampul alırlar. Kimse atmaz benim sattığım ampulleri – darda kalınca kullanmak için saklarlar. Bazen derim, Leo Patimkin’den aldığım ampulleri hiç attın mı diye. Psikoloji kullanmak şarttır. Çocuğumu o yüzden okutuyorum. Bu günlerde biraz psikoloji bilmedin mi, halin dumandır...”

Kolunu uzatıp karısını gösterdi; sonra iskemlesine çöktü yine. “Aaah!” dedi, kadehindeki şampanyanın yarısını içti. “Bak, söylüyorum sana, New London, Connecticut’a kadar giderim bazen. Oradan ileriye gitmem. Geceleyin eve dönerken de birkaç kadeh yuvarlarım. Martini. Bazen iki kadeh, bazen üç. Fazlası zarar. Ama ha bir kadeh içmişim, ha bir fıçı. Karıma fark etmez. Koku aynı koku. Eve ağzımda içki kokusuyla gelmenin çocuk için kötü olduğunu söylüyor. Kötü örnek oluyormuşum. Ne çocuğu, daha bebek o! Ben de ayyaş değilim ya! Kırk sekiz yaşımdayım; çocukmuş, üç yaşında! Kalpten götürecektir o çocuk beni! Karım diyor ki, eve erken gelip çocukla oynamalıymışım. Yatmadan önce. Gel de evde iç diyor. Hıh! Bütün gün canım çıkıyor, bütün gün benzin kokuları içindeyim, New London’da istasyon bırakmıyorum, ampul takıp çıkartmaktan geberiyorum –tabii insan ampulu kendi takıp göstermeli–, bir de eve gelip yağlı bardaklardan martini içecekmişim! Daha ne kadar barlarda sürteceksin diyor.”

Bir kadeh daha içtikten sonra, “Bak,” diye devam etti, “Ben, Brenda’yı nasıl seviyorsa ben de çocuğumu öyle sevirim. Onunla oynamak istemiyor değilim. Ama akşamları kızıyla oynayıp da sonra karımla yatağa girersem sonum ne olur? Karım artık hiçbir şey beklemez benden. Film yıldızı değilim ki.”

Leo boş kadehine baktı, sonra masaya bıraktı kadehi; şeyi alıp şampanyayı lıkır lıkır içti, gazoz içer gibi. “Haftada kaç para kazanıyorum dersin?” diye sordu.

“Bilmem.”

"Tahmin et."

"Yüz dolar."

"Yüz dolarmış! Dünyanın sonu geldi desene? Kaç para kazanıyorum dersin?"

"Bilemem."

"Şoförler bile benden çok kazanıyor. Bu bir gerçek. Kayın-biraderim şoför, New Gardens'ta oturuyor. Sonra o şoförlerin hiç aşağıdan aldıkları yok. Geçen hafta bir gece yağmur yağı-yordu, ne olursa olsun bir taksiye bineyim dedim. Bütün gün Newton, Massachussetts'te kalmıştım. Aslında pek o kadar uzağa gitmem ama sabahleyin trende hadi bakalım, bir de-ğişiklik olsun diye düşündüm. Kendi kendimi aldatıyordum tabii. Tren parasını bile çıkaramazdım. Ama olsun. Neyse, o gece yanımda birkaç kutu ampul vardı, istasyonun önünde ya-nıma bir taksi yanaşınca içimden bir ses binmemi söyledi. Ka-pıyı açıp ampulleri içeri attım, canları cehenneme, isterse kırıl-sınlar, dedim. Şoför dönüp ne dedi, biliyor musun? Döşemeyi mi parçalayacaksın be adam? Öyle dedi. Daha yeni yaptırdım, dedi. Yok canım, dedim. Hay Allah, dedi. Çenesi kapansın diye Queens adresi verdim. Yol boyunca hay Allah çekti. Arabanın içi fırın gibi, pencereyi açtım. Arkasına döndü. Ne yapmak is-tiyorsun be adam, boynum tutulacak, dedi. Hastalıktan yeni kalkmış..." Kan çanağına dönmüş gözleriyle bana baktı Leo. "Bu şehir tımarhaneye dönmüş! Biraz param olsa bir dakika bile durmam burada. Doğru California'ya giderim. Orası öyle aydınlık ki kimsenin ampule filan ihtiyacı yok. Savaş sırasında San Francisco'dan kalkıp Yeni Gine'ye gittim. *Hah!*" diye bağır-dı birdenbire, "Başımdan geçen öteki güzel şeyi şimdi hatırla-dım. Hannah Schreiber'la geçirdiğim geceyi. Bak, ikisini de hatırladım, sen sordun diye söylüyorum – kaynanamın buldu-ğu daire, bir de Hannah Schreiber. Bir tek geceydi. Koca bir ta-pınağın bodrum katında B'nai B'rith töreni vardı, Hannah'yla tanıştım. Evli değildim o zaman, suratını ekşitme."

“Ekşitmiyorum.”

“Küçücük, güzel bir odası vardı. Okula gidiyordu, öğretmen olacaktı ileride. Daha taksideyken bir şeyler döneceğini çakmıştım, çünkü bacaklarını okşamama ses çıkarmamıştı. Ben de hep taksiye binermişim gibi konuşuyorum. Belki hayatımda iki kere daha binmişimdir. Doğrusunu istersen, taksiye binmekten hoşlanmıyorum bile. Yol boyunca taksimetreye bakıyorum. Tat filan almıyorum!”

“Hannah Schreiber’a ne oldu?”

Ağızdaki bazı altın dişleri göstererek gülümsedi. “Beğendin mi adını? Gencecik bir kızdı, ama adı yaşlı bir kadının adı gibiydi. Odasına girdik, ağızdan aşka inandığını söyledi. Sesi hâlâ kulağımda: Leo Patimkin, ben ağızdan aşka inanırım. Ne demekti bu, anlayamadım. Hristiyan Bilim mensuplarından biri herhalde, ya da bir çeşit külte falan bağlı diye düşündüm. Ben de dedim ki, peki ya askerler, denizashırı ülkelere giden, ölme ihtimali olan askerler ne olacak?” Omuzlarını silkti. “Dünyadaki en zeki adam değildim. Ama bu neredeyse yirmi yıl önceydi, genç ve tecrübesizdim. Bak, arada karım da, işte, Hannah Schreiber’m yaptığı yapıyor benim için. Onu zorlamak istemiyorum, kadın uğraşüyor. Benim için taksiye binmek neyse, karım için de o iş o. Onu hayatta zorlamam. Her defasını da hatırlıyorum. Bir keresinde, Hamursuz’dan sonra, annem daha hayattaydı o zaman, huzur içinde yatsın. Karım şaraptan sarhoş olmuştu. Aslında, iki defa Hamursuz’dan sonra yaptı. Aahhh! Hayatımdaki güzel olaylar parmakla sayılacak kadar az! Herifin biri bana bir milyon miras bıraksa kunduralarımı çıkarmama gerek kalmayacak. Öteki elim bomboş. Öteki elimin parmaklarını kullanabilirim.”

Neredeyse boşalmış şampanya şişesiyle floresanları gösterdi. “Buna da ışık mı denir? Bu ışıktaki kitap mı okunur? Bu ışık mor be! Dünyadaki körlerin yarısı gözlerini bu ışık yü-

zünden kaybetmiştir. Biliyor musun, perde arkasında kimler var? Gözlükçüler! Elime birkaç yüzlük geçeceğini bilsem, son ampulüme kadar bütün stoğumu satarım. Aynen öyle, Leo Patimkin araç gereçlerini, satış bölgesini ve namını satıyor. *Times*'a beş santimlik bir ilan verdim mi tamamdır. Satış bölgesi buradan başlayıp her yeri kapsıyor. Nereye gidersem gideyim, kendi kendimin patronu olurum, kimse karışmaz bana. Kitabı Mukaddes'i bilir misin? 'Ve ışık olsun - karşınızda Leo Patimkin!' Benim sloganım bu, onu da satacağım! Onlara bunu söylesem benim uydurduğumu zannederler. Elinde para olmadı mı, fikir mikir işe yaramaz. Benim kışkırmadaki fikirler bile, Ben'in kafasındaki fikirlerden parlaktır. Ama o tepede, ben en dipte! Niye? İnan bana, her şeyin başı talihtir talih!" Sonra sessizliğe gömülüverdi.

Ağlayacak sandım, üstüne eğilip, "Artık eve gitseniz iyi olacak," diye fısıldadım. Eve gitmeyi kabul etti, ama onu iskemlesinden kaldırıp kolundan tutarak karısıyla kızının yanına götürmek zorunda kaldım. Küçük kızın uyanacağı yoktu. Leo'yla Bea pardösülerini almak için gardıroba giderlerken çocuğa gözkulak olmamı istediler. Döndüklerinde biraz ayılır gibi olmuştu Leo. Elimi içtenlikle sıktı. Duygulandım.

"İlerleyeceksin," dedi bana. "Akıllı çocuksun, işi sağlama bağla. Sıkı dur."

"Peki."

"Artık *senin* düğününde görüşürüz," dedi gözünü kırparak. Bea yanında durmuş, boyuna, "Hoşça kalın," diye mırıldanıyordu. Leo elimi sıktı yine, çocuğunu iskemleden kaldırdı, kapıya yöneldiler. Yuvarlak omuzlarıyla, sırtlarındaki yük, taşıdıkları çocukla, esir bir şehirden kaçan insanlara benziyorlardı arkadan.

Brenda'yı otelin girişinde bir koltukta uyur buldum. Saat dört olacaktı neredeyse, ikimizden, bir de resepsiyondaki çocuktan başka kimseler yoktu ortalıkta. Önce uyandırmadım onu. Yüzü solgundu, kıvrılıp kalmıştı koltukta, hastalanmışa

benziyordu. Yanına oturup saçlarını kulaklarının arkasına topladım. Daha tanımıyordum onu, fotoğrafını görmüş gibiydim, o kadar; kim bilir nasıl, ne zaman tanıyacaktım. Usulca koluna dokundum, uykulu uykulu arabaya kadar yürüdü.

Lincoln Tüneli'nin Jersey yakasına çıktığımızda şafak sökmek üzereydi. Turnpike'a sürdüm arabayı, önümde kilometrelerce, kilometrelerce uzanan çamurlu otlakları görebiliyordum şimdi, sulu, kokulu, lekeli otlakları, Tanrı'nın dik-katsizliğini gösteren otlakları. Leo Patimkin'i, Ben'in üvey kardeşini düşündüm. Birkaç saat sonra kuzeye giden trende olacaktı, Scarsdale'le White Plains'i geçerken geçirecek, ağzına şampanya kokusu gelecekti. Yanındaki koltukta ampul kutusu duracaktı, bir başka yolcu gibi. New London'da inecekti, belki de kardeşini düşünecek, belki talihi değişir diye daha kuzeye çıkacaktı. Her şehir, her bataklık, her yol, her patika, Leo'nun bölgesiydi. İstese Newfoundland'e gidebilirdi, Hudson Körfezi'ne, Thule'e çıkabilir, Kuzey Kutbu'ndan dolaşıp Rus bozkırlarına inebilirdi istese, buz tutmuş camlara vurabilirdi. Ama yapmayacaktı bunu. Kırk sekiz yaşındaydı, her şeyi öğrenmişti. Tedirginliklerin, acıların peşinde koşmuştu ömrü boyunca, New London'da bulamadığı acılara Vladivostok'ta mı rastlayacaktı?

Ertesi gün, rüzgâr sonbaharı getiriyordu, salkımsöğütün dalları Patimkinlerin bahçesindeki çimenlere değiyordu. Öğleyin istasyona götürdüm Brenda'yı, benden ayrıldı.

8

Sonbahar çabuk geldi. Hava soğuktu, Jersey'de yapraklar sarardı, bir gece içinde de dökülüverdiler. Ertesi cumartesi arabaya atlayıp geyikleri görmeye gittim, ama arabadan

çıkmadım bile, tel örgülerin yanında rüzgâr esiyordu çünkü, hayvanların o ikinci loşluğu içinde koşuşmalarını, yürümelerini seyrettim, bir süre sonra her şey, ağaçlar, bulutlar, otlar, yosunlar bile bana Brenda'yı hatırlatmaya başladı, Newark'a döndüm. İlk mektuplarımızı göndermiştik birbirimize, bir gece ona telefon da etmiştim, ama mektuplarda olsun, telefonda olsun, birbirimizi anlamakta, bulmakta biraz güçlük çekiyorduk; daha o üslubu elde edememiştik. O gece yine telefon açtım Brenda'ya, ama karşıma bir başkası çıktı, Brenda'nın geç vakte kadar gelmeyeceğini söyledi.

Kütüphaneye dönünce, Mr. Scapello, Gauguin kitabından ötürü beni sorguya çekti. Okaliptüs kokan ihtiyar, gerçekten de tatsız bir mektup gönderip kabalığımdan yakmıştı; durumu, oldukça karışık bir masal uydurup bağırmakla kurtardım, öfkelenmiş gibi yaptım. Sonunda öylesine çevirdim ki işi, Mr. Scapello benden özür dilemeye başladı, beni yeni işimin başına, ansiklopedilerin, bibliyografyaların, indekslerin, kılavuzların arasına götürdü. Bağırıp çağırmama kendim de şaşırdım, belki de telefonda Grossman'ı haşlayan Mr. Patimkin'den öğrenmiştim böyle konuşmayı. Belki de iyi bir işadamı olabilirdim. Ben de bir Patimkin olabilirdim belki...

Günler ağır ağır geçti; zenci çocuğu bir daha hiç görmedim; bir gün öğleüstü kitapları karıştırırken Gauguin'in yok olduğunu gördüm, herhalde okaliptüs kokan ihtiyar almıştı. Zenci çocuk, kitabın yerinde yeller estiğini görünce ne yapmıştı acaba? Ağlamış mıydı? Beni suçlamıştı belki ama gördüğüm rüyayı gerçeğe karıştırdığımı fark ettim bunu düşününce. Belki de bir başkasını keşfetmişti, Van Gogh'u, Vermeer'i... Ama hayır, onun seveceği ressamlardan değildi bunlar. Herhalde bir daha kütüphaneye gelmekten vazgeçip sokaklarda oynamaya koyulmuştu. Böylesi daha iyi, diye düşündüm. Adamın cebinde yol parası yoksa Tahiti hayalleri kurmak neye yarar?

Bir düşünüyem, başka neler yaptım? Yemek yedim, uyudum, sinemaya gittim, ciltleri parçalanmış kitapları ciltçiye gönderdim – daha önce yaptığım şeyleri tekrarlardım kısacası, ama şimdi yaptığım her şeyin çevresine bir çit çekilmişti, ömrüm bir çitten bir başkasına atlamakla geçiyordu. Arada bir bağlantı yoktu artık, çünkü o bağlantı Brenda'ydı.

Sonra Brenda'dan bir mektup aldım, bir hafta sonra, Yahudi bayramında geleceğini yazıyordu. Öyle sevindim ki Mr. Patimkin'le Mrs. Patimkin'e telefon edip sevincimi bildirmek istedim. Ama telefonun başına gidip de ilk iki rakamı çevirdikten sonra vazgeçtim bundan, karşıda sessizlik olacaktı, bir şey söylemeyeceklerdi bana, söyleseler bile, "Ne istiyorsunuz?" diyecekti Mrs. Patimkin. Mr. Patimkin ise adımı bile unutmuştu herhalde.

O gece, yemekten sonra Gladys Yenge'yi öptüm, bu kadar yorulmamasını söyledim.

"Roş Aşana'ya* bir hafta kaldı, bu kadar yorulmamalıymışım. On kişi olacak bu evde. Çalışmadan yürür mü işler? Neyse ki bayram yılda bir kere geliyor. İhtiyarlamadan çöküp gideceğim."

Evde dokuz kişi olacaktı, çünkü mektubundan iki gün sonra Brenda telefon etti.

"Hay Allah!" diye seslendi Gladys Yenge. "Şehirlerarası!"

"Alo!" dedim.

"Sen misin, şekerim?"

"Evet," dedim.

Gladys Yenge gömleğini çekiştirdi. "Ne var? Ne var?"

"Beni arıyorlar."

Telefonu göstererek, "Kim?" diye sordu Gladys Yenge.

"Brenda," dedim.

"Evet?" dedi Brenda,

"Brenda?" dedi Gladys Yenge. "Şehirlerarasıymış! Niye arıyor? Korkudan ölecektim."

* Yahudi Yeni Yılı. (ed. n.)

"Boston'da da onun için arıyor," dedim. "N'olursun, Gladys Yenge..."

Gladys Yenge, "Ah, şu çocuklar..." diye söylenerek uzaklaştı.

Telefona, "Alo?" dedim yine.

"Neil, nasılsın?"

"Seni seviyorum."

"Neil, kötü haberlerim var. Bu hafta gelemiyorum."

"Ama, bir tanem, bu hafta bayram."

"Sevgilim," diye güldü.

"Niye gelemiyorsun?"

"Cumartesi günü sınav var, bir de rapor hazırlamam gerekiyor, eve gelirsem hiçbir şey yapamam..."

"Yaparsın."

"Yapamam Neil. Annem sinagoga götürür beni, zaten seni görmeye fırsat bile bulamam."

"Ah, Brenda."

"Sevgilim?"

"Evet?"

"Sen gelemez misin buraya?" diye sordu.

"Çalışıyorum."

"Ama bayram," dedi.

"Gelemem, şekerim. Geçen yıl bayramda çalıştım, şimdi de..."

"Bu yıl bayram yapacağını söylersin."

"Üstelik yengem de bütün aileyi yemeğe çağırdı, annemle babam da..."

"Gelirsin, Neil."

"İşten iki gün kaçamam, Bren. Daha yeni zam aldım..."

"Canı cehenneme."

"Şekerim, işim bu."

"Hep bu işte mi kalacaksın?" diye sordu.

"Hayır."

"Öyleyse gel. Otelde bir oda ayırtırım."

"Benim için mi?"

"İkimiz için."

"Yapabilir miyiz bunu?"

"Hem evet hem hayır. Yapanlar var."

"Brenda, beni kışkırtıyorsun."

"Öyle olsun."

"Çarşamba akşamı işten çıkınca trenle gelebilirim belki."

"Pazar gecesine kadar da kalırsın."

"Kalamam Bren. Cumartesi günü işte olmam gerekiyor."

"Hiç tatil yapmaz mısın sen?" dedi.

Sıkıntıyla, "Sah günleri," dedim.

"O kadar mı?"

"Pazar günleri de," diye ekledim.

Brenda bir şey söyledi ama duyamadım, çünkü Gladys Yenge "Bütün gün şehirlerarası mı konuşacaksın?" diye bağırmıştı.

Ben de ona, "Sus!" diye bağırdım.

"Neil, geliyorsun, değil mi?"

"Allah kahretsin, geliyorum," dedim.

"Kızdın mı?"

"Sanmıyorum. Geleceğim."

"Pazara kadar da kalacaksın."

"Bakarız."

"Kızma, Neil. Kızmışa benziyorsun. Bu hafta bayram. İzinli olman gerekir."

"Doğru," dedim. "Ortodoks Yahudi'nin biriyim ben, bu fırsatı kaçırmam doğru olmaz."

"Evet," dedi.

"Saat altı sularında tren var mı?"

"Her saat var galiba."

"Altı treniyle gelirim öyleyse."

"İstasyonda beklerim," dedi. "Seni nasıl tanıyacağım?"

"Ortodoks bir Yahudi kılığına girerim."

"Ben de," dedi.

"İyi geceler, sevgilim," dedim.

Bayramda gideceğimi söyleyince Gladys Yenge ağlamaya başladı.

"Koca bir ziyafet hazırlıyorum," dedi.

"Yine hazırlayabilirsin."

"Annene ne diyeceğim?"

"Ben anlatırım, Gladys Yenge. N'olursun. Kırılmaya hakkın yok..."

"Günün birinde senin de ailen olursa sen de anlarsın."

"Ailem var ya."

Sümkürerek, "Ne oldu?" dedi. "O kız bayramda olsun ailesini görmeye gelmiyor mu?"

"Okulda, gelemiyor."

"Ailesini sevse ne yapar eder, gelir. İnsan altı yüz yıl yaşamıyor ya."

"Seviyor ailesini."

"Bir tek bayram var, onda da gidiyorsun."

"Gladys Yenge, anlamıyorsun."

"Tabii," dedi, "yirmi üç yaşıma gelince anlarım."

Onu öpmek istedim, bırakmadı, "Git yanımdan," dedi, "Boston'a koş hadi..."

Ertesi sabah, Mr. Scapello da izin vermek istemedi bana, gösterdiği soğukluğu Yahudi düşmanlığı olarak aldığımı sezinlettim, ondan sonra izni koparmak kolay oldu. Öğle tatilinde Penn İstasyonu'na gidip Boston'a kalkan trenlerin tarifesini aldım. Artık üç gece, yatmadan önce hep o tarifeyi okuyacaktım.

Önceleri Brenda'ya benzetemedim onu, hiç olmazsa ilk dakika. O da beni bana benzetemedi herhalde. Ama birbirimize

sarılıp öpüştük, aramızda pardösülerin kalınlığını hissetmek garipti.

Takside, "Saçlarımı uzatıyorum," dedi, o kadar, başka bir şey söylemedi. Elini tutup arabadan çıkmasına yardım edinceye kadar, bileğindeki ince altın bileziğin farkına varmadım.

Otelde kayıt defterini "Mr. ve Mrs. Neil Klugman" diye imzaladım, odaya çıkınca yine öpüştük.

"Kalbin fena atıyor," dedim.

"Biliyorum," dedi.

"Sinirli misin?"

"Hayır."

"Daha önce böyle bir şey yapmış mıydın?" dedim.

"Mary McCarthy'de okudum."

Pardösüsünü çıkardı, gardıroba asacağına bir iskemlenin üstüne fırlattı. Yatağa oturdum; o oturmadı.

"Ne var?"

Derin bir soluk aldı Brenda, pencereye gitti; hiçbir şey sormasam daha iyi olur diye düşündüm – birbirimizin varlığına sessizlik içinde alışmak daha doğru olacaktı belki. Benim pardösümle onun pardösüsünü boş gardıroba astım, bavulları –benimkiyle onunkini– yatağın yanına bıraktım.

Brenda iskemleye yaslanmış dışarıya bakıyordu, içeride olmaktansa dışarıda olmayı istediği belliydi. Arkasından yaklaştım, ellerimle göğüslerini tuttum, pencerenin altından giren soğuk havayı fark ettim o sırada, o ılık geceyi hatırladım, Branda'nın sırtında küçücük kanatlar bulduğum o geceyi. Sonra Boston'a niye geldiğimi anladım ansızın – aradan çok zaman geçmişti artık. Evlilik konusunu konuşmanın sırası gelmişti.

"Bir şey mi var?" dedim.

"Evet."

Beklediğim cevap değildi bu; cevap beklemiyordum aslında, sadece ilgi göstererek onu yatıştırmak istiyordum.

Sordum: "Ne var? Niye telefonda söylemedin?"

"Bugün oldu."

"Okul mu?"

"Hayır, ev. İlişkimizi anladılar."

Yüzünü yüzüme çevirdim. "Zararı yok. Ben de yengeme söyledim buraya geleceğimi. Ne fark eder?"

"Yazın olanları anlamışlar. Yattığımızı."

"Öyle mi?"

"Evet."

"...Ron mu?"

"Hayır."

"O gece Julie mi..."

"Hayır," dedi, "o gece kimse fark etmedi."

"Anlamıyorum?"

Kalkıp yatağa gitti Brenda, oturdu. Ben de iskemleye oturdum.

"Annem o şeyi bulmuş."

"Doktorun verdiği mi? Takman için?"

Başını salladı.

"Ne zaman?" diye sordum.

"İki gün önce galiba." Gidip çantasını açtı. "Sırasıyla bu mektupları aldım, okuyabilirsin." Bir zarf fırlattı bana; kirli, buruşuk bir zarftı bu, birkaç kere cebine koyup çıkarmıştı anlaşılan. "Bunu bu sabah aldım," dedi. "Ekspres."

Mektubu çıkarıp okumaya başladım:

PATIMKIN MUTFAK VE BANYO KÜVETLERİ

Her Boy – Her Çeşit

Sevgili Brenda

Annenin Mektubunu alınca hiç aldırma. Seni severim şekerim ne zaman pardesü istesen pardesü alırım. Ne istedinse aldım. Sana inancımız tamdır onun için Annenin Mektubunu alınca üzülme. Tabii biraz

sindirli çünkü bayram için çok çalıştı. Kendisi Kadın olduğu için hayatta ki bazı Şokları anlaması güçtür. Tabii hepimiz şaşırdık çünkü ben böyle sanıyordum ki arkadaşın kendisine gösterdiğimiz güler yüzü anlayacak ve sağladığımız tatilden memnun kalacak. Bazı İnsanlar sanıldığı gibi çıkmazlar neyse olan olmuş ben kendi hesabıma herşeyi unutmaya hazırım, sen bugüne kadar iyi bir öğrenciydin. İyi notlar aldın. Ron da iyi bir çocuktu, daha önemlisi tatlı bir Çocuktu. Artık genç değilim, kendi evlatlarından da nefret edecek değilim. Senin yaptığın yanlışlığa gelince bu yanlışlığı İki kişi yaptınız. Artık şimdi okuldasın ve ondan uzaktasın, sana güvenim tamdır. İnsan işine nasıl güveniyorsa çocuklarına da öyle güvenmelidir çünkü Kendi kanımızdan gelen evlatları bağışlamamak diye bir şey olamaz. Biz ailecek bir birimize bağlıyız niye olmasın??? İyi bir bayram geçir senin için yine dua edeceğim. Pazartesi günü Boston'a gidip kendine bir pardesü al. Neye ihtiyacın varsa al çünkü biliyorum orda havalar soğuktur... Linda'ya selamlarımı söyle önümüzdeki Şükran Günü de geçen yıl yaptığın gibi onu da eve getir. Geçen yıl ne kadar güzel eğlenmiştiniz. Şimdiye kadar ne senin ne de Ron'un arkadaşları hakkında Kötü bir şey söylemedim, hani bir söz vardır istisnalar kaideyi bozmaz. Bayramın Kutlu Olsun.

BABAN

Altına BEN PATIMKIN diye imza atılmıştı, ama sonradan karalanmıştı imza, yine "Baban" diye yazılmıştı, üstteki "Baban"ın bir yankısı gibi.

"Linda kim?" diye sordum.

"Geçen yıl oda arkadaşımdı." Bir başka zarf daha fırlattı. "Bak. Bunu da bugün öğleden sonra aldım. Uçakla."

Mektup, Brenda'nın annesinden geliyordu. Okumaya başladım, bir an sonra bıraktım.

"Babanın mektubundan sonra mı aldın bunu?"

"Evet," dedi. "Babamın mektubunu okuyunca meseleyi anlayamamıştım. Annemin mektubunu oku."

Yeniden başladım okumaya.

Sevgili Brenda

Nasıl başlayacağımı bilemiyorum. Sabahtan beri ağlıyorum, gözlerim kan çanağına döndü, bu yüzden de öğleden sonraki toplantımıza katılamayacağım. Kendi kızımın böyle şeyler yapacağını hiç sanmazdım. Ne demek istediğimi anlamışsındır, onun için ikimizi de küçük düşürebilecek şeyler yazmayacağım. Şunu belirtmek istiyorum sadece: Bu sabah yazlık eşyalarını kaldırırken alt çekmecende, bazı süveterlerin altında bir şey buldum, onu oraya koyduğunu sen de hatırlamışsındır. Görür görmez ağlamaya başladım, hâlâ ağlıyorum. Biraz önce baban telefon etti, şimdi eve geliyor, ne kadar kötü durumda olduğumu se-simden anladı.

Bize bunu niye layık gördün, sana ne yaptık, bilmiyorum. Bir ço-çuğun isteyebileceği her şeyi verdik sana, güzel bir yuva verdik, seni sevdik, seni saydık. Seninle övünürdüm, kendi başının çaresine baka-biliyor, derdim. Daha on dört yaşındayken Julie'ye ne güzel bakardın. Ama zamanla aileden uzaklaştın, seni en iyi okullara göndermemize, sana en iyi şeyleri almamıza rağmen bizi saymaz oldun. Neden böyle davrandığını bir türlü anlamıyorum, ölünceye kadar da anlamayaca-ğım.

Arkadaşına gelince, ona diyecek sözüm yok. Annesiyle babası böyle yetiştirmiş onu, evde kim bilir nasıl bir hayat sürüyor ki böyle davranabiliyor. Bizim için bir yabancıydı, ona elimizden gelen misafir-perverliği gösterdik, karşılığı da bu oldu. Evimizde neden böyle şeyler yaptığınızı ölünceye kadar anlayamayacağım. Çocukluğumdan beri birçok şey değişti herhalde. Ama bizi niye düşünmedin? Beni bir yana bırak, babanı niye düşünmedin? Tanrı korusun, Julie bunu öğrenirse hali ne olur?

Sana o kadar güvenmiştik, neden böyle davrandın, hâlâ anlamı-yorum.

Annenle babanın kalbini kırdın. Bunu bilmelisin. Sana o kadar iyi davranmıştık, aldığımız karşılık da işte bu oldu.

ANNEN

Sadece "Annen" yazmıştı mektubun altına, küçücük harflerle, bir fısıltı gibi.

"Brenda," dedim.

"Ne var?"

"Ağlayacak mısın?"

"Hayır. Ağladım bile."

"Yine ağlama."

"Ağlamamaya çalışıyorum."

"Peki... Brenda, sana bir şey sorabilir miyim?"

"Ne var?"

"Niye evde bıraktın onu?"

"Burada kullanmaya niyetim yoktu da ondan."

"Ya ben gelseydim, yani geldim işte, o zaman ne olacaktı?"

"Önce ben eve gelirim sanmıştım."

"Yanında getiremez miydin? Diş fırçası gibi."

"Komiklik mi yapmaya çalışıyorsun?"

"Hayır. Niye evde bıraktığını soruyorum."

"Söyledim ya," dedi Brenda, "önce ben gelirim sanmıştım."

"Ama Brenda, bir anlamı yok ki bunun. Peki, diyelim ki önce sen gelecektin, ama sonra dönecektin. Yine evde mi bırakacaktın?"

"Bilmiyorum."

"Kızma," dedim.

"Kızan sensin."

"Ben kızmıyorum, üzülüyorum."

"Ben de üzülüyorum öyleyse."

Cevap vermedim, pencereye gidip dışarıya baktım. Gök yüzünde ayla yıldızlar belirmişlerdi, sert birer gümüş parçası gibi; uzaklarda Harvard Kampüsü görünüyordu, ağaçların dalları sallandıkça Harvard'ın ışıkları da bir yanıp bir sönüyorlardı.

"Brenda..."

"Ne var?"

"Annenin ne diyeceğini biliyordun, öyleyse niye evde bıraktın onu? Tehlikeli bir şey değil miydi bu?"

"Annemin ne diyeceğinin bu işle ne ilgisi var?"

"Güvenemezsin ki annene."

"Niye güvenemeyecekmişim?"

"Anlamıyor musun? Güvenemezsin."

"Neil, eşyalarımı kaldırıyordu sadece."

"Bilmiyor muydun kaldıracağını?"

"Daha önce hiç kaldırmazdı ki. Belki de kaldırırdı. Neil, her şeyi düşünemem ya. Art arda kaç gece yattık, kimse de farkına varmadı..."

"Brenda, ne diye lafı değiştiriyorsun?"

"Değiştirmiyorum!"

"Peki," dedim usulca. "Peki."

"Lafı değiştiren sensin asıl," dedi Brenda. "Sanki annem onu bulsun istiyordum ben, öyle konuşuyorsun."

Cevap vermedim.

"İnanıyor musun buna?" dedi, tam bir dakika ikimiz de konuşmadık.

"Bilmiyorum."

"Ah, Neil, sen *delisin*."

"O Allahın belası şeyi ortalarda bırakmaktan büyük delilik olur mu?"

"Dikkatsizlikti."

"Şimdi dikkatsizlik diyorsun, ama o zaman bilerek bıraktın."

"Bırakmak dikkatsizlik değildi, çekmecedeki bırakmak dikkatsizlikti," dedi.

"Brenda, sevgilim, yapılacak en kolay, en basit, en akıllıca şey onu da yanma almak değil miydi? Ha, değil miydi?"

"Fark etmezdi zaten."

"Brenda, hayatımın en saçma tartışması bu."

"Sanki ben istiyordum annemin bulmasını? Bir işime yarayacaktı sanki? Artık eve bile dönemem."

"Öyle mi?"

"Evet."

"Hayır," dedim. "Dönebilirsin – baban kapıda karşılar seni, iki pardösü, yarım düzine de elbiseyle."

"Annem?"

"O da öyle."

"Saçmalama. Nasıl bakarım yüzlerine?"

"Niye bakmayacakmışsın? Kötü bir şey mi yaptın?"

"Neil, gerçeklerden kaçma."

"Kötü bir şey mi yaptın?"

"Neil, onlar kötü sanıyorlar. Ne de olsa annemle babam."

"Ama sence kötü mü?.."

"Benim için fark etmez."

"Benim için eder, Brenda..."

"Neil, niye değiştiriyorsun lafı? Durmadan beni suçluyorsun."

"Allah kahretsin, Brenda, senin de suçun var."

"Niye?"

"O Allahın belası şeyi ortada bıraktığın için. Kalkmış bir de dikkatsizlik diyorsun!"

"Ah, Neil, başlama yine!"

"Niye bıraktın öyleyse? Bulsun istedin!"

"Niye?"

"Ne bileyim Brenda, niye?"

"Ah!" dedi, yastığı alıp yatağın üstüne fırlattı.

"Şimdi ne olacak, Bren?" dedim.

"Bu da ne demek?"

"Bir şey demek değil. Ne olacak?"

Yatağa uzanıp başını yastığa gömdü.

"Ağlama," dedim.

"Ağlamıyorum."

Mektuplar hâlâ elimdeydi, Mr. Patimkin'in mektubunu zarftan çıkardım.

"Baban niye yerli yersiz büyük harf kullanıyor?"

Cevap vermedi.

Yüksek sesle okumaya başladım: "'Senin yaptığın bu yanlışlığa gelince bu yanlışlığı İki kişi yaptınız. Artık şimdi okuldasın ve ondan uzaktasın, sana güvenim tamdır. Baban. Baban.'"

Dönüp ses çıkarmadan bana baktı.

"Şimdiye kadar ne senin ne de Ron'un arkadaşları hakkında Kötü bir şey söylemedim, hani bir söz vardır istisnalar kaideyi bozmaz. Bayramın Kutlu Olsun.'" Durdum; hiç de ağlayacağı benzemiyordu Brenda, kararlıya benziyordu. "Ne yapacaksın?" diye sordum.

"Hiçbir şey."

"Kimi götüreceksin eve – Linda'yı mı?" dedim. "Yoksa beni mi?"

"Eve kimi götürebilirim ki Neil?"

"Bilmem, kimi götürebilirsin?"

"Seni götürebilir miyim?"

"Bilmem," dedim, "götürebilir misin?"

"Aynı soruyu tekrarlayıp durma!"

"Cevabı bilmiyorum ki."

"Neil, gerçekçi ol. Bütün bunlardan sonra seni eve götürebilir miyim? Hepimiz aynı masada oturabilir miyiz bir daha?"

"Sen oturamazsan ben de oturamam, sen oturabilirsen ben de otururum."

"Hep böyle felsefe mi yapacaksın Allah aşkına!"

"Brenda, seçmek benim elimde değil ki. İster Linda'yı, ister beni götürebilirsin. İster gidersin eve, ister gitmezsin. Bu da başka bir yol. O zaman da Linda'yı ya da beni seçmek zorunda kalmazsın."

"Neil, anlamıyorsun. Annemle babam onlar. Beni en iyi okullara göndermediler mi? Her isteğimi yerine getirmediler mi?"

"Doğru."

"Öyleyse eve dönmemezlik edebilir miyim? Dönmek zorundayım."

"Niye?"

"Anlamıyorsun. Senin ailenle işin yok artık. Şanslısın."

"Tabii. Deli bir yengem var, onunla oturuyorum."

"Aileler birbirine benzemez. Anlıyor musun?"

"Allah kahretsin, sandığından da iyi anlıyorum. O Allah'ın belası şeyi niye ortalarda bıraktığını da anlıyorum. Sen bilmiyor musun sanki?"

"Neler söylüyorsun, Neil? Asıl anlamayan sensin. Baştan beri durmadan beni suçladın. Hatırlasana. Öyle değil mi? Gözlerini de düzelttirsene! Şunu düzelttir, bunu düzelttir! Sanki her an senden kaçacakmışım gibi davrandın. Yine başladın şimdi, isteyerek bıraktım sanıyorsun onu."

"Seni sevdim, Brenda, onun için de hep seni düşündüm."

"Asıl ben seni sevdim. Bir kere o berbat şeyi de onun için taktırdım."

İyice gerginleşmişti konuşmamız, sustuk, içimize çekildik.

Birkaç dakika sonra bavulumu aldım, pardösümü giydim. Ben çıkarken Brenda ağlıyordu.

Hemen bir taksiye atlamadım, daha önce hiç görmediğim Harvard'a doğru yürüdüm. Kapıların birinden geçip yorgun sonbahar yaprakları ve karanlık gökyüzü altında dolaştım. Yalnız başıma olmak istiyordum karanlıkta; bazı şeyler düşünmek istemiyor değildim, hiçbir şey düşünmemek istiyordum. Avluyu geçip bir tepeye çıktım, Lamont Kütüphanesi'nin önündeydim şimdi; Brenda söylemişti, tuvaletlerinde Patim-

kin lavaboları varmış. Arkamdaki ışık, gölgemi binanın camlı yüzüne yansıtıyordu. İçerisi karanlıktı, ne öğrenci vardı ne de kütüphane memuru. Ansızın bavulumu yere bırakmak, bir taş alıp bütün camları kırmak istedim, ama kırmadım tabii. Camdan belli belirsiz görünen yüzüme baktım. İşte buyum ben, diye düşündüm, bu kol ve bacaklar, karşımda gördüğüm bu yüz. Baktım, ama görünüşümden içim anlaşılmıyordu. Işık hızıyla camın öteki yanına geçmek istedim ansızın, o gözlerin arkasından bakan şey her ne ise onu yakalamak istedim. Ne vardı içimde de kaçıış aşka, sonra da aşkı kaçışa çevirmişti böyle? Kazancı kayba, kaybı da –kim bilir– kazanca çevirmişti, neydi o? Sevmiştim Brenda'yı, emindim bundan, ama orada durmuş, onu artık sevmeyeceğimi de biliyordum. Uzun bir süre kimseyle, onunla seviştiğim gibi sevişemeyeceğimi de biliyordum. Başka biriyle öyle tutkulu sevişebilir miydim? Ona olan aşkımı doğuran şey, o tutkuyu da mı doğurmuştu? Birazcık başka bir insan olsaydı Brenda... ama o zaman da sevebilir miydim onu? Yansımama baktım, camdaki o koyuluğa, sonra camın ötesine kaydı bakışlarım, serin döşemeyi geçip kitap raflarına takıldı.

Uzun süre kalmadım orada, trenle Newark'a döndüm; güneş doğuyordu, Yahudi Yeni Yılı'nın ilk günüydü. İşe başlamama çok vakit vardı daha.

Çeviren: Ülkü Tamer

Yahudilerin Dinden Dönüşü

"Sen de hiç az değilsin," dedi Itzie. "İkide bir ağzını açmasan olmaz sanki."

"Konuyu açan ben değildim, Itz, tek kelime etmedim," dedi Ozzie.

"Hem İsa'dan sana ne ki?"

"İsa konusunu ben açmadım. O açtı. Neden söz ettiğini bile anlamamıştım. İsa'nın tarihi bir kişilik olduğunu söyleyip duruyordu." Ozzie, Haham Binder'ın davudi sesini taklit etti: "'İsa tarihi bir kişiliktir.'"

"İsa da senin benim gibi yaşamış bir insan," diye devam etti Ozzie. "Binder böyle dedi..."

"Eee?.. Ne olmuş yani! Yaşamış yaşamamış, benim için zırnık kadar değeri yok. Ama sen ağzını ne demeye açıyor-sun?" Itzie Lieberman ketum olmaktan yanaydı, özellikle de söz konusu olan Ozzie Freedman'ın sorularıysa. Mrs. Freedman daha önce Ozzie'nin soruları yüzünden Haham Binder'ı iki defa görmek zorunda kalmıştı, bu çarşamba saat 16:30'da üçüncü olacaktı. Itzie kendi annesini mutfakta tutmayı yeğliyordu; öğretmenin arkasından alay ederek el kol hareketleri yapmak, yüzünü gözünü buruşturmak ve guruldanmak gibi pek de kibar olmayan kümes sesleri çıkarmak ona yetiyordu.

"İsa etten kemikten bir insandı, Tanrı filan değildi, hem biz onun Tanrı olduğuna inanmayız." Ozzie, önceki öğlen Musevi Okulu'na gelmeyen Itzie'ye Haham Binder'ın neyi kastettiğini açıklıyordu.

"Katolikler," dedi Itzie yardım etme hevesiyle, "İsa'ya ve onun Tanrı olduğuna inanırlar." Itzie Lieberman "Katolik"i en geniş anlamıyla, Protestanları da katarak kullanıyordu.

Ozzie, Itzie'nin sözlerini sanki bir dipnotmuşçasına hafifçe başını sallayarak karşıladıktan sonra devam etti: "Annesi Meryem'di, babasıysa muhtemelen Yusuf," dedi. "Ama Yeni Ahit gerçek babasının Tanrı olduğunu söylüyor."

"Gerçek babası mı?"

"Evet," dedi Ozzie, "olay bu işte, babasının Tanrı olduğunu düşünüyorlar."

"Zırva."

"Haham Binder'm dediği de o, imkânsız..."

"Tabii ki imkânsız. Bunların hepsi zırva. Bebeğin olması için mercimeği fırına vermiş olman gerek." Itzie konuya teolojik açıdan bakıyordu. "Meryem'in mercimeği fırına vermiş olması gerek."

"Binder da öyle diyor: 'Bir kadının bebek sahibi olabilmesinin tek yolu bir erkekle cinsel ilişkiye girmesidir.'"

"Bunu o mu söyledi, Ozz?" Itzie bir an için teolojik önermeyi bir kenara bırakmışa benziyordu. "Cinsel ilişki mi dedi?" Itzie'nin suratının alt kısmında pembe bir bıyığı andıran küçük kıvrık bir gülümseme oluştu. "Ee, siz ne yaptınız Ozz peki, güldünüz mü?"

"Ben elimi kaldırdım."

"Ya, ne dedin?"

"Soruyu o zaman sordum."

Itzie'nin gözleri parladı. "Hangi soruyu... cinsel ilişki hakkında mı?"

"Hayır, Tanrı hakkındaki soruyu; altı günde cenneti ve yeryüzünü yaratıp bütün hayvanları, balıkları ve ışığı altı

gün içinde yapabiliyorsa... Işık, Itzie, düşünsene! Beni en çok çarpan ışığı yapabilmesi. Balıkları ve hayvanları yapması da çok güzel tabii ama..."

"Acayip güzel!" Itzie'nin hayranlığı samimiydi, fakat hayal gücünden yoksundu; sanki Tanrı beysbolcuymuş da az evvel inanılmaz bir atış yapmış gibi konuşuyordu.

"Ama ışığı yaratmak... yani düşündüğün zaman bu gerçekten müthiş bir olay," dedi Ozzie. "Neyse, Binder'a madem bütün bunları altı günde yapabiliyor, kafasına estiği gibi altı gün seçebiliyor, neden bir kadının cinsel ilişkiye girmeden çocuk sahibi olmasına izin vermesin ki, diye sordum."

"Binder'ın yanında cinsel ilişki mi dedin, Ozz?"

"Evet."

"Sınıfın ortasında?"

"Evet."

Itzie kafasının yan tarafına şaplattı.

"Cidden ama," dedi Ozzie, "bu O'nun için ne ki? Öbürlerinin yanında bu solda sıfır kalır."

Itzie bir an durup düşündü. "Binder ne dedi?"

"En baştan alıp İsa'nın nasıl tarihi bir kişilik, nasıl sen ben gibi yaşamış bir insan olduğunu, ama Tanrı olmadığını anlatmaya başladı. Ben de, onu anladım, dedim. Başka bir şeyi bilmek istiyordum."

Ozzie'nin bilmek istediği şey hep başkaydı. İlkinde, Bağımsızlık Bildirgesi bütün insanların eşit yaratıldığını söylerken Haham Binder'ın Yahudilere neden "Seçilmiş İnsanlar" dediğini öğrenmek istemişti. Haham Binder ona siyasi eşitlik ve ruhani meşruiyet arasındaki farkı anlatmaya çalışsa da ısrarında direten Ozzie'nin bilmek istediği şey başkaydı. Annesi ilk defa o zaman gelmek zorunda kalmıştı.

Sonra bir de uçak kazası vardı. La Guardia Havalimanı'ndaki bir uçak kazasında elli sekiz kişi ölmüştü. Gazetede kazazedelerin isimlerini incelerken, annesi, ölenler listesinde

sekiz Yahudi ismi tespit etmişti (anneanesi dokuz saydı, fakat ona göre Miller da Yahudi adıydı); bu sekiz kişi yüzünden uçak kazasının "bir trajedi" olduğunu söyledi. Çarşamba günkü serbest tartışma saatinde Ozzie "bazı akrabalarının" sürekli Yahudi isimlerini kollaması meselesini Haham Binder'm dikkatine sundu. Haham Binder kültürel birlik ve bazı başka şeyleri açıklamaya koyulmuştu ki Ozzie sırasında ayağa kalktı ve bilmek istediği şeyin başka olduğunu söyledi. Haham Binder oturması için ısrar etti ve işte o zaman Ozzie keşke elli sekiz kişinin elli sekizi de Yahudi olsaydı, diye bağırdı. Annesi ikinci defa bu nedenle gelmişti.

"O, İsa'nın tarihi bir kişilik olduğunu söyledikçe ben sormaya devam ettim. Ciddi söylüyorum, Itz, beni aptal göstermeye çalışıyordu."

"Ee, sonunda ne yaptı?"

"Sonunda avazı çıktığı kadar bağırmaya başlayarak inadına saf ayaklarına yattığımı ve hinlik yaptığımı söyledi, anemin gelmesi gerekiyormuş, bu da artık sonmuş. Elinden gelse bar mitsva törenimi katiyen yaptırmazmış. Sonra, Itz, sonra birden sanki heykel gibi, donuk ve derinden bir sesle konuşmaya başladı ve iyisi mi Tanrı'yla ilgili söylediklerimi bir daha düşünmemi söyledi. Odasına gidip düşünmemi istedi." Ozzie vücudunu Itzie'ye yasladı. "Itz, tam bir saat oturup düşündüm ve şimdi Tanrı'nın bunu yapabileceğinden eminim."

Ozzie çizmeyi bir kez daha aştığını annesi eve döner dönmez itiraf etmeye karar vermişti. Fakat kasım ayının bir cuma akşamıydı ve hava çoktan kararmıştı, Mrs. Freedman kapıdan girer girmez paltosunu fırlatıp Ozzie'yi çabucak yüzünden öptü ve mutfak masasına giderek ikisi Şabat Günü, biri de Ozzie'nin babası için üç sarı mum yaktı.

Annesi mumları yakınca, sanki tam karar vermemiş insanları ikna edermiş gibi iki kolunu havaya kaldırır, ağır ağır kendine doğru çekerdi. Gözleri yaşarıp parıldardı. Ozzie, babası hayattayken de annesinin gözlerinin böyle parladığını hatırlıyordu, yani gözyaşlarının onun ölmüş olmasıyla bir ilgisi yoktu. Mumları yakmakla ilgisi vardı.

Yanmakta olan kibriti Şabat mumunun henüz yanmayan fitiline değdirdiği an telefon çaldı. Ancak yarım metrelik bir mesafede duran Ozzie atılarak, susturmak için telefonun ahizesini ters çevirip göğsüne bastırdı. Annesi mumları yakarken Ozzie hiç gürültü olmaması gerektiğini hissediyordu, elinden geliyorsa insan nefes alıp verme sesini bile yumuşatmalıydı. Ozzie telefonu göğsüne bastırarak, annesinin kendine doğru çektiği şey neyse onu çekişini seyrederken kendi gözlerinin de yaşla dolduğunu hissetti. Tostoparlak, yorgun, saçları ağarmış, penguen gibi bir kadındı, boz teni yerçekiminin kuvvetini ve kendi geçmişinin ağırlığını göstermeye başlamıştı. En güzel elbiselerini giydiğinde bile Tanrı tarafından seçilmiş birine benzemiyordu. Ama mumları yaktığında daha iyi vaziyetteymiş gibi göründü; sanki bir an için Tanrı'nın her şeye kadir olduğunu bilen bir kadın gibi.

Gizem dolu birkaç dakika sonra işini bitirdi. Ozzie telefonu kapadı, annesinin dört farklı Şabat yemeği için iki kişilik masa hazırlamaya koyulduğu mutfığa yürüdü. Annesine ertesi çarşamba saat dört buçukta Haham Binder'ı görmesi gerekeceğini söyledikten sonra nedenini anlattı. Birlikte yaşadıkları süre boyunca ikisinin de hayatında ilk defa, annesi Ozzie'nin suratına bir tokat patlattı.

Ozzie, akşam yemeğinin ciğer ezmesi ve tavuk çorbasından oluşan kısmı boyunca ağladı; gerisi içinse hiç iştahı kalmamıştı.

Çarşamba günü sinagogun bodrum katındaki üç sınıfın en geniş olanında, uzun boylu, yakışıklı, geniş omuzlu, kalın telli gür siyah saçları olan otuz yaşlarındaki Haham Marvin Binder cebinden saatini çıkardı ve dördü gösterdiğini gördü. Odanın arka kısmında, yetmiş bir yaşındaki hademe saatin dört ya da altı, günlerden pazartesi ya da çarşamba olduğundan bihaber, kendi kendine mırıldanarak geniş pencereyi parlatıyordu. Öğrencilerin çoğu için Yakov Blotnik, sürekli mırıldanması, kahverengi kıvrıkcık saçları, karga burnu ve peşinden ayrılmayan iki kara kedisiyle bir yandan korktukları bir yandan da saygısız davrandıkları bir merak nesnesi, bir yabancı, bir tuhaflıklar abidesiydi. Blotnik'in mırıldanmaları Ozzie'ye hep tekdüze, acayip bir dua gibi gelmişti; bunları acayip kılan, uzun yıllardır durmaksızın mırıldanıyor olmasından dolayı, Ozzie'nin yaşlı Blotnik'in duaları ezberleyip Tanrı'yı hepten unuttuğundan şüphelenmesiydi.

Haham Binder, "Şimdi serbest tartışma zamanı," dedi. "Din olur, aile olur, politika, spor olur; Yahudilikle ilgili her konuda konuşmakta özgürsünüz."

Sınıfta bir sessizlik oldu. Rüzgârlı, karanlık bir kasım günüydü; beysbol diye bir şeyin var olduğunu ya da var olabileceğini düşünmek bile imkânsız geliyordu. O nedenle bu hafta kimse eski kahramanlardan Hank Greenberg ile ilgili tek kelime etmedi – bu konu açıldı mı serbest tartışmada başka bir şey konuşmaya pek vakit kalmıyordu.

Ayrıca, az önce Haham Binder'dan yediği zılgıtlı Ozzie Freedman'm konuşmasının zaten önüne geçilmişti. İbrani-ce kitabından okuma sırası Ozzie'ye geldiğinde Haham ona aksilenerek neden daha hızlı okumadığını sordu. Hiçbir ilerleme kaydetmiyordu. Ozzie daha hızlı okuyabileceğini, ama eğer öyle okuyacak olursa okuduğunu anlayacağından şüphe ettiğini söyledi. Yine de, Haham'm tekrar tekrar ihtar etmesi üzerine Ozzie daha hızlı okumaya çabaladı ve çok da başarılı

oldu, fakat uzun bir pasajın ortasında aniden durarak, okuduğundan tek bir kelime anlamadığını söyledi ve kaldığı yerden ağır aksak devam etti. Bunun üzerine bir daha zılgıt yedi.

Sonuçta serbest tartışma zamanı olmasına rağmen öğrencilerden hiçbiri kendini öyle pek de serbest hissetmiyordu. Haham'ın çağrısına gelen tek yanıt, çelimsiz yaşlı Blotnik'in mırıldanmalarıydı.

"Tartışmak istediğiniz hiç mi bir şey yok?" Haham Binder saatine bakarak bir kez daha sordu: "Sorusu ya da yorumu olan?"

Üçüncü sıradan belli belirsiz bir homurtu yükseldi. Haham, Ozzie'nin ayağa kalkmasını ve fikrini sınıfın geri kalanıyla da paylaşmasını istedi.

Ozzie kalktı. "Şimdi unuttum," deyip tekrar yerine oturdu.

Haham Binder, Ozzie'ye doğru bir sıra ilerleyerek masanın başında beklemeye koyuldu. Tepesinde dikildiği, Itzie'nin sırasıydı ve Haham'ın cüssesi ile suratı arasında ancak bir karış mesafe olan Itzie esas duruşa geçerek oturmak durumunda kaldı.

"Tekrar ayağa kalk, Oscar," dedi Haham Binder sakın bir ses tonuyla, "ve düşüncelerini toparlamaya çalış."

Ozzie ayağa kalktı. Sınıf arkadaşlarının hepsi sıralarında ona doğru dönmüş, emin olmadığını ele veren bir şekilde alnını kaşımalarını seyrediyordu.

"Toparlayamıyorum," dedikten sonra tekrar sırasına oturdu.

"Ayağa kalk!" Haham Binder, Itzie'nin sırasından ilerleyip Ozzie'nin hemen karşısındaki sıraya geçti; Haham sırtını ona döndüğünde Itzie elini burnuna götürerek nanik işareti yapınca sınıfta hafiften kıkırdama sesleri duyuldu. Haham Binder bütün dikkatini Ozzie'nin aptalca davranışlarına oracıkta bir son vermeye yönelttiğinden kıkırdama seslerine al-

dırış edecek halde değildi. "Ayağa kalk, Oscar. Sorun neymiş, duyalım?"

Ozzie kafadan bir kelime attı. En kolayına gelen kelimeyi seçmişti: "Din."

"Ha, demek şimdi hatırlıyorsun."

"Evet."

"Neymiş?"

Kapana kısılan Ozzie aklına ilk geleni yumurtladı: "Neden O, Kendi yapmak istediği hiçbir şeyi yapamıyor!"

Haham Binder bir cevap, artık son bir cevap vermeye hazırlanırken, üç metre gerisinde oturan Itzie sol elinin bir parmağını kaldırarak Haham'm sırtına doğru manalı manalı hareket ettirince bütün sınıf bir anda koptu.

Binder derhal neler olduğunu görmek için arkasına döndü ve Ozzie, bu kargaşanın ortasında, yüzüne bağırmaya cesaret edemeyeceği şeyi Haham'ın sırtına bağırdı. Yüksek ve donuk bir ses çıkmıştı, altı gündür içinde saklı tuttuğu bir şeyin tınısı seziliyordu.

"Bilmiyorsun! Tanrı hakkında hiçbir şey bilmiyorsun!"

Haham, Ozzie'ye doğru çark etti. "Ne?"

"Bilmiyorsun!.. Bilmiyorsun!.."

"Özür dile, Oscar, özür dile!" Bu bir tehditti.

"Bilmiyorsun..."

Haham Binder, Ozzie'ye elini kaldırdı. Çocuğun yanağına vurup çenesini kapamak için yapılmış bir hareketti muhtemelen, fakat Ozzie eğilince şamar olanca şiddetiyle yanağı yerine burnuna patladı.

Kan, Ozzie'nin gömleğinin önüne akarak kısa, kırmızı bir leke bıraktı.

Bundan sonra sınıfı bir kargaşa aldı. Ozzie, "Seni piç kurusu! Seni piç kurusu!" diye bağırarak hızla sınıfın kapısına doğru koştu. Haham Binder, sanki kendi kanı şiddetle ters yöne akmaya başlamışçasma bir adım geriye yalpaladıktan

sonra ileriye doğru sarsak bir adımla atılarak Ozzie'nin peşinden kapıdan fırladı. Sınıf Haham'ı lacivert takımlı geniş sırtının ardından takip etti, yaşlı Blotnik'in sildiği pencereden dönmesine kalmadan sınıf boşalmış ve herkes son hız çatıya giden üç kat merdivenin yolunu tutmuştu.

Eğer gün ışığı insan hayatıyla kıyaslanacak olursa: Gündoğumu insanın doğuşuyla; günbatımı, yani eşikten aşağı kaymak da ölüme benzetilebilir; böyle düşünüldüğünde, Ozzie Fredman ayaklarıyla Haham Binder'ın uzanan kollarını vahşi bir at gibi tepe tepe sinagog çatısına açılan kapaktan yukarı çıkarken, gün o anda elli yaşındaydı. Kaide olarak, elli ya da elli beş yaş tam olarak bir kasım öğleden sonrasının ilerleyen saatlerine tekabül eder, çünkü tam da bu ay o vakitlerde insanın ışığı ayırımsaması artık sanki görmekle değil duymakla ilintiliymiş gibidir: Işık çatırdayarak çekilmeye başlar. Hatta Ozzie çatıya açılan kapağı Haham'm yüzüne kapatırken yuvasına oturan sürgüden çıkan keskin çatırtı sesini bir an için o sırada gökyüzünü yarararak inen daha koyu gri tonun çıkardığı sesle karıştırmak olasıydı.

Ozzie bütün ağırlığıyla sürgülü kapağın üzerine diz çöktü; Haham Binder'm omzuyla kapağı parçalayıp ahşabın kıymıklarını şarapnel gibi etrafa saçarak çocuğun vücudunu havaya fırlatması an meselesiydi. Fakat kapak yerinden oynamıyordu, altından gelen tek ses, önce yüksek sesli, daha sonra gökgürültüsünün gümbürtüsünün dinmesi gibi belli belirsiz titreşen ayak sesleriydi.

Birden Ozzie'nin aklına yakıcı bir soru geldi: "Bu ben olabilir miyim?" Dini liderini az önce piç kurusu diye, hem de iki defa yaftalayan on üç yaşındaki bir oğlan için yerinde olmayan bir soru sayılmazdı. Soru giderek daha da yüksek sesle geliyordu – "Bu ben miyim? Bu ben miyim?" – ta ki artık diz

çökmüş vaziyette değil, ağlayan gözleri, haykıran boğazı ve sanki kendisinin değilmiş gibi her yana savrulan kollarıyla delicesine çatının kenarına doğru seğirttiğini fark edene dek.

“Bu ben miyim? Bu ben BEN BEN BEN miyim! Ben olmayım – ama ben miyim!”

Hayatında ilk defa kanırtarak pencere açtığı zaman bir hırsızın kendine sorması gereken soru budur; sunağın önünde kendilerini sorgulayan damatların bu soruyu sordukları söylenir.

Çıgrından çıkmış birkaç saniye Ozzie’nin bedeninin onu çatının ucuna sürüklemesine yetti, cevabını aradığı sorular bulanıklaşmaya başlamıştı. Gözlerini aşağıdaki sokağa dikmiş bakarken, sorusunun altında yatan sorun aklını karıştırmaya başladı: Binder’a-piç-kurusu-diye-ben-miyim miydi sorun, yoksa çatınm-üzerinde-hoplayıp-zıplayan-ben-miyim miydi? Ancak aşağıdaki manzara her şeyi yerli yerine oturtmaya yetti, çünkü her türlü eylemde sizin ya da bir başkasının gerekeni yaptığı bir an vardır. Hırsız parayı ceplerine tıktırıp pencereden dışarı sıvışır. Damat otel kaydına iki kişi adına imza atar. Ve çatıdaki çocuk, sanki bizzat Hayden Planetaryumu’nun tavanıymış gibi ağzı açık ona bakan bir sokak dolusu insanı karşısında bulur, boyunları geriye yatmış, yüzleri yukarı dönüktür. Bir anda anlarsınız ki, baktıkları aslında sizsiniz.

“Oscar! Oscar Freedman!” Kalabalığın ortasından bir ses yükseldi, öyle bir sesteki ki görmek mümkün olabilirdi, eğer görülebilseydi parşömen tomarının üzerindeki yazılara benzerdi. “Oscar Freedman, oradan hemen aşağı in. Derhal!” Haham Binder bir kolunu kaskatı ona doğrultmuştu; kolun ucunda bir parmak tehditkâr bir biçimde ona bakıyordu. Diktatörlere yaraşır bir tavırdı bu, fakat –gözleri her şeyi ele veriyordu– özel hizmetkârı bir temiz suratına tükürmüş bir diktatörün tavrı.

Ozzie cevap vermedi. Ancak göz açıp kapayıncaya kadar geçen bir süre boyunca Haham Binder'dan yana baktı. Bunun yerine gözleri aşağısındaki dünyayı yerli yerine koymaya, insanları mekânlardan, dostlarını düşmanlarından, katılımcıları seyircilerden ayırmaya başladı. Yıldızları andıran düzensiz gruplar halinde arkadaşları, hâlâ parmağını doğrultmakta olan Haham Binder'ın etrafında dikiliyordu. Meleklerden değil beş ergen çocuktan oluşan yıldızlardan birinin en üst ucunda Itzie vardı. Nasıl bir dünyaydı böyle, aşağıdaki yıldızlarla, aşağıdaki Haham Binder'la... Bir dakika önce kendi bedenini kontrol etmekten aciz olan Ozzie, kontrol kelimesinin anlamını duyumsamaya başladı: Huzur'u ve Güç'ü hissetti.

"Oscar Freedman, aşağı inmen için üçe kadar sayacağım."

Az sayıda diktatör tebaasının bir şeyi yapması için üçe kadar sayar; ama Haham Binder, her zamanki gibi, sadece diktatörmüş gibi görünüyordu.

"Hazır mısın, Oscar?"

Ozzie başını evet dermiş gibi salladı, ne ki Haham Binder ona milyon verse bile aşağı inmeye dünyada –ne az önce içine girdiği semavi dünyada ne de onun altındaki dünyada– niyeti yoktu.

"Peki o halde," dedi Haham Binder. Elini siyah Samson saçlarının arasından geçirdi, bu hareketi ilk rakamın telaffuz edileceğini ilan ediyordu sanki. Ardından öteki eliyle etrafındaki havayı bir çember halinde keserek "Bir!" dedi.

Gökgürültüsü yoktu. Aksine, o anda, sanki "bir", beklemekte olduğu bir işaretmiş gibi, dünyanın gökgürültüsü olmaktan en uzak kimsesi sinagogun basamaklarında belirdi. Sinagog kapısından dışarı sarkarak, kararmakta olan havaya uzandı. Bir eliyle kapının topuzunu kavradı ve çatıya baktı.

"Oy!"

Yakov Blotnik'in yaşlı zihni sanki koltuk değneklerinden destek alıyormuşçasına duraksayarak ağır ağır çalışıyordu,

çocuğun çatıda ne işi olduğunu tam olarak kestiremese de, iyiye alamet olmadığının –daha doğrusu, Yahudiler-için-iyi olmadığının– farkındaydı. Yakov Blotnik için yaşam kendini dolambaçsız bir biçimde bölmüştü: Bir şey ya Yahudiler-için-iyi idi ya da Yahudiler-için-kötü.

Boşta duran elini göçmüş yanağına yumuşakça şaklattı. "Oy, Yarab!" Ardından, elinden geldiğince çabuk bir hareketle başını indirip gözlerini sokağa çevirdi. Haham Binder (az evvel âdeta cebinde üç dolarıyla müzayedeye katılmış bir adamın titrek sesiyle "İki!" diye bağırmıştı) vardı; öğrenciler vardı, hepsi buydu. Şimdilik Yahudiler-için-o-kadar-da-kötü-değildi. Fakat oğlanın kimse görmeden derhal aşağı inmesi gerekiyordu. Problem: Çocuğu çatıdan nasıl indirmeli?

Daha önce kedisi çatıya kaçmış herkes onu nasıl aşağı indireceğini bilir. İtfaiyeyi ararsınız. Yani önce santrali arar, itfaiyeyi bağlamasını istersiniz. Ardından acı frenler, tangırdayan ziller ve yapılması gerekenleri haykıranlar çıkar ortaya. Kedi çatıdan indirilir. Bir çocuğu çatıdan indirmek için de yine aynı şeyi yaparsınız.

Tabii eğer isminiz Yakov Blotnik'se ve daha önce bir kediniz çatıya kaçtıysa.

İtfaiye araçları, hem de dördü birden geldiğinde Haham Binder, Ozzie için dört defa üçe kadar saymıştı bile. Dev, kancalı merdiven aracın arkasında savrularak köşeyi döndü, içinden atlayan itfaiyeci dosdoğru sinagogun önündeki sarı yangın musluğuna seğırtti. Var gücüyle asılarak vanayı açmaya koyuldu. Haham Binder yanma koşturarak omzundan tutup çekti.

"Yangın yok..."

İtfaiyeci omzunun üzerinden bir şeyler geveledi, bir yandan da hâlâ hararetle vanayı çevirmeye devam ediyordu.

"Ama yangın yok ki, yangın yok.." diye bağırdı Binder. İtfaiyeci tekrar bir şeyler geveleyince, Haham iki eliyle adamın suratını kavrayarak çatıya çevirdi.

Ozzie'ye, Haham Binder itfaiyecinin kafasını şişeden tıpa çıkarırmış gibi kuvvetle çekeliyormuş gibi görünüyordu. Oluşturdukları bu manzara karşısında kıkırdamadan edemedi: Âdeta bir aile portresiydi; siyah takkesiyle Haham, kırmızı kasketiyle itfaiyeci, yanlarında da kel kafalı minik kardeşleri gibi çömelmiş minik sarı yangın musluğu. Ozzie, çatının ucundan portreye el salladı, tek elini kanat gibi çırparak dalga geçercesine yaptığı bu hareketten ötürü sağ ayağı altından kaydı. Haham Binder elleriyle gözlerini kapadı.

İtfaiyeciler işini çabuk yapar. Ozzie'nin yeniden dengesini bulmasına kalmadan sarıya boyanmış devasa bir yuvarlak ağ sinagogun bahçesine gerilmişti bile. Ağı tutan itfaiyeciler ciddi, duygusuz suratlarla Ozzie'ye bakıyorlardı.

İtfaiyecilerden biri başını Haham Binder'a çevirdi. "Çocuk aklını filan mı kaçırdı?"

Haham Binder ellerini gözlerinden yavaş yavaş, sanki bant yapıştırmış gibi acıyla söktü. Ardından hemen kontrol etti: Kaldırımında hiçbir şey yoktu, ağ göçmemişti.

"Atlayacak mı, derdi nedir?" diye bağırdı itfaiyeci.

Hiç de heykeli andırmayan bir ses tonuyla, Haham Binder nihayet cevapladı: "Evet, evet, atlayacak galiba... Atlamakla tehdit edip duruyor..."

Tehdit mi? Ozzie çatıya kaçmak için çıktığını hatırladı; atlamayı aklından bile geçirmemişti. Kaçıp kurtulmak için koşmuştu, işin aslı, çatıya çıkmayı hedeflediği için değil, onu peşinden buraya kadar kovaladıkları için oradaydı.

"Çocuğun adı ne?"

"Freedman," diye yanıtladı Haham Binder. "Oscar Freedman."

İtfaiyeci başını kaldırıp Ozzie'ye baktı. "Neyin var, Oscar? Atlayacak mısın, atlamayacak mısın?"

Ozzie cevap vermedi. Açıkçası, bu soru aklına şimdi düşmüştü.

"Bak, Oscar, atlayacaksan atla, atlamayacaksan atlama. Ama bizim zamanımızı boşa harcama, tamam mı?"

Ozzie önce itfaiyeciye, sonra Haham Binder'a baktı. Haham Binder'm gözlerini bir daha kapattığını görmek istiyordu.

"Atlayacağım."

Ardından çatının kenarında seğirterek köşeye kadar gitti, bulunduğu noktanın altında ağ yoktu; kollarını iki yanına açıp havada bir aşağı bir yukarı sallamaya başladı, kollarını indirdiğinde avuç içlerini pantolonuna çarparak tempo tutuyordu. "Vuuuu... vuuuuu!" diye bağırarak motor sesleri çıkarmaya başladı, gövdesini çatının kenarından aşağı sarkıtıyordu. İtfaiyeciler hemen koşturarak ağı altına gerdiler. Haham Binder, Birisi'ne bir şeyler mırıldanıp gözlerini kapattı. Sanki sessiz filmdeymiş gibi her şey çok çabuk, çok aksak geliyordu. İtfaiye araçlarının gelişiyle toplanan kalabalıktan uzun bir Dört Temmuz havai fişegi gösterisi uuuuuuuu'su çıktı. Bu heyecan içinde kimsenin kalabalığa dönüp baktığı yoktu; yani kapının topuzuna asılarak kelle saymakta olan Yakov Blotnik dışında hiç kimse. "Fier und tsvantsik... finf und tsvantsik... Aman Yarab!" Kedisi kaçtığı anda hiç böyle olmamıştı.

Haham Binder parmaklarını aralayarak baktı, kaldırımı ve ağın üzerini kontrol etti. Boş. Fakat Ozzie öbür köşeye doğru seğirtiyordu. İtfaiyeciler de onunla birlikte koşmaya başladı, ama ayak uydurmaları imkânsızdı. Ozzie istediği anda atlayıp beyninin pekmezini kaldırımı akıtabilirdi, o noktaya ulaşan itfaiyecilerin elinden de ancak ağ ile kötü manzaranın üstünü örtmek gelirdi.

"Vuuuu... vuuuu..."

"Hey, Oscar," diye bağırdı soluğu kesilen itfaiyeci, "bu da ne böyle, oyun mu oynadığını sanıyorsun sen?"

"Vuuuu... vuuuu..."

"Hey, Oscar..."

Fakat Ozzie kanatlarını hızla çırparak öbür köşeye konmuştu. Haham Binder birdenbire ortaya çıkan itfaiye araçlarına da, intihar etmeye niyetli bu bağırıp çağıran çocuğa da, altına gerilen ağa da artık dayanamıyordu. Tükenmiş bir halde dizlerinin üzerine çöktü ve ellerini göğsünde minik bir kubbe biçiminde birleştirerek yalvardı: "Oscar, yapma Oscar. Atlama Oscar. Lütfen aşağı in... Lütfen atlama."

Bunun üstüne, kalabalığın arkalarından tek bir ses, tek bir çocuk sesi, çatıdaki çocuğa yalnız bir kelime haykırdı:

"Atla!"

Bağırان Itzie'ydi. Ozzie bir anlığına kanat çırpmayı bıraktı.

"Hadi, Ozz – atla!" Itzie köşesini oluşturduğu yıldızdan ayrılıp yiğitçe, ukalalık taslamak amacıyla değil, bir havari duruşuyla tek başına öne çıktı. "Atla, Ozz, atla!"

Hâlâ dizlerinin üzerinde ve elleri hâlâ kenetli duran Haham Binder, gövdesini geriye döndürdü. Önce Itzie'ye baktı, sonra kahredici bir bakışla yeniden Ozzie'ye.

"OSCAR, ATLAMA! LÜTFEN, ATLAMA... lütfen lütfen..."

"Atla!" Bu defa bağırان Itzie değil, yıldızın bir başka ucuydu. Mrs. Freedman'ın Haham Binder'la yapacağı dört buçuk toplantısına gelmesine kalmadan, küçük, tersine gökyüzünün tamamı Ozzie'yi atlaması için yüreklendirip bağırıyordu, artık Haham Binder onu atlamamak için ikna etmeye gayret etmiyor, ellerinin kubbesine ağlıyordu.

Doğal olarak, Mrs. Freedman oğlunun çatıda ne işi olduğunu anlayamadı. O nedenle sordu:

“Ozzie, Ozzie’m, ne yapıyorsun? Ozzie’m benim, neler oluyor?”

Ozzie vuuulamayı bırakıp hafif rüzgârlara karşı kuşlar kanatlarını nasıl kullanıyorsa kollarını öyle yavaşlatarak süzölmeye başladı, ama cevap vermedi. Alçalan bulutlu gökyüzünün altında –şimdi ışık seri bir şekilde çatırdıyordu, sanki küçük dişli bir çarka bağlıymış gibi– yumuşak hareketlerle kollarını çırparak duruyor ve aşağıda bohça gibi görünen küçük kadına, yani annesine bakıyordu.

“Ne yapıyorsun, Ozzie?” Diz çökmüş halde duran Haham Binder’a döndü ve yanma koşarak öyle dibine girdi ki, kadının karnıyla Haham’ın omuzları arasından görünen alacakaranlık ancak bir kâğıt kalınlığındaydı.

“Bebeğim ne yapıyor?”

Haham Binder ağzı açık, kadına bakıyordu ama onun da dili tutulmuştu. Hareket eden tek şey ellerinin kubbesiydi; belli belirsiz bir nabız gibi öne arkaya sallanıyordu.

“Haham, onu aşağı indirin! Kendini öldürecek. Aşağı indirin onu, benim biricik yavrum...”

“İndiremiyorum,” dedi Haham Binder, “indiremiyorum...” Ve güzel yüzünü arkasındaki, oğlanlardan oluşan kalabalığa çevirdi. “Onlar yüzünden. Dinleyin.”

Ve Mrs. Freedman oğlanlardan oluşan kalabalığı ve ne diye bağıldıklarını ilk defa fark etti.

“Bunu onlar için yapıyor. Beni dinlemez. Onlar yüzünden.” Haham Binder transa girmiş gibi konuşuyordu.

“Onlar için mi?”

“Evet.”

“Neden onlar için?”

“İstiyorlar ki, o...”

Mrs. Freedman gökyüzünü idare ediyormuşçasına iki kolunu havaya kaldırdı. “Bunu onlar için yapıyor!” Ardından, piramitlerden eski, peygamberlerden ve tufanlardan da eski

bir hareketle ellerini şap diye böğrüne dayadı. "Bir şehidim varmış demek. Bak sen!" Başını çatıya doğru devirdi. Ozzie hâlâ ağır ağır kanat çırpıyordu. "Şehidim benim."

"Oscar, aşağı in, lütfen," diye figan etti Haham Binder.

Mrs. Freedman, şaşırtıcı derecede sakın bir ses tonuyla çatıdaki oğlana seslendi: "Ozzie, in aşağı, Ozzie. Şehit olma, yavrum."

Sanki bir ayindeymiş gibi Haham Binder, Mrs. Freedman'ın sözlerini tekrar etti. "Şehit olma, yavrum. Şehit olma."

"Yürü, Ozz – Şahin ol!" Bu Itzie'nin sesiydi. Ardından bütün sesler, artık her ne anlama geliyorsa, Şahinlik için tutturulan şarkıya katıldı. "Şahin ol, Şahin ol..."

Nedendir bilinmez, bir çatının tepesindeyken, hava karardıkça kulaklarınız giderek daha az işitir. Ozzie'nin bildiği tek bir şey vardı, o da iki grubun iki yeni şey istediği: Arkadaşları istedikleri şeyi dile getirirken neşe dolu ve ahenkliydi; annesi ve Haham ise istemedikleri şey için monoton sesle bir terane tutturmuştu. Haham'm sesinde artık gözyaşı yoktu, annesininde de.

Dev ağ Ozzie'ye kör bir göz gibi bakıyordu. Bulutlarla kaplı devasa gökyüzü giderek çöküyordu. Aşağıdan bakıldığında boz renkte bir oluklu mukavvayı andırıyordu. Bu sevimsiz gökyüzüne bakarken Ozzie birden bu insanların, arkadaşlarının ondan istediği şeyin tuhaflığının ayırdına vardı: Ondan atlamasını, kendini öldürmesini istiyorlardı; şimdi de bununla ilgili bir şarkı tutturmuşlardı – bu onları mutlu ediyordu. Daha tuhafı da vardı: Haham Binder dizlerinin üzerine çökmüş, tir tir titriyordu. O an sorulması gereken bir soru varsa, "Bu ben miyim?" yerine "Bu biz miyiz?... Biz miyiz?" denmesi daha uygun düşerdi.

Çatının üzerinde olmanın ciddi bir şey olduğu ortaya çıkmıştı. Atlayacak olursa şarkı dansa mı dönüşecekti? Dönüşür müydü? Atlamak neye son verecekti? Ozzie büyük bir özlemle göğü yarabilmeyi diledi, keşke ellerini yarıktan sokarak güneşi çekip çıkarabilseydi; güneşin üzerinde, madeni para gibi ATLA ya da ATLAMA yazıyor olurdu.

Dizleri, Ozzie'nin altında, sanki onu dalışa hazırlıyormuşçasına titreyip hafiften bükülmeye başladılar. Kolları kasılıp katılaştı, omuzlarından parmak uçlarına kadar dondu. Sanki bedeninin her bir uzvu kendini öldürmesi ya da öldürmemesi için oy verecekti; sanki ondan tamamıyla bağımsızlarmış gibi.

Işık beklenmedik bir çatırtıyla kısıldı ve yeni karanlık, bir susturucu misali, şu nedenle şarkı söylemekte olan arkadaşlarının ve bu nedenle terane tutturmuş annesiyle Haham'm sesini kesiverdi.

Ozzie oyları saymayı bırakıp, hazırlıksız konuşma yapmak durumunda kalan biri gibi şaşırtıcı derecede yüksek bir sesle konuştu:

"Anne?"

"Söyle, Oscar."

"Anne, Haham Binder gibi dizlerinin üstüne çök."

"Oscar..."

"Dizlerinin üstüne çök," dedi Ozzie, "yoksa atlarım."

Ozzie hafif bir inleme sesi, ardından kısa bir hışırtı sesi duydu, aşağıda annesinin durduğu yere baktığında, bir başın üst kısmını ve etrafını çepeçevre saran elbise çemberini gördü. Annesi Haham Binder'm yanına diz çökmüştü.

Ozzie bir kez daha konuştu: "Herkes diz çöksün." Herkesin diz çöküşünün sesi duyuldu.

Ozzie etrafına bakındı. Bir elini sinagog kapısına doğrulttu. "O da çöksün."

Yine bir ses geldi, fakat diz çöküş sesi değil yaka paça çekiştirme sesiydi. Ozzie Haham Binder'm boğuk bir sesle

"Yoksa kendini öldürecek," dediğini duyabiliyordu. Bir daha baktığında, Yakov Blotnik kapı topuzunu bırakmış, hayatında ilk defa Hıristiyanların dua ettiği pozisyonda diz çökmüştü.

İtfaiyecilere gelince... Diz çökmüş haldeyken ağı gergin tutmak düşünüleceği kadar zor bir iş değildir.

Ozzie bir daha etrafına bakındı ve sonra Haham Binder'a seslendi:

"Haham?"

"Söyle, Oscar."

"Haham Binder, Tanrı'ya inanıyor musunuz?"

"Evet."

"Tanrı'nın Her Şey'e kadir olduğuna inanıyor musunuz?"

Ozzie başını karanlığa doğru uzattı. "Her Şey'e?"

"Oscar, bence..."

"Tanrı'nın Her Şey'e kadir olduğuna inandığınızı söyleyin."

Haham Binder bir an duraksadı. Ardından: "Tanrı Her Şey'e kadirdir."

"Tanrı'nın cinsel ilişki olmadan çocuk yaratabileceğine inandığınızı söyleyin."

"Yaratabilir."

"Söyleyin!"

"Tanrı," diye teslim oldu Haham Binder, "cinsel ilişki olmadan çocuk yaratabilir."

"Anne, sen söyle."

"Tanrı cinsel ilişki olmadan çocuk yaratabilir," dedi anesi.

"Şimdi de ona söylet." Onun kim olduğuna kimsenin şüphesi yoktu.

Biraz sonra Ozzie, yaşlı, komik bir sesin giderek daha fazla çökmekte olan karanlığa Tanrı üzerine bir şey söylediğini işitti.

Ardından, Ozzie bunu herkese söyletti. Ardından herkese İsa Mesih'e inandıklarını söyletti – önce teker teker, sonra hep bir ağızdan.

İlmihal sona erdiğinde akşam başlıyordu. Sokaktan sanki çatıdaki çocuk iç geçirmiş gibi duyuldu.

“Ozzie?” Bir kadın sesi konuşmaya cüret etti: “Şimdi aşağı inecek misin?”

Yanıt yoktu, ama kadın beklemeye devam etti, ardından nihayet konuşmaya başlayan ses tizdi ve ağlıyordu; çanları son bir gayretle çalmış yaşlı bir adamın sesi kadar tükenmişti.

“Anne, anlamıyor musun, bana vurmaman gerek. O da bana vurmamalı. Bana Tanrı yüzünden vurmamalısınız, anne. Tanrı yüzünden asla kimseye vurmamalısınız...”

“Ozzie, lütfen artık aşağı gel.”

“Söz ver bana, söz ver, bir daha Tanrı yüzünden kimseye vurmayacaksın.”

Bunu yalnızca annesine söylemişti, fakat bir nedenden ötürü, sokakta diz çökmüş herkes Tanrı yüzünden asla kimseye vurmayacağına söz verdi.

Yeniden bir sessizlik oldu.

Nihayet, “Şimdi aşağı inebilirim, anne,” dedi çatıdaki çocuk. Trafik ışıklarına bakar gibi başını iki yana çevirdi. “Şimdi aşağı inebilirim...”

Ve indi, hem de akşamın kıyısında dev bir hale gibi parılayan sarı ağın tam ortasına.

Çeviren: Deniz Koç

İman Muhafızı

1945 yılının Mayıs ayında, Avrupa'daki çarpışmaların sona erişinden sadece birkaç hafta sonra, ABD'ye geri gönderildim ve savaşın kalanını Missouri eyaletinde bulunan Crowder Karargâhı'ndaki eğitim bölüğüyle geçirdim. Dokuzuncu Ordu'daki diğer askerlerle birlikte Almanya'yı kışın sonunda ve ilkbahar boyunca bir uçtan öbür uca öyle hızlı kat etmiştim ki uçağa bindiğimde yönümüzün batı olduğuna bir türlü inanamıyordum. Zihnim her ne kadar aksini söylese de içimden bir ses yeni bir cepheye doğru uçtuğumuzu, orada uçaktan inip doğuya doğru, düşmanın yılankavi taşlık yollarında toplaşıp o âna kadar kendilerine ait olduğunu düşündüğü şeyi ele geçirişimizi seyredeceği köylerden geçerek yerkürenin etrafında tam bir tur atıncaya dek ilerleyişimize devam edeceğimizi söylüyordu. İki yıl içinde yaşlıların tir tir titreyişini, miniklerin ağlamalarını, bir zamanlar küstah ve kibirli olanların gözlerindeki korkuyu ve şüpheyi umursamayacak kadar değişmiştim. Şansım vardı ki zaman içinde tam bir piyade eri yüreğim oldu; bu öyle bir yürektir ki tıpkı ayaklar gibi ilkin ağrır ve şişer, fakat sonunda en olmadık yolları en ufak bir şey hissetmeden aşmasını sağlayacak kadar nasır tutar.

Yüzbaşı Paul Barrett, Crowder Karargâhı'nda komutanımdı. Görev yerime ulaştığımda, odasından çıkıp elimi sıktı. Kısa boylu, sert mizaçlı, kolay parlayan bir adamdı ve içerisi olsun dışarısi olsun fark etmez, kaskının parlak iç başlığını daima boncuk gibi gözlerine kadar çekerek giyerdi. Avrupa'da muharebe meydanında bir göreve tayin edilmiş ve göğsünden ciddi bir yara almıştı, ABD'ye geri çağrılalı ancak birkaç ay oluyordu. Benimle rahat bir tavırla konuştu ve akşam içtimasında beni birliğe tanıttı. "Beyler," dedi, "bildiğiniz gibi Çavuş Thurston artık bu bölükte değil, yeni çavuşunuz yanımda gördüğünüz Çavuş Nathan Marx. Avrupa'da savaş meydanını görmüş bir asker, o nedenle burada çocuklardan değil, askerlerden oluşan bir birlik görmeyi bekliyor."

O gece bölük odasında geç saatlere kadar oturarak gönül-süzce görev çizelgeleri, personel formları ve sabah raporları bilmesinin içinden çıkmaya çalıştım. Karargâh Sorumlusu yerdeki şiltenin üzerinde ağzı açık uyuyordu. Erlerden biri sineklikli kapının hemen içindeki panoya asılmış görev çizelgesini okuyordu. Sıcak bir akşamdı, kışladaki radyolardan yayılan dans müziği seslerini duyabiliyordum. Fark etmeyeceğimi düşündüğü anlarda gözünü bana diken acemi, sonunda yanıma yaklaştı.

"Selam, Çavuş – yarın gece er partisi veriyor muyuz?" diye sordu. Er partisi, yatakhane temizliği anlamına gelir.

"Genellikle cuma akşamları mı yaparsınız?" diye sordum.

"Evet," dedi ve ardından gizemli bir biçimde ekledi: "Mesele de bu zaten."

"O halde er partisi veriyorsunuz."

Arkasını döndü, ağzında bir şeyler gevelediğini işittim. Omuzları titriyordu, ağlıyor mu diye merak ettim.

"İsmin ne, asker? diye sordum.

Geri döndü, ağladığı yoktu. İnce uzun ve alacalı gözleri, güneşin alnındaki balıklar gibi parıldadı. Bana doğru yürüyüp masamın kenarına oturdu. Elini uzattı. "Sheldon," dedi.

"Ayağa kalk, Sheldon."

Masadan kalkarken, "Sheldon Grossbart," dedi. Bana sezdirdiği aşinalıktan aldığı cesaretle gülümsedi.

"Cuma akşamları yatakhane temizlemeye bir diyeceğin mi var, Grossbart?" dedim. "Belki er partisi düzenlemesek daha iyi olur. Belki de bir hizmetçi tutmalıyız." Ses tonum kendimi şaşırtmıştı. Sesimin tanıdığım gelmiş geçmiş bütün başçavuşları gibi çıktığını hissettim.

"Hayır, Çavuş." Ciddileşmişti, fakat ciddi görünümü sanki sadece gülümsemesini tutuşundan ileri geliyordu. "Demek istediğim... Diğer bütün geceler dururken er partileri cuma gecesi yapılıyor."

Yeniden masanın kenarına doğru kaykıldı – tam olarak oturduğu söylenemezdi, ama dimdik de durmuyordu. Bana o alacalı gözleriyle çakmak çakmak baktıktan sonra eliyle bir işaret yaptı. Belli belirsiz bir hareketti –bileğinden ileri geri oynatmıştı, o kadar– fakat bölük odasındaki başka her şeyi işimiz olmaktan çıkarıp ikimizi dünyanın merkezine yerleştirmeyi başarmıştı. İşin aslı, bana öyle gelmişti ki, bu hareketle kalplerimiz dışında kendimizle ilgili her şeyi de dışarıda bırakmıştı.

"Çavuş Thurston iyiydi, ama," diye fısıldadı bir yandan uyumakta olan Karargâh Sorumlusu'nu kollayarak, "biz sizin gelişinizle işlerin biraz daha farklı yürüyeceğini düşündük."

"Biz derken?"

"Yahudi personel."

"Neden?" diye sordum, sert bir ifadeyle. "Aklınızdan neler geçiyor?" Hâlâ "Sheldon" meselesine mi kızgındım, yoksa başka bir şeye mi, karar verecek zamanım olmamıştı, fakat öfkeli olduğum ortadaydı.

"Biz sizi Marx gibi, yani Karl Marx gibi düşünmüştük. Marx Kardeşler. Onların da hepsi M-a-r-x. İsminizi böyle yazıyorsunuz, değil mi Çavuş?"

"M-a-r-x."

"Fishbein dedi ki... " Burada duraksadı. "Yani demek istediğim, Çavuş..." Yüzü ve boynu kızarmıştı, ağzı oynuyor ama kelimeler çıkmıyordu. Bir anda esas duruşa geçti, gözleri üstümdeydi. Sanki birden, onun din kardeşi değil de Thurston'la aynı dinden olduğum için, Thurston'dan daha fazla halden anlayacak biri olamayacağıma karar vermişti. Genç adam gerçekte dinimin ne olduğu konusunda kafa yorarken ipin ucunu büsbütün kaçırmıştı, ama içimden toparlamasına yardımcı olmak gelmiyordu. Sözün özü, ondan hiç hoşlanmamıştım.

Bakışlarına bakışlarımla karşılık verip başka hiçbir şey yapmayınca sesini alçaltarak konuşmaya başladı: "Bildiğiniz gibi, Çavuşum," diye açıkladı, "Yahudilerin cuma geceleri ibadete gitmeleri gerekir."

"Çavuş Thurston, er partisi olduğunda size gidemeyeceğinizi mi söylüyordu?"

"Hayır."

"Burada kalıp yerleri silmeniz gerektiğini mi söylüyordu?"

"Hayır, Çavuşum."

"Yüzbaşı burada kalıp yerleri silmeniz gerektiğini söyledi mi?"

"Mesele o değil, Çavuşum. Kışladaki diğer askerlerden dolayı." Bana doğru eğildi. "Tembellik etmek için kaytardığımızı düşünüyorlar. Ama öyle yapmıyoruz. Yahudiler ibadete o zaman, cuma gecesi gider. Gitmemiz gerek."

"O halde gidin."

"Ama öteki askerler bizi suçluyorlar. Buna hakları yok."

"Bu durum ordunun sorunu değil, Grossbart. Kendi başına çözmek gereken şahsi bir sorun."

"Ama bu adil değil."

Gitmek üzere kalktım. "Bu konuda yapabileceğim hiçbir Şey yok," dedim.

Grossbart kaskatı kesilip önüme dikildi. "Ama bu dini bir mesele, efendim."

"avuş," diye düzelttim.

"avuş," dedi, hırıldarcasına.

"Gidip din iŐleriyle ilgilenen subayla görüŐ derim. Bu iŐlere YzbaŐ Barrett bakıyor, bir görüŐme ayarlayayım."

"Hayır, hayır. Sorun çıkarmak istemiyorum, avuş. Hemen hata gibi yüzüne çarpıyorlar insanın. Sadece hakkımı istiyorum!"

"Kahretsin, Grossbart, mızımızlanmayı bırak. Haklarının elinden alındığı yok. İster burada kalıp yerleri silersin, ister sinagoga gidersin..."

Gülümsemesi yüzüne geri döndü. Ağzının kenarlarında tükürük parıldıyordu. "Kiliseyi mi kastediyorsunuz, avuşum?"

"Sinagog diyorum, Grossbart!"

Yanından geçip dışarı ıktım. Yakınımda bir asker botunun çakılları ezdiğini duydum. Kışlanın ışıklı pencerelerinin ardında, tiŐörtlü ve kargo pantolonlu geç adamalar ranzalarının üstünde oturmuş, tüfeklerini temizliyorlardı. Birden arkamda hafif bir hışırtı oldu. Döndüğümde Grossbart'ın karanlık cssesinin yatakhaneye doğru sıvıŐıęını gördüm, Yahudi dostlarına haklı olduklarını ve tıpkı Karl ve Harpo gibi, onlardan biri olduğumu yetiŐtirmeye gidiyordu.

Ertesi sabah, YzbaŐ Barrett ile sohbet ederken, ona önceki akşam yaşadığım olayı aktardım. Bir nedenden ötürü, durumunu anlatırken YzbaŐ'ya Grossbart'ı savunduğum izlenimini verememiŐ olmalıydım. "Marx, bana erkek olduğunu

kanıtlasın, bir zenciyle omuz omuza çarpışmaktan hiç gocunmam. Açık görüşlü olduğum için kendimle de gurur duyuyorum,” dedi pencereden dışarı bakarak. “Bu nedenle, Çavuş, burada, ne iyi ne de kötü manada, kimseye özel muamele edilmez. Bir askerin tek yapması gereken, kendini kanıtlamaktır. Atışta hedefini tutturuyorsa, hafta sonu iznini kapar. Beden eğitiminden yüksek puan alırsa, hafta sonu iznini kapar. Bu izni kendi kazanmış olur.” Pencereden dönüp parmağını bana doğrulttu. “Sen Yahudisin, yanılıyor muyum, Marx?”

“Evet, efendim.”

“Ve ben seni takdir ediyorum. Göğsündeki nişanlardan ötürü seni takdir ediyorum. Ben adamı savaş meydanında bana ne gösterdiğiyle tartarım, Çavuş. Önemli olan burasının ne kadarını kaldırdığıdır,” dedi ve ben göğsünü işaret etmesini beklerken başparmağını göbeğinin üzerinde davul gibi gerilmiş gömleğinin düğmelerine çevirdi ve “Midesinin,” dedi.

“Doğrudur, efendim. Ben sadece çocukların ne hissettiğini size iletmek istedim.”

“Mr. Marx, insanların ne hissettiğine bu kadar kafa yorarsan zamanından önce yaşlanırsın. Bırak bunlarla din işlerine bakan subay ilgilensin, bu onun sorumluluğu, senin değil. Bizim işimiz bu çocuklara düzgün ateş etmeyi öğretmek. Yahudi askerler diğerlerinin onları tembellikle suçladığını düşünüyorsa... yani bilemiyorum. Ama Tanrı'nın durup dururken Er Grossman'ın kulağına onca şiddetle bağırması, sonra da çocuğun koşarak kiliseye gidesinin gelmesi bana acayip komik geliyor.”

“Sinagog,” dedim.

“Doğru, sinagog, Çavuş. Bir yerlere not edeyim de gerekince bakarım. Uğradığın için sağ ol.”

O akşam yemekten önce askerler bölük odasının önünde içtimaya çıkmadan birkaç dakika evvel, yatakhane sorum-

lusu Onbaşı Robert LaHill'i yanıma çağırdım. LaHill esmer, irikıyım bir adamdı, kılları üniformasındaki her açıklıktan kıvrılarak dışarı fışkırıyordu. Gözlerindeki donuk parıltı insanın aklına mağaraları ve dinozorları getiriyordu. "LaHill," dedim, "içtima yaparken askerlere, kilise törenlerine –ne zaman yapılıyorsa– bölgeyi terk etmeden önce bölük odasına bildirmek şartıyla katılmakta serbest olduklarını söyle."

LaHill bileğini kaşdı, ama işittiğine ya da anladığına dair hiçbir belirti yoktu.

"LaHill," dedim, "kilise. Hatırlıyor musun? Kilise, papaz, ayin, günah çıkarma."

Dudağını kıvrarak gülümsemeye benzer bir şey yaptı; bu hareketini bir anlığına insan türüne geri dönmesine yordum.

"Bu akşam dini törenlere katılmak isteyen Yahudi personel saat 19:00'da bölük odasının önünde toplansın," dedim. Ardından, sonradan aklıma geldi ve ekledim: "Yüzbaşı Barrett'ın emri."

Kısa bir süre sonra, Crowder Karargâhı'nın üzerine günün son ışığı –o yıl gördüğüm en yumuşak ışıktı– düşerken penceremin ardında LaHill'in kalın, tekdüze sesini duydum: "Kulağını bana ver, bölük. Kom'tanım Yahudi Ayini'ne katılmak isteyen bütün Yahudi personelin saat 19:00'da binanın önünde, burda toplanmasını söylememi istedi."

Saat yedide bölük odasının penceresinden bakınca, kolalı haki üniformalarıyla toprak avluda dikilen üç asker gördüm. Gözleri saatlerindeydi ve birbirleriyle fısıldaşarak konuşurken yerlerinde duramıyorlardı. Dışarısı giderek loşlaşıyordu, başka kimsenin olmadığı alanda bir başlarına minicik görünüyorlardı. Kapıyı açtığımda, avlunun etrafındaki yatakhanelerden gelen er partisi seslerini duydum ranzalar duvara

itiliyor, musluklardan kovalara su dökülüyor, süpürgeler tahta zemine sürülüyor, cumartesi teftişinden önce kirden arınılıyordu. Koca bezler pencere camlarında dönüyordu. Dışarı çıktım; ayağım kapının önüne basar basmaz Grossbart'ın diğerlerine "Dikkat!" diye bağırdığını duyduğumu sandım. Ya da belki üçü birden dikkat kesildiğinden, kafamın içinde komut verildiğini duyduğumu uydurdum.

Grossbart öne çıktı. "Teşekkürler, efendim," dedi.

"'Çavuş' diyeceksin, Grossbart," diye tekrar düzelttim. "Subaylara 'efendim' denir. Ben subay değilim. Üç haftadır ordudasın, bunu bilmen lazım."

Ellerini iki yanına açtı; kendisinin ve benim aslında yerleşik uygulamaların dışında olduğumuzu söylemek ister gibi bir hali vardı. "Yine de teşekkürler," dedi.

"Evet," dedi arkasında duran uzun boylu çocuk. "Çok teşekkür ederiz."

Üçüncü çocuk da "Teşekkürler," diye fısıldadı ama ağzı neredeyse hiç oynamadığından dikkat duruşu ancak bir dudak kıpırtısı kadar değişmişti.

"Ne için?" diye sordum.

Grossbart sevinçle güldü. "Duyuru için. Onbaşı'nın yaptığı duyuru. İşe yaradı. Durumumuz artık..."

"Daha şık." Uzun boylu çocuk Grossbart'm cümlesini tamamladı.

Grossbart gülümsedi. "Resmî demek istiyor, efendim. Aleni," dedi bana dönerek. "Şimdi, sıvışıp tembellik ettiğimizi düşünmeyecekler, çünkü temizlik başladı."

"Yüzbaşı Barrett'ın emriydi," dedim.

"Aaah, ama sizin sayenizde oldu," dedi Grossbart. "O yüzden size teşekkür ediyoruz." Ardından eşlikçilerine döndü. "Çavuş Marx, sizi Larry Fishbein'la tanıştırayım."

Uzun boylu olan bir adım öne çıkarak elini uzattı. Ben de sıktım. "New Yorklu musunuz?" diye sordu.

“Evet.”

“Ben de.” Bir deri bir kemik yüzü elmacıkkemiğinden çenesine kadar içe göçmüştü ve –cemaatimizin birbirini tuttuğu haberini aldığı anda yaptığı gibi– güldüğü zaman eğri büğrü dişleri ortaya çıkıyordu. Gözlerini sanki gözyaşlarını bastırmak istercesine kırıp duruyordu. “Neresinden?” diye sordu.

Grossbart’a döndüm. “Yediyi beş geçiyor. Tören kaçta başlıyor?”

“Ayın,” dedi, gülümseyerek, “on dakikaya başlıyor. Mickey Halpern’le de tanışın. Bu Nathan Marx, Çavuşumuz.”

Üçüncüsü öne fırladı. “Er Michael Halpern,” diye selam verdi.

“Subaylara selam verirsin, Halpern,” dedim. Çocuk elini indirdi, indirirken de, gerginliğinden ötürü, gömleğinin cep-leri ilikli mi diye kontrol etti.

“Sinagoga giderken başı çekeyim mi, efendim?” diye sordu Grossbart. “Yoksa siz de bizimle geliyor musunuz?”

Grossbart’ın arkasından Fishbein atıldı: “Sonrasında atıştırmalık bir şeyler sunacaklar. St. Louis’ten hanımlar hazırlayacaktı, haham geçen hafta söyledi.”

“Din işleri subayı,” diye fısıldadı Halpern.

“Dilerseniz bizimle gelebilirsiniz,” dedi Grossbart.

Israr etmesini engellemek için bakışlarımı çevirdiğimde yatakhane pencerelerini kaplayan yüzlerin dördümüzü seyrettiğini gördüm. “Acele edin, Grossbart,” dedim.

“Pekâlâ,” dedi. Ötekilere döndü. “Koşar adım ileri, marş marş!”

İlerlemeye başladılar, fakat üç metre sonra Grossbart arkasını döndü ve geri geri koşarak bana “Hayırlı Şabatlar, efendim!” diye bağırdı. Ardından üçü de tuhaf Missouri alacakaranlığının içinde kayboldu.

Yeşili artık koyu maviye dönmüş tören alanında gözden kaybolduktan sonra bile, Grossbart'ın koşar adım ilerleyişi tuttuğu ritmi işitebiliyordum. Hava giderek daha da karardı-ğından, bu ses -ve eğimli ışık- zihnimin derinliklerinden bir anıyı su yüzüne çıkardı ve aklıma yıllar önce yine böyle uzun bahar akşamlarında oynadığım Grand Concourse Bulvarı'nın yanındaki Bronx oyun bahçesinden yükselen tiz sesler geldi. Huzur dolu günlerden de, evinden de uzakta genç bir adam için hoş bir anıydı, üstelik beraberinde öyle fazla hatırayı getirdi ki kendim için son derece derin bir hüznün hissetmeye başladım. İşin aslı, kendimi öylesine canlı hayallere kaptırmıştım ki sanki bir el içime uzanıyor gibi hissettim. Ama bana dokunabilmek için öyle derinlere ulaşması gerekiyordu ki! Belçika ormanlarında geçirdiğim günlerin ötesine; peşle-rinden ağlamaya direndiklerimin, içindeki kitapları ısınmak için yaktığımız Alman çiftliklerinde geçen gecelerin, askerle-rime karşı hissedebileceğim bütün yumuşak duyguları bastır-dığım, hatta Wesel, Minister ve Braunschweig'daki enkazlar botlarımın altında ezilirken bir Yahudi olarak pekâlâ kasım kasım kasılabilecekken kendimi bir fatih tavrından yoksun bıraktığım uçsuz bucaksız toprakların ötesine geçmeliydi.

Fakat şimdi, akşam duyduğum bir ses, eve ve geçmiş za-mana dair bir rivayet ve anılar, uyuşturduğum her şeyi yerle bir etmiş ve birden kendim olduğunu hatırladığım şeye ulaş-mıştı. O nedenle, kendime dair daha fazla şey bulma arayışı-yı, kendimi Yahudi ayinlerinin yapıldığı 3 Numaralı Şapel'e giden Grossbart'ın izinde bulmam hepten tuhaf sayılmazdı.

Boş olan son sıradaki bir oturağa yerleştim. İki sıra önümde, ellerinde tuttukları minik beyaz karton bardaklarla Grossbart, Fishbein ve Halpern oturuyordu. Oturak sırala-rının her biri önündeki sıradan yüksekte olduğundan, neler olduğunu gayet net görebiliyordum. Fishbein bardağındaki sıvıdan Grossbart'ınkine koyuyordu, sıvı Fishbein'in eli ve

kendininki arasında mor bir kavis oluştururken Grossbart'ın ii içine sığmıyordu. Göz kamaştıran sarı ışığın altında, din işlerinden sorumlu subayın önümüzdeki platformda durduğunu gördüm; karşılıklı okunan ilahinin ilk mısrasını söylüyordu. Grossbart'ın dua kitabı dizlerinin üzerinde kapalı duruyordu; bardağı sallamakla meşguldü. Bir tek Halpern söylenmekte olan ilahiye katılıyordu. Sağ elinin parmakları ardına kadar gerilmiş, açık duran kitabının kapağını kaplıyordu. Kepi, kaşlarına kadar çektiğinden, kippayı andıracak yuvarlak bir biçim almıştı. Grossbart ara ara bardağın kenarından dudaklarını ıslatıyordu; uzun sarı suratı feri snmş ampule benzeyen Fishbein'in gözleri etrafta geziniyor, boynunu uzatıp n sıralarda oturanların yüzlerini görmeye çalışıyor, nndekilere arkasındakilere bakınıp duruyordu. Beni gördü ve gözkapakları âdeta trampet çaldı. Dirseği Grossbart'ın böğrüne kaydı, boynu arkadaşına doğru uzandı, bir şey fısıldadı ve bunun ardından, cemaat bir sonraki ilahiyi hep bir ağızdan tekrarlariken, Grossbart'ın sesi de onlarınkinin içindeydi. Fishbein da artık kitabına bakıyordu; ne ki, dudakları kıpırdamıyordu.

Nihayet şarap içme vakti gelmişti. Grossbart şarabını tek yudumda mideye indirir, Halpern düşüncelere dalıp yudum yudum içer, Fishbein ise boş bir bardakla dindarlık gösterisi yaparken subay onlara gülümseyerek bakıyordu. "Cemaate şöyle bir bakıyorum da," –din işlerinden sorumlu subay ilk kelimeyi sıırarak söylemişti– "bu gece yeni yeni yüzler görüyorum, sizlere Crowder Kararghi'ndaki cuma gecesi ayinine hoş geldiniz demek istiyorum. Benim adım Albay Leo Ben Ezra." Subay Amerikalı olmasına rağmen neredeyse heceleyle heceleyle, duraklayarak konuşuyordu; sanki her şeyden önce onu izlemeye gelen dudak okuyucularla iletişim kurmaya çalışıyor gibi bir hali vardı. "Missouri, St. Louis'teki Sinai Sinagogu'ndan nazik hanımefendilerin sizler için hazırladığı

yemekler için salonumuza geçmeden önce söyleyecek birkaç kelimem var.”

Alkış ve ısıklar koptu. Yeniden kısa bir an sırtan subay, ellerini avuç içleri bize bakacak şekilde kaldırdı, sanki askerlere nerede olduklarını ve *Başka Kim*’in ayine katılmış olabileceğini hatırlatmak istercesine gözleri yukarı belerdi. Bir anda salona çöken suskunluğun içinde Grossbart’ın, “Yahudi olmayanlar yerleri temizlesin!” diye kıkırdadığını duyar gibi oldum. Böyle mi demişti? Emin olamıyordum, ama Fishbein sırtarak Halpern’ü dürttü. Halpern ona bön bön baktıktan sonra, Haham’ın konuşması boyunca gözlerini ayırmadığı dua kitabına döndü. Bir el uzanıp kepinin altından dışarı fışkıran kıvrıkcık siyah saçı çekti. Halpern’ün dudakları kıkırdadı.

Haham devam etti: “Sizinle kısa bir süre yiyeceklerle ilgili konuşmak istiyorum. Biliyorum, biliyorum, biliyorum,” diye tekdüze bir sesle bıkkınca söylendi, “koşer olmayan yiyeceklerin çoğunuza nasıl yavan geldiğini biliyorum. Kiminizin midesinin nasıl kalktığını ve ailelerinizin çocuklarının temiz olmayan ve damağa uygunsuz yiyecekler yediğini düşünerek kahrolduklarının da farkındayım. Size ne diyebilirim ki? Tek söyleyebileceğim, gözlerinizi kapatın ve ağzınızda yutmaya bakın. Yaşamak için ihtiyaç duyduğunuz kadarını yiyin, gerisini atın. Keşke size daha fazla yardımım dokunabilse. Bunu imkânsız bulanlarınızdan, yılmadan tekrar tekrar denemesini rica ediyorum, daha sonra sizinle özel olarak da görüşelim. Fakat eğer dayanılmaz bir tiksinti duyuyorsanız, daha üst kademenin yardımına başvurmamız gerekecektir.”

Salonu bir uğultu doldurdu, bir süre sonra dindi. Ardında hep bir ağızdan “Ain Kelohainu” söylendi; bunca yıl sonra, sözlerini hâlâ bildiğimi fark ettim. Ardından, hiç beklenmedik bir anda, ayin sona erdi ve Grossbart başımda bitti. “Üst kademe mi? Generali mi kastediyor?”

"Hayır, Shelly," dedi Fishbein, "Tanrı'yı kastediyor." Su-
ratına bir şaplak atıp Halpern'e baktı. "Daha ne kadar yükse-
ğe gidebilirsin!"

"Şşşş!" dedi Grossbart. "Siz ne düşünüyorsunuz, Çavuş?"

"Bilmiyorum," dedim. "Din işlerinden sorumlu subaya
sorsan daha iyi."

"Soracağım. Onunla özel olarak görüşmek için bir rande-
vu alacağım. Mickey de alacak."

Halpern kafasını salladı. "Hayır, hayır, Sheldon..."

"Senin de hakların var, Mickey," dedi Grossbart. "Bizi
öyle istedikleri gibi itip kakamazlar."

"Önemli değil," dedi Halpern. "Bu durum annemin canı-
nı sıkıyor, benim değil."

Grossbart bana baktı. "Dün kustu. Kıymalı patates yü-
zünden. Domuz etini basmışlar, Allah bilir içinde başka neler
vardı."

"Üşütmüştüm, kusmamın nedeni o," dedi Halpern. Kip-
pasını yukarı çekerek tekrar kep biçimine soktu.

"Peki sen, Fishbein?" diye sordum. "Sen de koşer arıyor
musun?"

Kızardı. "Biraz. Ama ben oluruna bıraktım. Midem da-
yanıklıdır, hem zaten fazla yiyen biri değilim." Gözlerimi
üstünden çekmedim, az evvel söylediğini kanıtlarcasına bi-
leğini kavradı ve saatinin kayışını son deliğe kadar sıkıldığını
gösterdi.

"Peki ayinler senin için önemli mi?" diye sordum.

Grossbart'a baktı. "Tabii ki efendim."

"Çavuş."

"Evdeyken o kadar önemli olmuyor," dedi Grossbart, bir
adım atıp ikimizin arasına girerek, "ama evden uzaktayken
insana Yahudiliğini biraz olsun hissettiriyor."

"Bir arada olmalıyız," dedi Fishbein.

Kapıya doğru yürümeye koyuldum; Halpern bana yol vermek için geriye çekildi.

"Almanya'da böyle olmadı," dedi Grossbart, benim duya-bileceğim kadar yüksek sesle. "Bir arada kalmadılar. Onları itip kakmalarına izin verdiler."

Döndüm. "Bak, Grossbart. Burası ordu, yaz kampı değil." Güldü. "Eee?"

Halpern sızıışmaya çalıştı, ama Grossbart kolundan yakaladı.

"Grossbart, kaç yaşındasın?" diye sordum.

"On dokuz."

"Ya sen?" dedim Fishbein'a.

"Ben de. Hatta aynı ay doğmuşuz."

"Ya o?" Bir fırsatını bulup kapıya yönelen Halpern'ü işaret ettim.

"On sekiz," diye fısıldadı Grossbart. "Ama ayakkabısının bağcıklarını zor bağlıyor, kendi başına dişlerini fırçalamaktan aciz. Onun için üzülüyorum."

"Ben hepimiz için üzülüyorum, Grossbart," dedim, "ama bir erkek gibi davran yeter. Abartma."

"Neyi abartmayayım, efendim?"

"Evvvela şu 'efendim' meselesini. Dozunu kaçırma," dedim.

Onu olduğu yerde dikili bıraktım. Halpern'ün yanından geçtim, ama bana bakmadı. Sonra dışarı çıktım, ama arkamdan Grossbart'ın "Hey, Mickey, *leben'im** benim, hadi gel. Yemek saati!" diye bağırıldığını duydum.

"*Leben!* Büyükannem bana böyle derdi!"

Bir hafta sonra, bir sabah masamda çalışırken Yüzbaşı Barrett bana odasına gelmem için seslendi. İçeri girdiğimde kaskının

* (Yidiş) Hayat. (ç. n.)

iç başlığını o kadar aşağı indirmişti ki gözlerini bile göremiyordum. Telefonda konuşuyordu, bana bakıp bir eliyle ahizeyi kapatarak "Bu Grossbart da kimin nesi?" diye sordu.

"Üçüncü Müfreze, Yüzbaşım," dedim. "Acemilerden biri."

"Yemekle ilgili kopan bu kıyamet ne böyle? Annesi yemeklerle ilgili olarak tutmuş bir kongre üyesini aramış." Ahizenin üzerinden elini çekip iç başlığını alt gözkapağındaki kirpikleri görebileceğim kadar yukarı kaydırды. "Evet, efendim," dedi telefona. "Evet, efendim. Hâlâ buradayım, efendim. Şimdi Marx'a soruyorum, şu an yanımda, derhal..."

Yeniden ahizeyi kapatıp bana bakmak için başını arkaya çevirdi. "Hızlı Harry telefonda," dedi, dişlerinin arasından. "Bu kongre üyesi, General Lyman'ı aramış, General Lyman Albay Sousa'yı, Albay Binbaşı'yı, Binbaşı da beni arıyor. Bu meseleyi üstüme atmak için ölüp bitiyorlar. Ne olmuş?" Telefonu bana doğru salladı. "Askerlere yemek mi vermiyorum? Olay ne?"

"Efendim, Grossbart biraz değişik.. " Barrett bu söylediğimi müsamahakâr bir alaycı gülümsemeyle karşıladı. Yaklaşımımı değiştirdim. "Yüzbaşı, Grossbart sofı bir Yahudi ve bu yüzden sadece belirli yiyecekleri yiyebiliyor."

"Kusuyormuş, kongre üyesi öyle demiş. Annesinin demesine göre, ne zaman bir şey yese kusuyormuş!"

"Belirli beslenme kurallarına göre yemeye alışık, Yüzbaşı."

"Çocuğun yaşlı anası ne demeye Beyaz Saray'ı arıyor peki?"

"Yahudi aileler, efendim, beklediğinizden daha korumacı olmaya meyillidir. Demek istediğim, Yahudilerin aile ilişkileri çok sıkıdır. Oğlan evden uzağa gidince, bazen annesi gereğinden fazla üzülebilir. Muhtemelen çocuk bir mektubunda bu konuyla ilgili bir şeyler yazmış, annesi de yanlış yorumlamış."

“Onun canı dayak istiyor,” dedi Yüzbaşı. “Burada bir savaş söz konusu, beyimiz gümüş tabak bekliyor!”

“Bana kalırsa çocuğun bir suçu yok, efendim. Ona sorarak meseleyi açıklığa kavuşturabileceğimizden eminim. Yahudi aileler çok endişeleniyor..”

“Bütün aileler endişe içinde, Tanrı aşkına. Ama kimse büyüklük taslayıp ipleri ele geçirmeye çalışmıyor..”

Araya girerek sözünü kestim, sesim bu defa öncekinden daha yüksek, daha gergin çıkıyordu: “Aile hayatı çok önemlidir, Yüzbaşı – fakat haklısınız, bazen kontrolden çıkabiliyor. Aslında çok güzel bir şey, Yüzbaşı, ama ilişkiler çok sıkı olduğundan, bu tür şeyler...”

Mektubu ne kendi adıma ne de Hızlı Harry için açıklama çabama artık kulak astığı yoktu. Yeniden telefona döndü. “Komutanım?” dedi. “Efendim – Marx bana Yahudilerin biraz ısrarcı insanlar olduklarını söylüyor. Kendi içimizde bu sorunu çözebileceğimizi düşündüğünü söylüyor... Evet efendim... Yeniden arayacağım, efendim, en kısa zamanda.” Telefonu kapattı. “Adamların nerede, Çavuş?”

“Atış alanında.”

Eliyle tepesine sertçe vurarak kaskını yine gözlerinin üstüne bastırdı ve sandalyesinden fırladı. “Arabayla bir gezintiye çıkıyoruz,” dedi.

Arabayı Yüzbaşı sürdü, ben yanında oturdum. Sıcak bir ilkbahar günüydü ve yeni kolalanmış üniformamın içinde koltuk altlarımın âdeta eriyerek böğrüme ve göğsüme aktığını hissediyordum. Yollar kıraçtı, daha atış alanına gelmeden, yolculuk boyunca ağzımı hiç açmamış olmama rağmen tozlu toprak dişlerimin arasında gıcırdayordu. Yüzbaşı frenlere asıldı ve defolup Grossbart’ı bulmamı söyledi.

Grossbart'ı karnının üzerine yatmış, yüz elli metre öteki hedefe çılgın gibi ateş ederken buldum. Halpern ve Fishbein da onun arkasında sıra bekliyorlardı. Gözünde daha önce taktığını hiç görmediğim çelik çerçeveli asker gözlüğü olan Fishbein, tüfeğini ve her yanından sarkan kartuşlarını size seve seve satacak ihtiyar bir işportacı gibi görünüyordu. Fazla yaklaşmayıp mühimmat kutularının yanında dikilerek Grossbart'ın uzaktaki hedeflere kurşun yağdırmayı bitirmesini beklemeye koyuldum. Fishbein yanımda durmak için salınarak geri geri geldi.

"Merhaba, Çavuş Marx," dedi.

"Nasılsın?" diye geveledim.

"İyiyim, teşekkürler. Sheldon gerçekten iyi bir nişancı."

"Fark etmedim."

"Ben o kadar iyi değilim, ama sanırım yavaş yavaş elim alışıyor. Çavuş, sormamam gereken bir şeyi sormak istemiyorum ama... " Derken duraksadı. Benimle özel bir konu konuşmaya çalışıyordu, ama atış sesleri onu bağırmaya zorluyordu.

"Neyi merak ediyorsun?" diye sordum. Atış sahasının aşağısında, Yüzbaşı Barrett'in cipinin içinde ayağa kalkıp Grossbart'la beni görmek için gözleriyle sahayı taradığını gördüm.

"Ailem nereye gittiğimizi sorup duruyor," dedi Fishbein. "Herkes Pasifik'e gideceğimizi söylüyor. Benim umurumda değil, ama ailem... Onlarını içini rahatlatabilirsem atışlarıma daha iyi konsantre olabileceğimi sanıyorum."

"Nereye gideceğinizi bilmiyorum, Fishbein. Sen yine de konsantre olmaya çalış."

"Sheldon sizin belki öğrenebileceğinizi söylüyor."

"Hiçbir şeyden haberim yok, Fishbein. Sen kafanı fazla yorma, ayrıca Sheldon'ın seni..."

"Ben kafamı yormuyorum, Çavuş. Evdekiler..."

Grossbart atışlarını bitirmiş, bir eliyle kargo pantolonunun üzerindeki tozları silkeliyordu. Ona seslendim: "Grossbart, Yüzbaşı seni görmek istiyor."

Bize doğru yürüdü. Gözleri ışıldayarak kırıştı. "Selam!" "Tüfeğini üzerime doğrultma!" dedim.

"Sizi vurmam ki, Çavuş." Balkabağı gibi ağzı kulaklarına varıncaya dek gülümsedi ve namluyu kenara döndürdü.

"Kahretsin, Grossbart, bu işin şakası olmaz! Gel peşimden."

Önünden yürüdüm, içimden korkunç bir şüphe Grossbart'ın peşimden sanki tek kişilik bir müfrezeymiş gibi, tüfek omuzda uygun adım ilerlediğini söylüyordu. Cipin yanına geldiğimizde, Yüzbaşı'nın karşısında tüfeğiyle selam vaziyeti aldı. "Er Sheldon Grossbart, efendim."

"Rahat, Grossman." Yüzbaşı oturdu, yan koltuğa kaydı ve parmağıyla işaret ederek Grossbart'ı daha yakma çağırdı.

"Bart, efendim. Sheldon Grossbart. Çok sık yapılan bir hata." Grossbart bana bakıp başını salladı; benim anladığımı işaret ediyordu. Bakışlarımı çevirdim, tam bu sırada karanvanayı getiren kamyon sahaya park etti, içinden kollarını sıvamış yarım düzine mutfak görevlisi döküldü. Yemek dağıtımında kullandıkları eşyayı alana yerleştirirlerken yemekhane çavuşu bağırarak emirler yağdırıyordu.

"Grossbart, anacığın bir kongre üyesine seni düzgün besleyemediğimizi yazmış. Bundan haberin var mı?" dedi Yüzbaşı.

"Mektubu yazan babamdı, efendim. Delegelerden Franconi'ye dinen bazı yiyecekleri yememin yasak olduğunu yazdı."

"Ne diniymiş bu, Grossbart?"

"Yahudilik."

"Yahudilik, *efendim*," diye düzelttim Grossbart'ı.

"Affedersiniz, efendim. Yahudilik, efendim."

"Şimdiye dek ne yiyip içiyordun?" diye sordu Yüzbaşı. "Orduya geleli neredeyse bir ay oldu. Gözüme pek takati ke-silmiş gibi görünmüyorsun."

"Yemek zorunda olduğum için yiyorum, efendim. Ama Çavuş Marx şahidimdir ki hayatta kalmam için gerekenden bir lokma fazla yemiyorum."

"Öyle mi, Marx?" diye sordu Barrett.

"Grossbart'ı yerken hiç görmedim, efendim," dedim.

"Fakat Haham'ı siz de duydunuz," dedi Grossbart. "Bize yapmamız gerekeni söyledi, ben de onu dinledim."

Yüzbaşı bana baktı. "Ee, Marx?"

"Yine de ne yediğini ya da yemediğini bilmiyorum, efendim."

Grossbart direktmek üzere kollarını kaldırdı, bir an tutmam için tüfeğini verecekmiş gibi göründü. "Ama, Çavuş..."

"Bak, Grossbart, sen sadece Yüzbaşı'nın sorularına cevap ver," dedim kestirerek.

Barrett bana gülümsedi, bunu görmek beni kızdırdı. "Pekâlâ, Grossbart," dedi. "İstediğin ne? Şu küçük kâğıt parçası mı? Serbest mi kalmak istiyorsun?"

"Hayır, efendim. Tek istediğim Yahudi gibi yaşamama izin verilmesi. Tabii diğerlerinin de."

"Hangi diğerleri?"

"Fishbein, efendim, ve Halpern."

"Onlar da mı yemeğimizi beğenmiyor?"

"Halpern sürekli kusuyor, efendim. Gözlerimle gördüm."

"Ben senin kustuğunu sanıyordum."

"Sadece bir kez, efendim. Sosisin domuz sosisi olduğunu bilmiyordum."

"İyisi mi size menü verelim, Grossbart. Yiyeceklerle ilgili eğitici filmler gösterelim, böylece sizi zehirlemeye çalıştığımızda kolayca anlarsınız."

Grossbart cevap vermedi. Askerlerden iki uzun yemek kuyruğu oluşturulmuştu. Bir kuyruğun sonunda Fishbein gözüme çarptı – gözlüğü bana çarptı desem daha doğru. Gözlüğünün camları güneş ışığını üstüme yansıtmıştı. Halpern yanında duruyor ve haki bir mendille yakasının içini kurulumuyordu. Yemeğe doğru ilerleyen kuyrukla birlikte hareket ediyorlardı. Yemekhane çavuşu hâlâ mutfak görevlilerine bağıırıyordu. Bir an için, yemekhane çavuşu bir şekilde Grossbart’la ilgili meseleye dahil olur diye korktum.

“Marx,” dedi Yüzbaşı, “sen de Yahudisin, değil mi?”

Lafı dolandırmadan yanıtladım: “Evet, efendim.”

“Ne kadar süredir ordudasın? Söyle şu çocuğa.”

“Üç yıl, iki aydır.”

“Bir yılı da savaş meydanında, Grossbart. On iki kahrolası ay, Avrupa’nın dört bir köşesinde mücadele etmiş. Bu adamı takdir ediyorum.” Yüzbaşı eliyle göğsümü işaret etti. “Hiç sen onun yemeklere dudak büktüğünü duydun mu? Duydun mu? Cevap bekliyorum, Grossbart. Evet mi, hayır mı.”

“Hayır, efendim.”

“Peki neden? O da bir Yahudi.”

“Bazı Yahudiler için bazı şeyler öteki Yahudiler için olduğundan daha önemlidir.”

Barrett patladı: “Bana bak, Grossbart. Marx’ı görüyor musun? O iyi bir adam, kahrolasica bir kahraman. Sen lisede okurken Çavuş Marx Almanları öldürüyordu. Hanginizin Yahudilere daha çok faydası var? Dandik bir sosis parçasını, birinci sınıf döş etini kusan senin mi, yoksa o Nazi piçlerinin canlarına okuyan Marx’ın mı? Ben Yahudi olsaydım, Grossbart, bu adamın ayağını öperdim. Bu adam kahrolasica bir kahraman ve ne verirse sızlanmadan yiyor. Neden sorun çıkarmak istiyorsun, onu bilmek istiyorum! Neyin peşindesin – terhis belgesi mi istiyorsun?”

“Hayır, efendim.”

"Duvara konuşuyorum! Çavuş, çek şunu yolumdan." Barrett bir sıçrayışta tekrar sürücü koltuğuna geçti. "Din işlemlerinden sorumlu subayı göreceğim." Motor kükredi, cip bir toz girdabının içinde kış attı ve Yüzbaşı gerisin geriye karargâhın yolunu tuttu.

Bir an için Grossbart ve ben yan yana durup cipin arkasından baktık. Ardından Grossbart bana baktı ve "Sorun çıkarmak istemiyorum. Bizden ilk bekledikleri sorun çıkarmamız," dedi.

Konuşurken dişlerinin inci gibi olduğunu gördüm, bu görüntü Grossbart'ın gerçekten bir ailesinin olduğunun kafa-fama dank etmesine neden oldu – birileri bir zamanlar minik Sheldon'ı dişçiye götürmüştü. Sheldon onların oğluydu. Söz hep dönüp dolaşıp ailesine gelse de Grossbart'ın bir zamanlar çocuk olduğuna, birilerinin vârisi olduğuna inanmak zordu. Sanki kimseyle bir kan bağı olamazmış gibi geliyordu; ne anne babasıyla ne de, hepsinden önemlisi, benimle. Bu gerçeği idrak etmem bir başkasına vesile oldu.

Yemek sırasına doğru geriye yürümeye başladığımızda, "Baban ne iş yapıyor, Grossbart?" diye sordum.

"Terzi."

"Amerikalı mı?"

"Artık, evet. Orduda bir oğlu var ne de olsa," dedi, takılarak.

"Ya annen?" diye sordum.

Göz kırptı. "*Ballabusta*.* Elinde toz beziyle uyuyor desem abartmış sayılmam."

"O da mı göçmen?"

"Hâlâ sadece Yidiş konuşuyor."

"Baban da mı?"

"Biraz İngilizcesi var. 'Temiz', 'Ütü', 'Pantolonu daralt'. Bu kadar. Ama bana karşı çok iyiler."

* (Yidiş) Ev hanımı. (ç. n.)

"O halde, Grossbart..." Uzanıp onu durdurdum. Bana döndü, gözlerimiz buluştuğu anda onunkiler yuvalarından içeri kaçıp tir tir titreyecekmiş gibi göründü. "Grossbart – mektubu yazan sendin, değil mi?"

Gözlerinin yeniden mutluluk saçarak parıldaması sadece bir saniye sürdü. "Evet." Yürümeye devam etti, adımlarını ona uydurdum. "Babam yazmayı bilseydi aynen bunları yazardı. Ama altına ismini koyan oydu. Kendi imzaladı. Postaya bile o verdi. Ben eve göndermiştim. Damganın New York'tan basılması için."

Şaşkınlık içinde kalakalmıştım, o da bunu fark etmişti. Karşımda son derece ciddi bir tavır takınarak sağ kolunu bana doğru uzattı. "Kan çeker, Çavuş," dedi, bileğindeki mavi damarı kıstırarak.

"Ne halt etmeye çalışıyorsun, Grossbart?" diye sordum. "Seni yemek yerken görmüştüm. Bundan haberin var mı? Yüzbaşı'ya ne yediğini bilmediğimi söyledim, ama yemekhanede aç kurt gibi yediğini gördüm."

"Çok çalışıyoruz, Çavuş. Eğitimdeyiz. Aç ayı oynamaz."

"Mektupta neden her defasında kustuğunu yazdın?"

"Orada aslında Mickey'den söz ediyordum. Onun adına konuşuyordum. Ona çok ısrar ettim, Çavuş, ama hayatta oturup böyle bir mektubu kaleme almaz. Eğer yardım etmezsem eriyip gidecek. Çavuş, kendi adımı, daha doğrusu babamın adını kullandım ama asıl Mickey'yi kolluyorum, Fishbein'i da tabii."

"Sen tam bir Mesih'sin, değil mi?"

Şimdi yemek sırasına girmiştik.

"İşte bu iyiydi, Çavuş," dedi, gülümseyerek. "Ama kim bilir? Kim söyleyebilir? Belki az biraz Mesih'lik sizde de var. Mickey, Mesih'in müşterek bir kavram olduğunu söylüyor. Bir süre Yeşiva'ya* gitmişti. Onun demesine göre, hep birlikte

* Yahudi din okulu. (ç. n.)

Mesih'iz. Benden biraz, sizden biraz. O çocuğu kaptırmış konuşurken bir duymalısınız, Çavuş."

"Benden biraz, senden biraz," dedim. "Buna inanmak işine geliyor, değil mi, Grossbart? Senin için her şeyi öyle güzel yerli yerine koyardı ki."

"İnanılmayacak kadar da kötü bir şey değil, Çavuş. Hepimizin biraz vermesi gerektiği anlamına geliyor, o kadar."

Kumanyamı diğer çavuşlarla birlikte yemek üzere Grossbart'ın yanından uzaklaştım.

İki gün sonra, Yüzbaşı Barrett'a gönderilmiş bir mektup masama geldi. Komuta zincirinden geçip masama ulaşmıştı – Kongre üyesi Franconi'nin makamında teslim alındıktan sonra General Lyman'a, Albay Sousa'ya, Binbaşı Lamont'a ve nihayet Yüzbaşı Barrett'a gönderilmişti. İki defa baştan sona okudum. 14 Mayıs tarihliydi, Barrett'ın Grossbart'la atış sahasında konuştuğu gün.

Saygıdeğer Kongre Üyesi:

Öncelikle oğlum Er Sheldon Grossbart'ın durumuyla ilgilendiginiz için size teşekkür etmeme izin verin. Çok şükür, önceki gece Sheldon'la telefonda konuşma fırsatı buldum ve sanıyorum sorunumuzu çözmeyi başardım. Son mektubumda da belirttiğim üzere oğlum çok dindar bir çocuktur ve asıl dinî olanın, yani bizzat Tanrı'nın Sheldon'dan yapmasını istemiş olacağı şeyin, memleketinin ve bütün insanlığın iyiliği için, dini sebeplerden duyduğu vicdan azabına katlanmak olduğuna ancak büyük zorluklar sonucunda onu ikna edebildim. Çok uğraştım, Saygıdeğer Kongre Üyesi, fakat nihayet ışığı gördü. Aslını isterseniz, bana aynen şöyle söyledi (hayat boyu unutmamak için sözlerini bir deftere kaydettim), bana dedi ki: "Galiba haklısın, baba. Milyonlarca Yahudi kardeşim canını düşman elinde veriyor, bu savaşı sona erdirmek ve Tanrı'nın bütün evlatlarının yeniden haysi-

yetlerine ve insanlıklarına kavuşmaları uğruna bir süre mirasımın bir parçasından mahrum kalmak yapabileceğim ufak bir fedakârlıktır ancak.” Bu sözler, Saygıdeğer Kongre üyesi, hangi baba olsa koltuklarının kabarmasına neden olur.

Bu arada, Sheldon, bu karara varmasında yardımcı olan askerin adını bilmemi –ve size de iletmemi– istedi: ÇAVUŞ NATHAN MARX. Sheldon’ın başçavuşu olan Çavuş Marx, savaş meydanında çarpışmış deneyimli bir asker. Sheldon’ın orduda göğüsgermek zorunda kaldığı ilk engelleri aşmasına bu adam yardım etmiş, Sheldon’ın beslenme kuralları hakkında fikir değiştirmesinin sorumlusu da kısmen bu kişidir. Çavuş Marx’ın takdir edildiğini bilmenin Sheldon’ı memnun edeceğinden eminim.

Size teşekkür eder ve iyi şanslar dilerim. Bir sonraki seçim pusulasında adınızı görmeyi umuyorum.

Saygılarımla, Samuel E. Grossbart

Grossbart’ın mektubuna kumandan General Marshall Lyman adına yazılmış ve Temsilciler Meclisi üyesi Charles E. Franco-ni tarafından imzalanmış bir tebliğ iliştilmişti. Tebliğ, General Lyman’a Çavuş Nathan Marx’ın ABD Ordusu ve Yahudi halkı için bir övünç kaynağı olduğunu bildiriyordu.

Grossbart’ın fikrini değiştirmesine ne neden olmuştu? Çok mu ileri gittiğini düşünmüştü? Yoksa mektup stratejik bir geri adım, ittifakımız olarak düşündüğü şeyi güçlendirmek için kurnaz bir çaba mıydı? Ya da belki *père* Grossbart ile *fils** Grossbart arasında geçen hayali bir diyalog sayesinde gerçekten de fikrini değiştirmişti. Kafam allak bullak olmuştu, fakat sadece birkaç günlüğüne – ta ki Grossbart’ın, nedeni her neyse, hayatımdan gerçekten elini ayağını çekmeye karar verdiğini anlayana kadar; anlaşılan, sıradan bir acemi olmayı kabul ediyordu. Teftiş sırasında gördüğümde yüzüme bile bakmadı; yemek içtimasında bir kez olsun bakış atmadı.

* Fransızcada, sırasıyla “baba” ve “oğul” anlamında. (ç. n.)

Pazar günleri diğer acemilerle birlikte astsubayların softbol takımını izliyordu, ben de bu takımda atıcıydım, fakat gerekmedikçe benimle tek laf etmiyordu. Fishbein ve Halpern de geri adım atmıştı – Grossbart'ın talimatı üzerine olduğundan emindim. Görünüşe göre, hak edilmemiş bir imtiyazın çirkinliğine bulaşmadan önce geri dönmenin hayrına olacağını anlamıştı. Birbirimizden uzak kalmamız, geçmişte aramızda geçenlerden ötürü onu affetmeme, ve nihayet, aklıselimliğinden dolayı onu takdir etmeme vesile oldu.

Bu arada, Grossbart'tan da kurtulmuşken işime ve idari görevlerime giderek alışıyordum. Bir gün tartıya çıktığımda, geri hizmetlerde görevli bir asker olarak vazifemi layıkıyla yerine getirdiğimi gördüm: Üç kilo almıştım. Bir kitabın ilk üç sayfasını okuyacak kadar sabredebiliyordum. Gelecek hakkında giderek daha fazla düşünüyordum, savaştan önce tanıdığım kızlara mektup yazdım. Birkaçından yanıt bile geldi. Columbia Üniversitesi'nden Hukuk Fakültesi kataloğu istedim. Pasifik'te devam eden savaşı takip ediyordum, ama bu benim savaşım değildi. Sonunu görebileceğimi düşünüyordum ve bazı geceler rüyalarımda Manhattan sokaklarında yürüdüğümü görüyordum – Columbia Üniversitesi'ne gittiğim üç yıl boyunca yaşadığım Broadway, Third Avenue, 116th Street adresinde. Kendimi bu hayallere kaptırdım ve mutlu olmaya başladım.

Derken, bir pazar günü, herkes dışarıdayken ve ben de bölük odasında bir başıma oturmuş *Sporting News*'un bir ay önceki sayısını okurken, Grossbart yeniden çıkageldi.

"Beysbol sever misiniz, Çavuş?"

Başımı kaldırdım. "Nasılsın?"

"İyiyim," dedi Grossbart. "Benden bir asker yaratıyorlar."

"Fishbein ve Halpern nasıl?"

"Gelişme kaydediyorlar," dedi. "Bu öğlen eğitimimiz yok. Sinemaya gittiler."

"Sen neden onlarla değilsin?"

"Gelip bir merhaba demek istedim."

Gülümsedi – utangaç, alelade bir gencin gülümsemesiydi, onda da bende de arkadaşlığımızın sanki beklenmedik ziyaretler, hatırlanan doğum günleri ve ödünç alman çim biçme makineleri sayesinde ayakta kaldığını gayet iyi bilir gibi bir hal vardı. Bu, ilk başta beni rahatsız etti, ardından kışladaki herkesin karanlık bir sinema salonuna kapandığı ve Grossbart'la yalnız olduğum düşüncesinin verdiği genel huzursuzluk hissinin içinde eriyip gitti. Gazetemi katladım.

"Çavuş," dedi, "bir iyilik isteyecektim. Ve isteyeceğim iyilik doğru mu yanlış mı diye düşünmeden soruyorum."

Sorusunu duymayı reddetmeme imkân tanımak için durdu, fakat bu hareketiyle tabii ki beni hiç de niyetim olmayan bir nezakete zorlamıştı. "Bekliyorum."

"Şey, aslında iki iyilik."

Hiçbir şey demedim.

"İlki şu söylentiler hakkında. Herkes Pasifik'e gittiğimizi söylüyor."

"Arkadaşın Fishbein'a da söylediğim gibi, benim bir bilgim yok," dedim. "Öğrenmek için beklemeniz gerek. Herkes gibi."

"İçimizden birinin Doğu'ya gitme ihtimali var mı sizce?"

"Almanya mı?" dedim. "Olabilir."

"New York'u kastetmiştim."

"Zannetmiyorum, Grossbart. Böyle bir şey söz konusu değil."

"Bilgi için sağ olun, Çavuş," dedi.

"Bilgi vermedim, Grossbart. Kendi tahminimi paylaştım, o kadar."

"Eve yakın olmak iyi olurdu. Ailem... biliyorsunuz zaten." Kapiya doğru bir adım atmıştı ki tekrar döndü. "Ha, diğer şey. Diğer sorumu sorabilir miyim?"

"Nedir?"

"Sormak istediğim diğer şey şuydu: St. Louis'te akrabalarım oturuyor ve eğer yanlarına gidebilirsem mükellef bir Hamursuz Bayramı yemeği ikram edeceklerini söylüyorlar. Tanrım, Çavuş, gidebilirsem müthiş olur."

Ayağa kalktım. "Acemilik döneminde izin yoktur, Grossbart."

"Fakat pazartesi sabahına kadar hiçbir işimiz yok, Çavuş. Görev yerimden ayrılısam kimsenin ruhu bile duymaz."

"Ben biliyor olurum. Sen biliyor olursun."

"Ama bu kadar. Sadece ikimiz. Geçen gece teyzemi aradım, onu duymalıydınız. 'Gel gel,' dedi. 'Gefilte balığım* var, *khreyn*'im** var – ne ararsan!' Bir güncük, Çavuş. Eğer bir şey olursa bütün suçu üstüme alırım."

"Yüzbaşı burada değil, izin kâğıdını imzalayamaz."

"Siz imzalayabilirsiniz."

"Bak, Grossbart..."

"Çavuş, iki aydır içim dışım *trefa**** oldu."

"Bununla yaşamaya karar verdiğini zannediyordum. Mirasından bir parça mahrum kalarak."

Parmağını bana doğrulttu. "Siz!" dedi. "O mektubu okumamanız gerekiyordu."

"Okudum. Ne olacak?"

"Bir kongre üyesine hitaben yazılmıştı."

"Grossbart, bana hikâye anlatma. Mektubu okumamı istiyordun."

"Neden bana eziyet ediyorsunuz, Çavuş?"

"Dalga mı geçiyorsun!"

"Daha önce de bu türden davranışlara maruz kalmıştım," dedi, "fakat kendi ırkımdan birinden asla!"

* *Gefilte fish*, balık suyu içinde pişirilen bir tür balık köftesi yemeğidir. Avrupalı Yahudilerce yokluk zamanında icat edilen tarif, daha sonra bütün dünyada ce-maatin özel günlerde yaptığı bir yemek haline gelmiştir. (ç. n.)

** Kırmızı pancar ve yabanturplu bir sos. (ç. n.)

*** (Yidiş) Koşer olmayan yiyecek, mundar. (ç. n.)

"Defol buradan, Grossbart! Yıkıl karşımdan, gözüm görmesin!"

Yerinden kıpırdamadı. "Utaniyorsunuz, o yüzden," dedi. "Acısını bizden çıkarıyorsunuz. Hitler'in yarı Yahudi olduğu söyleniyor. Bu söylediklerinizden sonra, öyle olsa hiç şaşmam."

"Benimle ne yapmaya çalışıyorsun, Grossbart?" diye sordum. "Neyin peşindesin? Sana özel imtiyazlar sunmamı, yemeği değiştirmemi, gönderileceğin yeri öğrenmemi, hafta sonu izinleri vermemi istiyorsun."

"Konuşmanız bile Yahudi olmayanlarınkı gibi!" Grossbart yumruğunu salladı. "İstediğim hafta sonu izninden mi ibaret? Hamursuz Bayramı yemeği kutsal mıdır, değil midir?"

Hamursuz Bayramı yemeği! Birden, Hamursuz Bayramı kutlanalı haftalar olduğu aklıma geldi. Ona da söyledim.

"Doğru," diye yanıtladı. "Aksini söyleyen kim? Bir ay önceydi – ve ben sahada kıymalı patates yiyordum! Şimdi de tek istediğim basit bir iyilik. Yahudi bir gencin anlayacağını düşünmüştüm. Teyzem âdet olanın dışına çıkıp bir ay sonra Hamursuz Bayramı yemeği hazırlamaya razı..." Söylene söylenene gitmek üzere geri döndü.

"Gel buraya!" diye çağırdım. Durup bana baktı. "Grossbart, neden diğerleri gibi olamıyorsun? Neden illa çıkıntılık yapmak zorundasın?"

"Çünkü ben bir Yahudiyim, Çavuş. Ben farklıyım. Daha iyi ya da değil. Ama farklıyım."

"Bir savaş söz konusu, Grossbart. Bu süre için aynı ol."

"Olmayı reddediyorum."

"Ne?"

"Reddediyorum. Kendim olmaktan vazgeçemem, o kadar." Gözleri doldu. "Yahudi olmak zor bir şey. Fakat Mickey'nin söylediğini şimdi anlıyorum: Yahudi kalmak daha zor." Üzgün bir vaziyette elini bana doğru kaldırdı. "Halinize baksanıza."

"Kes ağlamayı!"

"Onukes, bunukes, şunu kes! Asıl siz kesin, Çavuş. Yüreğinizi kendi insanlarınıza kapatmayın artık!" Ardından, üniformasının koluyla gözyaşlarını silerek kapıdan dışarı koştu. "Birbirimiz için en azından bunu yapabiliriz – en azından..."

Bir saat sonra, pencereden dışarı bakarken, Grossbart'ı sahanın öbür tarafına doğru yürürken gördüm. Üzerinde kollu üniforması vardı ve küçük bir büzgülü çanta taşıyordu. Dışarı, sıcak güne çıktım. Etraf sessizdi; bellerinden itibaren üzerine eğildikleri bir tencerenin etrafına dizilmiş, güneşin altında patates soyup çene çalan dört mutfak sorumlusu er dışında tek bir canlı yoktu.

"Grossbart!" diye seslendim.

Bana doğru baktı ve yürümeye devam etti.

"Grossbart, buraya gel!"

Dönüp olduğu yerden bana doğru yürümeye başladı. Nihayet karşıma geçip durdu.

"Nereye gidiyorsun?" diye sordum.

"St. Louis'e. Umurumda değil."

"İzin almazsan yakalanırsın."

"İzin almadığım için yakalanırım o halde."

"Askerî cezaevine gidersin."

"Zaten askerî cezaevindeyim." Geriye dön komutu verilmiş gibi dönerek yürümeye başladı.

Ancak birkaç adım ilerlemesine müsaade ettim. "Gel buraya," dedim. Peşimden odama geldi, daktiloyla bir izin kâğıdı yazıp Yüzbaşı'nın adıyla imzaladım ve yanına kendi parafımı ekledim.

İzin kâğıdını aldı ve biraz durduktan sonra elimi kapıp sıktı. "Çavuş, bunun benim için ne kadar önemli olduğunu bilemezsiniz."

"Tamam," dedim. "Başını belaya sokma sakın."

"Keşke benim için ne kadar önemli olduğunu size gösterebilsem."

"Bana iyilik yapayım deme. Takdirname için bir kongre üyesine yazmaya filan kalkma."

Gülümsedi. "Haklısınız. Yazmam. Ama bir şey yapma-
ma izin verin."

"O halde o *gefilte* balığından bana da bir parça getir. Hadi
şimdi kaybol."

"Getireceğim!" dedi. "Yanında bir dilim havuç ve minik
bir yabanturpuyla birlikte. Unutmam."

"Pekâlâ. Kapıya izin kâğıdını göster, yeter. Ve sakın kim-
seye söyleme."

"Söylemem. Bir ay geç oluyor, ama size iyi *Yom Tov*'lar."*

"Sana da iyi *Yom Tov*'lar, Grossbart," dedim.

"Siz iyi bir Yahudisiniz, Çavuş. Taş gibi bir kalbiniz oldu-
ğunu düşünmek istiyorsunuz, ama aslında iyi kalpli, alçakgö-
nümlü bir insansınız. Gerçekten böyle düşünüyorum."

Bu son üç kelime Grossbart'ın kendinde söyleme hakkı
gördüğü sözler içinde bana en çok dokunanlar oldu. "Pekâlâ,
Grossbart," dedim. "Şimdi bana 'efendim' de ve derhal orta-
dan kaybol."

Kapıdan koşarak fırladı ve gözden kayboldu. Yaptığım
işten dolayı kendimden gayet hoşnuttum; Grossbart'la müca-
dele etmeye bir son vermek büyük bir rahatlık olmuştu ve
bunun için bir bedel ödemem gerekmemişti. Barrett'ın neler
olduğunu öğrenmesine imkân yoktu, öğrense bile bir baha-
ne uydururdum. Bir süre masamda kararımdan ötürü gön-
lüm rahat oturdum. Derken tel kapı geriye doğru yaylanarak
açıldı ve içeri tekrar Grossbart daldı. "Çavuş!" dedi. Fishbein
ve Halpern'ün arkasında olduğunu fark ettim, ikisi de kolalı
üniformalarını kuşanmıştı ve ellerinde Grossbart'inkine ben-
zeyen büzgülü çantalar tutuyordu.

"Çavuş, Mickey ve Larry'yi sinemadan çıkarlarken yaka-
ladım. Az kalsın onları göremeden gidecektim."

* (İbranice) Bayram günleri. (ç. n.)

"Grossbart – ben sana kimseye söylememeni söylememiş miydım?" dedim.

"Ama teyzem arkadaşlarımı getirebileceğimi söyledi. Gö-türmeliyim de."

"Ben çavuşum, Grossbart – teyzen değil!"

Grossbart inanamaz gözlerle bana bakıyordu. Halpern'ü kolundan çekiştirdi. "Mickey, Çavuş'a bunun senin için ne kadar önemli olduğunu söyle."

Halpern bana baktı ve omuzlarını silkerek, "Çok önemli," dedi.

Fishbein beklemeden bir adım öne çıktı. "Gidebilirsem ben ve ailem için çok büyük bir anlam ifade edecek, Çavuş Marx."

"Hayır!" diye bağırdım.

Grossbart başını sallıyordu. "Çavuş, bana hayır demenizi anlarım ama Yeşiva öğrencisi Mickey'yi nasıl mahrum bırakırsınız, aklım almıyor."

"Mickey'yi hiçbir şeyden mahrum etmiyorum," dedim. "Çok ileri gittin, Grossbart. Onu mahrum bırakan sensin."

"O halde izin kâğıdını ona veriyorum," dedi Grossbart. "Küçük bir mektupla birlikte teyzemin adresini de vereceğim. En azından onun gitmesine izin verin."

Göz açıp kapayıncaya kadar izin kâğıdını Halpern'ün pantolon cebine sokuşturdu. Halpern'ün gözü üstümdüydü, Fishbein'in da. Grossbart kapıya gitti, iterek açarken, "Mickey, bana en azından biraz *gefilte* balığı getirirsin," dedi ve yeniden dışarı çıktı.

Üçümüz birbirimize bakakaldık, ardından, "Halpern, şu izin kâğıdını bana ver," dedim.

Cebinden çıkarıp bana verdi. Fishbein kapıya doğru gitmiş, orada oyalanıyordu. Ağzı aralık vaziyette bir an dikildi, sonra kendini işaret etti. "Ya ben?" diye sordu.

Akıllara durgunluk verecek gülünç hali beni tüketmişti. Koltuğuma yığıldım, gözlerimin arkasında damarların attığını hissediyordum. "Fishbein," dedim, "seni hiçbir şeyden mahrum bırakmak gibi bir derdim olmadığını anlıyorsun, değil mi? Eğer bu benim ordum olsaydı, ayın salonunda *gefilte* balığı dağıtırdım. Kantinde *kugel** satardım, yeminle."

Halpern gülümsedi.

"Sen anlıyorsun, değil mi, Halpern?"

"Evet, Çavuş."

"Ya sen, Fishbein? Düşman edinmek istemiyorum. Sizden bir farkım yok; ben de hizmet süremi doldurup eve gitmek istiyorum. Sizin özlediğiniz şeyleri ben de özlüyorum."

"O halde, Çavuş," dedi Fishbein, "neden siz de gelmiyorsunuz?"

"Nereye?"

"St. Louis'e. Shelly'nin teyzesine. Adabıyla bir Hamursuz Bayramı yemeği yiyeceğiz. *Matza* ekmeğini saklama oyunu oynayacağız." Kapkara dişleriyle bana bakarak kocaman gülümsedi.

Tel kapının öteki ucunda bir kez daha Grossbart'ı gördüm.

"Psst!" Elindeki kâğıt parçasını salladı. "Mickey, işte adresi. Teyzeme benim çıkamadığımı söylersin."

Halpern yerinden kıınıldamadı. Bana baktı, bir kez daha kollarının kalkıp omuzlarının silkindiğini gördüm. Daktilo-mun kapağını kaldırarak ona ve Fishbein'a da izin kâğıdı hazırladım. "Gidin," dedim. "Üçünüz de."

Bir an Halpern'ün elimi öpeceğini sandım.

O gün öğleden sonra Joplin'deki bir barda bira içiyor, bir ku-lağımla da Cardinal'in maçını dinliyordum. İçine karışmış ol-

* Patates ya da makarnayla yapılan, lapa biçiminde bir yemek. (ç. n.)

duğum durumu salim kafayla tartmaya çalıştım; Grossbart'la aramızdaki çekişmede onun kadar ben de suçlu değil miydim? Ben neydim de âlicenap hislerin içtimasından sorumluydum? Kimdim ki, bunca haset besliyor, böylesine kalpsizlik edebiliyordum? Kimse benden dünyayı yerinden oynatmamı istemiyordu. O halde, Grossbart'a göz açtırmamak için hakkım ya da bir sebebim var mıydı? Üstelik bu Halpern'e da göz açtırmamak anlamına geliyordu. Ve Fishbein'a, o çirkin, uysal çocuğa da... Geçen bir iki gün içinde beynime üşüşen çocukluk anılarımın içinden anneannemin sesini duydum: "Ne diye *tsimmes** yapıyorsun?" Mesela yapmamam gereken bir şey yaparken bir tarafımı kestiğimde beni haşlamakla meşgul olan anneme bu soruyu sorardı. Ona göre, sarılıp öpülmem gerekirken annem bana nutuk çekiyor olurdu. Ama anneannemin bir bildiği vardı: Merhamet adaleti aşar. Benim de bilmem gerekirdi. Nathan Marx kim oluyordu da şefkat söz konusu olunca pinti kesiliyordu? Tabii ki, diye düşündüm, Mesih –eğer bir gün gelecek olursa– pintilik edip küsuratlarla uğraşmayacaktı. Tanrı'nın izniyle, sarılacak ve öpecekti.

Ertesi gün, tören alanında softbol oynarken, Sınıflandırma ve Atama sorumlusu Astsubay Bob Wright'a, devreleri bittiğinde, yani iki hafta içinde, acemi erlerimizin nereye gönderileceğini tahmin ettiğini sormaya karar verdim. Sohbet arasında ağzını ararken, "Hepsini Pasifik'e sevk edecekler. Shulman geçen gün seninkiler için gelen emirleri aldı," dedi.

Bu haber beni sanki Halpern, Fishbein ve Grossbart'ın babasıymışım gibi sarsmıştı.

Ogece, tam uykuya dalacakken biri kapımı tıklattı. "Kim o?" diye sordum.

* (Yidiş) Yaygara. (ç. n.)

"Sheldon."

Kapıyı açıp içeri girdi. Bir an onu göremedim, fakat varlığını hissediyordum. "Nasıldı?" diye sordum.

Gecenin neredeyse zifiri karanlığı içinde karşımda beliverdi. "Harikaydı, Çavuş." Sonra yatağın kenarına oturdu. Doğrudum.

"Sizinki nasıldı?" diye sordu. "Güzel bir hafta sonu oldu mu?"

"Evet."

"Ötekiler uyudu." Derin, babacan bir nefes aldı. Bir süre öylece konuşmadan oturduk, o sırada küçük ve çirkin odamı, evi anımsatan bir his işgal etti; kapı kilitliydi, kedi dışarıda, çocuklar güven içinde yataklarında.

"Çavuş, size bir şey söyleyebilir miyim? Özel bir şey?"

Cevap vermedim, o da nedenini biliyor gibiydi. "Kendimle değil, Mickey'yle ilgili. Çavuş, hiç kimseye ona karşı hissettiğim duyguları hissetmedim. Dün gece yanımdaki yataкта yatarken onun sesini duydum. Öyle fena ağlıyordu ki içiniz burkulurdu. Hıçkıra hıçkıra."

"Bunu duyduğuma üzüldüm."

"Susturmak için onunla konuşmak zorunda kaldım. Elimi tuttu, Çavuş; bir türlü bırakmıyordu. Sanki bir isteri krizine kapılmış gibiydi. Keşke nereye gittiğimizi bilsem, deyip duruyordu. Pasifik'e gittiğimizi bilmek bile hiçbir şey bilmekten daha iyiymiş. Tek istediği bilmek."

Anlaşılan, uzun yıllar önce birileri Grossbart'a gerçeğe yalnız yalan söyleyerek ulaşılabileceğini öğretmişti. Halpern'ün ağlamasını inandırıcı bulmadığımdan değil; çocuğun gözlerinin etrafında hep kırmızı halkalar vardı. Ancak, söylenen gerçek olsun olmasın, Grossbart'ın ağzından çıktığı an bir yalana dönüşüyordu. Her hareketi stratejikti. Fakat öte yandan, bir ithamın ağırlığıyla kafama dank etti ki, benim de ondan farkım yoktu! Taarruz stratejileri olduğu

gibi, geri hamle yapmak için de stratejiler vardır. Bu nedenle, sütün çıkmış ak kaşık olmadığımı kendime teslim ettikten sonra, bildiğim şeyi ona da söyledim. "Pasifik'e gidiyorsunuz."

Bir an soluğu kesildi, bu defa sahte değildi. "Ona söyleyeceğim. Keşke öbür türlü olsaydı."

"Keşke."

Söylediğimin üstüne atladı: "Peki, acaba bu konuda bir şey yapabilir misiniz? Değiştirmek gibi?"

"Hayır, elimden hiçbir şey gelmez."

"Sınıflandırma ve Atama'dan kimseyi tanımıyor musunuz?"

"Grossbart, yapabileceğim hiçbir şey yok," dedim. "Eğer Pasifik'e sevk edilmenize karar verilmişse Pasifik'e gideceksiniz demektir."

"Ama Mickey..."

"Mickey, sen, ben – herkes, Grossbart. Yapacak hiçbir şey yok. Belki sizin gitmenize kalmadan savaş biter. Dua et de bir mucize olsun."

"Ama..."

"İyi geceler, Grossbart." Arkama yaslandım, Grossbart'ın kalkmasıyla yayların gevşediğini hissetmek içimi rahatlatı. Şimdi onu net görebiliyordum; çenesi sarkmıştı, serseme dönmüş bir boksöre benziyordu. Elindeki kesekâğdını fark ettim.

!

"Grossbart." Gülümsedim. "Hediyem mi yoksa?"

"Ha, evet, Çavuş. Buyurun – hepimizden size." Kesekâğdını bana verdi. "Çin böreği."

"Çin böreği mi?" Kesekâğdını elime alınca altındaki ıslak yağ lekesini hissettim. Grossbart'ın şaka yaptığından emin, ağzını açtım.

"Hoşunuza gideceğini düşündük. Çin böreğini biliyorsunuzdur. Canınızın çektiği bir şey olduğunu..."

"Teyzen Çin böreği mi yapmış?"

"Teyzem evde değildi."

"Grossbart, seni o davet etmedi mi? Seni ve arkadaşlarını davet ettiğini söyledin bana."

"Biliyorum," dedi. "Mektubu baştan okudum. Meğer sonraki hafta yazıyormuş."

Yataktan kalkıp pencereye yürüdüm. "Grossbart," dedim. Ama ona seslenmiyordum.

"Ne?"

"Nesin sen, Grossbart? Gerçekten, nesin?"

Sanıyorum ilk defa ona hazır bir cevabının olmadığı bir soru sormuştum.

"İnsanlara bunu nasıl yapabiliyorsun?" diye devam ettim.

"Çavuş, buradan bir gün uzaklaşmak hepimize iyi geldi. Fishbein, onu görmemiz lazım, Çin yemeğine bayılır."

"Ya Hamursuz Bayramı yemeği?" dedim.

"İkinci en iyiye razı olduk, Çavuş."

Çileden çıkmak üzereydim. Lafı dolandırmadan konuştum.

"Grossbart, sen bir yalancısın!" dedim. "Düzenbazın, sahtekârın birisin. Hiçbir şeye saygın yok. Hiçbir şeye. Bana da saygın yok, gerçekten – zavallı Halpern'e bile yok! Hepimizi kullanıyorsun..."

"Çavuş, Çavuş, Mickey'ye içim eriyor. Yemin ederim, öyle. Mickey'yi seviyorum. Elimden gelse..."

"Elinden gelseymiş! İçi eriyormuş!" Ona doğru hamle edip yakasına yapıştım ve hiddetle sarstım. "Grossbart, defol! Defol buradan ve yanıma bir daha yaklaşayım deme. Eğer seni bir daha göreceğim olursam hayatını mahvederim. Anlıyor musun beni?"

"Evet."

Gitmesi için bıraktım. Odadan çıktığında az önce durduğu yere tükürmemek için kendimi zor tuttum. Öfkemi dindi-

remiyordum. İçimdeki öfke her yanıma sarmış, beni âdeta esir almıştı; bu öfkeden ancak gözyaşı akıtarak ya da şiddet uygulayarak kurtulabilirmişim gibi geliyordu. Grossbart'ın bana verdiği kesekâğıdını yatağın üstünden kaptığım gibi bütün kuvvetimle pencereden dışarı fırlattım. Ertesi sabah, askerler yatakhanelerin etrafında devriye gezerken sabah sabah bir avuç sigara filtresi ve şekerleme kabından başka bir şeyle karşılaşacağını ummayan acemilerden birinin avaz avaz bağırdığını duydum. "Börek!" diye bağırdı. "Vay anasını, Çin böreği var burada!"

Bir hafta sonra, Sınıflandırma ve Atama'dan gelen emirleri okurken gözlerime inanamadım. Acemilerin her biri önce California'daki Camp Stoneman'a, oradan da Pasifik'e gönderilecekti – tek biri hariç bütün acemiler: Er Sheldon Grossbart. O, New Jersey'deki Fort Monmouth'a gidecekti. Teksir makinesinden çıkan kâğıdı birkaç defa okudum. Dee, Farrell, Fishbein, Fuselli, Fylypowycz, Glinicki, Gromke, Gucwa, Halpern, Hardy, Helebrandt'tan Anton Zygadlo'ya kadar – hepsi ay sona ermeden Batı'ya gönderiliyordu. Grossbart hariç hepsi. Bir torpil bulmuştu anlaşılan, ama o ben değildim.

Ahizeyi kaldırıp Sınıflandırma ve Atama'yı aradım.

Telefonun öbür ucundaki ses kibarca, "Onbaşı Shulman, efendim," dedi.

"Çavuş Wright'la görüşmek istiyorum."

"Kim arıyor, efendim?"

"Çavuş Marx."

Bunu duyan sesin "Ah!" demesi garibime gitti. Sonra, "Bir dakika, Çavuş," dedi.

Wright'ın telefona gelmesini beklerken, Shulman'ın "Ah!"'ı kulaklarımda çınliyordu. Neden "Ah!" demişti? Shulman kimdi? Derken, Grossbart'ın torpilinin kim olduğunu anlayıverdim. Grossbart'ın kantinde, bowling salonunda ya da hatta belki de ayinlerde Shulman'ı keşfettiği gün arala-

rında geçen konuşmayı bile duyabiliyordum. "Tanıştığımıza memnun oldum. Neredensin? Bronx mu? Ben de. Şunu tanıyor musun? Ya bunu? Ben de! Sınıflandırma ve Atama'da mı çalışıyorsun? Gerçekten mi? Baksana, Doğu yakasına gönderilme olasılığım var mı? Bu konuda bir şeyler yapabilir misin? Bir değişiklik? Hile, sahtekârlık, yalan? Birbirimize yardım etmeliyiz, değil mi ama. Eğer Almanya'da Yahudiler..."

Bob Wright telefona geldi. "Nasılsın, Nate? Atış yaptığın kolun ne âlemde?"

"İyidir. Bob, bana bir iyilik yapabilir misin diye soracaktım." Ağzımdan çıkan bu sözler Grossbart'ı aklıma o kadar çok getirdi ki, kafamda planladığım şeyi düşündüğümünden daha kolay yumurtladım: "Kulağına biraz çılgınca gelebilir, Bob, ama Monmouth'a gönderilecek bir askerim yanımda ve yerini değiştirmek istiyor. Avrupa'da ağabeyi öldürülmüş, o nedenle Pasifik'e gitmeye çok hevesli. Ülke sınırları içinde kalırsa kendini alçak biri gibi hissedecekmiş. Ben bilemiyorum, Bob – yapabileceğimiz bir şey olur mu? Monmouth'a onun yerine başkasını göndersek?"

"Kimi?" diye sordu, ihtiyatlı bir sesle.

"Kim olursa. Alfabadeki ilk asker. Umurumda değil. Çocuk bir şeyler yapılabilir mi diye sormaya gelmiş."

"Adı ne?"

"Grossbart, Sheldon." Wright cevap vermedi.

"Evet," dedim. "O da Yahudi, o nedenle ona yardımcı olabilirim, diye düşündüm. Anlarsın."

"Bir şey yapabilirim sanırım," dedi nihayet. "Binbaşı hâftalardır ortada yok. Golf sahasında geçici vazifede. Elimden geleni yaparım, Nate, tek söyleyebileceğim bu."

"Sağ ol, Bob. Pazar günü görüşürüz." Ve kan ter içinde telefonu kapattım.

Ertesi gün, düzeltilmiş emirler ulaştı: Fishbein, Fuselli, Fylypowycz, Glinicki, Gromke, Grossbart, Gucwa, Halpern,

Hardy... Şanslı Er Harley Alton, New Jersey'ye, bir nedenden ötürü piyade eğitimi almış gönüllü asker talep eden Fort Monmouth'a gidiyordu.

O akşam yemekten sonra nöbet listesini düzeltmek için bölük odasına uğradım. Grossbart beni bekliyordu. İlk o konuştu:

"Seni orospu çocuğu!"

Masama oturdum, üstüme gözlerini dikmiş bakarken nöbet listesinde gerekli değişiklikleri yapmaya koyuldum.

"Bana ne garezin var?" diye bağırdı. "Aileme ne garezin var? Babamın yakınında olsam ölür müydün? Allah bilir kaç ayı kaldı zaten!"

"Nedenmiş o?"

"Kalbi var," dedi Grossbart. "Sanki hayat boyu çektiği çileler yetmedi de sen üstüne yenisini eklemek zorundaydın. Seni tanıdığım güne lanet ediyorum, Marx! Shulman bana neler olduğunu anlattı. Yahudi düşmanlığının sınırı yok, değil mi? Burada verdiğin zarar yetmedi. Özel bir telefon görüşmesi yapman gerekiyordu! Gerçekten ölmemi istiyorsun!"

Nöbet çizelgesine birkaç not daha aldım ve çıkmak için ayağa kalktım. "İyi geceler, Grossbart."

"Bana bir açıklama borçlusun!" Önüme dikilmişti.

"Sheldon, açıklama yapması gereken asıl sensin, hem de birden fazla."

Kaşlarını çattı. "Sana mı?"

"Bana yapman gerektiğini düşünüyorum, evet. Ama özellikle Fishbein ve Halpern'e."

"Doğru, olan biteni çarpıt şimdi. Kimseye hiçbir borcum yok, onlar için elimden gelen her şeyi yaptım. Şimdi sanırım artık kendimi kollamamın vakti geldi."

"Birbirimizin arkasını kollamayı öğrenmemiz gerek, Sheldon. Bunu bana sen söylemiştin."

"Sen bununla, bu yaptığınla arkamı kollamış mı oluyorsun?"

“Hayır. Hepimizin arkasını kollamış oluyorum.”

Onu kenara itip kapıya doğru yürüdüm. Arkamdan öfkeyle soluduğunu duyabiliyordum, sesi korkunç bir kuvvetle çalışan bir motordan fışkıran buharın sesi gibiydi.

“Sana bir şey olmaz,” dedim kapıdayken. Fishbein ve Halpern’e da bir şey olmayacağını düşündüm, Pasifik’te bile. Yeter ki Grossbart bütün yalakalığıyla karşısındakilerin yumuşak yaradılışından kendine fayda çıkarabilmeyi bilsin.

Bölük odasının önünde durdum, arkamda Grossbart’m ağladığını duyuyordum. Yatakhanelerin ışıklı pencerelerine baktığımda, tişörtleriyle ranzalarında oturmuş, son iki gündür yaptıkları gibisevk edilecekleri yerleri konuşan çocukları görebiliyordum. Sessiz bir gerginlik içinde botlarını cilalıyor, kemerlerinin tokasını parlatıyor, iç çamaşırlarını katlayıp kaldırıyor, kaderlerini kabullenmek için ellerinden geleni yapıyorlardı. Arkamda, Grossbart da kaderini kabullenerek zorlukla yutkundu. İçimden, geri dönüp intikamım için ondan af dilemek gelse de bütün irademle bu dürtüye karşı geldim ve ben de kendi kaderimi kabullendim.

Çeviren: Deniz Koç

Epstein

1

Hafta sonu misafiri Michael, geceyi duvarında hâlâ beysbol posterleri asılı olan Herbie'nin eski odasındaki ikiz yataklardan birinde geçirecekti. Lou Epstein karısıyla beraber, yatağın çapraz konduğu odada yatıyordu. Kızı Sheila'nın odası boştu; folk şarkıcısı nişanlısıyla buluşmaya gitmişti. Odanın köşesinde, çocukluk günlerinden kalma bir oyuncak ayı poposunun üzerine oturtulmuştu, sol kulağına üzerinde SOS-YATLIŞTE OY VER yazan bir rozet iğneliydi; bir zamanlar Louisa May Alcott ciltlerinin toz topladığı kitaplıklarda şimdi Howard Fast'in toplu eserleri duruyordu. Evde çit yoktu. Yanan tek ışık, alt kattaki yemek odasında duran ayaklı altın şamdanlarda titreyen *şabbus** mumları ve cam bardağın içinde Herbie'nin ruhu için göz kırpan *jahrzeit*** mumuydu.

Epstein yatak odasının karanlık tavanına baktı ve gün boyu pompalanan kafasının bir an boşalmasına izin verdi. Karısı Goldie yanında kronik bronşitten mustaripmiş gibi ağır ağır nefes alıp veriyordu. On dakika önce soyunmuştu; Epstein karısının başından beyaz geceliğini geçirilişini, geceliğin göbeğine sarkmış memelerinden, körüğü andıran kal-

* (Yidiş) Cuma geceleri yakılan Şabat mumları. (ç. n.)

** (Yidiş) Ölen yakının ölüm yıldönümü için yakılan mum. (ç. n.)

çalarından ve yol haritasına benzeyen mavi damarlarla kaplı but ve baldırlarından aşağı dökülüşünü seyretmişti. Bir zamanlar sıkıştırılabilen, bir zamanlar küçük ve sıkı olan yerler şimdi dürtülüp çekiştirilebilir hale gelmişti. Her şey sarkıyordu. Karısı uyumak için hazırlanırken Epstein gözlerini kapatmış ve 1927'deki Goldie'yi, 1927'deki Lou Epstein'ı gözlerinin önüne getirmeye çalışmıştı. Bunları gözünün önüne getirirken dönüp karnını karısının sırtına yasladı ve memelerini tutmak için koluyla onu sardı. Meme uçları inek memesi gibi uzamıştı, boyları serçeparmağı kadar vardı. Epstein tekrar kendi tarafına döndü.

Ön kapıya bir anahtar sokuldu – önce fısıltılar geldi, ardından kapı yavaşça kapandı. Kaskatı kesilerek gürültüleri bekledi – bu Sosyalistlerin sadede gelmesi fazla sürmüyordu. Geceleyin fermuarların açılıp kapanma sesleri adamı uyanık tutmaya yetiyordu. "Aşağıda ne yapıyor bunlar?" diye bağırmıştı karısına bir cuma akşamı, "Elbise mi deniyorlar?" Şimdi, bir kez daha, bekliyordu. Oynaşmalarına karşı olduğundan değildi. Püriten de değildi, gençlerin hayattan zevk alması gerektiğine inanıyordu. Kendi de bir zamanlar genç bir adam olmamış mıydı? Ama 1927'de o da karısı da güzel insanlardı. Lou Epstein, hayatını barlarda folk şarkıları söyleyerek kazanan şu çenesiz, tembel, bir keresinde ona otuzlar gibi "müthiş bir toplumsal ayaklanma dönemi"nde yaşamının "heyecan verici" olup olmadığını soran ukalaya hiçbir zaman benzememişti.

Ya kızı, neden büyüdüğünde mesela şu Michael'ın randevulaştığı, sokağın karşısında oturan, hani şu babası ölen kız gibi olmamıştı. Güzel kız diye ona denirdi işte. Ama onun Sheila'sı değildi. Ne oldu, diye merak etmekten alamıyordu kendini, o pembe tenli bebeğe ne oldu? Hangi yıl, hangi ay o ince bilekler kalınlaşıp kütüğe döndü, şeftali rengi kaymak ten sivilcelerle kaplandı? O güzel çocuk şimdi "sosyal bilinç"e

sahip yirmi üç yaşında bir kadındı! Ne bilinç ama, diye düşündü. Bütün gün katılacak bir grev hattı peşinde koşuyor ki akşam eve geldiğinde at gibi önüne geleni silip süpürsün... Kızının ve o gitar tıngırdatan herifin birbirlerinin adı ağza alınmayacak yerlerine dokunması ona günahattan bile kötü, iğrenç geliyordu. Epstein yatağın içinde bir sağa bir sola dönerken solumalar ve fermuar sesleri kulağına gökgürlemesi gibi geliyordu.

Vızzt!

İşi pişiriyorlardı. Onları duymazdan gelip başka sorunları düşünmeye karar verdi. İş meselesi... planladığı gibi emekli olmasına bir yıl kalmıştı fakat Epstein Kesekâğıdı Şirketi'nin bir vârisi yoktu. Şirketini sıfırdan kurmuş, Buhran ve Roosevelt yıllarında acı çekip kan kusmuş, ancak savaş ve Eisenhower zamanında meyvelerini toplayabilmişti. Bir yabancı- nın işi devraldığını düşünmek onu hasta ediyordu. Ama ne yapılabilirdi ki? Herbie, on bir yaşındayken çocuk felcinden ölmüştü. Yaşasaydı yirmi sekiz yaşında olacaktı. Son ümidi Sheila'ysa kendine tembel bir koca adayı seçmişti. Ne yapabilirdi? Elli dokuz yaşında bir adam durup dururken vâris üretmeye başlayamazdı ya?

Vızzt! Solu-solu-solu! Ahh!

Kulaklarını ve zihnini daha sıkı kapadı. Bir şeyler hatırlayıp onların içinde boğulmaya çalıştı. Mesela, akşam yemeği...

Şirketten eve döndüğünde yemek masasında bir askerin oturduğunu görünce afallayıp kalmıştı. Şaşırmasının nedeni, on on iki yıldır görmediği çocuğun büyüdüğünde, yaşasaydı oğlunda olacak bir Epstein yüzüne sahip olmasıydı: burnunda küçük bir kemer, kuvvetli bir çene, esmer ten ve bir gün bulut grisine dönecek karman çorman, ışıltılı siyah saçlar.

"Bak kim geldi!" diye bağırıyordu karısı, günün kiri pası hâlâ tırnaklarının içinde kapıdan giren Epstein içeri adımını atar atmaz. "Sol'un oğlu."

Asker oturduğu sandalyeden fırlayıp elini uzattı. "Nasıl-sın, Louis Amca?"

"Kardeşinden bir Gregory Peck, bir Monty Clift çıkmış," dedi Epstein'in karısı kocasına. "Geleli anca üç saat oldu, şimdiden bir randevusu var. Çok da kibar bir beyefendi..."

Epstein cevap vermedi.

Asker dimdik halde hazırolda bekliyordu, sanki nezaketi orduya girmeden çok önce öğrenmiş gibi bir hali vardı. "Umarım davetsiz gelmem sizin için bir sıkıntı yaratmamıştır, Louis Amca. Geçen hafta Monmouth'a sevk edildim, babam da uğrayıp sizi görmemi söyledi. Hafta sonu izinliyim, Goldie Yengem kalmamı söyledi..." Durakladı.

"Şuna bak," diyordu Goldie, "âdeta bir prens!"

"Tabii," dedi Epstein nihayet, "kal tabii. Baban nasıl?" Epstein, şirketin hisse payını ağabeyine sattıktan sonra kavgaya dövüş şehri terk edip Detroit'e yerleşen Sol ile 1945'ten bu yana görüşmemiştir.

"Babam iyi," dedi Michael. "Selamlarını yolladı."

"Tabii, bilmukabele. Sen de benden iletirsin."

Michael yerine oturdu, Epstein oğlanın tıpkı babası gibi düşündüğünü biliyordu: Lou Epstein, kalbi yalnız Epstein Kesekâğıdı Şirketi aklına geldiğinde çarpan kaba adamın tekidir.

Sheila eve geldiğinde hep beraber oturup yediler, yine dört kişiydiler, eski günlerdeki gibi. Goldie Epstein hop oturup hop kalkıyor, yemeğini bitirenin önüne hemen yenisini yetiştiriyordu. "Michael," dedi tarihin içinden çıkıp gelmiş bir ses tonuyla, "Michael, çocukken hiç iştahın yoktu. Kız kardeşin Ruthie, Allah bağışlasın, iyi yerdi. Çok yemezdi ama iyi yerdi."

Epstein minik yeğeni Ruthie'yi, bibloyu andıran o esmer saçlı minik güzelliği ilk kez hatırladı. Bakışlarını kendi kızına çevirdi ve karısının durmak nedir bilmeden konuştuğunu

işitti: "Hayır, Ruthie o kadar çok yemezdi. Ama yemek seçmezdi. Bizim Herbie'miz, huzur içinde yatsın, yemek seçerdi..." Goldie sanki sevgili oğlunun yemek yeme konusunda hangi sınıflandırmaya dahil olduğunu hatırlarmış gibi kocasına baktı; Epstein gözlerini etli güveç yemeğine indirdi.

"Ama," diye sadede geldi Goldie Epstein, "hayat devam ediyor, Michael, sen de çok yiyen biri olup çıkmışsın..."

Ahhh! Ahhh!

Sesler Epstein'm hatırladıklarını ikiye böldü.

Aaahhhh!

Artık canına tak etmişti. Yataktan fırladı, pijamasının üstünde olduğundan emin olduktan sonra aşağı, oturma odasına yollandı. Dobra dobra konuşacaktı. Onlara 1927'nin 1957 olmadığını söyleyecekti, evet efendim! Hayır, hayır, bunu olsa olsa onlar ona söylerdi.

Fakat oturma odasındakiler Sheila ve folk şarkıcısı değildi. Epstein zeminden vuran soğuşun pijamasının bol paçalarından yukarı yükselerek apışarasını ürperttiğini ve uyluklarındaki tüyleri diken diken ettiğini hissetti. Onu görmemişlerdi. Bir adım geri giderek yemek odasının kemerli kapısının arkasına çekildi. Fakat gözlerini oturma odasının zemininden, Sol'un oğlundan ve sokağın karşısında oturan kızıdan ayıramıyordu.

Kızın üstündeki şort ve süveter kanepenin koluna atılmıştı. Mumların ışığı, Epstein'm kızın çıplak olduğunu görmesine yetiyordu. Üzerinde bir tek asker botları ve haki çoraplar olan Michael kızın yanına uzanmış, dimdik halde kıvranıyordu. Kızın memeleri iki minik beyaz fincana benziyordu. Michael kızın memelerini öptü, daha bir iştahla öptü. Epstein ürperdi; kıpırdamaya cesareti yoktu, kıpırdamak da istemiyordu, ta ki ikisi demiryolu ambarındaki iki vagon gibi şiddetle çarpışmaya, kenetlenmeye, sarsılmaya başlayana dek. Çıkardıkları gürültüye sığınan Epstein titreye titreye parmaklarının ucunda merdivenleri tırmanıp karısının yatağına girdi.

Saatler gibi gelen bir süre boyunca kendini bir türlü uykuya bırakamadı, ta ki aşağıdaki kapı açılıp da iki genç evden çıkana kadar. Bir dakika kadar sonra kilide bir başka anahtarın sokulduğunu duyduğunda Michael'ın uyumak için mi döndüğünü, yoksa...

Vızzt!

Şimdi de Sheila ve folk şarkıcısı gelmişti! Bütün dünya, diye düşündü, bütün gençler, güzel olsun çirkin olsun, şişman olsun zayıf olsun, fermuar açıp kapamakla meşgul! Kabarık gri saçlarını tutup derisi acıyana dek çekti. Karısı ağzını kıpırdatıp bir ses çıkardı. "Trrr... trrrrr..." Battaniyeyi kavrayarak üstüne çekti. "Trrr..."

Tereyağı! Karısı rüyasında tereyağı görüyordu. Dünya vızztlayıp dururken karısı rüyasında yemek tarifi görüyordu. Epstein gözlerini kapatıp kendini ihtiyar bir adamın uykusuna bıraktı.

2

Belanın başlangıcını keşfetmek için ne kadar geri gitmeli? İleride, daha fazla zamanı olduğunda Epstein kendine bu soruyu soracaktı. Ne zaman başlamıştı? O gece ikisini yerde gördüğünde mi? Yoksa on yedi yıl önce bir yaz gecesi doktoru yatağın başından itip de dudaklarını Herbie'nin dudaklarına değdirdiğinde mi? Ya da, Epstein düşünmeden edemiyordu, on beş yıl önce çarşaflarının arasında karısının kokusu yerine çamaşır suyu kokusu aldığı gece mi? Belki de kızının, sanki kötü bir lakapmış, sanki başarılı olmak bir suçmuş gibi ona ilk defa "kapitalist" dediği zaman? Belki bu zamanlardan hiçbiri değildi? Belki bir başlangıç aramak aslında bir bahane aramak anlamına geliyordu. O bela, o büyük bela, Ida Kaufman'ı

otobüs beklerken gördüğü sabah ortaya çıktığı zaman başladı dese yetmez miydi?

Ida Kaufman'a gelince; nihayet hayatını değiştiren kimse neden sevdiği ya da sevebileceği bir kişi değil de bir yabancıydı Allah aşkına – toplansan bir yıldan az bir süredir sokağın karşısında oturan ve (Winchell Mahallesi'nden Mrs. Katz'ın demesine göre) Mr. Kaufman öldüğüne göre muhtemelen evi satıp Barnegat'taki yazlıklarına temelli yerleşecek olan biri? O sabaha dek Epstein'ın kadını sadece görmüşlüğü vardı: Esmer, hoş, geniş göğüslü bir kadın. Diğer ev hanımlarıyla pek sohbeti yoktu, bir ay öncesine dek her dakikasını, kanserin yiyip bitirdiği kocasına bakarak harcıyordu. Epstein bir ya da iki defa ona şapkasıyla selam vermişti, fakat o sırada dahi zihni bu medeni davranışından ziyade Epstein Kesekâğıdı Şirketi'nin akıbetindeydi. Açıkçası, o zaman, yani o pazartesi sabahı da arabasıyla otobüs durağının yanından geçip gitmek ondan beklenmeyecek bir davranış sayılmazdı. Ilık bir nisan günüydü, otobüs beklemek için kesinlikle kötü bir gün değildi. Kuşlar karaağaçların üzerinde kanat çırpıp ötüşüyordu, güneş gökyüzünde genç bir sporcunun kupası gibi ışıltıyordu. Fakat otobüs durağındaki kadının üzerinde ince bir elbise vardı ve ceket giymemişti, Epstein da onu beklerken görünce, bu elbisenin, naylon çorapların, muhayyel iç çamaşırlarının altında, oturma odasının halısı üzerinde gördüğü genç kızın vücudunu gördü, çünkü Ida Kaufman, Michael'ın dostluk ettiği Linda Kaufman'ın annesiydi. Bunun üzerine Epstein yavaşça kaldırıma yanaştı ve kızı için durup annesini aldı.

"Teşekkürler, Mr. Epstein," dedi kadın. "Çok nazıksınız."

"Bir şey değil," dedi Epstein. "Market Street'e gidiyorum."

"Market Street bana da uyar."

Gaza fazla hızlı basınca dev Chrysler modifiye meraklısı bir delikanlının Ford'u gibi gürültüyle öne fırladı. Ida Kauf-

man esinti gelmesi için camını indirerek bir sigara yaktı. Bir süre sonra, "Cumartesi gecesi Linda'yı dışarı çıkaran sizin yeğeninizdi, değil mi?" diye sordu.

"Michael mı? Evet." Epstein, Ida Kaufman'ın bilmediği nedenlerden ötürü kıpkırmızı kesilmişti. Boynundaki kızarıklığı hissedebiliyordu; solunumla ilgili bir sıkıntı kanın kalbinden yukarı hücum etmesine neden olmuş gibi göstermek için öksürdü.

"Çok hoş bir genç, son derece nazik," dedi kadın.

"Kardeşim Sol," dedi Epstein, "Detroit'te yaşıyor." Ve kızarıklığının geçmesi için düşüncelerini Sol'a kaydırды: Eğer Sol'la kavga etmeselerdi, Epstein Kesekâğıdı Şirketi'nin vârisi Michael olacaktı. Bunu ister miydi? Acaba bir yabancı olmasından daha mı iyi olurdu?..

Epstein düşünürken Ida Kaufman sigarasını içiyordu ve konuşmadan, karaağaçların, kuşlardan oluşan koronun ve mavi bir flama gibi serilmiş taze ilkbahar göğünün altında ilerliyorlardı.

"Size benziyor," dedi kadın.

"Ne? Kim?"

"Michael."

"Hayır," dedi Epstein, "hık demiş Sol'un burnundan düşmüş gibidir aslında."

"Hayır, hayır, inkâr etmeyin..." deyip ağzından dumanlar fışkırarak kahkahaya boğuldu; başını hızla arkaya attı, "Hayır, hayır, hayır, yüzü sizinkinin aynı!"

Epstein merakla ona baktı: Kocaman kırmızı dudakları dişlerinin üzerinde sırtıyordu. Neden? Tabii ya – minik oğlunuz dondurmacıya benziyor esprisini yapmıştı. Epstein da sırtıttı, ama espriden çok, her tarafı karışınmkinden bile daha fazla sarkmış olan yengesiyle yatağa girme fikrine.

Epstein'm sırtıttı, Ida Kaufman'ı daha abartılı bir neşe sergilemeye teşvik etti. Neyse ne, dedi kendi kendine Epstein, o da bir espri patlatmaya karar vermişti.

“Sizin Linda peki, o kime benziyor?”

Ida Kaufman'ın ağzı düzleşti; gözkapakları kısılarak gözlerindeki ışığı öldürdü. Yanlış bir şey mi söylemişti? Çok mu ileri gitmişti? Ölmüş, hem de kanser olmuş bir adamın adını mı kirletmişti? Yo, hayır, çünkü kadın birden kollarını önünde kaldırıp “Kim bilir, Epstein, kim bilir?” der gibi omuzlarını silktilti.

Epstein kükredi. Mizah duygusu olan bir kadınla birlikte olmayalı uzun yıllar olmuştu; karısı, söylediği her şeyi ciddiye alırdı. Ida Kaufman öyle değildi ama – öyle hararetle gülüyordu ki memeleri taba rengi elbisesinin üzerinde kabarıyordu. Bunlar fincan değil sürahiydi. Epstein bir de baktı ki bunun üzerine espri üzerine espri patlatıyor, hatta son esprisinin ortasında, keyfi yüzünden kaçırdığı bir kırmızı ışıktan dolayı ciyak ciyak yanında biten polisten ceza yedi. Bu, o gün yediği üç cezanın ilkiydi; sabahın ilerleyen saatlerinde son hız Barnegat'a giderken ikincisini yedi, akşam yemeğine geç kalmamaya çalışırken alacakaranlıkta Parkway'de gazı köklediğinde de üçüncüsünü. Trafik cezaları toplamda otuz iki dolara mal oldu, fakat, Ida'ya da söylediği gibi, delicesine gılmekten gözlerin yaşardığında yeşil ışıkla kırmızıyı, hızlıyla yavaş biribirinden nasıl ayırt edebilirsin ki?

O akşam saat yedide Ida'yı köşedeki otobüs durağına geri bıraktı ve eline bir para tutuşturdu.

“Al,” dedi, “al – bir şeyler alırsın”; bununla birlikte günü elli iki dolarla kapamıştı.

Ardından arabasını döndürdü, karısına anlatacağı hikâyeyi çoktan hazırlamıştı: Adamın biri Epstein Kesekâğıdı Şirketi'ni satın almayı düşünüyordu ve bu hayırlı iş için bütün gün onu meşgul etmişti. Evin önündeki park yerine girerken jaluzilerin ardında karısının kare biçimindeki silüetini gördü. Kocasının eve gelmesini beklerken çıtalardan birinde elini gezdirerek toz var mı diye bakıyordu.

İsilik mi?

Pijamasının altını dizlerinin arasına sıkıştırarak yatak odası aynasında kendisine baktı. Aşağı katta kilide bir anah-tar sokulup döndürülmüştü, ama Epstein duyamayacak ka-dar meşguldü. Herbie de hep isilik olurdu – çocuklarda görü-len bir sıkıntıydı bu. Yetişkin bir adamda görülmesi mümkün müydü? Yarıya kadar çekili pijamasına takıla takıla, ayakları-nı sürüyerek aynaya yaklaştı. Belki kumlardan tahriş olmuş-tu. Kesin öyledir, diye düşündü, çünkü sıcak ve güneşli geçen bu üç hafta boyunca, Ida Kaufman ve Epstien, işleri bittikten sonra yazlığın önündeki plajda uzanmışlardı. Pantolonunun içine giren kum Parkway yolundayken onu tahriş etmiş ol-malıydı. Şimdi bir adım gerilemişti ve Goldie yatak odasına daldığında gözlerini kısmış aynada kendine bakıyordu. Gol-die küvetten yeni çıkmıştı –kemiklerinin ağrıdığını söylüyor-du– ve cildi sıcaktan haşlanmıştı. Odaya girişi, cildindeki le-keye bir feylesof dikkatiyle dalıp giden Epstein'in ödünü ko-parttı. Aynadaki yansımasından hızla geriye dönünce, ayağı pijamasının bacağına dolanıp takıldı ve pijaması kayıp yere düştü. İkisi oracıkta Adem ve Havva gibi anadan üryan ka-lakalmıştı, tabii Goldie baştan aşağı kıpkırmızıydı, Epstein'da ise isilik veya tahriş ya da... derken, ilk prensip bir metafizikçinin kafasında nasıl bir ampul yakarsa, Epstein'm da ka-fasında aynen öyle bir ampul yandı: Tabii ya! Elleri şimşek hızıyla kapanarak apışarasını örttü.

Goldie şaşkınlık içinde ona bakarken Epstein kafasında duruşuna uygun sözcükler arıyordu.

Nihayet: "Banyo güzel miydi?"

"Güzel, banyoydu işte," diye mırıldandı karısı.

"Üşüteceksin," dedi Epstein. "Bir şeyler giy."

"Ben mi üşüteceğim? Sen üşüteceksin asıl!" Kocasının, apışarasını kapatan ellerine baktı. "Bir yerin mi acıyor?"

"Biraz serin," dedi.

"Neresi?" Epstein'in koruduğu yere baktı. "Orası mı?"

"Her yerim."

"O zaman her yerini kapat."

Epstein pijamasını toplamak için eğildi; fakat incir yaprağı vazifesi gören ellerini kaldırdığı anda Goldie boğulur gibi kısa bir çığlık attı. "Bu da ne?"

"Ne?"

"Bu!"

Epstein karısının yüzündeki gözlere bakamıyordu, onun yerine bakışlarını sarkık memelerinin mor gözlerinde topladı. "Kumdan dolayı tahriş oldu galiba."

"*Vus far kum!*"*

"Tahriş oldu o zaman," dedi.

Karısı yaklaştı ve dokunmak için değil ama göstermek için elini uzattı. İşaretparmağıyla alanın etrafında bir daire çizdi. "Bir kızarıklık, hem de orada?"

"Neden orada olamasın?" dedi Epstein. "Elde ya da göğüste çıkan kızarıklıktan ne farkı var, kızarıklık kızarıklıktır."

"Fakat nasıl oldu da bir anda çıktı?" dedi karısı.

"Bak, ben doktor değilim," dedi Epstein. "Kızarıklık bugün var, belki yarın yok olur. Ben nereden bileyim! Muhtemelen dükkândaki tuvaletin klozet kapağından kaptım. Bu *shvartze*'lerin** domuzdan farkı yok."

Goldie diliyle bir cıklama sesi çıkardı.

"Bana yalancı mı diyorsun?"

Goldie başını kaldırdı. "Yalancı diyen kim?" Ardından kızarıklık kocasından ona da bulaşmış mı diye hızla kendi vücudunu gözden geçirdi, kol ve bacaklarına, karnına, göğüslerine baktı. Kocasına tekrar baktı, sonra yeniden kendi vücuduna, sonra gözleri birden faltaşı gibi açıldı. "Sen!" diye bağırdı.

* (Yidiş) "Kum da nereden çıktı!" (ç. n.)

** (Yidiş) Zenci. (ç. n.)

"Şşş," dedi Epstein, "Michael uyanacak."

"Seni domuz! Kimdi, kimdi o!"

"Dedim ya, *shvartze*'ler..."

"Yalancı! Domuz!" Yeniden yatağa doğru çark etti ve kendini şilteye öyle sert bıraktı ki yaylar gıcırdadı. "Yalancı!" Ardından yataktan fırlayarak nevresim takımını toplamaya koyuldu. "Bunları yakacağım, hepsini yakacağım!"

Epstein ayaklarını bileklerini saran pijamasından çıkarıp yatağa koştu. "Ne yapıyorsun, bulaşıcı değil ki. Sadece klozet kapağından geçebilir. Biraz amonyak alırsın..."

"Amonyak mı!" diye bağırdı karısı, "Amonyacı senin içmen lazım!"

"Hayır," diye bağırdı Epstein, "hayır," ve nevresimleri elinden kapıp yeniden yatağın üzerine atıp çarşafın kenarlarını delicesine sıkıştırmaya koyuldu. "Bırak kalsın." Yatağın ayakucuna koşturdu, ama o tarafı da sıkıştırırken Goldie başucuna geçip kocasının sıkıştırdığı çarşafı çekip çıkardı, bunun üzerine Epstein ayakucundan başucuna fırladı, Goldie ayakucuna koşturdu. "Dokunma bana!" diye çığlık attı karısı, "Yanıma bile yaklaşma, seni pis domuz! Git pis kevaşelere dokun!" Ardından tek bir hareketle çarşafı söküp aldı ve dertopedip fırlattı. Epstein çarşafı yeniden kapınca bir ileri bir geri, bir ileri bir geri mücadele başladı, ta ki çarşaf lime lime oluncaya kadar. Bunun üzerine Goldie, ilk defa ağladı. Kollarına dolanmış beyaz kumaş parçaları arasında hıçkırıklara boğuldu. "Çarşafım, benim güzel, temiz çarşafım..." Ve kendini yatağa attı.

Yatak odasının eşiğinde iki surat belirdi. Sheila Epstein "Tanrım!" diyerek inledi; folk şarkıcısı başını bir defa, sonra ikinci defa içeri uzattı, ardından çekilerek hızlı adımlarla merdivenlerden aşağı indi. Epstein etrafındaki çarşaf parçalarından toplayıp mahrem yerlerini örttü. Kızı girerken tek kelime etmedi.

"Anne, ne oldu?"

"Baban," ses yatağın içinden inledi, "bir... bir kızarıklık var!" Ardından o kadar şiddetli hıçkırıklara boğuldu ki beyaz kabaetleri dalgalanıp sallandı.

"Doğru," dedi Epstein, "bir kızarıklık var. Suç mu bu? Çık git buradan! Bırak da annenle baban biraz uyusun."

"Annem neden ağlıyor?" diye sordu Sheila. "Bir cevap istiyorum!"

"Ben nereden bileyim! Zihin okuma yeteneğim mi var? Bu aile hepten deli zaten, ne düşündüklerini kim bilir!"

"Anneme deli deme!"

"Bana karşı sesini yükseltme! Babana saygılı ol!" Beyaz kumaş parçalarına daha sıkı sarındı. "Şimdi çık bu odadan!"

"Hayır!"

"O zaman ben seni atarım." Kapıya doğru hamle etti; kızı yerinden kıınıldamadı, o da uzanıp onu itemedi. Bunun yerine başını geri atarak tavanı hedef aldı. "Yatak odamda grev gözcülüğü oynuyor! Çık dışarı, seni ahmak!" Kızına doğru bir adım atarak sanki bir şokak kedisini ya da köpeğini korkutur gibi hırladı. Yetmiş kilosunun bütün ağırlığıyla Sheila babasını ittirdi; Epstein şaşkınlık ve acı içinde çarşafı düşürdü. Kızı babasına bakakaldı. Rujunun altında beti benzi atmıştı.

Epstein başını kaldırarak ona baktı. "Klozet kapağından kaptım. Bu *shvartze*'ler..." diye savunmaya geçti.

Sözlerini bitirmesine kalmadan kapıda yeni bir kafa belirdi, saçları darmadağın, dudakları şişmiş ve kıpkırmızıydı; kafanın sahibi Michael'dı, hafta sonları randevulaştığı Linda Kaufman'dan geliyordu. "Sesleri duydum, bir terslik..." derken yatakta çıplak yatan yengesini gördü. Gözlerini ondan çektiğinde karşısında Lou Amcası vardı.

"Hepiniz!" diye bağırdı Epstein. "Dışarı!"

Fakat kimse aldırış etmedi. Sheila politik bir adanmışlıkla kapının önünü tutuyordu; Michael'ın bacaklarından

biri utançtan, diğeri de meraktan ötürü olduğu yere kök salmıştı.

"Dışarı!"

Bu sırada iki ayak basamakları döve döve yukarı çıktı. "Sheila, birilerini arayayım mı?.." Ardından gitar tıngırdatıcısı, sabırsızlık içinde koca burnunu kapıdan içeri uzattı. Karşı-sındaki manzarayı inceledi ve gözleri en son Epstein'ın apışarasında takılıp kaldı ve ânında yumurtladı:

"Nesi var? Frengi mi olmuş?"

Kelimeler bir an havada asılı kalarak odaya sükûnet getirdi. Goldie Epstein ağlamayı bırakıp yatakta doğruldu. Kapıdaki delikanlılar bakışlarını indirdiler. Goldie kamburunu çıkardı, memelerini sarkıttı ve dudaklarını oynatmaya başladı. "Ben..." dedi. "Ben..."

"Sen, ne anne?" diye sordu Sheila. "Ne istiyorsun?"

"Ben... boşanmak istiyorum!" Kelimeler ağzından dökülürken afallamış bir hali olsa da kocası kadar afallamış değildi; Epstein elinin ayasını kafasına şaplattı.

"Boşanmak mı! Delirdin mi sen?" Epstein etrafına bakındı; Michael'a dönerek, "Delirmiş!" dedi.

Goldie, "Boşanmak istiyorum," dedi ve gözleri yuvalarından içeri kaçarak çarşafsız döşeğe boylu boyunca bayıldı.

Goldie'ye amonyak ruhu koklatıldıktan sonra, Epstein'a Herbie'nin odasında yatması söylenmişti. Alışkın olmadığı daracık yatakta bir sağa bir sola döndü durdu; yanındaki ikiz yatakta Michael'ın soluk alıp verişini duyuyordu. Pazartesi, diye düşündü, pazartesi yardım arayışına girecekti. Bir avukat. Yok, önce bir doktor. Doktor bir dakika içinde ona bakıp zaten bildiği şeyi söyleyebilirdi: Ida Kaufman temiz bir kadındı. Epstein buna yemin edebilirdi – kadının tenini koklamıştı! Doktor içini rahatlatacaktı: Kızarıklığın nedeni birbirlerine

sürtünmüş olmalarıydı, o kadar. Geçici bir şeydi, bir kişiden bulaşan değil, iki kişinin yaptığı bir şeydi. Epstein masumdu! Tabii onu suçlu kılan şeyin pis bir virüsle ilgisi yoksa. Fakat her halükârda doktor ona bir reçete yazardı. Ardından da avukat şartları belirlerdi. Ve sonra, bir anda fark ettiği üzere, en kötüsünü düşünmekten özel bir haz alan kardeşi Sol da dahil, herkes olup biteni çoktan öğrenmiş olurdu. Epstein yan döndü ve Michael'ın yatağına baktı. Oğlanın başında iğne ucu gibi iki ışık parıldıyordu, anlaşılan uyanıktı; yüzünde Epstein burnu, çenesi ve kaşları vardı.

"Michael?"

"Evet."

"Uyanık mısın?"

"Evet."

"Ben de," dedi Epstein, sonra özür dilermiş gibi: "Amma heyecan oldu..."

Tekrar tavana baktı. "Michael?"

"Evet?"

"Yok bir şey..." Ama endişe ettiği kadar merak da ediyordu. "Michael, sende de bir kızarıklık yok, değil mi?"

Michael yatakta doğruldu; kati bir ses tonuyla, "Hayır," dedi.

"Düşünmüştüm ki," dedi Epstein çabuk çabuk. "Yani, bende ki bu kızarıklık..." Sesi giderek azaldı ve bakışlarını oğlandan öteye çevirdi, tam bu sırada aklından işin başına geçecek kişinin o olabileceği geçti, tabii eğer o aptal Sol... Fakat şimdi işin ne önemi vardı. Şirket hiçbir zaman kendisi için değildi, onlar içindi. Ve artık onlar diye bir şey kalmamıştı.

Ellerini gözlerinin üstüne koydu. "Değişim, değişim," dedi. "Ne zaman başladığını bilmiyorum bile. Bende, Lou Epstein'da bir kızarıklık var. Artık Lou Epstein gibi hissetmiyorum bile. Birdenbire, pffft! Her şey değişiverdi." Bir kez daha Michael'a baktı, şimdi yavaş yavaş, her bir kelimenin

üzerine bastıra bastıra konuşuyordu, sanki oğlan bir yeğenden fazlasıymış, sanki tek bir kişi değilmiş gibi. "Hayatım boyunca çabaladım. Yemin ederim, hayatım boyunca doğru olanı yapmaya, benim sahip olmadığım şeyleri aileme vermeye çalıştım..."

Konuşmayı kesti; tam olarak bunu söylemek istememişti. Başucundaki lambayı yakıp yeniden, bu defa farklı bir şekilde söze girdi: "Yedi yaşındaydım, Michael. Buraya yedi yaşında bir çocukken geldim ve o günü dün gibi hatırlıyorum. Büyükannen, büyükbaban ve ben – baban henüz doğmamıştı, anlatacaklarımı inan o bilmiyor. Büyükannen ve büyükbabanla birlikte limanda Charlie Goldstein'ın bizi almasını bekliyorduk. Hırsız Goldstein, eski memlekette büyükbabanın ortağıydı. Neyse, bekledik bekledik, nihayet bizi alıp yaşayacağımız yere götürmeye geldi. Geldiğinde elinde kocaman bir teneke kutu vardı. İçinde ne vardı biliyor musun? Gazyağı. Charlie Goldstein gazyağını oracıkta kafamıza döktü. İyice ovaladıktan sonra bitlerimizi ayıkladı. Tadı berbattı. Küçük bir çocuk için felaket bir şeydi..."

Michael omuz silkti.

"Eh! Nereden anlayacaksın?" diye söylendi Epstein. "Nereden bileceksin? Daha yirmi yaşındasın..."

Michael yine omuz silkti. "Yirmi iki," dedi usulca.

Epstein'in anlatabileceği daha çok hikâye vardı, ama içlerinden herhangi biri onu kafasındaki şeye, doğru kelimeleri bulamadığı için ifade edemediği şeye yaklaştırır mı diye merak ediyordu. Yataktan kalkıp kapıya yürüdü. Kapıyı açıp kulağını dışarı vererek bekledi. Alt kattaki kanepeden folk şarkıcısının horuldama sesi geliyordu. Tam misafirlere göre bir gece! Kapıyı kapatıp kabaetini kaşıyarak tekrar içeri girdi. "İnan bana, onun uykusu filan kaçmamıştır... Beni hak etmiyor. Yemek yapıyormuş! Çok iş! Temizlik yapıyormuş! Madalya mı takalım yani? Bir gün eve geldiğimde evi rezil

bir halde bulmak istiyorum. Bir yerlerde tozun üzerine isminin baş harflerini yazayım, en azından bodrumda. Michael, bunca yıldan sonra büyük zevk verirdi bunu yapmak!" Gri saçlarını tutup çekti. "Bu nasıl oldu? Benim Goldie'm, öyle bir kadın bir temizlik makinesine dönsün. İmkânsız." Karşı duvara yürüyüp gözlerini Herbie'nin beysbol posterlerine dikti; uzun çeneli, kaslı suratların bir zamanlar canlı olan renkleri uçup gitmişti, altlarında imzaları vardı: Charlie Keller, Lou Gehrig, Red Ruffing... Yıllar geçmişti. Herbie Yankeelerini ne çok severdi.

"Bir gece," diye başladı yeniden Epstein, "buhran yıllarından bile önceydi... Goldie'yle ben ne yaptık biliyor musun?" Şimdi gözlerini Red Ruffing'e dikmişti, onun ötesinde bir yerlere. "Benim Goldie'mi tanımadın, ne kadar güzel, ne kadar güzel bir kadındı. O gece resim çektik, fotoğraf yani. Fotoğraf makinesini yerleştirdim -eski evdeydik o zaman-, yatak odasında fotoğraf çektik." Burada susup geçmişî hatırladı. "Karımın çıplak bir fotoğrafı olsun istiyordum, yanımda taşımak için. İtiraf ediyorum. Ertesi sabah uyandığımda, Goldie'nin negatifleri yırttığını gördüm. Dedi ki, Allah korusun bir gün kaza geçirirsem polis kimliğime bakmak için cüzdanımı açtığında, aman aman aman!" Gülümsedi. "Kadın işte, endişe ediyor... Ama en azından fotoğrafları çektik, tabi etmesek de. Bu kadarını bile kaç kişi yapar ki?" diye sordu ve Red Ruffing'den, dudaklarının kenarında belli belirsiz bir gülümseme seçilen Michael'a döndü.

"Ne, fotoğraflara mı gülüyorsun?"

Michael kıkırdamaya başladı.

"Ha?" Epstein gülümsedi. "Hiç aklına böyle bir fikir gelmemiş miydi yoksa? İtiraf ediyorum. Belki başka birine yanlış bir şeymiş ya da günahmış gibi gelebilir ama, tabii buna kimsenin bir diyeceği olamaz."

Michael kaskatı kesildi, nihayet babasının oğlu olduğu ortaya çıkmıştı. "Birilerinin diyeceği var ama. Doğru olmayan bazı şeyler var."

Epstein o zamanlar toy olduklarını itiraf etmeye gönüllüydü. "Belki de," dedi, "belki de onları yırtmakta haklı bile..."

Michael öfkeyle başını salladı. "Hayır! Doğru değil ama. Doğru değil!"

O sırada Epstein, Fotoğrafçı Lou Amca'ya değil Zina Yapan Lou Amca'ya doğrulmuş parmağı gördü. Birden bağır-maya başladı. "Doğru, yanlış! Senden ve babandan duyup duyacağım bir tek bu. Kimsin sen, nesin sen, Sultan Süley-man mı!" Karyola direklerini kavradı. "Fotoğraf çektiğimiz gece başka ne olduğunu anlatayım mı? Herbie'min tohumu o gece atıldı, bundan eminim. Bir yıldan uzun bir süre, iliğim kuruyana dek denedik durduk, bence muradımıza o gece erdik. Fotoğraflardan sonra mı, yoksa fotoğraflar yüzünden mi, kim bilir!"

"Ama..."

"Ama ne! Ama bu mu ne?" Apışarasını gösteriyordu. "Sen çocuksun, anlamazsın. Elinden bir şeyleri almaya başladılar mı, bütün gücünle *kavrarsın* – hatta belki domuz gibi, ama *kavrarsın*. Doğrusunu yanlışını kim bilir ki! Gözlerin yaşlarla dolmuşken farkı kim anlayabilir!" Ses tonu şimdi alçalmış, fakat bir minör gamla azarlama daha da şiddetli hale gelmişti. "Bana ağzına geleni söyleyemezsin. Seni Ida'nın kı-zıyla görmedim sanki, buna da söylenecek bir şeyler bulunur herhalde? Sen yapınca doğru mu oluyor?"

Bunu duyan Michael, yatağında dizlerinin üzerine kalktı. "Sen... yoksa gördün mü?"

"Gördüm!"

"Ama bizimki farklı..."

"Farklı mı?" diye bağırdı Epstein.

"Evli olunca daha farklı!"

“Neyin farklı olduğundan haberin yok senin. Bir karının olması, baba olmak, hem de iki defa... ardından her şeyi elinden almaya başlarlar...” Dizlerinin bağı çözülen Epstein, Michael’ın yatağının karşısında olduğu yere çöktü. Michael arkasına yaslanarak amcasına baktı, ama ne yapacağını, nasıl konuşacağını bilemiyordu, daha önce on beşinin üzerinde kimseyi ağlarken görmemişti.

4

Genellikle pazar sabahları şöyle olurdu: Dokuz buçukta Goldie kahve yapar, Epstein da somon füme ve *Sunday News* gazetesi almak için köşeye kadar giderdi. Somon füme masaya, simitler fırına konup da *News*’un rotogravür bölümü Goldie’nin burnunun beş santim dibine yerleşti mi, ayak parmaklarına kadar uzanan sabahlığıyla Sheila esneye esneye merdivenlerden inerdi. Kahvaltı etmek için otururlar, Sheila *News* almakla “bir Faşist’in cebine para koyduğu” için babasına söylenirdi. Dışarıda, Hristiyanlar kilisenin yolunu tutmuş olurdu. Bu hep böyle sürmüştü, tek farkla: Geçen yıllar içinde *News* Goldie’nin burnuna giderek daha çok yaklaşıırken Sheila’nın gönlünden daha çok kopmuş ve artık onun için *Post* gazetesi gelmeye başlamıştı.

Bu pazar, Epstein uyandığında mutfakta fokurdayan kahvenin kokusunu yine aldı. Sessizce merdivenlerden inip mutfağı geçti –bir doktora görünene kadar bodrum katındaki tuvaleti kullanma talimatı almıştı–, burnuna füme balığın kokusu geliyordu. Ve nihayet, tıraş olup giyinmiş vaziyette mutfağa girdiğinde, onu gazetelerin hışırdama sesleri karşıladı. Sanki bir başka Epstein, bir hayalet, bir saat önce kalıp pazar günü görevlerini yerine getirmişti. Saatin altındaki

masanın etrafında Sheila, folk şarkıcısı ve Goldie oturuyordu. Bir yandan simitler fırında kızarıırken, sandalyelerden birini ters çevirip oturmuş folk şarkıcısı gitarını tıngırdatarak şarkı söylüyordu:

*Öyle uzundur hüzünlüyüm
Mutluluk gibi gelir bana...*

Epstein yemeğe girişmek üzere ellerini şaplatıp birbirine sürttü. "Sheila, bunları almaya sen mi gittin?" Gazeteyi ve fûme balığı gösterdi. "Teşekkür ederim."

Folk şarkıcısı başını kaldırdı ve aynı melodiyle doğaçlama yaptı:

Somon fûmeyi almaya giden bendim...

deyip sırtıttı, işi gücü soytarılıktı bu adamın.

"Kapa çeneni!" diye payladı Sheila.

Şarkıcı Shelia'nın sözlerini tekrarladı. Tıngır! Tıngır!

"Teşekkür ederim öyleyse, genç adam," dedi Epstein.

"Onun adı Marvin," dedi Sheila, "bilgin olsun."

"Teşekkürler, Martin."

"Marvin," dedi genç adam.

"Kulaklarım iyi işitmiyor."

Goldie Epstein başını gazeteden kaldırdı. "Frengi beyni yumuşatır."

"Ne!"

"Frengi beyni yumuşatır..."

Epstein öfkeyle ayağa fırladı. "Onu buna sen mi söyledin?" diye kızına bağırды. "Bunu ona kim söyledi?"

Folk şarkıcısı gitarını tıngırdatmayı kesti. Kimseden cevap gelmiyordu; bir komploydu bu. Kızını omuzlarından yakaladı. "Babana saygı duyacaksın, anladın mı!"

Kız omzunu geri çekti. "Sen benim babam değilsin!"

Bu sözler Epstein'ı geriye gönderdi – Ida Kaufman'ın arabada yaptığı espriye, taba rengi elbisesine, ilkbahar göğüne... Masanın üzerinden karısına doğru eğildi. "Goldie, Goldie, bana bak! Bana bak, Lou'yum ben!"

Goldie gazetesine bakmaya devam ediyordu, fakat gazeteyi burnuna Epstein'ın yazıları okuyamadığını bildiği bir mesafede tutuyordu; optometri uzmanının demesine göre, diğer her şeyle beraber gözlerindeki kaslar da kendini bırakmıştı. "Goldie," dedi, "Goldie, dünyanın en kötü şeyini mi yaptım? Gözlerime bak, Goldie. Söyle bana, Yahudi halkı ne zamandan beri boşanıyor? Ne zamandan beri?"

Goldie başını kaldırıp Epstein'a baktı, ardından da Sheila'ya. "Frengi beyni yumuşatır. Bir domuzla birlikte yaşayamam!"

"Kendi aramızda çözeriz. Hahama gideriz..."

"Haham seni kabul etmez."

"Fakat çocuklar, ya çocuklarımız?"

"Ne çocuğu?"

Herbie ölmüştü, Sheila'ysa bir yabancıydı; karısı haklıydı.

"Yetişkin bir çocuk kendine bakabilir," dedi Goldie. "İstiyorsa, benimle birlikte Florida'ya gelebilir. Miami Beach'e taşınmayı düşünüyorum."

"Goldie!"

Ağız dalaşına katılmaya can atan Sheila, "Bağırıp durma," dedi. "Michael'ı uyandıracaksın."

Goldie kızına dönerek acı verecek kadar nazik bir ses tonuyla, "Michael bu sabah erkenden çıktı. Linda'sıyla birlikte günü deniz kıyısında, Belmar'daki yerlerinde geçirecek," dedi.

"Barnegat," diye hırladı Epstein, masadan çekilerek.

"Ne dedin sen?" diye sordu Sheila.

"Barnegat." Ardından daha fazla soruya maruz kalmadan evden çıkıp gitmeye karar verdi.

Köşedeki restoranda kendi gazetesini alıp tek başına oturdu, kahvesini içerken ardında insanların kiliseye doğru

yürüdükleri pencereden dışarıyı seyretmeye koyuldu. Önünden güzel bir genç *şiksa** yürüyerek geçti, yuvarlak beyaz şapkasını elinde taşıyordu; eğilerek ayakkabısını çıkardı ve sallayıp içindeki taşı çıkardı. Epstein eğilen kızı seyrederken gömleğinin önüne kahve döktü. Kızın minik kalçası, üzerine oturan elbisesinin içinde elma gibi yuvarlacıktı. İçine düşecekmiş gibi baktıktan sonra birdenbire dua ediyormuş gibi yumruğunu art arda göğsüne indirmeye başladı. "Ne yaptım ben! Aman Allah!"

Kahvesini bitirince gazetesini alıp sokakta yürümeye başladı. Eve mi? Ne evi? Sokağın karşısında, arka bahçesinde ipe kızının iç çamaşırlarını asan Ida Kaufman'ı gördü; üzerinde şort ve boyundan bağlamalı bir bluz vardı. Epstein, etrafına bakındığında sadece kiliseye yürümekte olan Hristiyanları gördü. Ida onu fark edip gülümsedi. Epstein öfkelenerek kaldırımından indi ve sağma soluna bakmadan hararetle cadenin karşısına geçmeye başladı.

Öğleyin, Epsteinların evinde bulunanlar bir siren sesi duyular. Sheila başını *Post*'undan kaldırıp kulak verdi, sonra saatine baktı. "Öğlen mi olmuş? Saatim on beş dakika geri. Dandik olacak tabii, babamın hediyesiydi."

Goldie Epstein, Marvin'ın gidip onun için aldığı *New York Times*'in seyahat ekindeki reklamlara göz gezdiriyordu. Saati-ne baktı. "Benimki de on dört dakika geri," dedi kızına, "aynen, babanın hediyesiydi..."

Acı siren sesi giderek yükseldi. "Tanrım," dedi Sheila, "dünyanın sonu gelmiş gibi ses çıkarıyor."

Kırmızı mendiliyle gitarını parlatmakta olan Marvin, ânında dünyanın sonu üzerine tizden, yanık bir zenci melodisi patlattı.

* (Yidiş) Yahudilerin, Yahudi olmayan kadınlar için kullandıkları sözcük. (ç. n.)

“Kes!” dedi Sheila. Kulağını kabarttı. “Ama bugün pazar. Sirenler cumartesi çalar.”

Goldie koltuktan fırladı. “Gerçek bir hava saldırısı mı? Ay, bir bu eksikti!”

“Polis bu,” dedi Sheila ve kızgın gözlerle ön kapıya koştu, çünkü siyaseten polise karşıydı. “Ambulansmış – bu tarafa doğru geliyor!”

Kapıdan koşarak çıktı, gitarı hâlâ boynunda asılı olan Marvin de peşinden. Şıpidik terlikleriyle Goldie arkalarından seğirtiyordu. Sokağa çıktığında, evin kapısının güpegündüz evi soyanlara, börtü böceğe ve tozlara kapalı olduğundan emin olmak için hemen başını geri çevirdi. Tekrar önüne döndüğünde koşacak uzun bir mesafe kalmamıştı. Ambulans sokağın karşı tarafında, Kaufmanların park yerinde duruyordu.

Şimdiden bir kalabalık oluşmuştu, bornozları ve sabahlıkları üzerinde komşular, ellerinde gazetelerin karikatür ekleriyle ambulansın başında toplanmıştı; kilise müdavimleri ve beyaz şapkalı *şiksa*’lar da. Goldie kızının ve Marvin’in durduğu ön tarafa kadar ulaşamamıştı, fakat kalabalığın arkasında olduğu halde genç bir doktorun ambulandan atlayıp arka cebinden sarkan stetoskobu bir sağa bir sola salınırken merdivenleri ikişer ikişer çıkarak verandaya koştuğunu görebiliyordu.

Mrs. Katz geldi. Karnı dizlerinden başlıyormuş gibi görünen bodur, kırmızı suratlı bir kadındı, Goldie’nin kolunu çekiştirdi. “Goldie, yeni bir dert daha mı?”

“Bilmiyorum, Pearl. Bir şamatadır gidiyor. Atom bombası atılmış gibi velvele oldu.”

“Atom bombası olsa, anlarsın,” dedi Pearl Katz. Kalabalığı inceledi, sonra eve baktı. “Zavallı kadın,” dedi, daha üç hafta önce, rüzgârlı bir mart sabahı bir ambulansın Mrs. Kaufman’ın kocasını bir daha asla dönmeyeceği bakımevine götürmek üzere gelişini hatırlayarak.

"Dertler, tasalar..." Mrs. Katz bir anlayış abidesi olan kafasını sallıyordu. "Herkesin bir tahammül sınırı var, inan bana. Bahse girerim kadın sinir krizi geçirmiştir. Bak, o berbat bir şey. Safrataşı mesela, aldırдын mı bitti gitti. Ama sinir krizi, çok fena... Acaba kızı mı hastalandı dersin?"

"Kızı evde değil," dedi Goldie. "Yeğenim Michael'la birlikte şehir dışında."

Mrs. Katz evden hâlâ kimsenin çıkmadığını görünce biraz bilgi toplamak için zamanı oldu. "O kim, Goldie? Şu Lou'nun konuşmadığı kayınbiraderinin oğlu mu? Babası o mu?"

"Evet, Sol Detroit'te..."

Fakat sözünü tamamlayamadı, çünkü ön kapı açılmıştı, ne ki görünürde hâlâ kimse yoktu. Kalabalığın önünden bir ses talimat veriyordu: "Açılın. Lütfen! Açılın, kahretsin!" Bu, Sheila'nın sesiydi. "Açılın! Marvin, yardım et!"

"Gitarımı bırakamıyorum – koyacak yer bulamıyorum..."

"Şu insanları geriye çek!" dedi Sheila.

"Ama gitarım..."

Şimdi doktor ve yardımcısı sedyeyi hoplata zıplata ön kapıdan çıkartıyordu. Mrs. Kaufman arkalarında duruyordu, üzerindeki beyaz erkek gömleği şortunun içine sokulmuştu. Gözleri kıpırmızı kesilmiş yuvalarından dışarı uğramıştı; Mrs. Katz makyajsız olduğunu kaydetti.

"Kızı galiba," dedi Pearl Katz, parmak uçlarına yüksele-
rek. "Goldie, görebiliyor musun, kimmiş – kızı mı?"

"Kızı burada değil."

"Açılın!" diye bağırdı Sheila. "Marvin, Allah aşkına, yardım et!"

Genç doktor ve yardımcısı ön merdivenlerden kaldırıma inerken sarsılmasın diye sedyeyi kaldırdılar.

Mrs. Katz zıplayıp duruyordu: "Kimmiş?"

"Göremiyorum," dedi Goldie. "Göremiyorum..." Parmak uçlarında yükseldi, parmakları terliklerinden dışarı fırladı.

"Ben – ah Tanrım! Tanrım!" Bir anda çığlıklar atarak ileri atıldı. "Lou! Lou!"

"Anne, geri çekil." Sheila kendini annesiyle mücadele ederken buldu. Şimdi sedyeyi ambulansa yerleştiriyorlardı.

"Sheila, bırak gideyim, baban o!" Kırmızı gözü tepesinde ağır ağır dönen ambulansı işaret etti. Goldie bir an dönüp merdivenlere baktı. Ida Kaufman hâlâ orada duruyordu, yerinde duramayan parmakları gömleğin düğmeleriyle oynuyordu. Ardından Goldie, peşinde onu dirseklerinden tutup ittiren kızıyla birlikte ambulansa doğru seğirtti.

"Siz kimsiniz?" dedi doktor. İlerleyişlerini engellemek için onlara doğru bir adım attı, çünkü ambulansın içine dalıp hastasının tepesine binecekmiş gibi geliyorlardı.

"Karısı!" diye bağırdı Sheila.

Doktor verandayı işaret etti. "Bakın, hanımefendi..."

"Karısı benim!" diye çığlık attı Goldie. "Ben!"

Doktor ona baktı. "İçeri girin."

Sheila ve doktor ambulansa binmesine yardımcı olurken Goldie hırıldayarak soluyordu, gri battaniyenin altından çıkan kireç gibi suratı gördüğünde çığlığı bastı; Epstein'in gözleri kapalıydı, cildi saçlarından daha koyu bir griydi. Doktor Sheila'yı kenara ittirerek içeri tırmandı, ardından ambulans feryat figan yola koyuldu. Sheila ambulansın ardından atılarak kapısına vurdu, fakat sonra geri dönerek kalabalığın içerisinde geçip Ida Kaufman'ın evine çıkan merdivenleri tırmandı.

Goldie doktora döndü. "Öldü mü?"

"Hayır, kalp krizi geçirdi."

Goldie elini yüzüne şaplattı.

"İyileşecek," dedi doktor.

"Ama hayatında hiç kalp krizi geçirmemişti."

"Altmış, altmış beşlerindeki bir erkek için normal." Doktor bir yandan Epstein'in bileğini tutarken cevapları terslenerek veriyordu.

"Daha elli dokuz yaşında."

"Bu yaşta da olabiliyor," dedi doktor.

Ambulans bir kırmızı ışıktan rüzgâr gibi geçip sağa keskin bir dönüş yaptı, Goldie dönüşün etkisiyle yere yapıştı. Oturduğu yerden konuşuyordu: "Fakat nasıl olur da sağlıklı bir adam..."

"Hanımefendi, soru sormayı bırakın. Yetişkin bir erkek, çocuk gibi hareket edemez."

Goldie elleriyle gözlerini kaparken Epstein gözlerini açtı.

"Uyandı," dedi doktor. "Belki elinizi filan tutmak ister."

Goldie sürünerek Epstein'm yanına gidip ona baktı. "Lou, iyi misin? Bir tarafın ağrıyor mu?"

Epstein cevap vermedi.

"Benim burada olduğumu biliyor mu?"

Doktor omuzlarını silkti. "Ona söyleyin."

"Benim, Lou."

"Karin burada, Lou," dedi doktor. Epstein gözlerini kırptı. "Biliyor," dedi doktor. "İyi olacak. Altmış yaşındakilere uygun, normal bir yaşam sürsün yeter."

"Doktoru duydun, Lou. Normal bir yaşam sür yeter."

Epstein ağzını açtı. Dili dişlerinin üstünde ölü bir yılan gibi asılı duruyordu.

"Konuşma," dedi karısı. "Sen hiçbir şeyi dert etme. İşi bile. Her şey yoluna girecek. Sheila'mız Marvin'le evlenecek, sıkıntılar sona erecek. Satmana gerek kalmayacak, Lou, şirket aile içinde kalacak. Emekli olup dinlenebilirsin, Marvin işleri devralır. Marvin zeki bir oğlan, bir *mensch*."*

Lou gözlerini devirdi.

"Konuşmaya gayret etme. Ben sana bakacağım. Yakında iyileşirsin, beraber bir yerlere gideriz. Saratoga'daki kaplıcalara gideriz, istersen. İkimiz gideriz, baş başa..." Ani bir hareketle Epstein'm elini kavradı. "Lou, normal bir yaşam süreceksin, değil mi? Değil mi?" Ağlıyordu. "Çünkü Lou, bu

* (Yidiş) Şerefli, güvenilir insan. (ç. n.)

senin için ölüm demek! Böyle devam edersen kendini öldürecek sin, her şey sona erecek..."

"Tamam," dedi genç doktor, "ağır ol bakalım. Hastamız birken ikiye çıksın istemeyiz."

Ambulans yavaşlamıştı, dönüp hastanenin yan girişine yanaşıyordu. Doktor arka kapının önünde diz çöktü.

"Neden ağlıyorum bilmiyorum." Goldie gözlerini sildi. "İyileşecek zaten diyorsunuz? Öyle dediğimize göre inanıyorum, siz doktorsunuz." Doktor arkasında devasa bir kızılhaç resmi olan kapıyı hızla açarken Goldie kısık bir sesle, "Doktor, kocamın başka bir rahatsızlığı daha var," diyerek parmağını uzattı, "şu kızarıklığı iyileştirecek bir şeyiniz var mı?" Orayı işaret etti.

Doktor kadına baktı. Ardından, Epstein'ın çıplak bedenini örten battaniyeyi kaldırıp indirdi.

"Doktor, durum kötü mü?"

Goldie'nin gözleri ve burnu akıyordu.

"Tahriş olmuş," dedi doktor.

Goldie doktoru bileğinden kavradı. "Temizleyebilir misiniz?"

Doktor, "Bir daha tekrarlamayacaktır," dedi ve ambulandan aşağı atladı.

Çeviren: Deniz Koç

İnsanı Söylediği Şarkıya Bakarak Tanıyamazsın

Eski sabıkalı Alberto Pelagutti'yi ilk defa on beş yıl önce, lise birde verilen "Meslekler" adlı derste tanıdım. İlk hafta, yeni sınıf arkadaşlarıma ve bana yeteneklerimizi, zayıf yönlerimizi, eğilimlerimizi ve psikolojimizi ortaya çıkarmak üzere tasarlanmış "bir dizi test" vermişlerdi. Hafta sonuna doğru, "Meslekler" dersi öğretmenimiz Mr. Russo yetenekleri toplayıp zayıf yönleri çıkaracak ve hangi mesleklerin kabiliyetlerimize uyduğunu açıklayacaktı; her şey gizemli, fakat bilimsel ilerliyordu. Önce bir "Tercih Testi"ne girdiğimizi hatırlıyorum: "Hangisini yapmayı tercih edersiniz, şunu mu, bunu mu, yoksa onu mu..." Albie Pelagutti hemen arkamda, solumda kalacak şekilde oturuyordu. O ilk gün ben bir yandan eski fosilleri inceleyip bir yandan suçluları savunarak testte güle oynaya gezinirken Albie sandalyesinde Vezüv'ün içi gibi yükseliyor, inip kabarıyor, çalkalanıyor, şişiyordu. Nihayet bir karar verdiğinde, harekete geçti. Dahil olmayı tercih etmenin en akıllıca olacağını düşündüğü faaliyetin karşısındaki sütuna kurşunkaleminin X atışını kulaklarınızla işitebiliyordunuz. Bu can çekişen hali, daha o gelmeden kulağımıza ulaşan efsaneyi pekiştiriyordu: On yedi yaşındaydı; Jamesburg İslahevi'nden yeni çıkmıştı; burası onun üçüncü lisesi,

lise birde üçüncü yılıydı; fakat artık –bir X işaretinin daha atıldığını işittim– “doğru yola girmeye” karar vermişti.

Dersin ortalarına doğru Mr. Russo sınıftan çıktı. “Su içmeye gidiyorum,” demişti. Russo, oldum olası bize ne kadar dürüst olduğunu ve karşımıza çıkmış olabilecek başka hocaların aksine, sınıfın ön kapısından çıkıp gizlice arka kapıya yanaşarak sınıfımızın ne kadar sorumluluk sahibi olduğunu test edecek biri olmadığını göstermek için aşırı bir çaba sarf ederdi. Ve gerçekten de, su içmeye gitti mi döndüğünde dudakları ıslak olurdu; tuvalete gittiğinde ellerinden gelen sabun kokusunu duyardınız. “Acele etmeyin, çocuklar,” dedi ve kapı ardından kapandı.

Hocanın burnu delikli siyah ayakkabıları mermer koridoru döverken dolma gibi beş parmak omzuma saplandı. Arkamı döndüm; Pelagutti’ydi. “Ne?” dedim. “Yirmi altı numara,” dedi Pelagutti, “cevabı ne?” Ona doğruyu söyledim: “Hangisi olursa.” Pelagutti sırasında ayağa kalkar gibi oldu ve gözlerini üstüme dikti. Berbat kokulu, kapkara ve çamyarması gibi olan bu çocuk tam bir suaygırını andırıyordu; gömleğinin kısa kolları azman pazılarının etrafında sanki –o anda tavan yaptığı anlaşılan– tansiyonunu ölçüyormuşçasma sımsıkı burularak sıkıştırılmıştı: “Cevabı ne dedim!” Korkuyla soru kitapçığımı karıştırarak üç sayfa geri gittim ve yirmi altı numaralı soruyu yeniden okudum. “Hangisini yapmayı tercih edersiniz?: (1) Dünya Ticaret Kongresi’ne katılmak. (2) Vişne toplamak. (3) Hasta bir arkadaşımın yanında kalıp ona kitap okumak. (4) Otomobil motorlarını kurcalayarak tamir etmeye çalışmak.” İfadesiz bir suratla Albie’ye bakıp omuzlarımı silktim. “Fark etmez – doğru bir cevabı yok. Hepsi de olur.” Neredeyse oturduğu yerden fırlayacaktı. “Bana marta-val okuma! Cevabını söyle!” Sınıfın dört bir köşesinde yabancı kafalar havaya kalktı –kısık gözlerle bakmalar, tıslayan dudaklar, mahcup edici sırtışlar–, o sırada Russo’nun ıslak du-

daklarıyla her an kapıdan içeri dalabileceğini anladım, lise-
deki ilk günümde kopya verirken suçüstü yakalanabilirdim.
Yirmi altı numaralı soruya bir daha baktım; sonra yeniden
Albie'ye, ardından -ona karşı her zaman hissettiğim- öfke,
acıma, korku, intikam duygularının bir karışımı ve o zaman-
lar ancak tokmak kadar narin olan ironi içgüdümle, "Hasta
bir arkadaşımın yanında kalıp ona kitap okumak," diye fısııl-
dadım. Volkan söndü, Albie ile böylece tanışmıştık.

Arkadaş olduk. Sınav boyunca, ardından öğle yemeğinde, ar-
dından okuldan sonra yanı başımdaydı. Albie'nin, genç bir
adam olarak, nezaret altında bulunan benim yapmamış oldu-
ğum her şeyi yapmış olduğunu öğrendim: Ne idüğü belirsiz
lokantaların hamburgerlerinden yemişti; soğuk duş aldıktan
sonra ıslak kafayla kış havasında dışarı çıkmıştı; hayvanlara
eziyet etmişti; orospulara dadanmıştı; hırsızlık yaparken ya-
kalanmış ve cezasını çekmişti. Fakat şimdi, ben bir yandan
okulun karşısındaki şekerleme dükkânında öğle yemeğimi
kabından çıkarırken o da bana anlatıyordu: "Artık o taraklar-
da bezim yok. Önce eğitimimi tamamlaycam," dedi ve ardın-
dan, muhtemelen önceki gün öğleden sonra biz sınıfça İngi-
lizce dersindeyken seyrettiği müzikal filmdeki bir karakterin
etkisi altında kalarak, "Bundan böyle adımlarımı uydurmak
için elimden geleni yapıcım," diye ekledi. Ertesi hafta Russo
sınav sonuçlarını açıklarken, Albie'nin adımlarını uydurmak-
la kalmayıp birbirinden değişik muhteşem yollara sapmış
olduğu ortaya çıktı. Sınav kâğıtları önünde cephanelik gibi
desteler halinde yığılı duran Russo masasında oturmuş, iki
yanında asılı dev çizelge ve grafiklerin arasından kaderleri-
mizi açıklıyordu. Albie ve ben avukat olacaktık.

Albie'nin bana o ilk hafta anlattıklarından bir tanesi
özellikle beynime kazınmıştı. Çok geçmeden Sicilya'da hangi

şehirde doğduğunu da, babasının işini de (ya buz yapıyordu ya da buz satıyordu), çaldığı arabaların yıl ve modellerini de unuttum gitti. Fakat Albie'nin, söylediğine göre Jamesburg Is-lahevi beysbol takımının yıldızı olduğu hiç aklımdan çıkmadı. Beden hocamız Mr. Hopper beni sınıftaki softbol takımlarından birinin kaptanı seçtiğinde (beysbol şampiyonaları sona erene dek softbol oynadık, sonra Amerikan futboluna geçtik), Pelagutti'yi takımıma almam gerektiğini biliyordum. Onda o kollar varken topu kilometrelerce öteye göndermesi işten değildi.

Takımların seçileceği gün, soyunma odasında beden der-si için süspansuvarımı, haki şortumu, tişörtümü, ter emici çoraplarımı ve spor ayakkabılarımı giyerken Albie yanımda oyalanıyordu. O üstünü çoktan değişmişti: Haki beden dersi şortunun altına destek giymek yerine eflatun iç çamaşırıyla yetinmişti; şortunun altından beş santim kadar sarkan donu, uzun ve şık bir kenar baskısını andırıyordu. Üstüne tişört ye-rine fanila geçirmiş, katran karası bilekli spor ayakkabılarının içine de yan taraflarına zarif ok resimleri işlenmiş siyah, ince ipek çoraplar giymişti. Çıplak olsa, yüzlerce yıl önce yaşamış kimi ceddi gibi Kolezyum'da aslanları silkip atarak öldürü-yor olabilirdi; fakat bu kılığı, ona söylemedim ama, asaletine gölge düşürüyordu.

Soyunma odasından çıkıp karanlık bodrum koridorun-dan yürüyerek eylül güneşinin vurduğu oyun sahasına adım atana kadar durmadan konuştu: "Çocukken spor oyunları-nı hiç bilmezdim ama Jamesburg'de oynamaya başladım. Beysbol bana çocuk oyuncağı gibi geldi." Başımı salladım. "Pete Reiser nasıl sence?" diye sordu. "Bence çok iyi," dedim. "Tommy Henrich'e ne diyorsun?" "Bilmiyorum," diye cevap verdim, "güvenilir denebilir herhalde." Dodger taraftarı ola-rak Reiser'ı Yankeelerin Henrich'ine tercih ediyordum; ayrıca hep biraz gösteriş düşkünü olduğumdan, Brooklyn için vazi-

yeti kurtarmak adına mütemadiyen dış sahanın duvarlarından seken Reiser gönlümün Cooperstown'ında* özel bir kupa sahibi olmuştu. "Evet," dedi Albie, "ben de bütün Yankeeleri severim." Albie'ye bununla ne kastettiğini sorma imkânım olmamıştı, çünkü bronz teniyle Mr. Hopper karşımızda dikilmiş, gülümseyerek yazı tura atıyordu; başımı kaldırdım, güneşin parıltısını görünce "tura" dedim. Yazı geldi, ilk seçme hakkı öbür kaptandaydı. Albie'nin kollarına baktığını gördüğüm an kalbim yerinden çıkacakmış gibi oldu, ama onun yerine ilk olarak birinci kaleye göre uzun, ince bir tip seçince yatıştı. Hiç vakit kaybetmeden, "Pelagutti'yi alıyorum," dedim. O anda Albie Pelagutti'nin yüzünde beliren gülümseme pek sık rastlayacağınız türden değildi; görseniz, çocuğu kefaletle müebbet hapisten kurtardım sanırdınız.

Oyun başladı. Ben ikinci ve üçüncü kale arasındaydım –so-laktım– ve topa vurma sırasında ikinciydim; Albie orta sahadaydı, kendi isteğiyle dördüncü vurucu olmuştu. Vurduğu topu yerde sektikten sonra yakalayıp ondan önce birinci kaleye koştuğum için rakip takımın ilk oyuncusu oyun dışı kaldı. Sonraki vurucu, orta sahaya yüksekte, afili bir uçar top attı. Albie'yi topun arkasından seğirtirken gördüğüm an, Tommy Henrich ve Pete Reiser'ın onun için yalnızca birer isim olduğunu anladım; beysbol hakkında tek bildiği dün gece oturup ezberlediklerinden ibaretti. Top hâlâ havadayken Albie kollarını dimdik yukarı kaldırarak topun altında bir aşağı bir yukarı zıplayıp duruyordu; bilekleri birbirine yapışmış, elleri topun gelmesi için kelebek kanadı gibi çırparak yalvarıyordu.

"Hadi," diye bağııyordu göğ, "hadi piç kurusu..." Bacakları bisiklet pompası gibi yukarı aşağı çalışıyordu. Ölüm ânımın o kahrolası topun düşmesi kadar uzun sürmeyeceğini

* New York Eyaleti'nde Ulusal Beysbol Müzesi ile meşhur şehir. (ç. n.)

umarım. Top resmen havada asılı kalmıştı, Albie de ayın esnasında kendinden geçmiş bir mürit gibi peşinden sıçırıyordu. Nihayet düştüğünde top Albie'nin göğsüne çarptı. Koşucu ikinci kaleyi geçmiş üçüncüye ilerliyorken Albie etrafına bakınarak deli danalar gibi dönüyordu, artık indirdiği kollarını sanki iki görünmez çocukla kutu kutu pense oynuyormuş gibi iki yana açmıştı. "Arkanda, Pelagutti!" diye bağırdım. Duraladı. "Ne?" diye bağırdı. Orta sahanın yarısına kadar koştum. "Arkanda – pas ver!" Ve sonra, koşucu üçüncü kaleyi de dolaşırken orada durup pas vermenin ne olduğunu ona açıklamak zorunda kaldım.

İlk devrenin ilk yarısının sonunda, Pelagutti'nin çok geç pas vermesinden ötürü rakibimiz sekiz sayı turu yapmıştı ve topa vurma sırası bizdeydi.

Mazoşist bir zevk alarak Albie'nin kaledeki halini tasvir etmem gerek: Önce, atıcıyla *yüz yüze* geldi; ardından, sopayı topa –hem de her birine– salladığında, yana değil, sanki yere çivi çakıyormuş gibi aşağı indirdi. Solak mıydı, sağlak mıydı diye sormayın. Hiç bilmiyorum.

Beden dersi formalarımızı değiştirirken hiç konuşmadım. Pelagutti'yi göz ucuyla izleyerek için için köpürüyordum. Ayağındaki acayip siyah spor ayakkabıları fırlatarak çıkarttı ve fanilasının üzerine pembe kovboy gömleğini geçirdi – iç çamaşırının U şeklindeki yakasının üzerinde, ilk uçan topun çarptığı yerde bıraktığı kızıl iz hâlâ duruyordu. Beden dersinde giydiği şortu çıkarmadan ayaklarını gri pantolonunun paçalarından soktu – pantolonunu yer toplarının vurduğu kaval kemiklerinden, hızla vurulan topların çarpıp kızıl lekelerle buladığı dizkapakları ve uyluklarından yukarı çekişini seyrettim.

Sonunda ağzımı açtım: "Kahretsin, Pelagutti, yolda yürürken çarpsan Pete Reiser'ı tanımazsın!" Spor ayakkabılarını dolabına tıkmakla meşguldü; cevap vermedi. Pembe

gömleğinin dağ gibi sırtıyla konuşuyordum: "Ne diye bana şu hapisane takımında oynadığın yalanını attın?" Bir şeyler geveledi. "Ne?" dedim. "Oynamıştım," diye homurdandı. "Palavra!" dedim. Dönüp kara gözlerini üstüme dikti: "Oynamıştım!" "Müthiş bir takımmış doğrusu!" dedim. Soyunma odasından çıkarken tek laf etmedik. Meslekler dersi yolunda beden hocasının odasının önünden geçerken, Mr. Hopper başını masasından kaldırıp bana göz kırptı. Sonra başıyla sanki hıyarın tekini seçtiğimi en başından biliyormuş gibi Pelagutti'yi işaret etti; nasıl olup da Pelagutti gibi bir serserinin All-Americanlardan* biri olduğunu düşünebilmişim? Sonra, Mr. Hopper güneşin aydınlattığı başını yeniden masasına indirdi.

İkinci katın sahanlığından dönerken Pelagutti'ye "Şimdi dönemin sonuna kadar sana mahkûmum," dedim. Cevap vermeden, önümden ayaklarını sürterek yürüyordu; öküzü andıran sırtında bir sinekleri kovmak için kuyruğu eksikti – beni çileden çıkarıyordu. "Kahrolası yalancı!" dedim.

Öküz kıvraklığıyla geriye döndü. "Kimseye mahkûm olduğun falan yok." Dolapların dizili olduğu koridora çıkan sahanlığın tepesindeydik; arkamızdaki basamaklarda biriken çocuklar durup bizi dinlemeye koyuldu. "Mahkûm olduğun yok, züppe herif!" Bunun ardından tam ağzımın ortasına yaklaşmakta olan beş adet kılı eklem gördüm. Çekildim, ama zamanlamam iyi olmayınca burnumun köprüsünde bir çatırtı duyuldu. Kalçamın geriye kaydıldığını, bacaklarımın ve başımın ileri uzandığını hissettim, c harfi biçiminde kıvrılarak beş metre geriye sürüklendim; ellerimin altında soğuk mermeri hissedebiliyordum. Albie etrafımdan dolaşarak Meslekler sınıfına girdi. Başımı kaldırdığımda Mr. Russo'nun burnu delikli siyah ayakkabılarının

* ABD'de en iyi amatör sporculara verilen isim. (ç. n.)

sınıfa girmekte olduğunu gördüm. Albie'nin beni yere yıktığını gördüğünden emin gibiyim, ama gerçeği asla bilemeyeceğim. Albie ve ben de dahil, hiç kimse bundan bir daha söz etmedi. Belki de Albie'ye yalancı demem hataydı, fakat eğer gerçekten beysbolda yıldızı parladıysa, bu benim bilmediğim bir ligdeydi.

Bir de yine o yıl bizimle okuyan ve Albie'nin tam zıddı olan bir başka sabıkalıdan, Duke Scarpa'dan söz etmeliyim. Tesadüfen, Albie de "Dük" de lisemde görmeye alışkın olduğum tiplerden değildi. İkisi de Newark'ın öbür ucundaki "boğaz"da* oturuyordu ve Eğitim Kurulu Albie'yi iki, Dük'ü ise dört farklı okula yerleştirdikten sonra buraya gönderilmişlerdi. Tıpkı Marx gibi, Kurul da daha üst kültürün niha-yetinde alt kültürü içine alacağını umuyordu.

Albie ve Duke'un birbirine herhangi bir yararı dokunmuyordu; Albie doğru yola girmeye karar vermişken, yaltakçı sessizliği ve kaypak nezaketinden ötürü Dük'ün hep pis işler peşinde olduğunu hissediyordunuz. Yine de, her ne kadar aralarında bir muhabbet olmasa da Duke, Albie ile benim peşimden ayrılmıyordu; eğer Albie ondan rahatsızlık duyuyorduysa Duke bunun sebebinin Albie'nin ruhunu okuyabiliyor olmasından ileri geldiğinin farkındaydı ve Albie için bu durum ruhunu hiç okuyamadığı için ondan nefret eden birine katlanmaktan yeğdi. Albie bir suaygırı, bir öküzdü; Duke ise bir sürüngen. Ben ne miydim? Bilmiyorum; insanın arkadaşlarının özündeki hayvanı tespit etmesi daha kolay.

Öğle yemeği teneffüsünde, Dük'le yemekhanenin önündeki koridorda boks maçı yapardık. Direkt yumrukla kroşe yumruğu birbirinden ayıramıyordu ve esmer teninin zede-

* Newark'ta genellikle işçi ailelerin oturduğu Ironbound Mahallesi'ne, Passaic Nehri'nin burada aldığı şekilden dolayı "boğaz" denmektedir. (ç. n.)

lenmesinden ya da saçının bozulmasından hiç hoşlanmıyordu; fakat dans eder gibi sekmekten, başını sağa sola sallamaktan ve eğilip kalkmaktan o kadar zevk alıyordu ki, karşımda yılan görünümüne bürünme ayrıcalığı için istesem para bile verirdi. Dük beni hipnotize ediyordu; içimdeki iğrenç bir damara basmayı başarmıştı – Albie Pelagutti ise çok daha derinlerdeki ve bana kalırsa daha asil bir damara dokunuyordu.

Ama Albie’yi süttten çıkmış ak kaşık gibi göstermek istemem. Gelin size onunla birlikte Mr. Russo’ya ne yaptığımızı anlatayım.

Russo dağıttığı sınav kâğıtlarının sonuçlarına, göçmen anne babası (ve Albie’nin anne babası, hatta bizzat Albie) Papa’nın yanılmazlığına nasıl inanıyorsa öyle inanıyordu. Eğer sınavları Albie’nin avukat olacağını söylüyorduysa Albie avukat olacaktı. Albie’nin geçmişi ise, görünüşe bakılırsa, ancak Russo’nun bu kehanete olan inancını artırıyordu: Albie’ye gözlerinde selamete yaklaşıyordu. Daha sonra, eylül ayında Albie’ye Oliver Wendell Holmes’ün hayatını anlatan bir biyografi verdi; ekim ayında zavallıyı haftada bir defa sınıfın önünde doğaçlama konuşma yapmaya zorladı; kasım ayında Anayasa üzerine bir yazı kaleme almasını istedi, yazıyı ben yazdım; sonra, aralık ayında son küçük düşürücü darbeyi vurarak Albie’yi ve beni (ve hukuka meyil gösteren iki kişiyi daha) “gerçek avukatları iş başında” görebilmemiz için Essex Bölge Mahkemesi’ne gönderdi.

Soğuk, rüzgârlı bir sabahı ve izmaritlerimizi meydandaki Lincoln heykeline fırlatıp bitmek bilmez beyaz beton basamakları tırmanmaya koyulduğumuzda Albie birden yüz seksen derece döndü ve gerisingeri meydanı geçip Market Street’in yolunu tuttu. Ona seslendim, fakat bağırarak buradaki her şeyi zaten daha önce gördüğünü söyledi, artık yü-

rümüyor, polis değil eski günler tarafından kovalanır halde, şehir merkezinin kalabalık sokaklarında koşarak ilerliyordu. Russo'nun onu Mahkeme binasına göndermekle aptallık ettiğini düşündüğü filan yoktu – Albie hocalar hakkında böyle düşünemeyecek kadar saygı duyuyordu; bence Russo'nun hatasını başına kakmak istediğini düşünmüştü.

O nedenle, Albie'nin ertesi gün beden dersinde Meslekler dersi hocasına saldırı planını açıklaması şaşırtıcı değil; eylül ayında artık doğru yola girmeye karar verdiğinden bu yana planladığı ilk suçtu. Eylem planını bana anahatlarıyla anlatıp gerekli bilgiyi sınıftaki diğer öğrencilere aktarmamı söyledi. Albie ile sınıfın kalanını oluşturan benim gibi akıllı uslu, sağlıklı sabıkasızlar arasındaki aracı olarak sınıf kapısına konuşturdum ve içeri giren her öğrencinin kulağına planı açıkladım: "Saat on çeyrekte Russo karatahtaya dönünce ayakkabının bağcıklarını bağlamak için aşağı eğileceksin." Sınıf arkadaşlarımdan biri bana şaşkın gözlerle bakacak olursa, sırasının başında ızbandut gibi dikilen Albie'yi işaret ettiğim anda şaşkın ifade siliniyor ve sınıfa yeni bir yordakçı giriyordu. Bana sorun çıkaran tek kişi Dük oldu. Planı dinledi, sonra zaten sendikası olan, üstelik sizinkinin adını bile duymamış bir adam gibi kaşlarını çatarak bana baktı.

Nihayet zil çaldı; arkamdan sınıfın kapısını kapatıp sessizce sırama geçtim. Saatin çeyrek geçmesini bekledim; geçti; ve sonra Russo, alüminyum işçilerinin maaş yelpazesini yazmak için tahtaya döndü. Ayakkabı bağcıklarını bağlamak için eğildiğimde bütün sıraların altında baş aşağı sarkmış sırttan suratları gördüm. Sol arkamda Albie'nin tısladığını duydum; elleri siyah ipek çoraplarının üzerinde geziniyordu, tıslama sesi giderek yükseldi, yükseldi, ta ki homurtulu, öğürtülü, habis bir Sicilyalı saldırısına dönüşene kadar. Hedef aldığı doğrudan Russo'ydu. Sınıfın ön tarafına baktım, parmaklarım ayakkabımın bağcıklarını bağlayıp çözüyor, kan yüzüme hü-

cum ediyordu. Russo'nun bacaklarının döndüğünü gördüm. Karşısında gördüğü manzara onu epey şaşırtmış olmalıydı; az önce yirmi beş surat gördüğü yerde şimdi sadece sıralar vardı. Russo'nun "Pekâlâ," dediğini duydum. Sonra elleriyle küçük bir alkış tuttu. "Haydi yeter artık, çocuklar. Şaka bitti. Dik oturun." Ardından Albie'nin tıslaması, sıraların altında kan kırmızısı kesmiş bir kulaktan diğerine dolaşarak etrafımızı bir yeraltı akıntısı gibi kuşattı – "Aşağıda kalın!"

Russo kalkmamızı isterken biz aşağıda kaldık. Ve Albie bize söyleyene kadar da dik oturmadık; ardından, verdiği emir üzerine şarkı söylemeye başladık:

*Elma ağacının dibinde oturma
Benden başkasıyla,
Benden başkasıyla,
Benden başkasıyla,
Sakin, yok, yok, elma ağacının dibinde oturma...*

Sonra da müziğin ritmine uydurarak alkış tuttuk. Amma şamata kopmuştu!

Mr. Russo sınıfın önünde kıpırdamadan duruyor, afallamış halde bizi dinliyordu. Üzerinde jilet gibi ütülenmiş çizgili bir lacivert takım elbise, ortasında köpek başı olan taba rengi bir kravat ve üzerine isminin başharfleri olan R.R. hakkedilmiş bir kravat iğnesi vardı; burnu delikli siyah rugan ayak-kabılarını giymişti. Düzenli, dürüst ve dakik olmaya inanan Russo, kaderleri çiziyordu – geleceğe, Mesleklere inanıyordu! Ve yanımda, arkamda, içimde, her tarafımda: Albie vardı! Albie'yle ben birbirimize baktık ve ciğerlerimi zevkle patlatarak söyledim: "*Elma ağacının dibinde oturma...*" Albie'nin monoton sesi gümbürdüyordu, derken Albie'nin arkasından mırıldanır gibi şarkı söyleyen kısık, berrak bir ses içimi sardı: Ses Dük'ündü; bir tango ritmi tutturmuştu.

Russo bir an görsel araçlar şemasına yaslandı –“Kalifiye İşçiler: Maaşlar ve Nitelikler”–, ardından sandalyesini geri çekip kendini içine bıraktı, o kadar derine gömülmüştü ki sandalyesinin dibi yokmuş gibi geldi. Koca kafasını masasına indirdi, omuzları nemli kâğıt uçları gibi öne kıvrıldı; Albie asıl hamlesini tam bu sırada gerçekleştirdi. Artık “Elma ağacının dibinde oturma” şarkısını söylemiyordu; hepimiz sustuk. Russo başını kaldırıp sessizliğe baktı; kara, torba torba olmuş gözleriyle, liderimiz Alberto Pelagutti’yi süzdü. Russo başını ağır ağır iki yana sallamaya başladı; bu çocuk Capone değil, bir Garibaldi’ydi! Russo bekledi, ben bekledim, hepimiz bekledik. Albie yerinden yavaşça kalkıp söylemeye başladı: “Ah, söyle, görebiliyor musun şafağın ilk ışıklarında, öylesine övünçle selamladığımızı...” Hepimiz ayağa kalkıp ona katıldık. Uzun siyah kirpiklerinden yaşlar süzülen Mr. Robert Russo kendini masasından bıkkınlık içinde zorla kaldırdı, mağlup olmuştu. Pelagutti’nin bas sesi arkamda dehşetle gümbürderken Russo’nun dudaklarının kıpırdamaya başladığını gördüm: “...havada patlayan bombalar, kanıtladılar...”^{*} Ne de güzel söylüyorduk!

Albie o yıl haziran ayında okulu bıraktı –sadece Meslekler dersinden geçmişti– fakat yoldaşlığımız, o tuhaf vasıta, birkaç ay önce bir öğle vakti hurdahaş olmuştu. Mart ayında bir öğle teneffüsüydü, Dük’le ben yemekhanenin yanındaki koridorda boks maçı yapıyorduk. Berrak ve şevkli sesiyle diğerlerine eşlik ettiği günden beri Dük’e karşı daha ılımlı davranan Albie ise hakemimiz olmaya karar vermişti; zıplayarak aramıza giriyor, birbirimize sarıldığımızda ayırıyor, alçaktan vurduğumuzda uyarıyor, Dük’e el şakası yapıyor, kısacası iyi vakit geçiriyordu. Dük’le birbirimize sarıldığımızı hatırla-

^{*} Amerika Birleşik Devletleri’nin ulusal marşının sözleri. (ç. n.)

lıyorum; ben böbreklerine küçük yumruklar indirirken Dük kollarımın arasında kıvranıyordu. Arkasındaki pencereden yansıyan güneş ışığı saçlarını yılan yuvası gibi gösteriyordu. Ben böğrüne çalışırken Dük iki büklüm olmuştu, gözlerim yılana benzeyen saçlarında, hızlı hızlı burnumdan soluyordum, derken Albie birden araya girip bizi ayırdı – Dük yana savruldu, ben öne yığıldım ve yumruğum Scarpa'nın köşe olarak kullandığı cama girdi. Ayak sesleri duyuldu; bir anda, ağzındaki lokmayı çiğneyip dalgasını geçen suçsuz bir kalabalık etrafımı, bir tek benim etrafımı sarmıştı, Albie ve Dük tüymüştü. Şerefsiz piç kurularının ikisine de fena saydurdım! Çamaşırhaneden yeni çıkmışa benzeyen bembeyaz, jilet gibi bir üniforma giymiş, damarları varisli, çam yarması gibi bir kadın olan baş diyetisyen adımı not edip, eklemelerime saplanan cam kırıklarını çıkarması için beni hemşireye götürünceye kadar kalabalık dağılıp yemekhaneye geri dönmedi. O öğleden sonra hayatımda ilk ve son defa okul müdürü Mr. Wendell'in odasına çağrıldım.

O günden bu yana on beş yıl geçti ve Albie Pelagutti'ye ne olduğunu bilmiyorum. Eğer gangsterse nam salmış biri değildi, anlaşılan parası da yoktu; en azından birkaç yıl önce toplanan Kefauver Komitesi'nin ilgisini çekecek kadar. Senatör Kefauver'ın yönetimindeki Suç Komitesi, New Jersey'ye ulaştığında soruşturmalarını dikkatle takip ettim, fakat gazetelerde Alberto Pelagutti ya da Duke Scarpa adına hiç rastlamadım; gerçi Dük'ün şimdi hangi isimle tanındığını kim bilebilir. Ancak Meslekler hocamıza ne olduğunu gayet iyi biliyorum, çünkü bir başka senatörün başını çektiği bir komitenin bir süre önce ülke genelinde düzenlediği ani bir baskında –başkalarıyla birlikte– Robert Russo'nun 1935 civarında Montclair Eyalet Öğretmen Okulu'na gittiği sıralarda Marksist olduğu ortaya çıktı. Russo, Komite'nin kimi sorularını cevaplamayı reddedince Newark Eğitim Kurulu toplandı, suç-

lamasını yöneltti ve onu iştten çıkardı. Zaman zaman *Newark News*'da Yurttaş Hakları Birliği avukatlarının hâlâ davasını temyiz etmek için uğraştığına dair haberler okuyorum, hatta Eğitim Kurulu'na bizzat bir mektup kaleme alarak, kişiliğimi isyana teşvik eden herhangi bir muameleye maruz kaldıysam bunu yapanın eski lise hocam Russo olmadığına yemin ettim; eğer Russo bir komünist idiyse bundan hiç haberim olmamıştı. "Yıldızlarla Bezeli Sancak"* hadisesini mektuba dahil edip etmemeye bir türlü karar veremedim: Ölünceye kadar Eğitim Kurulu'nun koltuklarına yapışan dırdırcı hanımların ve zincir mağaza sahiplerinin neyi kanıt olarak görüp neyi görme-yeceklerini kim bilir?

Ve eğer (eski düşünürlerden birinin sözlerini değiştirecek olursak) bir kimsenin geçmişi onun kaderi ise, Newark Eğitim Kurulu'nun benim tarafımdan kaleme alınmış bir mektupla ilgilenip ilgilenmeyeceğini kim söyleyebilir? Yani, aradan geçen on beş yıl, müdürün odasına çağrıldığım o öğleden sonrayı sildi mi ki?

...Uzun boylu, kibar bir beyefendiydi, odasına girdiğimde ayağa kalkıp elini uzattı. Bir saat önce Dük'ün saçlarının arasındaki yılanları aydınlatan aynı güneş şimdi Mr. Wendell'ın jaluzilerinden aşağı süzülüyor ve yerdeki koyu yeşil halıyı ısıtıyordu. "Nasılsın?" dedi. "Evet," diye alakasız bir cevap verdim ve bandajlı elimi bandajsız elimin altına sakladım. Cana yakın bir ses tonuyla, "Oturmaz mıydın?" dedi. Korkmuş ve acemi hareketlerle beceriksiz bir reverans yaparak oturdum. Mr. Wendell'ın metal dosya dolabına gidip çekmecelerden birini açışını ve içinden geniş ve beyaz bir dizin kartını çıkarışını izledim. Kartı masasının üzerine yerleştirip, üzerinde yazanları okuyabilmem için yaklaşmamı işaret etti. Tepede, büyük harflerle ilk adım, ikinci adım ve soyadım yazılıydı; adımın altında Roma rakamıyla bir yazıyordu, karşısında da

* Amerika Birleşik Devletleri'nin ulusal marşı. (ç. n.)

“Koridorda dövüştü; pencere kırdı. (19/3/42)” diye belirtilmişti. Şimdiden kayıtlara geçmişti bile. Hem de üstünde daha bir sürü boş yer olan kocaman bir kartın üzerinde.

Sandalyeme dönüp yerime otururken Mr. Wendell bu kartın beni hayatım boyunca takip edeceğini anlatıyordu. İlk başta kulak vermiştim, fakat Mr. Wendell uzattıkça söylediklerinin ciddiyeti uçup gitmiş, ilgim dosya dolabına kaymıştı. İçindeki dosyaları düşünmeye başladım, Albie’nin ve Dük’ün kartlarını gözümün önünde canlandırınca ikisinin neden ânında toz olup kırılan pencerenin hesabını vermem için beni oracıkta bir başıma bıraktığını anladım – fakat affettim diyemem. Anlayacağınız üzere, Albie en başından beri dosya dolabını da, içindeki dizin kartlarını da biliyordu; ama ben bilmiyordum; Russo’ya gelince, zavallı Russo ise bütün bunlardan ancak yakın zamanda haberdar oldu.

Çeviren: Deniz Koç

Fanatik Eli

Leo Tzuref, Eli Peck'i karşılamak üzere beyaz bir sütunun arkasından ortaya çıktı. Eli afallayarak geri sıçradı; sonra el sıkıştılar ve Tzuref bir el hareketiyle onu kağşamış eski malikâneye buyur etti. Eli kapıda arkasını dönerek çimlerle kaplı yamacın, malikâneyi çevreleyen çalı ormanının, ayak basılmamış karanlık patikanın ötesindeki Woodenton'da göz kırpan sokak lambalarını gördü. Coach House Road boyunca dizili dükkânlar sarı bir hale oluşturmıştu – bu, Eli'a sanki hemşehrilerinden gelen gizli bir mesaj gibi göründü: "şu Tzuref'e ne düşündüğümüzü anlat, Eli. Biz modern bir mahalleyiz, Eli, ailelerimiz var, vergi ödüyoruz..." Eli, mesajın sırtına bindirdiğı yük ile, Tzuref'e anlamaz, bıkkın gözlerle bakıyordu.

"Tam gün çalışıyor olmalısınız," dedi Tzuref, avukatla evrak çantasını serin koridora doğru yönlendirerek.

Eli'in topukları, çatlamış mermer zemin üzerinde takırdıyordu, çıkardığı gürültünün üzerine konuştu. "Asıl öldüren, bir yerden bir yere gitmek," dedi ve Tzuref'in elini sallayarak buyur ettiğı loş odaya girdi. "Günde üç saat... Doğruca trenden geliyorum." Sırt kısmı arp biçimindeki sandalyeye oturmak üzere dizlerini büktü. Daha alçak olacağını düşündüğünden sandalyenin sivri kolçağına çarptı. Arkasına aldığı

darbe, buraya hangi mesele için geldiğini hatırına getirmişti. Bir zamanlar çok şişman olduğu intibası veren, gür kaşlı, kel bir adam olan Tzuref, yarısı kuytuda kalmış boş bir masanın arkasına yerleşti, sanki yerde oturuyormuş gibi görünüyordu. Etrafındaki her şey boştu. Raflarda hiç kitap yoktu, yerlerde halı serili değildi, dev kanatlı pencereler perdesizdi. Eli konuşmaya başladığında, Tzuref yerinden kalkıp pencerelerden birini gıcırdayan menteşesinin üzerinde döndürerek açtı. "Mayıs ayındayız ama şimdiden ağustos gibi," dedi, sırtını Eli'ya dönünce başının arkasında halka biçiminde kara bir boşluk belirmişti. Tepesinin yerinde yeller esiyordu! Adam alacakaranlığın içinde tekrar ona doğru döndü –lambalarda ampul yoktu– ve Eli, gördüğünün yalnızca bir takke olduğunu fark etti. Sokakta oynayan çocukların cansız çığlıkları açık pencereden içeri dolarken, Tzuref kibrit çakıp bir mum yaktı. Tzuref sanki Eli çocukları duyabilsin diye pencereyi açmıştı.

"Evet, şimdi..." dedi. "Mektubunuzu aldım."

Eli durup Tzuref'in bir çekmeceyi açarak dosyasından mektubu çıkarmasını bekledi. Fakat yaşlı adam bunun yerine öne eğilip elini pantolonunun cebine soktu ve içinden bir hafta boyunca kullanılmış mendile benzer bir şey çıkardı. Kâğıdın buruşukluklarını düzeltip açtı, elinin kenarıyla masanın üzerinde ütüledi. "Evet," dedi.

Eli, ortakları Lewis ve McDonnell'la üzerinden kelime kelime geçtiği pis kâğıdı işaret etti. "Bir yanıt bekliyordum," dedi Eli. "Bir hafta oldu."

"Mühim bir mesele olduğundan, Mr. Peck, geleceğinizi biliyordum."

Açık pencerenin altından koşturarak çocuklar geçti; anlaşılması güç dilleri –onları duyunca gülümseyen Tzuref için anlaşılmaz değildi– odaya üçüncü bir şahıs gibi girmişti. Şamataları Eli'in içine işliyordu, titremesine engel olamadı. Keşke Tzuref'e gelmeden önce eve gidip bir duş alsa, akşam yeme-

ğini yeseydi. Her zamanki kadar profesyonel hissetmiyordu kendini; ortalık fazla loştu, saat çok geç. Ancak Woodenton'da hem müşterisi hem komşusu olan insanlar onu bekliyor olacaktı. Sadece kendisi ve karısı değil, Woodentonlu Yahudiler adına konuşuyordu.

"Anladınız mı?" dedi Eli.

"Atla deve değil."

"İmarla ilgili bir mesele..." Tzuref cevap vermeyip parmaklarını dudaklarının üzerinde tıprırdatmakla yetinince, Eli, "Kanunları biz koymadık..." dedi.

"Kanunlara riayet ediyorsunuz."

"Bizi... mahallemizi koruyorlar."

"Kanun kanundur," dedi Tzuref.

"Aynen!" Eli'in içinde kalkıp odada dolaşma isteği doğdu.

"Tabii bazen de," -Tzuref elleriyle havada bir terazi işareti yaptı- "kanun kanun değildir. Kanun olan kanun ne zaman kanun değildir?" Terazinin kefelerini oynattı. "Tersini de sormak mümkün."

"Basitçe anlatmam gerekirse," dedi Eli kesin bir dille, "meskûn mahalde yatılı okul açamazsınız." Tzuref'in konuyu başka konularla bulandırmasına izin vermeyecekti. "Herhangi bir adım atmadan evvel bunu size söylemenin iyi olacağını düşündük."

"Ama meskûn mahalde evler olabiliyor?"

"Evet. Meskûnun anlamı bu." Yerinden yurdundan edilmiş adamın İngilizcesi belki de ilk anda görüldüğü kadar iyi değildi. Tzuref yavaş yavaş konuşuyordu, fakat Eli o âna kadar bunu bir maharet, hatta erdem olarak görmüştü. "Meskûn, oturulan yer anlamına gelir," diye ekledi.

"O halde burası benim oturduğum yer."

"Ya çocuklar?"

"Onların evi burası."

"On yedi çocuğun da mı?"

"On sekiz," dedi Tzuref.

"Ama onlara burada *eğitim* veriyorsunuz."

"Talmud* öğretiyorum. Bu kanuna aykırı mı?"

"O zaman burası okul oluyor."

Tzuref yeniden terazi kefelerini astı, ağır ağır dengeledi.

"Bakın, Mr. Tzuref, Amerika'da bu tip mekânlara yatılı okul deriz."

"Talmud öğrettikleri yere de mi?"

"Herhangi bir şey öğrettikleri yere, nokta. Siz müdürsünüz, onlar da öğrencileriniz."

Tzuref terazi keselerini masaya koydu. "Mr. Peck," dedi, "buna inanmıyorum..." Ama Eli'm söylemiş olduğu bir şeyi kasteder gibi bir hali yoktu.

"Mr. Tzuref, kanun böyle. Size ne yapmayı düşündüğünüzü sormak için geldim."

"Ne yapmam gerektiğini mi?"

"Umuyorum ikisi de aynıdır."

"Aynılar." Tzuref göbeğini masaya yaklaştırdı. "Kalıyoruz." Gülümsedi. "Yorulduk. Müdür yoruldu. Çocuklar yoruldu."

Eli ayağa kalkıp evrak çantasını kaldırdı. Müşterilerinin şikâyetleri, intikamları ve entrikalarıyla tika basa dolu çanta çok ağır geliyordu. Bu çantayı tüy gibi taşıdığı günler de olmuştu; fakat Tzuref'in odasında bir ton çekiyordu.

"Hoşça kalın, Mr. Tzuref."

"Şalom,"** dedi Tzuref.

Eli odanın kapısını açtı ve karanlık bir mezarı andıran koridordan sokak kapısına adımlarını dikkatle atarak ilerledi. Verandaya çıkınca bir sütuna yaslanarak aşağıdaki çimenlikte oynamakta olan çocukları seyretti. Eski evin etrafında

* İbranice "ders" ya da "öğrenim" anlamında, Musevilikte sözlü şariat derlemelerine ilişkin yorum ve açıklamaları içeren dini metinler. (ç. n.)

** (İbranice) Selametle. (ç. n.)

birbirlerini kovalarken cırım cırım sesleri yükselip düşüyordu. Alacakaranlık, çocukların oyununun kabile dansı gibi görünmesine neden oluyordu. Eli kendini toparlayıp verandadan indi, bir anda dans sona ermişti. Arkasından kulak tırmalayıcı, uzun bir çığlık duyuldu. Hayatında ilk defa biri onu gördüğü için korkup kaçmıştı. Gözlerini Woodenton'm ışıklarından ayırmadan, patikadan aşağı ilerlemeye koyuldu.

Derken, Eli, onun bir ağacın altındaki bankta oturduğunu gördü. Başta gözüne sadece karanlığın içinde koyu bir gölge gibi gelmişti, ardından görüntü netleşti. Eli, anlatılanlardan o olduğunu anlamıştı. İşte kafasında o şapkaıyla, Woodenton'm kaygısının kaynağı ve Eli'a yüklenen özel görevin sebebi olan şapkanın ta kendisiyle birlikte karşısındaydı. Şehrin ışıkları titreşerek mesajı bir kez daha iletti: "Şapkalının işini bitir. Bu ne cüret, bu ne cüret..."

Eli adama doğru ilerledi. Belki Tzuref kadar inatçı değil, daha makul biriydi. Ne de olsa kanunlar söz konusuydu. Ne ki, seslenecek kadar yaklaştığında vazgeçti. Adamın dizaltlarına uzanan kara paltosunu ve kucağında kavuşmuş ellerini görmek onu durdurmuştu. Başının gerisine kaymış, tepesi yuvarlak, kenarları geniş Talmud şapkası, boynunu gizleyen ve her nefes alıp verişinde ileri geri titreşecek kadar yumuşak ve ince sakalı vazgeçmesine neden olmuştu. İki yanağının yanından lüleleri sarkan adam, uyuyordu. Yüzü Eli'inkinden daha yaşlı değildi.

Eli ışıklara doğru adımlarını hızlandırdı.

Mutfak masasının üzerindeki not Eli'ın huzurunu kaçırdı. Hafta boyu olan biteni kâğıt parçalarının üzerine çiziktirilmiş notlardan öğrenmişti. Fakat bu defaki imzasızdı. "Tatlım," diyordu, "ben yattım. Bugün bebekle bir tür Ödipal deneyim yaşadım. Ted Heller'ı ara."

Karısı buzdolabında onun için soğuk, çamur gibi bir yemek bırakmıştı. Soğuk, çamur gibi yemeklerden nefret ederdi, ama Miriam'm yanında olmasına seve seve tercih ederdi. Kafası allak bullaktı ve karısı o şeytani analiz gücünü kullanarak ona asla yardımcı olmamıştı. Hayatın sessiz sakin ilerlediği zamanlarda onu seviyordu; karısı da onu böyle zamanlarda severdi. Fakat Eli bazen avukat olmanın etrafını bataklık gibi sardığını hissediyordu; nefes alacak yeri yoktu. Çoğu zaman, keşke karşı tarafı savunuyor olsaydım, diye düşünüyordu; ama eğer karşı tarafı savunuyor olsaydı bu kez de kendi bulunduğu tarafı savunmak isteyecekti. Sorun, kanunun bazen cevap olmadığını düşünmesiydi; herkesi çileden çıkaran şey her neyse *kanunun* onunla hiçbir ilgisi yokmuş gibi geliyordu. Ve bu da, tabii ki, kendini aptal ve gereksiz hissetmesine neden oluyordu... Fakat şimdi durum bu değildi – hemşehrilerinin savunulacak bir davası vardı. Yine de *tam olarak* böyle olduğu söylenemezdi ve eğer Miriam uyanık olup da Eli'm moralinin bozuk olduğunu görecekti, üzüntüsünün nedenini ona açıklamaya koyulur, onu anlar, affeder, böylece her şeyi "Normal"e döndürmeye çalışırdı, çünkü birbirlerini "Normal"de seviyorlardı. Miriam'm gösterdiği bu çaba sadece Eli'm moralini daha da bozmaya yaradığından katlanması zordu; açıklamaları kendisi ya da içinde bulunduğu vaziyet hakkında çok az şey söylemekle kalmıyor, Eli' *karısının* ne kadar zayıf biri olduğuna daha da inandırıyor. Anlaşılan, Eli da, Miriam da aşırı güçlü insanlar değildi. Eli bu gerçeğe iki defa yüz yüze gelmişti ve ikisinde de komşuların hoşgörüsü "bir sinir krizi" olarak sözünü ettikleri şeyde teselli bulmuştu.

Eli, evrak çantası yanı başında, yemeğinin başına oturdu. Yarısına gelmişken kendisine yenik düştü ve Tzuref'in notlarını çıkararak masanın üstüne, Miriam'ınkilerin yanına koydu. Siyah şapkalı adamın şehre getirdiği notların yazılı

olduğu sayfalara göz atmaya başladı. İnsanların galeyana gelmesine neden olan ilk notta şunlar yazıyordu:

İlgilinin dikkatine:

Lütfen beyefendiye listede yazanları temin edin: Kauçuk topuk ve tabanlı erkek çocuk ayakkabıları.

5 çift 22 numara

3 çift 21 numara

3 çift 21,5 numara

2 çift 19,5 numara

3 çift 20 numara

1 çift 23,5 numara

1 çift 23 numara

Toplam 18 çift erkek çocuk ayakkabısı. Beyefendide imzalı bir çek bulunuyor. Lütfen doğru ücreti üzerine yazın.

L. TZUREF

Müdür

Woodenton Yeşivası, N.Y.

(5/8/48)

“Yeniyetmenin teki,” demişti Ted Heller. “Tek kelime etmedi. Notu elime verip karşımda dikildi, eskiden Bronx’ta gelip Yahudi ıvır zıvırı satan şu yaşlı adamlar gibiydi.”

“Yeşiva mı!” demişti Artie Berg. “Eli, Woodenton’da Yeşiva’nın ne işi var! Eğer Brownsville’de yaşamak isteseydim, Eli, Brownsville’de yaşırdım.”

Şimdi de Harry Shaw “Eli,” diyordu, “Puddington’ın oturduğu ev. Yaşlı Puddington mezarında ters dönecek. Eli, şehri terk ederken şehrin oturduğum yere gelmesi yoktu kafamda, Eli.”

İki numaralı not:

Sayın Bakkal:

Lütfen beyefendiye beş kilo şeker verin. Ücretini Woodenton Yeshivası, NY adıyla şimdi sizde açtıracağımız hesabımıza yazın, sizden aylık fatura bekliyorum. Beyefendi sizi haftada bir veya iki defa ziyaret edecek.

L. TZUREF, Müdür

(5/10/48)

Not: Koşer et getiriyor musunuz?

Ted, "Ayakçısı hemen penceremin önünden geçti," demişti, "başıyla selam verdi, Eli. Arkadaşı olup çıktık."

"Eli," demişti Artie Berg, "o rezil şeyi Stop N' Shop süpermarketindeki *tezgâhtarlardan* birine verdi – hem de kafasındaki şapkayı çıkarmadan!"

"Eli," diyordu yine Harry Shaw, "komik değil. Bir gün, Eli, Coach House Road'da minik *yamalkah*'larıyla* İbranice terane tutturan yüzlerce minik çocuk olacak, işte o zaman sana böyle komik gelmeyecek."

"Eli, orada neler oluyor – çocuklarım tuhaf tuhaf sesler duyuyor."

"Eli, modern bir mahalle burası."

"Eli, biz vergilerimizi ödüyoruz."

"Eli."

"Eli!"

"Eli!"

Önce, kulağında bağırان bir başka hemşehrisiydi, fakat arkasını döndüğünde Miriam'ın eşikte durduğunu gördü, karnının ardından ona bakıyordu.

"Eli, tatlım, nasıldı?"

"Hayır, dedi."

"Ötekini de gördün mü?" diye sordu.

"Bir ağacın altında uyuyordu."

* Kippa. (ç. n.)

"İnsanların ne düşündüğünü bildirdin mi?"

"Uyuyordu."

"Neden uyandırmadın? Eli, bu öyle sıradan bir mesele değil."

"Yorgun görünüyordu!"

"Bağırma, lütfen," dedi Miriam.

""Bağırma. Hamileyim. Bebek çok ağır.""

Eli, karısının şu âna dek söylediği bir şeye sinirlenmediğini fark etti; onu köpürten, karısının birazdan söyleyecekleriydi.

"Çok ağır bir bebek olduğunu doktor söylüyor," dedi Miriam ona.

"Öyleyse otur yerine de bana akşam yemeği hazırla." Şimdi de karısı az evvel yanında olmadığı için rahat bir nefes aldığı akşam yemeğinde ona yanında olmadığı için sinirlendiğini fark etti. Sanki kuyruk yerine açıkta duran bir damarı vardı da üstüne basıp duruyordu. Sonunda Miriam da tam üstüne basmayı başarmıştı.

"Eli, üzgünsün. Anlıyorum."

"Anlamıyorsun."

Miriam odadan çıktı. Merdivenlerden, "Anlıyorum tatlım," diye seslendi.

Bir tuzaktı bu! Eli, Miriam'm "anladığını" düşünerek küplere binecek, Miriam da onun öfkелendiğini gördükçe daha anlayışlı olacaktı. . . Telefon çaldı.

"Alo," dedi Eli.

"Eli, Ted ben. Ne oldu?"

"Hiçbir şey."

"Kimmiş bu Tzuref? Amerikalı biri mi?"

"Hayır. Yerinden edilmiş bir Alman."

"Ya çocuklar?"

"Onlar da yerinden edilmiş. Çocuklara öğretmenlik ediyor."

"Ne? Hangi konularda?" diye sordu Ted.

"Bilmiyorum."

"Peki ya şapkalı adam, şapkalı adamı da gördün mü?"

"Evet. Uyuyordu."

"Eli, *şapka*yla mı uyuyordu?"

"Şapkayla uyuyordu."

"Baş belası fanatikler," dedi Ted. "Yirminci yüzyıldayız,

Eli. Adam tutmuş şapkayla dolaşıyor. Yakında o minik Yeşiva çocuklarının hepsi şehrimizde cirit atacak."

"Sonra kızlarımızın peşinden koşacak."

"Michele ve Debbie hayatta yüzlerine bakmaz."

"O halde," diye mırıldandı Eli, "endişe edecek hiçbir şeyin yok, Teddie," ve telefonu kapattı.

Ânında telefon çaldı. "Eli? Hat kesildi. Endişe edecek bir şeyimiz yok mu diyordun? Meseleyi hallettin mi?"

"Yarın tekrar gitmem gerek. Bir çözüme ulaşabileceğimizi düşünüyorum."

"Güzel, Eli. Artie ve Harry'ye de haber vereyim."

Eli telefonu kapattı.

"Hiçbir şey olmadığını söylediğini sanmıştım." Konuşan Miriam'dı.

"Doğru."

"O zaman neden Ted'le *bir şeyler* olmuş gibi konuştun?"

"Oldu."

"Eli, belki terapiye biraz daha devam etmelisin."

"O işten gına geldi, Miriam."

"Böyle sinirlenerek avukatlık yapamazsın. Böyle cevap verilmez."

"Çok zekisin, Miriam."

Miriam esneyerek döndü ve ağır bebeğini yatağa götürdü.

Telefon çaldı.

"Eli, Artie ben. Ted aradı. Meseleyi halletmişsin galiba? Sorun yok mu?"

"Hayır."

"Ne zaman gidiyorlar?"

"Bu işi bana bırak, olur mu Artie? Yoruldum. Şimdi uyuyacağım."

Yatakta, Eli karısının karnını öpüp, düşünmek için başını üzerine koydu. Çok fazla dayamıyordu, çünkü karısı dokuzuncu ayının ikinci haftasına girmişti. Yine de, o uyurken kafa dinlemek için iyi bir yerdi, nefes alıp verişiyile yükselip alçalırken düşüncelerini yerli yerine oturtmak için. "Adam kafasındaki acayip şapkayı çıkaracak olursa... Onları neyin rahatsız ettiğini biliyorum. Adam başındaki acayip şapkayı çıkarırsa her şey düzelecek."

"Ne?" dedi Miriam.

"Bebekle konuşuyorum."

Miriam yatakta doğruldu. "Eli, lütfen, bebeğim, Dr. Eckman'a şöyle bir uğrayıp iki çift laflasana fena mı olur?"

"İyiym ben."

"Ah, tatlım!" dedi Miriam ve başını tekrar yastığa koydu.

"Annenin evliliğimize katkısı büyük, biliyorsun değil mi: bir şezlong, bir de Sigmund Freud için kahrolası bir New School* coşkusu."

Eli, nefes alıp verişinden Miriam'm uyuyormuş gibi yaptığını anlayabiliyordu.

"Çocuğa gerçekleri söylüyorum, yanlış mı, Miriam? Bir şezlong, üç aylık *New Yorker* üyeliği ve *Psikanalize Giriş* kitabı. Doğru değil mi?"

"Eli, illa agresif olmak zorunda mısın?"

"Senin tek derdin içinde ne olup bittiği. Bütün gün aynanın önünde durup hamile halini inceliyorsun."

* New York şehrinde, liberal ve öğrenci odaklı eğitim anlayışıyla ünlü bir üniversite. (ç. n.)

"Hamile annelerin ceninle arasında babaların anlayamayacağı bir ilişki vardır."

"Kıçımın ilişkisi. Şu an karaciğerim ne yapıyor? İnce bağırsağım ne yapıyor acaba? Pankreasımdaki Langerhans adacıkları düzgün çalışıyor mu?"

"Küçük bir cenini kıskanma, Eli."

"Langerhans adacıklarını kıskanıyorum!"

"Eli, gerçekten kızdığın kişinin ben olmadığımı bile bile seninle tartışmam anlamsız. Anlamıyor musun, tatlım, sen kendine kıızıyorsun."

"Ah sen ve şu Eckman yok musunuz!"

"Belki yardımı dokunur, Eli."

"Belki sana yardımı dokunur. Bu halinizle sevgili olsanız yeridir."

"Yine düşmanca davranıyorsun," dedi Miriam.

"Sana ne oluyor ki – düşmanca davrandığım kişi sadece kendimim."

"Eli, güzel bir bebeğimiz olacak, ben gayet kolay bir doğum yapacağım, sen çok iyi bir baba olacaksın, kafandaki şey her neyse takman kesinlikle yersiz. Oturup düşünmemiz gereken tek şey..." Eli'a gülümsedi, "...bir isim."

Eli yataktan kalkıp terliklerini giydi. "Eğer erkek olursa Eckman, kız olursa Eckman koyarız."

"Eckman Peck kulağa korkunç geliyor."

Eli "Bununla yaşamak zorunda," dedi ve evrak çantasının üzerindeki metal tokenın pencereden giren ay ışığında parıldadığı çalışma odasına indi.

Tzuref'in notlarını çıkarıp baştan sona tekrar okudu. Karısının her an çıkagelip notları sil baştan okuyup durmasını çarpıcı nedenlere bağlayabileceğini düşünmek asabını bozuyordu. "Eli, neden Tzuref aklını bu kadar meşgul ediyor?" "Eli, kendini bu kadar kaptırma. Sence neden kendini kaptırıyorsun, Eli?" Herkesin karısı, er ya da geç kocasının zayıf

noktasını buluyordu. Şanssızlığa bakın ki kendisinin zayıf noktası sinirlerinin zayıf olmasıydı! Neden bir bacağı daha kısa doğmamıştı ki?

Daktilosunun kapağını kaldırdı; Miriam'ın sinir bozucu ses tonundan ötürü Miriam'dan nefret ediyordu. Mektubu yazarken kulaklarında sürekli karısının meseleyi bırakmayı *beceremediği* için söyleyecekleri çınlıyordu. Karısının sorunuysa meseleyle yüzleşmeyi *becerememesiydi*. Fakat vereceği cevabı şimdiden işitebiliyordu: Belli ki sorun, "karşıt tepki oluşturmaması"ndaydı. Yine de bütün bu gösterişli ifadeler Eli'ı kandırmaya yetmiyordu: Karısının tek istediği Tzuref ve ailesini oradan göndermesiydi, böylece mahallelinin öfkesi dinecek, huzurlu ev ortamının sükûneti geri gelecekti. Özel hayatında tek isteği düzen ve sevgiydi. Yanlış mı düşünüyordu? Dünyada insanlar istedikleri gibi birbirlerinin beynini dağıtabilirdi; ama Woodenton'daki huzur bozulmamalıydı. Mektubu yine de yazdı:

Sayın Mr. Tzuref:

Bu akşamki toplantımızın sonuçsuz kaldığını düşünüyorum. Hem Woodenton'ın Yahudi cemaatini hem de sizi ve Yeşiva'nızı memnun edecek bir anlaşmaya varamamamız için hiçbir neden göremiyorum. Komşularımı en çok rahatsız eden hususun şehre siyah şapka ve takım elbisesiyle inen beyefendinin ziyaretleri olduğu izlenimi aldım. İlerici bir banliyö mahallesi olan Woodenton sakini Yahudilerin de, Hristiyanların da tek endişesi, ailelerinin rahat, güzellik ve huzur içinde yaşamasıdır. Ne de olsa yirminci yüzyıldaız ve mahallelimizin zamana ve mekâna uygun bir şekilde giyinmelerini beklemekle çok şey istediğimizi düşünmüyorum.

Belki bilmiyor olabilirsiniz, Woodenton uzun yıllar zengin Protestanlara ev sahipliği yapmış bir yer. Yahudiler ancak savaşın ardından burada mülk sahibi olmaya başladılar ve o zamandan bu yana Yahudilerle Hristiyanlar dostluk ilişkisi içinde bir arada yaşıyorlar.

Bu uyumun sağlanması için Yahudiler de, Hristiyanlar da diğerinin varlığını rahatsız ya da tehdit edecek bazı aşırı uygulamalardan ödün verdiler. Böylesine bir dostluğun arzu edilir olduğu şüphesiz. Savaş öncesi Avrupa'da benzer koşullar var olsaydı, sizin ve beraberinizdeki 18 çocuğun da maruz kaldığı, Yahudilere yönelik zulüm belki böylesine başarıyla uygulanamayacak, hatta belki de hiç uygulanmayacaktı.

Buna binaen, Mr. Tzuref, aşağıdaki koşulları kabul ediyor musunuz? Eğer edebilirsiniz, şehrin 18 ve 23 no'lu imar kanunlarına uymadığı için Yeşiva'nıza karşı yasal işlem başlatınamayı uygun bulacağız. Basitçe, koşullarımız şöyle:

1. Woodenton Yeşivası'nın dini, eğitsel ve sosyal faaliyetleri Yeşiva sınırları içinde yürütülecek.

2. Yeşiva personeli, 20. yüzyıl Amerikan yaşam tarzına uygun giyindikleri sürece Woodenton sokaklarında özgürce dolaşabilecek, dükkân ve mağazalara girebilecek.

Bu koşullar yerine getirildiği takdirde, Woodenton Yeşivası'nın –tıpkı Woodenton'daki Yahudilerle Hristiyanların bir arada yaşamayı başardığı gibi– Woodenton Yahudileriyle birlikte huzur ve memnuniyet içinde var olamaması için hiçbir neden göremiyoruz. Acil cevabınız için şimdiden teşekkürler.

Saygılarımla,
Avukat ELI PECK

Acil cevabı Eli'nın eline iki gün sonra ulaştı:

Mr. Peck:

Beyefendinin giydiği takım elbiseden başka hiçbir şeyi yoktur.

Saygılarımla,
Müdür LEO TZUREF

Eli bir kez daha karanlık ağaçların arasından ilerleyerek bahçeye girerken çocuklar bir kez daha kaçıştı. Onları durdurmak istercesine evrak çantasını tutan ellerini ileri uzattı,

fakat o kadar hızlı koşturmuşlardı ki, hareket halinde gördüğü tek şey bir takke sürüsü oldu.

"Buyurun, buyurun..." Verandadan bir ses onu çağırıyordu. Tzuref bir sütunun ardında belirdi. Bu adam o sütunların arkasında mı yaşıyordu? İşi çocukları oynarken seyretmekten mi ibaretti? Her halükârda, Eli çıkageldiğinde Tzuref önceden haber vermeye gerek kalmaksızın hazır bekliyordu.

"Merhaba," dedi Eli.

"Şalom."

"Çocukları korkutmak istememiştim."

"Korktukları için kaçtılar."

"Hiçbir şey yapmadım ki."

Tzuref omuzlarını silkti. Bu küçük hareket Eli'a bir suçlama kadar ağır gelmişti. Evde maruz kalmadığı harekete burada maruz kalıyordu.

Eve girip sandalyelerine yerleştiler. Hava birkaç akşam öncekinden daha aydınlıktı, ama yine de bir iki ampul yansa fena olmazdı. Eli son bir defa gözden geçirmek için evrak çantasının içindekileri pencereye doğru tutmak zorunda kalmıştı. Karton bir dosyanın içinden Tzuref'in mektubunu çıkardı. Tzuref, Eli'm mektubunu pantolon cebinden çıkardı. Eli başka bir dosyadan kendi mektubunun karbon kopyasını çıkardı. Tzuref, Eli'm ilk mektubunu pantolonunun arka cebinden çıkardı. Eli çantasından karbon kâğıdı çıkardı. Tzuref ellerini iki yana açtı. "...Bendekiler bu kadar..."

İki yana açılan elleri, alaycı ses tonu – işte bir suçlama daha. Karbon kâğıdı taşımak suçtu sanki! Herkes ona üstünlük taşıyordu, sanki Eli hiçbir şeyi doğru yapamamış gibi.

"Bir anlaşma önermiştim, Mr. Tzuref. Reddettiniz."

"Reddetmek mi, Mr. Peck? Olanı söyledim."

"Adamınız yeni bir giysi alabilir."

"Elinde bir tek bu var."

"Öyle söylemiştiniz," dedi Eli.

"Öyle söylemiştim, siz de biliyorsunuz."

"Aşılamayacak bir engel değil bu, Mr. Tzuref. Mağazalarımız var."

"Bu iş için de mi?"

"Route 12'de, Robert Hall isminde..."

"Bir insanın sahip olduğu tek şeyi de elinden almak için mi?"

"Elinden almak için değil, yerine yenisini koymak için."

"Fakat size hiçbir şeyi yok diyorum. *Hiçbir şeyi*. İngilizce'de bu ifade mevcut, değil mi? *Nicht? Gornisht?*"

"Evet, Mr. Tzuref, bu ifade mevcut."

"Anne, baba?" dedi Tzuref. "Yok. Bir eş? Yok. Çocuk? On aylık küçük bir bebek? Yok! Dostlarla dolu bir mahalle? Her bir oturağının pantolonunun altında verdiği hissiyatı bildiğin bir sinagog? Gözlerini kapattığında Tora* bezini koklayabileceğin bir havra?" Tzuref sandalyesini itip kalktı, hava akımı Eli'm mektubunu yere uçurdu. Pencereye gidip başını dışarı uzattı ve bakışlarını Woodenton'dan ötelere dikti. Döndüğünde, bir parmağını Eli'a yönelterek salladı. "Üstelik üstünde bir de tıbbi deney uyguladılar! Artık elinde hiçbir şey kalmadı, Mr. Peck. Hiç, hiçbir şey!"

"Yanlış anlamışım."

"Woodenton'a haberler ulaşmadı mı?"

"Takım elbise deyince, Mr. Tzuref, ben yeni bir elbise almaya gücünün yetmediğini zannetmiştim."

"Yetmiyor."

Başladıkları yere geri dönmüşlerdi. "Mr. Tzuref!" diye yaklaştı Eli. "*Burada?..*" Elini cüzdanına attı.

"Aynen!" dedi Tzuref, elini kendi göğsüne atarak.

"O halde ona yenisini alırsınız!" Eli pencereye giderek Tzuref'i omuzlarından yakaladı ve her bir kelimeyi ağır ağır telaffuz etti. "Ödemeyi-biz-yapacağız. Oldu mu?"

* Tevrat'ın, Hz. Musa'ya vahyedildiğine inanılan ilk beş kitabından oluşan birinci bölümü. Parşömen Tora ruloları sinagoglarda kutsal sandık içinde saklanır. (ç. n.)

"Ne ödemesi? Elmas mı!"

Eli elini iç cebine doğru kaldırdı, ama sonra tekrar indirdi. Ahmak! On sekiz çocuğa babalık eden Tzuref, ceketinin içinekiğine değil, çok daha derinlerde, kaburgalarının ardındaki bir şeye dokunmuştu.

"Ah..." dedi Eli. Duvar dibinden yürüyerek uzaklaştı. "Demek elbisesi tek varlığı."

"Mektubumu anladınız," dedi Tzuref.

Eli geride, gölgenin içinde kaldı, Tzuref sandalyesine geri döndü. Eli'nin mektubunu yerden alıp kaldırdı. "Çok fazla şey söylüyorsunuz... bütün mantık yürütmeler... koşullar..."

"Ne yapabilirim?"

"İngilizcede 'acı çekmek' ifadesi var mı?"

"Acı çekmek ifadesi var. Ama kanun kelimesi de var."

"Kanun kelimesini bırakın! Acı çekmek ifadesini biliyorsunuz. Biraz da bunu deneyin. Küçük bir şey."

"Denemezler," dedi Eli.

"Ya siz, Mr. Peck, siz ne diyorsunuz?"

"Ben onların, onlar da ben, Mr. Tzuref."

"Aahh! Siz bizsiniz, biz siziz!"

Eli kafasını deli gibi salladı. Karanlıkta otururken birden Tzuref'in kendisini büyülemiş olabileceğini hissetti. "Mr. Tzuref, odayı biraz aydınlatabilir miyiz?"

Tzuref şamdanlardaki mumların kalanını yaktı. Eli elektriğe güçleri yetmiyor mu diye sormaya korkuyordu. Belki de ellerinde mumdan başka bir şey kalmamıştı.

"Mr. Peck, kanunu kim yaptı, size bunu sorabilir miyim?"

"Halk."

"Hayır."

"Evet."

"Halktan önce."

"Kimse. Halktan önce kanun yoktu." Eli'nin canı muhabbet etmek istemiyordu, ama mum ışığının altında sohbetin içine çekiliyordu.

"Yanlış," dedi Tzuref.

"Kanunu biz yaparız, Mr. Tzuref. Burası bizim mahallemiz. Bu insanlar benim komşularım. Ben onların avukatıyım. Bana para ödüyorlar. Kanunun olmadığı yerde kaos vardır."

"Sizin kanun dediğinize ben utanç diyorum. Kalp, Mr. Peck, kanun kalptir! Tanrı'dır!" diye ilan etti.

"Bakın, Mr. Tzuref, buraya metafizik tartışması için gelmedim. İnsanlar kanunu kullanırlar, esnek bir şeydir. Değer verdikleri şeyleri, mülklerini, refahlarını, mutluluklarını korurlar..."

"Mutluluk mu? Utançlarını gizliyorlar. Ya siz, Mr. Peck, utanmaz mısınız?"

"Bunu," dedi Eli bıkkınlık içinde, "çocuklarımız için yapıyoruz. Yirminci yüzyılda yaşıyoruz..."

"Goylar* için belki öyle. Bana göre elli sekizinci."** Eli'yi işaret etti. "Utanç için fazlasıyla görmüş geçirmiş bir zaman dilimi."

Eli, daralmıştı. Dünyadaki herkesin, eylemleri için şeytani nedenleri vardı. Herkesin! Ortada böylesine ucuz nedenler varken kim ampul alır. "Bu kadar bilgelik yeter, Mr. Tzuref. Lütfen. Tükendim."

"Kim tükenmedi ki?" dedi Tzuref.

Eli'in kâğıtlarını masasından alarak elinde belgelerle ona doğru eğildi. "Bizim ne yapmamızı bekliyorsunuz?"

"Yapmanız gerekeni," dedi Eli. "Teklifimi yaptım."

"Takım elbisesinden vaz mı geçmeli yani?"

"Tzuref, Tzuref, bana şu takım elbiseden söz etmeyin artık! Dünyadaki tek avukat ben değilim. Davadan vazgeçersem bu defa karşınızda uzlaşmadan bahsetmeyen birini bulacaksınız. O zaman ne eviniz ne çocuğunuz, dandik bir siyah

* Yahudi olmayan halklar. (ç. n.)

** Yahudilerin dini amaçlarla kullandıkları takvime göre, öykü 5709 yılında geçmektedir. (ed. n.)

takım elbise dışında hiçbir şeyiniz kalmayacak! İstedığınızı feda edin. Ben olsam doğrusunu yapardım.”

Tzuref buna hiçbir cevap vermedi, Eli’a mektuplarını geri vermekle yetindi.

“Bunu yapan ben değilim, Mr. Tzuref, onlar.”

“Onlar sizsiniz.”

“Hayır,” diye karşılık verdi Eli. “Ben benim. Onlar onlar. Siz ise sizsiniz.”

“Bana yapraklardan ve dallardan söz ediyorsunuz. Ben burada toprağın altındakiyle uğraşıyorum.”

“Mr. Tzuref, Talmud erdeminizle beni çıldırtmanıza az kaldı. Bu şudur, şu odur. Lafı dolandırmadan cevap verin.”

“Sadece lafı dolandırmadan sorulan sorular için verebilirim.”

“Ah, Tanrım!”

Eli sandalyesine dönüp eşyasını çantasına doldurmaya koyuldu. “O halde, konuşacak başka konumuz kalmadı,” dedi öfkeyle.

Tzuref omuzlarını silkti.

“Unutmayın, Tzuref, bunu siz kendiniz istediniz.”

“Ben mi?”

Eli bir kez daha Tzuref’in kurbanı olmayacaktı. Laf salatasından hiçbir şey çıkmamıştı.

“Hoşça kalın,” dedi.

Fakat koridora açılan kapıyı açarken Tzuref’i duydu:

“Ya karınız; karınız nasıl?”

“İyi, gayet iyi.” Eli kapıdan çıkıyordu.

“Bebek ne zaman doğacak, eli kulağındadır herhalde?”

Eli döndü. “Doğru.”

“Pekâlâ,” dedi Tzuref, yerinden kalkarken. “İyi şanslar.”

“Nereden biliyorsunuz?”

Tzuref pencereden dışarısını işaret etti – ardından, elleriyle kendi üzerine bir sakal, bir şapka ve upuzun bir ceket

çizdi. Ceketinin eteklerini yaparken parmakları yere değmiş-
ti. "Haftada iki üç defa alışverişe gidiyor, insanları tanıyor."

"Onlarla konuşuyor mu?"

"Onları görüyor."

"Ve hangisinin karım olduğunu bilebiliyor?"

"Aynı dükkânlardan alışveriş ediyorlar. Karınızın güzel olduğunu söyledi. Hoş bir yüzü varmış. Sevmek nedir bilen bir kadına benziyormuş... yine de kim emin olabilir."

"Sizinle, bizim hakkımızda mı konuşuyor?" diye sordu Eli.

"Siz karınızla bizim hakkımızda konuşmuyor musunuz?"

"Hoşça kalın, Mr. Tzuref."

Tzuref, "Şalom. Size iyi şanslar – çocuk sahibi olmanın ne demek olduğunu bilirim. Şalom," dedi. Fısıldayarak konuşuyordu; son fısıltıyla mumlar söndü. Fakat hemen öncesinde, alevler Tzuref'in gözlerini aydınlatmış ve Eli, Tzuref'in ona dilediğinin şans olmadığını gayet iyi görmüştü.

Eli, kapının önünde durup bekledi. Çocuklar çimlerin üzerinde ele ele tutuşarak çember oluşturmuş dönüyorlardı. İlk başta Eli hiç kıpırdamadı. Fakat bütün gece gölgelerin içinde saklanamazdı. Ağır ağır evin cephesine paralel ilerlemeye başladı. Tuğlaların dışarı çıktığı yerleri avuçlarıyla hissediyordu. Evin yan tarafına ulaşana dek gölgelerin içinde gizlenerek ilerledi. Evrak çantasını göğsünde sıkıca kavrayarak çimenliğin en karanlık yerlerinden koşturdu. Ormanın en uzaktaki açıklığını hedeflemişti ama oraya ulaştığında durmadı, ta ki başı dönüp de sanki ağaçlar yanından koşturarak, Woodenton'a doğru değil de uzaklara kaçıyorlarmış gibi görünene kadar. Şehrin kıyısındaki Gulf benzin istasyonunun sarı halesine ulaştığında ciğerleri neredeyse patlayacaktı.

* * *

"Eli, bugün sancım vardı. Neredeydin?"

"Tzuref'e gittim."

"Neden aramadın? Merak ettim."

Eli şapkasını kanepenin üzerinden yere fırlattı. "Kışlık giysilerim nerede?"

"Koridordaki dolapta. Eli, mayıs ayındayız."

"Kalın bir giysiye ihtiyacım var." Arkasında Miriam'la birlikte odadan çıktı.

"Eli, konuş benimle. Otur. Bir yemek ye. Eli, ne yapıyorsun? Naftalini halının üzerine dökeceksin."

Eli dolabı uzaktan inceledi. Sonra tekrar içeri daldı – bir fermuar sesi geldi ve Eli karısının gözlerinin önünde yeşilimtırak bir tüvit takım elbiseyi çekip çıkardı.

"Eli, bu takım sana çok yakışıyor. Ama şimdi değil. Bir şeyler ye. Akşam yemeği yaptım, gidip ısıtayım."

"Bu takım elbisenin sığacağı kadar büyük bir kutun var mı?"

"Önceki gün elime Bonwit mağazasının bir kutusu geçmişti. Neden, Eli?"

"Miriam, bir şey yaptığımı görüyorsun, bırak da işimi halledeyim."

"Hiçbir şey yemedin."

"Bir şey yapıyorum." Merdivenleri tırmanarak yatak odasının yolunu tuttu.

"Eli, ne istediğini ve nedenini söyler misin bana lütfen?"

Eli döndü ve yukarıdan karısına baktı. "Galiba bu defa ne yaptığımı söylemeden önce bana nedenlerini söyleyeceksin. Muhtemelen her halükârda aynı olacak zaten."

"Eli, yardımcı olmak istiyorum."

"Seni ilgilendiren bir mesele değil."

"Ama yardım etmek istiyorum," dedi Miriam.

"O zaman sessiz ol."

"Ama keyifsizsin," dedi Miriam ve iki kişi için ağır ağır soluk alıp vererek merdivenlerden yukarı Eli'ın peşinden gitti.

"Eli, şimdi ne istiyorsun?"

"Gömlek." Eli yeni tik şifonyerlerinin bütün çekmecele-
rini çekip açtı. Bir gömlek çıkardı.

"Eli, patiska mı? Tüvit takımla?" diye sordu karısı.

Şimdi dolabın içine girip dizlerinin üzerine çökmüştü.
"Taba rengi ayakkabılarım nerede?"

"Eli, böyle kaptırmış halde ne yapıyorsun? Sanki yapma-
nın şart olduğu bir şey varmış gibi davranıyorsun."

"Ah, Miriam, nasıl da çözdün."

"Eli, şunu kes ve benimle doğru düzgün konuş. Kes şunu,
yoksa Dr. Eckman'ı ararım."

Eli ayağındaki ayakkabıları fırlatarak çıkarmakla meş-
guldü. "Bonwit kutusu nerede?"

"Eli, bebeği şuracıkta doğurayım mı istiyorsun!"

Eli yanma gelip yatağa oturdu. Üzerinde kendi kıyafetle-
rinin yanı sıra, yeşilimtırak bir tüvit elbise, patiska gömlek ve
koltuk altlarında da birer ayakkabı vardı. Kollarını kaldırıp
ayakkabıları yatağın üstüne bıraktı. Ardından tek eli ve dişle-
riyle kravatını çözerek yığının üzerine ekledi.

"İç çamaşırı," dedi. "İç çamaşırına da ihtiyacı olacak."

"Kimin!"

Çoraplarını çıkarıyordu.

Miriam diz çöküp sol ayağını çorabından kurtarmasına
yardım etti. Elinde ayağıyla yere oturdu. "Eli, arkana yaslan.
Lütfen."

"9-3103."

"Ne?"

"Eckman'm numarası," dedi. "Zahmetten kurtarayım
seni."

"Eli..."

"Gözlerinde o şefkatli 'Yardıma ihtiyacın var' bakışı var,
Miriam, yok deme sakın."

"Yok."

"Aklımı kaçırmadım," dedi Eli.

"Biliyorum, Eli."

"Geçen defa dolabın dibinde oturup terliklerimi çiğne-miştim. Aynen öyle yapmıştım."

"Biliyorum."

"Ama şimdi öyle yapmıyorum. Sinir krizi geçirmiyorum, Miriam, bu konuda anlaşılm."

"Tamam," dedi Miriam. Tuttuğu ayağı öptü. Ardından, yavaşça, "Ne yapıyorsun?" diye sordu.

"Şapkalı adam için kıyafet ayarlıyorum. Nedenini sorma, Miriam, sadece bırak yapayım."

"Hepsi bu mu?" diye sordu.

"Hepsi bu."

"Çıkıp gitmeyeceksin?"

"Hayır."

"Bazen sana çok geldiğini ve çıkıp gideceğini düşünüyorum."

"Ne çok geliyormuş?"

"Bilmiyorum, Eli. Bir şeyler çok geliyor. Ne zaman uzun süredir her şey huzurlu olsa, bir şeyler güzel ve hoş olsa, biz daha da mutlu olmayı bekliyor olsak. Şimdiki gibi. Sanki mutlu olmayı *hak etmediğimizi* düşünüyorsun."

"Kahretsin, Miriam! Adama yeni bir takım elbise veriyorum, tamam mı? Bundan böyle Woodenton'a herkes gibi gelip gidecek, senin için uygun mu bu?"

"Tzuref gidecek mi peki?"

"Takım elbiseyi alacak mı onu bile bilmiyorum, Miriam! Gitme işini nereden çıkardın!"

"Eli, gitme işini ben çıkarmadım. Başkaları çıkardı. Herkes gitmesini istiyor. Neden herkesi *mutsu* edesin? Kanunda bile var, Eli."

"Bana kanun öğretme."

"Peki, tatlım. Gidip kutuyu getireyim."

"Ben alırım. Nerede?"

"Bodrumda."

Bodrumdan yukarı çıktığında, Eli bütün kıyafetlerin düzgünce katlanıp kanepenin üzerine yerleştirilmiş olduğunu gördü: gömlek, kravat, ayakkabılar, çoraplar, iç çamaşırı, kemer ve eski, gri bir flanel takım elbise. Karısı kanepenin sonunda, sanki ipinden bağlanmış bir balon gibi oturuyordu.

"Yeşil takım nerede?" dedi.

"Eli, o senin en güzel takımın. Benim en sevdiğim giysin. Seni ne zaman düşünsem, Eli, o takım la gözümün önüne geliyor sun."

"Getir onu."

"Eli, o takımın markası Brooks Brothers. Onu ne çok sevdiğini sen kendin de söylersin."

"Getir onu."

"Fakat gri flanel takım daha kullanışlı. Alışveriş için yani."

"Getir."

"Abartıyorsun, Eli. Senin sorunun bu. Hiçbir şeyin orta karar değil. İnsanlar kendilerini böyle mahvediyorlar."

"Her şeyi orta karar yapıyorum. Asıl sorunum bu. Takımı yine dolaba mı koydun?"

Miriam başını salladı ve gözleri yaşarmaya başladı. "Neden *senin* takım elbisen olmak zorunda? Sen kimsin ki takım elbise vermeye karar veriyorsun? Ötekiler ne diyecek?" Şimdi karnını tutarak açıktan açığa ağlıyordu. "Eli, bebeğim olacak. Bütün bunlara ihtiyacımız var mı?" dedi ve elinin tersiyle kanepenin üstündeki giysileri yere attı.

Eli dolaptan yeşil takım elbiseyi çıkardı. "Markası J. Press'miş," dedi astarına bakarak.

"Umarım lanet olası takımı beğenir!" dedi Miriam hıçkırırlar içinde.

* * *

Yarım saat sonra, kutu hazırđı. Eli'in mutfak dolabında bulduğu ip paketin dağılmasına engel olamıyordu. Sorun, içinde çok fazla şey olmasıydı. Hem gri *hem de* yeşil takım, ayrıca patiska gömlek ve bir de oksford gömlek vardı. Madem öyle, iki takımı olsun! Bu aptallık sona erecekse, üç olsun, hatta dört! Tabii bir de şapkası olmalı – muhakkak! Az kaldı şapkayı unutuyordu. Merdivenleri ikişer ikişer çıktı ve Miriam'm dolabının üst rafından bir şapka kutusu indirdi. Şapka ve pelür kâğıdını yere saçıttıktan sonra aşağı kata döndü ve o gün taktığı şapkayı da paketledi. Ardından, şöminenin önünde yere boylu boyunca uzanmış karısına baktı. Üç dakikadır üçüncü defa, "Eli, hissettim," diyordu.

"Nerede?"

"Hemen bebeğin başının altında, sanki biri portakal sıkıyormuş gibi."

Eli bu defa durup kulak verdiğinden birden afallamıştı. "Ama daha iki haftan var..." dedi. Bir şekilde gerçekten de hamileliğinin iki hafta değil, bir dokuz ay daha devam edeceğini bekliyordu. Bir anda bu düşünce, karısının takım elbiseyi verme fikrini unutması için sancısı gelmiş gibi yaptığından şüphe etmesine yol açtı. Fakat aynı anda aklından böyle bir düşünce geçirdiği için de kendine kızdı. Nasıl bir insana dönüşmüşü böyle! Bu Tzuref meselesi çıktığından beri ona tam bir pislik gibi davranıyordu; üstelik bütün olanlar tam da hamileliğin en ağır geçtiği zamana denk gelmişti. Karısının kendisine ulaşmasına kesinlikle izin vermemişti, fakat yine de böyle davranmasının geçerli nedenleri olduğu konusunda şüphesi yoktu: Karısı verdiği kolay cevaplarla kafa karışıklığından faydalanarak aklını çelebilirdi. Aklının çelinmesi gayet mümkündü, o nedenle bu kadar katı davranıyordu. Fakat şimdi, karısının kasılan rahmini ve çocuğunu düşününce içini bir sevgi seli kaplamıştı. Yine de bunu ona belli etmeyecekti. Böylesine olağanüstü evlilik koşulları altında, o tepede-

ki okulla ilgili endişelerine dair karısının ondan bazı sözler koparmayacağını kim bilebilirdi.

O akşam ikinci çantasını hazırlayan Eli, karısını derhal Woodenton Memorial'a yetiştirdi. Karısı sürece bebeğini doğurarak değil, geceleyin saatler boyunca yatarak leğen kemiğinin içinde önce portakalların, ardından bowling toplarının, ardından basketbol toplarının sıkıştırıldığını hissederek devam etti. Eli bekleme salonunu Afrika güneşi gibi aydınlatan bir düzine göz kamaştırıcı floresan lambanın altında oturarak Tzuref'e bir mektup yazdı.

Sayın Mr. Tzuref:

Kutudaki giysiler şapkalı beyefendi için. Fedakârlıklarla dolu bir hayatta bir fedakârlığın daha ne önemi var? Fakat fedakârlıkların olmadığı bir dünyada tek bir fedakârlık bile imkânsızdır. Söylemek istediğimi anlıyor musunuz, Mr. Tzuref? Muhtemelen ateşböceği gördüğünde bile korkuya kapılan on sekiz çocuğu evsiz bırakacak bir Nazi değilim ben. Ancak burada bir yuva kurmak istiyorsanız, size sunduğumuz teklifi kabul etmelisiniz. Dünya böyle, Mr. Tzuref. Sizin de söyleyeceğiniz gibi, olan bu. Bu adamdan tek isteğimiz kıyafetlerini değiştirmesi. Ekte iki takım elbise ve iki gömlek, ayrıca yeni bir şapka da dahil ihtiyaç duyacağı her şeyi bulabilirsiniz. Yeni kıyafetlere ihtiyaç duyduğunda beni haberdar edin.

Beyefendinin Woodenton'a gelişini dört gözle bekliyoruz, tıpkı Woodenton Yeşivası'yla dostane ilişkiler kurmayı beklediğimiz gibi.

Mektubu imzalayarak kâğıdı kutunun patlayan kenarından içeri itti. Sonra odanın ucundaki telefona giderek Ted Heller'ın numarasını çevirdi.

"Alo."

"Shirley, ben Eli."

"Eli, bütün gece sizi aradık. Evinizde ışıklar yanıyor ama kimse telefonu açmıyor. Hırsız girdi sandık."

"Miriam doğuruyor."

"Evde mi?" dedi Shirley. "Ah, Eli, ne güzel bir fikir!"

"Shirley, Ted'i çağırabilir misin?"

Ahizenin yere çarpınca çıkardığı kulak tırmalayan çatırtının ardından, Eli önce ayak sesleri, sonra nefes alıp veriş, sonra boğaz temizleme sesi, sonra da Ted'i duydu. "Kız mı erkek mi?"

"Henüz hiçbir şey."

"Shirley'nin kanına girdin, Eli. Şimdi o da bir sonraki bebeğini evde doğuracak."

"İyi."

"Aileyi bir araya getirmek için müthiş bir yöntem, Eli."

"Dinle Ted, Tzuref'le anlaştım."

"Ne zaman gidiyorlar?"

"Gittiklerini söyleyemem, Teddie. Anlaşmaya vardım – burada olduklarını fark etmeyeceksin bile."

"Ortalarda M.Ö. 1000 yılındaymış gibi giyinen bir adam dolaşacak da fark etmeyeceksin? Aklından neler geçiyor, dostum?"

"Kıyafetlerini değiştirecek."

"Tabii ya, neyle? Yeni bir cenaze takımıyla mı?"

"Tzuref bana söz verdi, Ted. Şehre bir dahaki inişinde, senin benim gibi giyinmiş olacak."

"Ne! Birileri birileriyle fena halde kafa buluyor, Eli."

Eli'nin sesi Ted'inkini bastırdı. "Öyle yapacağını söylüyor-sa, yapacaktır!"

"Peki, Eli," diye sordu Ted, "bunu o mu söyledi?"

"O söyledi." Attığı yalan birden başına bir ağırlığa girmesine neden olmuştu.

"Peki diyelim değişmedi, Eli. Fikir yürütüyorum sadece. Yani değişmeyebilir de, Eli. Oyalama taktiği filan olabilir."

Eli "Hayır," diye temin etti onu.

Telefonun öteki ucundan bir süre ses çıkmadı. "Bak, Eli," dedi Ted nihayet, "değişecek. Tamam. Pekâlâ. Ama hâlâ orada olacaklar, yanılıyor muyum? *Bu* değişmeyecek."

"Önemli olan senin bilmeyecek olman."

Ted sabırla, "Senden bunu mu istemiştik, Eli? Sana güven ve inanç duyarak bunu yapmanı mı beklemiştik? Herif Beau Brummel'e* dönsün diye bir kaygımız yoktu, inan bana Eli. Bu mahallenin onlara uygun olduğunu düşünmüyoruz, o kadar. Üstelik, Eli, biz derken bir tek kendimi kastetmiyorum. Mahallemizin Yahudi üyeleri beni, Artie'yi ve Harry'yi neler yapılabilir diye bakmamız için seçti. Biz de bu işe seni uygun gördük. Ve ne oldu?"

Eli kendini "Olan oldu," derken duydu.

"Eli, bulmaca gibi konuşuyorsun."

"Karım doğum yapıyor," diye açıkladı Eli kendini savunarak.

"Anlıyorum, Eli. Fakat bu imarla ilgili bir mesele değil mi? Böyle olduğunu fark etmemiş miydik? Yönetmeliğe uygunsuz iş yaparsan, gidersin. Ben de arka bahçemde dağkeçisi yetiştiremem mesela..."

"O kadar basit bir mesele değil bu, Ted. İşin içinde insanlar var..."

"İnsanlar mı? Eli, bu konuyu yüz defa konuştuk. Sadece insanlarla ilgili bir sorunu çözmeye çalışmıyoruz, bunlar fanatik dinciler. Acayip acayip giyiniyorlar. Ben asıl orada neler olup bittiğini öğrenmek istiyorum. Giderek daha çok şüphe duyuyorum, Eli, ve bunu itiraf etmekten de korkmuyorum. Orada bir sürü hokus pokus abrakadabra işleri dönüyor gibime geliyor. Harry gibileri kafalarının içinde düşünür de düşünür ama iş yüksek sesle söylemeye gelince korkarlar.

* 19. yüzyılın ilk yarısında yaşamış, erkek giyiminde kravat ve takım elbisenin yaygınlaşmasını sağlamış İngiliz modacı. (ed. n.)

Ben sana söylüyorum. Bak, bu pazar okulu işinin bile ne olduğundan haberim yok. Pazar günleri en büyük çocuğumu *Kitabı Mukaddes*'teki hikâyeleri öğrensin diye ta Scarsdale'e götürüyorum... ve neyle geri geliyor dersin? *Kitabı Mukaddes*'teki İbrahim kendi çocuğunu kurban diye öldürecekmiş. Kâbuslarına giriyor, Tanrı aşkına! Sen buna din mi diyorsun? Bugün olsa o adamı kodese tıkarlar. Bilim çağındayız, Eli. İnsanların ayak ölçüsünü röntgen cihazıyla alıyorum, Tanrı aşkına. Bunların yalan dolan olduğunu kanıtladılar, Eli, kendi ön bahçemde bunların olmasını elim kolum bağlı izlemeyi reddediyorum."

"Ön bahçende hiçbir şey olduğu yok, Teddie. Abartıyorsun, kimsenin kendi çocuğunu kurban ettiği yok."

"Çok haklısın, Eli – ben de kendi çocuğumu kurban etmeyeceğim. Sen de kendi çocuğun olunca nasıl olduğunu anlayacaksın. Orası hayatla yüzleşmeye korkanların saklandığı bir yuva. Bir *ihitiyaç* meselesi bu. Bir dolu batıl inançları var, neden dersin? Çünkü dünyayla yüzleşemiyorlar, toplum içindeki yerlerini alamıyorlar. Böyle bir ortamda çocuk yetiştirilmez, Eli."

"Bak, Ted, başka bir açıdan görmeye çalış. İnançlarını değiştirebiliriz," dedi Eli, gönülsüzce.

"Ne, bir avuç Katolik'e mi dönüştürelim? Bak, Eli – dostum, bu şehirde modern Yahudiler ve Protestanlar yaşadığı için aralarında sağlıklı, güzel bir ilişki var. Mesele de bu, değil mi, Eli? Birbirimizi kandırmayalım, ben Harry değilim. Her şey şimdiki haliyle gayet iyi, insan gibi yaşıyoruz. Woodenton'da pogrom falan olmayacak. Haksız mıyım? Çünkü burada fanatikler ve deli insanlar yaşamıyor..." –Eli irkildi ve bir anlığına gözlerini kapadı– "...sadece birbirine saygı duyan, birbirine karışmayan insanlar var. Burada sağduyu hâkim, Eli. Ben de sağduyudan, ılımlı olmaktan yanayım."

"Aynen, aynen, Ted. Sana katılıyorum, ama belki de sağduyu bu adamın kıyafetini değiştirmesini sağlamamızı söylüyordur. O zaman belki..."

"Sağduyu bunu mu söylüyor? Sağduyu bana başka bir yere gidip güzel bir yer bulmalarını söylüyor, Eli. New York dünyanın en büyük şehri, buraya sadece elli kilometre mesafede – niye oraya gitmiyorlar?"

"Ted, onlara bir şans tanı. Sağduyu nedir göster."

"Eli, karşında *fanatikler* var. Sağduyu gösteriyorlar mı? Ölmüş bir dili konuşuyorlar, senin aklın alıyor mu? Acı çekme olayını büyüttükçe büyütüyorlar, hayat boyu ay-ay-ay'layıp duruyorsun, sağduyu bu mudur? Bak, Eli, bunları daha önce de gördük. Biliyor musun bilmiyorum, ama *Life* dergisinden birini hikâye hazırlaması için Yeşiva'ya gönderecekleri söylüyor. Fotoğraf da çekeceklermiş."

"Bak, Teddie, hayal gücünün tahrik olmasına fırsat veriyorsun. *Life*'ın böyle bir hikâyeyle ilgilendiğini zannetmiyorum."

"Ama ben ilgileniyorum, Eli. Ve senin de ilgilenmen gerektiğini düşünmüştük."

"İlgileniyorum," dedi Eli, "ilgileniyorum. Bırak giydiklerini değiştirsin, Ted. Neler olacağına bakalım."

"Ortaçağda yaşıyorlar, Eli – batıl inançlarla, başka kurallarla."

"Bir bakalım," diye üsteledi Eli.

"Eli, her gün..."

"Bir gün daha ver," dedi Eli. "Eğer bir gün sonra değişmezse..."

"Ne?"

"O zaman pazartesi sabahı ilk iş mahkeme emri çıkartıyorum. O kadar."

"Bak, Eli, tek başıma karar verebileceğim bir şey değil. Harry'yi arayayım..."

“Temsilcileri sensin, Teddie. Miriam doğuruyor, burada elim kolum bağlı. Bana, yani onlara bir güncük ver.”

“Pekâlâ, Eli. Adil olmak istiyorum. Ama sadece yarın. Yarın karar günü, Eli, kesin konuşuyorum.”

Eli, “Trompet seslerini şimdiden duyuyorum,” dedi ve telefonu kapattı. İçini bir titreme sarmıştı; sanki Teddie’nin sesi kemiklerini eklem yerlerinden ayırmıştı. Hemşire, Mrs. Peck’in doğumu sabaha kadar yapmayacağını söylemek için geldiğinde hâlâ telefon kulübesindeydi. Eli’â eve gidip dinlenmesi söylendi, sanki bebeği karısı değil de o doğuruyormuş gibi görünüyordu. Hemşire göz kırıp odadan çıktı.

Fakat Eli eve gitmedi. Bonwit kutusuyla birlikte sokağa çıktı ve kutuyu arabaya koydu. Gece hava yumuşak ve gökyüzü yıldızlıydı, Woodenton sokaklarında arabasını sürmeye başladı. Hemşehrilerinin evlerinin cephesindeki uzun çimenliklerin ardında bir tek kayısı rengi, kare biçiminde sade pencereler görülebiliyordu. Yıldızlar park yerlerindeki steyşin araçların tepesindeki sabit bagaj kızaklarını parlatıyordu. Ağır ağır, bir yukarı bir aşağı ilerledi, etraflarında dolaştı. Sadece yoldaki yumuşak virajları alan lastiklerinin sesi duyuluyordu.

Nasıl bir huzur hâkimdi burada. İnanılmaz bir huzur. Çocuklar acaba yataklarında hiç bundan daha fazla güvende olmuş muydu? Eli merak etmeden geçemiyordu, acaba anne babaların karnı hiç bu kadar tok olmuş muydu? Kazanlarındaki su hiç bu kadar sıcak olmuş muydu? Asla. Ne Roma’da ne de Yunanistan’da. Surlarla kaplı şehirler bile bu kadar huzurlu değildi! O halde her şeyi olduğu haliyle korumak istemelerine şaşırmamalıydı. Ne de olsa burada huzur ve güven mevcuttu; medeniyetin amacı yüzyıllardır bunları elde etmek olmuştu. Bütün ahmaklığıyla, Ted Heller’ın istediği de sadece buydu, huzur ve güvenlik. Anne-babasının Bronx’ta, büyükanne-büyükbabasının Polonya’da ve onların anne-babasının

Rusya ya da Avusturya'da veya her nereye kaçtılar ya da her nereden geliyorlarsa oradan istediği de buydu. Miriam'ın istediği de buydu. Şimdi istediklerini elde etmişlerdi – niha-yet dünya ailelere, Yahudi ailelere bile uygun bir yer haline gelmişti. Bunca yüzyıldan sonra, böylesine bir lütfu korumak için belki de insan topluluklarının bunca katı –hatta duy-gusuz– olması şarttı. Belki de Yahudilerin en başından beri sorunu buydu – fazla yumuşak olmaları. Şüphesiz, yaşamak cesaret ister... Eli tren istasyonunu geçerken bunları düşünüyordu ve arabasını karanlık Gulf istasyonuna park etti. Elinde kutuyla aracından çıktı.

Tepede, pencerelerden birinde ışık titreşiyordu. Tzuref ofisinde ne yapıyordu acaba? Bebek mi öldürüyordu – muhtemelen hayır. Kimsenin anlamadığı bir dili mi çalışıyordu? Unutalı çok olmuş gelenekleri mi uyguluyordu? Bir zamanlar çok çekilmiş acıların acısını mı çekiyordu? Teddie haklıydı – bunu devam ettirmenin manası yoktu! Ne ki, eğer bir adam inatçı olmayı seçtiyse, hayatta kalması beklenemezdi. Dünya karşılıklı özveri dünyasıydı. Bir takım elbise yüzünden oturup kara kara düşünmenin mantığı yoktu. Eli ona son bir şans verecekti.

Tepeye çıkınca durdu. Etrafta kimse yoktu. Her adım atışında ayakkabılarının altında ezilerek vıcırdayan çimlerden çıkan fşşş fşşşş fşşşş sesini dinleyerek ağır ağır çimenlikten yukarı yürüdü. Çevresine bakındı. Burada hiçbir şey yoktu. Hiçbir şey! Kağşamış eski bir ev... ve bir takım elbise.

Verandaya gelince bir sütunun arkasına geçti. Biri onu izliyormuş hissine kapılmıştı. Fakat etraftaki tek ışık yıldızlarıydı. Ve ayaklarının dibinde, uzaklarda, Woodenton parıldıyordu. Paketi devasa ön kapının önüne bıraktı. Mektup hâlâ duruyor mu diye kontrol etmek için kutunun kapağının altına elini soktu. Mektuba eli değdiğinde, parmaklarını dokunuşunu kış aylarından bu yana hâlâ hatırladığı yeşil takım

elbisenin içlerine doğru itti. Keşke birkaç tane de ampul koysaydı. Sonra tekrar sessizce sütunun arkasına geçti, bu defa çimenlikte bir şey vardı. Yeniyetmeyi ikinci defa görüyordu. Yüzü Woodenton'a dönük halde, ağaçlara doğru uzanan açık alanda duruyordu. Sağ yumruğu göğsünü dövüyordu. Eli, delikanlının göğsüne inen her darbeyle bir sesin yükseldiğini duydu. Nasıl bir inlemeydi bu! Saçları diken diken edebilir, kalpleri durdurabilir, gözleri yaşartabilirdi. Eli'a üçünü de, hatta daha fazlasını yaptı. İçine, derinliğini ifade etmeye uygun kelime bulamadığı bir duygu sızmıştı. Tuhaftı. Kulak verdi – bu iniltiyi dinlemek kalbini acıtmıyordu. Fakat böyle inlemek acıtır mı diye merak etti. O nedenle, bir tek yıldızların şahitliğinde, kendi de denedi. Ve canı yandı. Genzinin arkasında vızıldayarak dönüp burun deliklerinden çıkan ses ten dolayı değil. İçini acıtan şey aşağılara doğru vızıldıyordu. İçini sokarak delik deşik etti, bunun sonucunda inilti daha da keskinleşti. Bir çığlığa dönüştü, giderek yükselen, sütunların etrafını sarıp çimenleri titreten çılgın bir şarkıya, ta ki çimenlikte duran tuhaf, şapkalı yaratık dönüp iki elini yana açarak gecenin ortasında bir korkuluğa benzeyene kadar.

Eli koştu, arabasına ulaştığında acısı sadece yeniyetmenin kollarından kaçarken takıldığı dalın boynunda bıraktığı kanlı çizikten kaynaklanıyordu.

Ertesi gün oğlu doğdu. Fakat doğum ancak öğlen birde gerçekleşmiş ve ondan önce pek çok şey olup bitmişti.

Önce, saat dokuz buçukta telefon çaldı. Eli, önceki gece yığıldığı kanepeden fırlayarak kalktı ve ahizeyi kaldırarak bağırmaya başladı. Telefona bağırırken hastane kokusunun burnuna geldiğini hissediyordu: "Alo, evet!"

"Eli, benim, Ted. Eli, *yaptı*. Az önce dükkânın yanından geçti. Kapıyı açıyordum, Eli, arkamı döndüm ve yemin ede-

rim onu sen zannettim. Ama oydu. Hâlâ yürüyüşü aynı, ama giysileri, Eli, giysileri farklı.”

“Kim?”

“Yeniyetme. İnsan gibi giyinmiş. Üstündeki takım da çok güzel.”

Takım sözü Eli’nın bilincini yeniden doldurarak içeride başka hiçbir şeye yer bırakmadı. “Ne renkti?”

“Yeşil. Sanki tatil günüyümüş gibi yeşil takım elbisesiyle geziyor. Eli... Yahudi bayramı mı var yoksa?”

“Şimdi nerede?”

“Kahrolası tüvit giysisinin içinde Coach House Road’a doğru ilerliyor. Eli, işe yaradı. Haklıydın.”

“Göreceğiz.”

“Şimdi sırada ne var?”

“Göreceğiz.”

Eli, uyurken üstünde olan iç çamaşırlarını çıkarttı ve mutfığa gidip kahvenin altını yaktı. Kaynamaya başladığında buhar gözlerinin arkasındaki düğümleri çözer diye başını üzerine uzattı. Telefon çaldığında hâlâ çözmemişti.

“Eli, yine Ted ben. Eli, adam şehirdeki bütün sokakları baştan aşağı dolaşıyor. Gezintiye filan çıktı galiba. Artie beni aradı, Herb aradı. Az önce de Shirley evimizin yanından geçtiğini haber verdi. Eli, verandaya çık, sen de görürsün.”

Eli pencereye gidip dışarı baktı. Dönemecden ötesini göremiyordu, görünürde de kimse yoktu.

“Eli?” Ted’in sesini telefon masasının üzerinde sarktığı yerden duyabiliyordu. Ahizeyi yerine bırakırken kulağına son birkaç kelime ulaştı: “Elionugördünmü?..” Çabucak önceki gece üstünde olan pantolonu ve gömleği giyip çıplak ayakla ön bahçeye çıktı. Ve beklediği gibi, adamın sureti dönemecin kıyısında belirdi: başına bol gelen kahverengi bir şapka, üstünde omuzları arkaya kaymış yeşil bir takım elbise, düğümleri iliklenmemiş bir gömlek, alt kısmından beş san-

timlik bir kuyruk gibi sarkacak şekilde bağlanmış bir kravat ve ayakkabılarının üzerine dökülen bir pantolon. Eski siyah şapkasıyla daha uzun görünüyordu. Bu kıyafetlerin içinde ilerleyişi yürüyüşten çok öne doğru minik sarsak adımlarla salınmaya benziyordu. Dönemeçten kıvrıldı – o sakalına yapışmış, hareketlerinden akan bütün tuhaflığına rağmen buraya aitmiş gibi görünüyordu. Belki garip görünüyordu, ama buraya aitti. İnilti sesleri çıkarmadı, kollarını iki yana açıp Eli'ı çağırmadı. Fakat onu görünce durdu. Durup elini şapkasına götürdü. Şapkasının tepesine dokunmak isteyen eli fazla yukarıyı yokladı. Doğru seviyeyi bulunca siperliğe doğru kayd. Parmakları siperlikte gezindi, arandı ve nihayet selam verdiklerinde adamın yüzüne doğru kaydılar, bir an sanki yüzündeki organlara tek tek dokunuyormuş gibi göründüler. Gözlere dokundular, boylu boyunca burnun üzerinden geçtiler, bıyığın örttüğü dudağından kayıp gömleğinin yakasını gizleyen sakallarının üzerine yerleştiler. Eli'a parmaklar, *Bir yüzüm var, en azından bir yüzüm var*, diyormuş gibi geldi. Sonra eli sakalından aşağı inip göğsünde bir ibre gibi durdu – oluk oluk yaş akan gözleri ona sorarcasına bakıyordu: *Yüzümde sorun yok, değil mi? Onu değiştirmeme gerek yok?* Eli başını çevirdiğinde bile gözler yerli yerinde duruyordu. Daha geçen hafta açan fulya çiçeklerinin ortasında, huş ağacındaki yapraklarda, bahçe lambasındaki ampullerde, çimenlikteki su damlalarında hep onları görüyordu; kafasının içindeki göz olmuşlardı. Gözler onundu, onları yaratan kendisiydi. Dönüp evine girdi, pencereye giderek pervaz ve panjur arasından tekrar dışarı baktığında, yeşil takım gözden kaybolmuştu.

Telefon.

"Eli, Shirley."

"Gördüm onu, Shirley," dedi ve kapattı.

Uzun süre donakalmış halde oturdu. Güneş bir pencereden diğerine kayd. Kahve kokusu evi kaplamıştı. Telefon tek-

rar çalmaya başladı, sustu, tekrar çaldı. Postacı geldi, temizlikçi, fırıncı, bahçıvan, dondurmacı, Kadın Seçmenler Birliği gönüllüsü. Gıda ve İlaç Kanunu'nun yeniden gözden geçirilmesi için garip bir ayın çağrısı dağıtan bir zenci kadın ön kapıyı çaldı, pencerelere tıklattı, sonunda arka kapının altından bir düzine ilan fırlattı. Fakat Eli, iç çamaşırları olmadan, önceki gece giydikleriyle olduğu yerde oturmakla yetindi. Kapıyı kimseye açmadı.

İçinde bulunduğu durum göz önünde bulundurulduğunda, arka kapıya yaklaşan ayak seslerinin ve patırtının içkulağına kadar ulaşması ilginçti. Bir an, olduğu yerde eriyerek, üzerinde oturduğu sandalyenin boşluklarından aşağı akıp patırtının geldiği yere sıçrayacak gibi göründü. Kapıya gidip bekledi. Ağaçların minik ıslak yapraklarının hışırtısı dışında ses gelmiyordu. Nihayet kapıyı açtığı anda etrafta kimsecikler yoktu. Karşısında başına kendi şapkasını geçirmiş, o gözlerle onu bekleyen, kapı gibi, yeşil, yeşil, yeşil birini görmeyi bekliyordu. Fakat dışarıda, ayaklarının dibinde patlayacakmış gibi duran Bonwit kutusunun dışında hiçbir şey yoktu. Kutu iple bağlanmamıştı ve altta duran üst kısmı çıkıntı yapıyordu.

Korkak! Yapamadı! Yapamadı!

Bu düşüncenin verdiği müthiş zevkle bacaklarına derman geldi. Sokaktaki evlerin arasında koşturup çalı ve çitle-
rin üzerinden atlayarak saklandığı yuvanın güvenli sınırlarına kaçan çıplak ve sakallı kişiyi görebilmek için arka bahçeye fırlayarak yeni altın çanağı bitkisinin yanından geçti. Uzakta gördüğü –Harriet Knudson'ın önceki gün boyadığı– üst üste dizili pembe-beyaz taşlar gözünü yanılttı. "Koş bakalım," diye bağırdı taşlara doğru, "koş..." Fakat başkası fark etmeden hatasını gördü ve her yere bakınıp aransa da etrafta kendi boyutlarında, namertçe kaçan, soluk, felaket soluk benizli (vücudunun derisi kim bilir ne kadar beyazdı!) bir adamdan eser yoktu. Ağır ağır, merak içinde arka kapıya döndü. Ağaç-

lar hafif bir esintiyle parıldarken, kutunun kapağını kaldırdı. İlk anki şaşkınlık, günün birden kararmasının vereceği şaşkınlıktı. Kutunun içinde bir tutulma vardı. Fakat çok geçmeden siyahı siyahtan ayırmak mümkün oldu; kısa süre sonra astarın parlak siyahı, pantolonun adi siyahı, yıpranmış ipliklerin donuk siyahı ve ortasında siyah bir dağ, yani şapka seçilebilir oldu. Kutuyu kapının eşiğinden alıp içeri taşıdı. Hayatında ilk defa siyahlığın rengini *kokladı*: Biraz bozuk, biraz ekşi, biraz eskiydi, fakat insanı etkileyecek pek bir şey yoktu. Yine de, Eli paketi bir kol mesafesinde tutup oturma odasındaki yemek masasının üzerine koydu.

Tepedeki evde yirmi odaları var, yine de eski giysilerini bana saklatıyorlar! Bunlarla ne yapacağım şimdi? Hayır derneklerine mi vereceğim? Zaten oralardan gelmişler. Şapkayı kenarından tutup içine baktı. Tepesi yumurta gibi pürüzsüzdü, siperi tel tel ayrılmıştı. İnsan eline bir şapka aldı mı başına takmak ister, Eli da elindekini kafasına yerleştirdi. Koridordaki dolabın kapısını açıp boy aynasında kendine baktı. Şapka gözlerini torba torba göstermişti. Belki iyi uyumadığından dır. Siperini dudaklarına gölge düşene kadar indirdi. Şimdi gözlerinin altındaki torbalar yüzünü kaplayacak kadar büyü müştü. Aynanın karşısında gömleğinin düğmelerini açtı, pantolonunun fermuarını indirdi ve giysilerini kenara atarak kendini inceledi. Kafanızda bir şapka olduğu halde kendinizi çıplak görmek ne abuk bir hayal kırıklığıdır. Özellikle de başında o şapka varken. Bir iç geçirdi, fakat o tuhaf yabancının tuhaf şapkasının altında kaslarına ve eklemlerine bir anda inen muazzam yorgunluktan kurtulamadı.

Yemek masasına dönerek kutunun içindeki ceket, pantolon ve (siyahlıktan daha kara kokan) yeleği çıkarttı. Bunların altında, ısırılıp çiğnenmiş gibi duran ayakkabıların arasından ilk beyaz ışıltı geldi. İplikli kenarları içe kıvrılmış, kirli iç çamaşırını andıran küçük, püsküllü bir pelerin kutunun dibin-

bunların kökeninin ne olabileceğini tahmin etti: 1945'te bir Amerikan askeri tarafından hediye edilmişlerdi. 1938 ile 1945'te kaybedilen her şeyle beraber, yeniyetme çoraplarını da kaybetmişti. Yeniyetmenin çoraplarını kaybetmiş olması değil, bunları kabul etmeye tenezzül etmek zorunda kalması Eli'm neredeyse gözyaşlarına boğulmasına sebep olacaktı. Sakinleşmek için arka kapıdan dışarı çıktı ve durup bahçesine baktı.

Harriet Knudson, arka bahçesinde taşlarına ikinci kat pembe boyayı atıyordu. Eli dışarı çıkarken başını kaldırıp ona baktı. Eli alelacele tekrar içeri girerek sırtını kapıya yasladı. Perdelerin arasından dışarı baktığında tek gördüğü, boya kovanı, fırça ve Knudsonların, üzerine pembe boya sıçramış çimlerine yayılmış taşlardı. Telefon çaldı. Kimdi acaba – Harriet Knudson mı? Eli, kapıda bir Yahudi var. *Bendim o. Saçma, Eli, kendi gözlerimle gördüm onu. Bendim, ben de seni gördüm, taşlarını pembeye boyuyordun.* Eli, yine bir sinir krizi geçiriyor-sun. Jimmy, Eli yine sinir krizi geçiriyor. Eli, ben Jimmy, sinir krizi geçiriyormuşsun, yapabileceğim bir şey var mı evlat? Eli, ben Ted, Shirley yardıma ihtiyacın olduğunu söylüyor. Eli, ben Artie, yardıma ihtiyacın var. Eli, Harry ben, yardıma ihtiyacın var yardıma ihtiyacın var... Telefon son defa çaldı ve sustu.

Eli, "Tanrı, kendilerine yardım edenlere yardım eder," diye mırıldanıp yine dışarı çıktı. Bu defa bahçesinin ortasına kadar ilerleyerek güneşin altında ve ağaçların, çimlerin ve kuşların arasında o kılıktaki kişinin kendisi, yani Eli olduğunu uluorta gözler önüne serdi. Fakat doğanın ona diyecek hiçbir şeyi yoktu, o nedenle saklana saklana kendi bahçesiyle yanındaki araziye ayıran çalılara doğru ilerledi ve kestirmeden yol alırken çalılıkların arasında iki defa şapkasını kaybetti. Sonra, şapkayı kafasına iyice bastırarak koşmaya başladı, özel çamaşırının püskülleri her adımda kalbinin üstünde

şıcıyordu. Yabani otların ve çiçeklerin arasından geçti, ancak şehrin etrafından dolaşan eski yola geldiğinde yavaşladı. Gulf istasyonuna arkadan yaklaşırken artık yürüyordu. Üzerinde lastik olmayan dev bir kamyon jantına yaslanarak iç lastikler, paslı motorlar ve düzinelerce kapaksız yağ tenekesinin arasında soluklandı. Hiç düşünmeden toparlanarak kendisini yolculuğunun son birkaç kilometresine hazırladı.

"Nasılsın, babalık?" Konuşan tamirciydi, motor yağına bulanmış ellerini tulumuna silerek teneke kutular arasında aranıyordu.

Eli'm ödü kopmuştu, dev siyah ceketini yakalarından tutup sarındı.

"İyi günler," dedi tamirci ve geçip ön tarafa yürüdü.

Eli, "Şalom," diye fısıldadı ve aceleyle tepeye doğru ilerleyişini sürdürdü.

Tepeye vardığında güneş dimdik geliyordu. Daha serin olan ormanın içinden gelmişti, fakat yine de yeni takım elbisesinin içinde terliyordu. Şapkanın içinde ter tutucu şerit olmadığından kumaş başına yapışmıştı. Çocuklar oynuyordu. Çocuklar sanki Tzuref'in onlara öğretmesi gereken bir tek buymuş gibi hep oynuyordu. Şortlarının altından çıkan çöp gibi bacakları öyle inceydi ki koşarlarken oynak eklem yerlerinin hareketini takip etmek mümkündü. Eli açıklığa çıkmadan önce çocukların bir köşeden kaybolmasını bekliyordu. Fakat karşısına, bekleyişine mani olacak bir şey çıktı: yeşil takım elbisesi. Verandadaydı; sütunlardan birinin kaidesini boyayan sakallı adamı sarmalıyordu. Adamın kolu bir yukarı bir aşağı, bir yukarı bir aşağı oynadıkça sütun beyaz bir ateş gibi parlıyordu. Onu görmek Eli'in ormandan çıkıp bahçeye gelmesine yetmişti. İçinden geri dönmek gelse de yapmadı. Çimlerin üzerinde yürüdü, çocuklar oyunlarını bozmadılar; siyah şap-

kasının kenarına dokunarak "Şşşş... şşşş..." diye mırıldandı, fakat çocuklar farkına bile varmamış gibiydiler.

Nihayet burnuna boya kokusu geldi.

Adamın ona dönmesini bekledi. Boyamaya devam ediyordu. Eli, birden, eğer kara şapkayı gözlerinden aşağı çekip göğsünün, belinin ve bacaklarının üzerinden aşağı indirerek ışığı tamamen kesebilirse, kendini bir anda evinde, yatağında bulacakmış gibi hissetti. Fakat şapka alnından aşağı inmezdi. Kendini kandıramamıştı – oradaydı işte. Aklına gelebilecek kimse onu bunu yapmaya zorlamamıştı.

Yeniyetmenin kolu sütunun üzerinde bir yukarı bir aşağı hareket ediyordu. Eli yüksek sesle soludu, boğazını temizledi, ama yeniyetmenin hayatı onun için kolaylaştırdığı yoktu. Sonunda, Eli "Merhaba," demek zorunda kaldı.

Kol yukarı aşağı hışırdıyorken bir anda durdu – iki parmak, sütunun üzerine yapışan bir fırça kılının peşine düştü.

"İyi günler," dedi Eli.

Kıl, sütundan alındı; hışırtı yeniden başladı.

Eli "Şalom," diye fısıldayınca öbürü döndü.

Tanınması biraz vakit aldı. Eli'm üstüne giydiklerine baktı. Eli da yakından onun giydiklerine baktı. Ardından Eli'm içine sanki kendisi iki ayrı kişiymiş gibi tuhaf bir his doğdu. Ya da iki takım elbise giyen bir kişi. Yeniyetme de benzer bir kafa karışıklığından mustarip gibi görünüyordu. Uzun uzun birbirlerine baktılar. Eli'm kalbi paramparça oldu ve beyni bir an için öyle karmaşık bir hale geldi ki elleri bir başkasının giydiği gömleğin düğmelerini iliklemek için uzandı. Bu ne pasaklılık! Yeniyetme kollarını yüzüne kapattı.

"Ne oldu?.." dedi Eli. Öbürü kovalasını ve fırçasını kaptığı gibi kaçmaya başlamıştı. Eli da peşinden koştu.

"Vurmayacaktım ki..." diye seslendi Eli. "Dur..." Eli yetişip delikanlıyı gömleğinin kolundan yakaladı. Yeniyetmenin kolları yine yüzüne kapandı. Bu defa, şiddetin etkisiyle ikisinin üzerine de beyaz boya sıçramıştı.

“Tek istediğim...” Fakat o kıyafet üzerindeyken Eli gerçekten ne istediğini bilmiyordu. “Konuşmak...” dedi nihayet. “Bana bakmanı istiyorum. Lütfen, bir *bak* bana...”

Fırçadan süzülen boya Eli’nın yeşil takım elbisesinin kol ağzına akarken yeniyetmenin elleri kıpırtısız duruyordu.

“Lütfen... lütfen,” dedi Eli, fakat ne yapacağını bilmiyordu. “Bir şey söyle, *İngilizce* konuş,” diye yalvardı.

Yeniyetme duvara doğru geriledi, sanki sonunda bir kol uzanıp onu güvenli bir yere çekecekmiş gibi geri geri adım atıyordu. Ellerini yüzünden çekmemek için direniyordu.

“Bak,” dedi Eli, kendini göstererek. “Üstümdeki senin elbisen. Elbisene ben bakacağım.”

Cevap gelmedi, sadece ellerin altında küçük bir titreme olmuştu, bunun üzerine Eli becerebildiği kadar yumuşak bir ses tonuyla konuştu.

“Biz... biz elbiseni naftalinle saklarız. Bir düğmesi düşmüş,” –Eli eliyle gösterdi– “onu yerine diktiririm, fermuarını da yaptırırım... Lütfen, lütfen – sadece bak bana...” Kendi kendine konuşuyordu, ama nasıl durabilirdi ki? Söylediği hiçbir şey bir anlam ifade etmiyordu – bu bile yüreğinin parlamasına neden oldu. Yine de, anlamsızca konuşup dururken, bir şekilde ağzından birbirleriyle iletişim kurmalarını kolaylaştırabilecek bir şey çıkabilirdi. “Bak...” Elini gömleğinin içine sokup iç çamaşırının püsküllerini gün ışığına çıkardı. “Özel iç çamaşırını bile giydim... Lütfen,” dedi, sanki kutsal bir kelimeymiş gibi “*lütfen, lütfen, lütfen*” diye bir makam tutturmuştu. “Ah, *lütfen*...”

Tüvit takım elbisenin altında hiçbir kıpırtı olmadı – gözleri yaşardı mı, kırıştı mı, nefretle mi bakıyordu, bilmek imkânsızdı. Bu onu deli ediyordu. Bir ahmak gibi giyinmişti, peki ne için? Bunun için mi? Uzanıp yeniyetmenin ellerini yüzünden çekti.

“İşte!” dedi ve o ilk anda çaylağın yüzünün iki yanağa tutunmuş iki beyaz damlacıktan ibaret olduğunu gördü.

“Söyle bana...” Eli, ellerini iki yanma indirerek tuttu – “Söyle bana, senin için ne yapabilirim, ne istersen yaparım...”

Yeniyetme öylece dururken iki minik beyaz gözyaşı açığa çıkmıştı.

“Elimden ne gelirse... Bak, *şimdiden* ne yaptım, bak.” Siyah şapkasını başından çıkarıp adamın yüzüne doğru salladı.

Buna karşılık, yeniyetme ona bir cevap verdi. Bir elini göğsüne doğru kaldırıp parmaklarını kıvırdı ve işaretparmağıyla ufuğu gösterdi. Hem de ne ıstıraplı bir bakışla! Sanki hava usturalarla doluydu! Eli, parmağı takip etti ve ekleminden hemen sonra, tırnağının ucunda Woodenton’ı gördü.

“Ne istiyorsun?” dedi Eli. “Ne istiyorsan getireyim!”

Derken yeniyetme elinden kaçiverdi. Fakat sonra durup dönerek tekrar aynı parmağı havaya kaldırdı. Yine aynı yönü gösteriyordu. Ardından gözden kayboldu.

Ve sonra, bir başına kalan Eli bir vahiyle aydınlandı. Nasıl anladığını da, içeriğini de, kaynağını da sorgulamadı. Fakat tuhaf, rüyamsı bir coşkuyla yürüyerek oradan uzaklaştı.

Coach House Road’da araçlar iki sıra halinde park edilmişti. Belediye başkanmm karısı Stop N’ Shop’tan çıkardığı, ağzına kadar köpek mamasıyla dolu alışveriş arabasını ittirerek steysin aracına götürüyordu. Lions Kulübü’nün başkanı mendilini boynuna sarmış, Bit-in-Teeth restoranının önündeki parkometreye bozuk para atıyordu. Ayakkabı mağazasının önüne yaptırdığı yeni Bizans mozaikli girişten yansıyan güneş Ted Heller’a çarpıyordu. Pembeye boyanmış kot pantolonuyla Mrs. Jimmy Knudson hırdavatçı Holloway’s’den ellerinde birer boya kutusuyla çıkıyordu. Roger’s Güzellik Salonu’nun kapıları açıktı; içeride göz alabildiğine başı gümüş

mermiyle kaplı kadın vardı. Berber dükkânının üst köşesinde kırmızılı mavili çubuk dönüyor, Artie Berg'ün en küçük çocuğu kırmızı bir atın tepesinde oturmuş saçlarını kestiriyordu; annesi gülümseyerek *Look* dergisinin sayfalarına göz atıyordu: Yeniyetme, kıyafetlerini değiştirmişti.

Ve kromla kaplanmış gibi görünen bu sokakta aniden Eli Peck belirdi. Sokağın tek bir tarafında yürümenin yeterli olmayacağını biliyordu. Yeterli değildi. O yüzden bir tarafında on defa volta attıktan sonra bir köşeden dönerek öbür tarafa geçti ve burada da on defa volta attıktan sonra tekrar karşıya geçti. Eli Couch House Road'dan yukarı ilerlerken kornalar çaldı, trafik aksadı. Yürürken genzinden tiz bir inilti çıkarıyordu. Dışarıdan kimse onu duyamıyordu, fakat Eli iniltinin, burun köprüsündeki kıkırdağı titreştirdiğini hissediyordu.

Etrafındaki her şey yavaşlamıştı. Güneş artık jant kapakları ve jant telleri üzerinde göz kırpmıyordu. Herkes bu karalara bürünmüş adama bakmak için durduğundan, sabit bir biçimde parlıyordu. Yeniyetmenin şehre her gelişinde hep durur ve şaşkınlık içinde ona bakarlardı. Sonra bir ya da iki veya üç dakika içinde ışıkların rengi değişir, küçük bir bebek viyaklaması işitilir ve trafik her zamanki akışına dönerdi. Şimdiyse, ışıklar değiştiği halde kimse yerinden kıpırdamıyordu.

Berber Eric, "Sakalını kesmiş," dedi.

"Kim?" diye sordu Linda Berg.

"Şu... şu takım elbiseli adam. Yukarıdaki yerden."

Linda pencereden dışarı baktı. "Eli Amca," dedi minik Kevin Berg, ağzına giren saçları tükürerek. "Ah, Tanrım," dedi Linda, "Eli sinir krizi geçiriyor."

"Bir sinir krizi daha!" dedi Ted Heller, fakat ilk anda değil. İlk anda, "Hasss..." demişti.

Çok geçmeden, Coach House Road'da bulunan herkes, güzel bir karısı olan asabi genç avukat Eli Peck'in sinir krizi

geçirdiğini öğrenmişti. Eli Peck hariç herkes. O, her ne kadar yaptığı şeyin baştan aşağı tuhaf olduğunun farkında olsa da, bunun delilikle ilgisi olmadığını biliyordu. Üstündeki kara giysileri derisinin üzerindeki bir deri katmanını gibi duyumsuyordu – yeniyetmenin vücut şeklini aldıkları yerlerden esniyor ve toplanıyorlardı. Coach House Road'daki bütün gözleri üstünde hissediyordu. Bir santim mesafe kala ciyaklayan ve duran farlar gördü. Ağızlar gördü: Önce alt çene ileri hareket ediyor, sonra dil dişlere çarpıp dudaklar patlayarak genizden minik bir gökgürültüsü kopuyor, "Eli Peck Eli Peck Eli Peck Eli Peck..." diyorlardı. Her bir hecede ağırlığını aşağı ve öne doğru vererek ağır ağır yürümeye başladı: E-li-Peck-E-li-Peck-E-li-Peck. Ağır ağır ilerliyordu ve komşuları ismini heceleyerek söylerken her bir hecenin bütün kemiklerini titrettiğini hissediyordu. Kim olduğunu iliklerine kadar biliyordu – komşuları ona söylüyordu çünkü. Eli Peck. Bunu ona binlerce, milyonlarca defa söylemelerini istiyordu; yetişkinler ne kadar tuhaf olduğunu fısıldayıp çocuklar parmaklarıyla "Utan... utan" işareti yaparken sonsuza dek bu siyah takım elbiseyle yürüyecekti.

"Her şey yoluna girecek, dostum..." Ted Heller, mağazasının kapısından ona eliyle işaret ediyordu. "Hadi dostum, her şey yoluna girecek..."

Eli, Ted Heller'ı şapkasının ucundan gördü. Ted kapısından öteye çıkmamıştı, öne uzanmış, eliyle ağzını kapatarak konuşuyordu. Arkasında, üç müşteri kapıdan dışarıya bakıyordu. "Eli, ben Ted, hatırladın mı, Ted..."

Eli yolun karşısına geçti ve doğrudan Harriet Knudson'a doğru ilerlediğini fark etti. Kadın yüzünün tamamını görebilsin diye boynunu kaldırdı.

Kadının alnının kırıp kirpiklerine değdiğini gördü. "Günaydın, Mr. Peck."

Eli "Şalom," dedi ve Lions Kulübü'nün başkanını görüp yolun karşısına geçti.

Birinin "Daha önce iki kez daha..." dediğini duyup tekrar karşıya geçerek pastanenin önündeki kaldırıma çıktı. Siparişleri yetiştiren görevli, üzerine pudra şekeri serpilmiş keklerle dolu tepsiyi tepesinde döndürerek yanından geçti. "Affeder-siniz, Peder," dedi ve kamyonuna atladı. Fakat kamyonunu hareket ettiremedi. Eli Peck trafiği durdurmuştu.

Rivoli Sineması'nı, Beekman Kuru Temizleme'yi, Westinghouse mağazasını, Üniteryen Kilisesi'ni geçti, çok geçmeden etrafında yalnızca ağaçları görmeye başladı. Ireland Road'dan sağa dönüp Woodenton'ın kavisli sokaklarında ilerledi. Bebek arabaları vınlamayı keserek gıcırdadı - "Bu şey değil mi..." Bahçıvanlar makaslarını susturdular. Çocuklar kaldırımın ucuna kadar geldiler. Eli kimseyi selamlamadı fakat hepsine yüzünü çevirdi. Onlara gösterebilecek beyaz gözyaşları olmasını öyle isterdi ki... Ön bahçesine gelip de evini, kepenklerini, taze fulya çiçeklerini görene kadar karısı aklına bile gelmemişti. Çocuğu da doğmuş olmalıydı. İşte oracıkta berbat bir an yaşadı. İçeri girip giysilerini değiştirebilir ve hastanedeki karısını görmeye öyle gidebilirdi. Hiçbir şey geri döndürülemez değildi, caddedeki yürüyüşü bile. Woodenton'da hiçbir şey unutulmaz, fakat kızgınlık saman alevi gibidir. Duyarsızlık bağışlama yerine geçer. Üstelik aklını kaçırdın mı kaçırmışsındır; Tabiat Ana'nın işidir bu.

Eli'in berbat bir an yaşamasının nedeni eve girmeyişiydi. Ne yapabileceğini adı gibi biliyordu fakat yapmamayı tercih etmişti. İçeri girmek, başladığı işi yarım bırakmak anlamına gelirdi. Bitmesine daha vardı... O nedenle geri dönüp hastaneye doğru yürümeye başladı. Her adım atışında içinden bir ses belki de ancak bir delinin yapacağını seçmiş olduğunu söylüyordu. Deli olmayı *seçtiğini*! Fakat eğer deli olmayı seçtiyseniz, o zaman deli değilsinizdir. Eğer seçecek durumda

değilseniz deli olabilirsiniz. Hayır, aklını kaçırmıyordu. Görmesi gereken bir çocuk vardı.

"İsim?"

"Peck."

"Dördüncü kat." Eli'a minik bir mavi kart verildi.

Asansörde herkes ona bakıyordu. Eli siyah ayakkabılarının dört kat yükselişini izledi.

"Dört."

Şapkasına dokundu, fakat çıkaramayacağını biliyordu.

"Peck," dedi. Kartını gösterdi.

"Tebrikler," dedi hemşire, "...büyükbabası mısınız?"

"Babasıyım. Hangi oda?"

Hemşire onu 412 numaralı odaya götürdü. "Karınıza şaka mı yapacaksınız?" dedi, fakat Eli onubeklemeden odaya daldı.

"Miriam?"

"Evet?"

"Eli."

Kireç gibi suratını kocasına doğru döndürdü. "Ah, Eli... Ah, Eli."

Eli kollarını kaldırdı. "Ne yapabilirdim?"

"Oğlun oldu. Bütün sabah seni aradılar."

"Onu görmeye geldim."

"Bu şekilde mi!" diye fısıldadı Miriam sertçe. "Eli, ortalıkta bu şekilde dolaşamazsın."

"Oğlum oldu. Onu görmek istiyorum."

"Eli, bana bunu neden yapıyorsun!" Dudaklarına yenisinden renk gelmişti. "O senin suçun değil," diye açıkladı. "Ah, Eli, tatlım, neden her şey için suçlu hissediyorsun. Eli, değiştir giysilerini. Seni affediyorum."

"Beni affedip durmayı bırak. Anlamayı bırak."

"Ama seni seviyorum."

"O başka."

"Ama, tatlım, öyle giyinmene gerek yok ki. Sen hiçbir şey yapmadın. Suçlu hissetmene gerek yok çünkü... çünkü her şey yolunda. Eli, bunu görmüyor musun?"

"Miriam, nedenlerden sıkıldım. Oğlum nerede?"

"Ah, lütfen, Eli, çıldırmanın sırası değil. Sana şimdi ihtiyacım var. O yüzden mi çıldırıyorsun – sana ihtiyacım var diye mi?"

"Kendi bencil tavrın içinde, Miriam, çok cömertsin. Oğlumu istiyorum."

"Çıldırmanın sırası değil. Maalesef bebeği götürdüler." Hıçkırmaya başlıyordu. "Şimdi içimden çıktığına göre, artık onu seviyor muyum, bilmiyorum. Eli, aynaya baktığımda orada olmayacak... Eli, Eli, kendi cenazene gidiyormuş gibi görünüyorsun. Lütfen, kendini bu kadar kaptırmasan olmaz mı? Yalnızca bir ailemiz olsa?"

"Hayır."

Koridora çıkınca hemşireden onu oğlunun yanına götürmesini istedi. Bir yanında hemşire, öbür yanında Ted Heller yürüyordu.

"Eli, yardım almak ister misin? Yardım almak isteyebileceğini düşündüm."

"Hayır."

Ted hemşireye bir şey fısıldadı; ardından Eli'a "Ortalıkta böyle dolaşman normal mi?" diye fısıldadı.

"Evet."

Ted kulağına, "Çocuğu... çocuğu korkutacaksın..." dedi.

"Burada," dedi hemşire. İkinci sıradaki bir beşiği işaret ederek şaşkın bir ifadeyle Ted'e baktı.

"İçeri girebiliyor muyum?" dedi Eli.

"Hayır," dedi hemşire. "Size beşiği getirecekler." İçi bebeklerle dolu bir odanın camını tıklattı. İçerideki hemşireye ağzını kıpırdatarak "Peck," diye haber verdi.

Ted, Eli'in koluna vurdu. "Sonra üzüleceğin bir şey yapmayı düşünmüyorsun... değil mi, Eli? Eli – yani hâlâ Eli olduğunun farkındasın, değil mi, Eli?"

Bölmenin içine bakan Eli, kare biçimli pencerenin önüne bir beşiğin getirilmiş olduğunu gördü.

"Ah, Tanrım..." dedi Ted. "Şu *Kitabı Mukaddes*'te bahsedilen olaylardan etkilenmedin umarım..." Sonra, aniden, "Sen burada bekle, dostum," dedi. Topuklarını yere hızla vura vura koridorda koşmaya başladı.

Eli rahat bir nefes almıştı – öne eğildi. Sepetin içinde, görmeye geldiği şey vardı. Şimdi burada olduğuna göre, ona ne söylemeyi düşünüyordu? "Ben senin baban Çatlak Eli'im," mı diyecekti? "Üzerimde bir arkadaşımдан ödünç aldığım siyah bir şapka, siyah takım elbise ve şık bir iç çamaşırı var," mı diyecekti? Karşısındaki bu kıpkırmızı kesmiş topalağa – kıpkırmızı kesmiş *kendi* topalağına– en kötüsünü nasıl izah edebilirdi? Çok geçmeden Eckman onu bu meseleyi toptan bırakması gerektiğine ikna edecekti. Buna izin veremezdi. Vermeyecekti de!

Şapka siperinin kenarından, göz ucuyla Ted'in koridorun sonundaki kapılardan birinde durduğunu gördü. İki stajyer doktor durmuş, bir yandan sigaralarını içerken Ted'i dinliyorlardı. Eli onları görmezden geldi.

Hayır, Eckman bile üstündekileri çıkarttıramazdı! Hayır! Eğer tercih ettiği buysa, bunu giyecekti. Çocuğuna da giydirecekti! Kesinlikle! Zamanı geldiğinde kesilip biçilir, üstüne göre ayarlanırdı. Hoşuna gitsin gitmesin, çocuk bu kokuşmuş, elden düşme giysiyi giyecekti!

Bir tek Teddie'nin topuklarının takırtısı duyuldu; stajyer doktorların ayakkabılarının tabanı kauçuk olduğundan fark ettirmeden yanında bitmişlerdi. Beyaz formaları kokuyordu, ama Eli'm giysileri gibi değil.

“Eli,” dedi Ted yumuşakça, “ziyaret saati bitti, dostum.”

“Nasıl hissediyorsunuz, Mr. Peck? İlk çocuk herkesi altüst eder...”

Onları kaale almamaya kararlıydı; ne ki buram buram terlemeye başlamış, şapkasının tepesi saçlarına yapışmıştı.

“Affedersiniz – Mr. Peck...” Bu kalın yumuşak ses yeniydi. “Affedersiniz, haham, fakat sizi soruyorlar... havradan.” Bir el dirseğini sıkıca kavradı, bir başka el de ötekini. Tuttukları yerdeki tendonlar kaskatı kesilmişti.

“Tamam, haham. Tamam tamam tamam tamam tamam tamam...” Kulak verdi, çok yatıştırıcı bir sözdü bu “tamam”. “Tamam tamam, her şey yoluna girecek.” Pencereden, beşikten, bebeklerden uzaklaşırken ayakları yerden biraz kesilmiş gibiydi. “Tamam rahatla her şey yolunda yolunda her şey...”

Derken sanki rüyadan uyanır gibi birden ayağa fırladı, kolları dört bir yana savruluyor, “Ben *babasıyım!*” diye bağırıyordu.

Fakat pencere gözden kayboldu. Bir anda ceketini yırtıverdiler – tek çekişte kolayca parçalanmıştı. Sonra bir iğne derisinin altına yumuşakça girdi. İlaç ruhunu yatıştırdı, fakat karanlığın ulaştığı yere kadar inemedi.

Çeviren: Deniz Koç

Philip Roth'u edebiyat sahnesine çıkaran, National Book Award sahibi kitabı *Hoşça Kal, Columbus ve Beş Öykü*, yayımlandıkları zamandan bugüne çarpıcılıklarından ve evrenselliklerinden hiçbir şey yitirmemiş bir novella ve beş öyküden oluşuyor.

Kitaba adını veren novella, "Hoşça Kal, Columbus"ta, Roth, aşkı ve cinselliği yeni keşfeden iki gencin sürükleyici ve kederli hikâyesi üzerinden Amerikan-Yahudi orta sınıfının statü, aile, cinsellik hakkındaki görüşlerini sorguluyor. Kitaptaki öykülerden "Yahudilerin Dinden Dönüşü"nde, bir çocuğun aklını kurcalayan "tehlikeli" sorular hem din öğretmenini çileden çıkarıyor hem de okurların aklından çıkmayacak bir finale giden olayları tetikliyor. "İman Muhafızı"nda, bir çavuş, mesleğinin katı kurallarıyla merhamet duygusu arasında bocalıyor. "Epstein"da, yaşlı bir çiftin yıllar süren evliliği, hiç kimsenin tahmin edemeyeceği bir sınavdan geçiyor. "İnsanı Söylediği Şarkıya Bakarak Tanıyamazsın", muzip bir lise ve arkadaşlık öyküsü kılığına girmiş, devlet ve ideoloji hakkında "ciddi" bir öykü. "Fanatik Eli"da ise, bir Amerikan kasabasının orta sınıf, seküler sakinlerinin en çok korktukları şeyle -köktendinci bir yabancıyla- karşılaşmaları din, ötekilik ve aidiyet üzerine unutulmaz bir öyküye dönüşüyor.

